

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT
900000
Digitized by Google

Digitized by Google

4365.
.41 D13

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

IMPERATORVM ROMANORVM

A

IVLIO CÆSARE *ad* HERACLIVM *usq;*

NVMISMATA AVREA,

EXCELL.^MI nuper dum viveret,

CAROLI

DVCIS CROII ET ARSCHOTANI, &c.

Magno & sumptuoso studio
collecta,

Nec minore fide, atque industriâ

IACOBI DE BIE

ex archetypis in æs incisa,

Brevi & Historico Commentario explicata.

Digitized by Google

Digitized by Google

ANTVERPIÆ,
Typis Gerardi Wolfschatij et Henrici Aertsij. Cum priuilegio A°.M.DC.XV.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO

ALEXANDRO CROIIO

CHIMAIO ARENBERGIO,

PRINCIPI CHIMAICENSI,

COMITI BELLIMONTIS,

DOMINO AVENNENSI, &c.

On fuit mihi anxiê inquirendum ILLVSTRISSIME PRINCEPS, cujus ſub auſpiciis aureorum numiſmatũ novum hocce opus prodiret. Quæ enim cura cæteros auctores exercet, dum ſtudiorum ſuorũ labores commendant, ingeniiſq́; patrocinia conciliant; eam operis hujus proprietas, tuæque beneficentiæ ſingularis Genius mihi ademit. Tuum enim eſt ILLME quod ad te venit. Veniunt aurei nummi, ab æternæ

Digitized by Google

memoriæ Excellentissimo nuper Duce CAROLO CROIIO avunculo tuo congesti digestique. Quos ille inter Principes elegantissimus, inter elegantissimos Princeps, non ut pici aurum suum abscondere, sed omnium ad utilitatem proferre, atque incredibili cum sumptu, uti nunc apparent, eleganter publicare constituerat. Ingentibus pulcherrimisque ausis mors invida interceſſit, cujus ne se ictibus totum offerret, te sanguinis sui & Heroicorũ imprimis operum, Heros ille heredem reliquit. Quo jure igitur EXCELLENTIÆ T. hoc opus debeatur, quod per te prodit, notum atque testatum omnibus est. Sed imprimis iis, quibus generosissimi animi tui dotes atque nobilissima studia deinceps innotescent. Neque obsequij mei novum hoc aut non antea usitatum officium erit. Olim deditus devotusque tibi sum, PRINCEPS GENEROSISSIME; nunc vero non aliter facio

Digitized by Google

facio quàm antiquitus agricolæ qui præmetia ad Cereris aram venerabundi deferebant. Vestræ benignitatis benevolentiæq; erit tanquam alienum accipere quod offerre nemo potuisset nisi priùs ipse dedisses.

EXCELLENTIÆ TVÆ

Humilis cliens

IACOBVS DE BIE.

Digitized by Google

AD LECTOREM

PRÆFATIO.

EI Romanæ THESAVRVM, CAROLI inclyti DVCIS CROII insigni nuper munificentiâ erutum, sub auspiciis Ill^mi Principis Chimacensis ALEXANDRI CROII CHIMAII ARENBERGII in lucem damus, Verè nulli secundum THESAVRVM, sive metalli pretium, sive antiquitatis monumentum æstimamus. Alterum fortunæ munus est, alterum solius æternitatis conscientiâ imbutus animus complecti potest. Igitur quâ curâ, quantisque regiæ liberalitatis impendiis, ipsis quoque imperij sui temporibus suspiciendus numismatum cumulus, sub HEROIS CAROLI manu creverit, nil attinet ab iis referri qui neglectâ cortice incomparabilis beneficij medullam persequuntur. Historiam temporum testem, æternitatis æmulam, nulla ætas, postquam homines ad humanitatem exire cœperunt, aut condere neglexit, aut prædicare prætermisit. Vsu enim comperiebant, sine hujus luce, altis sæcula tenebris involvi, virtutum priorum occumbere laudes, vitiorum condi detestanda pericula. Magnis itaque Gentibus, ingeniisq; præcipuè hæc cura cordi semper fuit, ut ea omnia accuratis inscriberentur annalibus quæ sine futurorum hominũ detrimento perire non poterãt. Ab Ægyptiis hoc artificium cœpit, qui rudes adhuc, multarum rerum simulachra in subsidium vocare, bestiisque & piscibus, aliisque hieroglyphicis temporum suorum signare memorias aggressi sunt. Necdum enim divini inventi scriptiones

Digitized by Google

nes apices ſericſque innotuerant; quibus mox in compendium advocatis, mirum, ab exiguo litterarum ſemente quanta ingeniorum luxuries proximam Græciam pervaſerit. Quaſi enim mutuis auxiliis ad æternitatem adſpirarent, pulcherrimis ſumma ingenia factis ſollicitabantur, aptaque ſempiternis præconiis ingenia corporum animorumque virtutibus excitandis efficaciſſimè operabantur. Sed non diu ſine adverſario præſtantiſſimum ſtare ſtudium potuit; & quaſi ſe poſtliminio vindicare oblivio inſtituiſſet, perire optimorum opera auctorum poſſe, & breve intra tempus occidere, quæ in ſpem æternitatis genita erant, compertum fuit. Nam licet in excelſiſſimorum Regum tutelam libri confugiſſent; & Vetuſtas abolere codices, & exiguâ ortum ſcintillâ incendium operoſiſſimas bibliothecas conſumere poterat. *Quadringenta millia librorum Alexandriæ arſerunt*, inquit Seneca, *pulcherrimum Regiæ opulentiæ monumentum*. Adverſus tantæ injuriæ calamitatem generoſiſſima primum Græcia circumſpicere artes ſuas cœpit, & cum nihil æque eminentiſſimos viros quam ſempiternæ memoriæ ardor inflammaret, omnibus adminiculis ſe ſuaque ad poſteritatem tranſmittere ſategerunt. Itaque & Statuarum ſimilitudines, & pictorum elegantias vultibus factiſque adhibuerunt; ſcilicet ut ſi legendi ſubſidia deficerent, quæ ſpectari poterant monumenta ſupereſſent. Poſtremo tandem, primario tamen invento, excogitatum fuit hiſtoriam oculis ſimulque auribus tradere, iiſque inſcribere inſtrumentis ſine quibus humanæ ſocietatis commercia conſiſtere, aut propelli neceſſitates non poſſunt. Nummi uſum vetuſtas prima cum habere cœpiſſet, æs grave circumferre, & divitiis pondera, ſub quibus ingemere mortales debebant, ſapienter aſſignare voluit. Sed ut facile à majorum rite inſti-

Digitized by Google

tutis posteri deficiunt, aut eorum rudibus inventis aliquid adjiciunt, à Græcis Siculisque ortus nummus, uti Varro testatur, vel à Numa Rege numus, uti arbitratur Tranquillus, formæ usuſque facilitatem ſub Servio Rege primùm accepit, & quia is Ovium Boumque effigie primus æs ſignavit (uti cognominis ejus teſtatur Grammaticus) pecuniæ nomen tunc quoque ortum eſt. Ecce inventum, quo neque ab initio ullum ferè minus, neque incrementis ad majorem elegantiam & imperiorum temporumque gloriam proceſſit. Deinceps enim nihil domi foriſque aut Græca vel Romana Reſpublica geſſit, quod non Orbi ſæculiſque ſpectandum legendumque numiſma exhibuerit. Nam Reges, Conſulatus, Senatuſconſulta, Iani clauſas apertaſque fores in nummis leges: & poſtquam in Romanâ re ad unum cuncta conferri omnium interfuit, longo ordine venientes Principes, dein captas reſtitutaſque provincias, victorias vel triumphos non deſiderabis. Si quis Religionem Principis populi noſſe amat; hîc pietas picta eſt, & ſacrorum omnium ritus deſignantur. Quæ ſtatuæ fuerint, hinc elucent, quæ vaſa, Aræ, Ædes, quæ litandi ratio, quæ templorum facies, quis Augurum lituus, quæ Pontificum veſtis, quotque Sacerdotia: qui ludi ſæculares, quorumq; in iis animalium ſpectacula, quæ Ancilia Martis, ſpoliorum ex hoſte dedicatio, funerum varietas, & poſt mortem honores delati Principumque Apotheoſis, quos ipſorum judicio & ritu, aut virtus propria, aut ſucceſſorum adulatio conſecraret. Si Belli ſtudia placent: hîc vexilla exercitus, Sacramenta militum, Prætoriæ cohortes, legionum globus, equitum ordo, ſociorum auxilia, caſtrorum ratio, armaturæ modus, Imperatorum juſſa concioneſque. Sin Belli finis quæritur: & hiſce numiſmatibus Victoriæ laurus inſitæ ſunt: Coronæ civicæ, Obſi-

Digitized by Google

Obsidionales, Murales, Rostratæ: Arcus triumphales, Victarum gentium, Regumque effigies & spolia: Bigæ, Quadrigæ, Pardorum, Leonum, & id genus animalium conjuges currus: efficta fluminum, provinciarum, ferarumque simulachra: dicata securitati publicæ, felicitati Temporum, æternitati rerum templa visuntur. Denique quicquid de potenti ac primario populo celebrari potuit, aut de tantis rebus gestis ignorari à posteris haut decebat, in æternis numismatum tabulis servatur. Inclusum itaque nummis nobile fuisse Historiarum opus, & quod solum, etiamsi reliqua præclarissimorum ingeniorum monumenta intercidissent, stare adversus annorum edacitatem, temporumque injurias potuisset, sat superque confirmavi. Superest ut præsentis ad voluminis usum conversus adfirmem, hoc ipsum exiguâ mole complecti quæ plurimis veterum in cõmentariis variè sparsimq; notata vix observes. Fruere ergo Lector his antiquitatis imaginibus, & curam ama, quæ iis colligẽdis ab Excell.^mo quondã Duce CAROLO ARSCHOTANO impensa est. Numismata enim omnia tanti viri diligentiæ & generosæ elegantiæ debemus, exceptis tantùm, quæ asteriſco notata inseruimus, beneficio Nobilis.viri, & litterarum amantissimi NICOLAI ROCOXI Equitis aurati, & sæpiùs apud Antuerpienses Consulis, qui ea inter plurima, in agro Mespelardensi apud Teneramondam, à rustico casu reperta, pridem selegit operique nostro benignè concessit. Sed neque in his aureis dandis subsistere intendimus, Argentea & Ærea à Iulio Cæsare ad Heraclium numismata mox sequẽtur, Illustrissimi Principis Chimaicensis permissu, qui CAROLI DUCIS avunculi sui Virtutum ut bonorum heres, iisdem decoribus & elegantiis oblectatur. Aderit quæ dirigat Meritissimi Vencesłai Cobergę ingeniosissima manus,

Digitized by Google

qui multa in iis éruit, reſtituit, aut deſignavit. Sed viri induſtria major quam ut verbis hîc exponatur. Interim hæc in anteceſſum accipe Lector, & ſi conatum noſtrum benigno favore proſequeris, etiam illa propediem expecta.

VERVS.

Digitized by Google

VERVS. HIC. TANDEM. THESAVRVS. EST

AEVO. ROMANVS

METALLO. PRETIOSVS

ERVDITIONE. VARIVS

TANTVM INGENIOSISSIMA MANV

BIAEVS POTVIT

AERE. AVRVM. SECVTVS

ARTE. METALLVM. VICIT

AEVVM. INGENIO

NON. CVDIT. NVMISMATA. SED. SCALPSIT

DEDIT. IMAGINES. NE. REM. DESIDERARES

AVXIT. PRETIVM. ET. AVARITIÆ. SVBTRAXIT

SINE. AVRO. AVRVM. TAMEN. HABES

VIDEBIS. IMAGINES. LEGES. NVMISMATA

ET. VIS. FRVCTVM

INTELLIGES

TALIA. ESSE. DEBEBANT

QVAE. CROIACVS. COLLIGERET

BIAEVS. DIVVLGARET

ERYCIVS PVTEANVS

Antuerpiae scribebat, Proprid.
Kal. Iun. cIↃ.IↃc.xv.

Digitized by Google

IVDOCI DE WEERDT,

Synd: Antuerp.

DE HAC

AVREORVM NVMISMATVM

EDITIONE

ELEGEIA.

Æsareos quondam vultus calavit & artus
Roma triũphatrix, dum caput orbis erat.
Aurea materies; tamen ars præstantior auro,
Æmula naturæ, prodigiosa fuit.
Invidit sæclis istam venientibus artem
Rerum tempus edax, & carriosa dies.
Ergo fœda situ jacuit neglectaq́, multis
Obruta pulveribus, semisepulta diu:
Nulla vetustatis reverentia, nulla metalli
Cura fuit, nullus sedulitatis amor.
Tandem syderibus fati melioribus ætas
Sera, priore magis provida, gnara, sagax;
Priscarequisivit novitq́, numismata, quondam
Attica quæ tellus, quæq́, Latina dedit.
Cognita tunc veterum & laudata industria, Numus
Tunc fuit in precio, qui pretiosus erat.
Hunc emit, gemmis, Pactoli ac prætulit auro,
Qui ingenio & genio nobiliore fuit:

Præci-

Digitized by Google

Præcipuè Dux CROIACVS, *quem stemmate clarum*
Regali, ornavit Martis, & artis amor.
Martis, & artis amor, lauros, & ab hoste trophæum
Cui dedit, & variâ laude perenne decus:
Aurea collegit signata Numismata, prisco
Induperatorum tempore Romulidum,
Quæ cistis inclusa diu jacuere, nec ulli
Cognita, sed soli conspicienda DVCI:
Donec & hæc, & quæ Musæa secreta recondunt,
Aspexit sculptrix hæc manus artificis.
Vidit, & excerpsit, solido formavit in ære,
Disposuit serie, ac ordine quæq; suo:
Sicut apis, saltus ac floridaruta pererrans,
Colligit in variis Attica mella favis,
Dignum opus hoc cedro, dignum graviore cothurno,
Dignum phœbæo carmine, voce, lirâ.
Quisquis amat mores, ritus, ac facta Quiritum,
Cui placet & rarâ nobilis arte labor,
Hunc librum inspiciat, legat, admiretur, & artem,
Quâ veterum sollers ars patet, artificum.

IN

Digitized by Google

IN

OPVS NVMISMATICVM

Viri Præstantißimi

IACOBI BIAEI

Schediasma.

OVantus in Argolicis plausus memoratur Athenis
Aurea cùm festo redeunt Quinquennia lustro,
Omnes cùm flavæ tendunt in Palladis Arcem,
Qui Pandioniis vicinos sedibus agros,
Actæósque tenent colles, bimarisque Corinthi
Mœnia, quique unctas Spartanâ lege Palestras;
Cernere Palladiis ubi fas radiantia Peplis
Prælia Terrigenûm, domitosque à Gorgone Divæ,
Qui prius Ossæis certabant æthera saxis,
Subdere, & excussum terris confundere Olympum,
Omnia sanguinei quæ fas in sindone cocci
Cernere, & intextos cælo superante Triumphos.
Hæc ibi Tænario Pater ipse accingit olivo
Tempora victricis Natæ Saturnius, atque
Aurea divinæ modulantur carmina Musæ
In laudes Dea sancta tuas, aurêæque fragorem:
Cuspidis, & fulvâ metuendos cassîde crineis.
Parte aliâ insignis citharâ, fidibusque canoris:
Cynthius, in longâ pugnacem veste sororem
Concelebrat, sociisque adspirat numina Musis.
Tali ô nunc cuperem juuenum cultissime, plausu,

Ferre-

Digitized by Google

Talibus atque hymnis meritas ad ſidera laudes
Ferre Biæe tibi, dignasque adnectere lauros,
Quas tibi frondiferâ certatim Aganippides umbrâ
Cæſareæ * extulerunt ſilvæ. neque enim tuus iſte
Degeneres animos labor arguit, aut tibi mollis
Pectora percuſſit thyrſus, quùm priſca Quiritûm
Arma, trucesque Aquilas, formidatosque Dracones,
Palmatamque Togam, feſtæque inſignia lauri,
Quando Quirinales Trabeas, & duplice clavo
Spectatas Procerum veſteis, adytoque ſacratos
Depromis lituos, Latioque Ancilia cælo
Imperij lapſum pignus, ſanctique Catinum
Pompilij, & *nitido fulgentes marmore poſtes*
Templorum, Divoſque, Deûmque Altaria, quicquid
Denique victurâ ſignavit imagine Numus
Romulidûm, exigui conſtringis margine libri.
Exigui, ſed quem longâ Dea nuncia pennâ
Commendat populis quicunque tepentis ab ortu
Oceani ad ſeræ tenduntur litora Thules.
Teque etiam ignavi ſubductum funere lethi,
Croiiadvm decus, æternis favor inſerit aſtris
Carole, quo latij redeuntes auſpice Divi,
Belligeríque Duces ſuperas revocantur in auras.
Nec tua Lethæâ conamina merget in undâ
Olim ſera dies Covbergie, cujus ab arte
Sordeſcunt Latij vitalia ſcripta Vitruvi:
Ipſáque barbaricis fœdatum Roma ruinis
Extollit generoſa caput. nec inane Rocoxi
Nomen eris quondam, patrias ſeu fama Curules
Faſtorum inſcribet Titulus, ſeu (quæ tua laus eſt
Altera) Dardanij ſanguis formoſus Iuli
Nobile perpetuo munus ſuperabit in auro.

* *Vide Plin. Hiſt. Nat. lib 15. c. 30 Suet. Aug. c. 43.*

Digitized by Google

IN

NVMISMATA

A

IACOBO BIAEO

incisa, & edita

ENCOMIASTICON.

Vadrjugo invehitur majestas ardua curru
Virgatas trabeas inter cellasque curules,
Iamque superba perennandis Capitolia fastis
Scandit iô, an fallor? mendax tot nomina somnus.
Flamma triumphales ambussit lividaramos,
Auratasq; rotas vis leti infregit & ævi
Naumachiæ, Circi, templa, amphitheatra, Colossi,
Nunc brevis immenso Romæ de funere pulvis.
Nil super ah reliquum? busto flagrante Quirini
Dives adhuc cornu fortuna reliquit & auram,
Viva renascentes cui spirat imago Quirites.
Semirutâ id quondam DVX CROIIVS, *urbe, sepulchroque*
Eruit, antiquo quo vivat Roma metallo,
Lauricomæque rotæ, fasceseque, arcusque triumphis
Defessi. at rursus jam cœperat ire sub umbras
Romulidum redivivus honos, ni dextra ROCOXI
Colligeret refugos ignota in scrinia numos,
Necnon gnara manus doctisque laboribus apta
BIÆI *incisas æri mox sisteret Aras,*
Ritus, Vasa Numæ, & priscæ vestigia Romæ.
Mira fides! Plutus diu lumine cassus, in auro
Nunc oculos centum ceu Lynceus Argus adoptat
Qui cæci ante Midæ insanas erravit ad arces
Nunc sedet ille sophon gremio, Phœbiq; Theatro
Spectat, honorato spectandus & ipse metallo,
Et docto loquitur facunda silentia vultu,
Dardanidum antiquos muto ut canat ære triumphos.
Nec satis hoc; PRINCEPS CHIMAIIVS *ubere cornu*
Belgiadum populis munus hoc missile numos
Ad Scaldim spargit: num sit de Principe Cæsar?

à GVILIELMO BIÆO. I. C. Antuerp.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

QVicquid tot veterum pleniſſima ſcripta loquuntur,
Hæc monſtrant. ibi quanta leges: hîc ipſa videto:
Dixerunt multi; at veterum pars maxima rerum
Exulet, & quamvis deſcriptio fuſa ſuperſit,
Vix capimus voces, tantùm ſuſpenſa legendo
Reſtat in ignotis veri perceptio ſenſus.
Pontificum veſtes legimus; quiſve ordo ſacrorum,
Quæ lituo facies, cuique aut quæ victima Divo!
Sed quoties repetemus idem? quàm attenta neceſſe eſt
Lectio ſit? ſenſu quis ut hæc intelligat apto
Hîc rerum ſeriem & formas, expreſſa figuris
Imparibus verbis Pictura potentior implet.
Iam bellorum eadem ratio, cum caſtra globoſque
Pugnantûm, inde fugas, proſtratoſque adſpicis hoſtes.
Actu hîc denique, ſolâ alibi qui voce, triumphat.
Templa, theatra, ædes, Circi, fora Roſtra, columnæ,
Vota Deûm, ac hominum, noſtris his omnia chartis
Et legis, atque vides, meliuſque ac pulchrius, ipſo
Quàm ſi (quo hæc aderant) ævo, ſpectator adeſſes:
Quàm ſi, tunc Romæ. Nam quæ quâcumque videnda
Materiâ quondam; Puro hîc exſculpſimus auro.

Præſtare Numiſmata Chartis, & Effigies Picturæ.

ri R S D D
Sc ptorum erum ummorum eſpice icta,
ul V N R P

ſt Qu R I N I T
I a idem iſu aciemus, am nde acebunt.
H F V F I V Pl

C. Hattron.

Digitized by Google

IMPERATORVM
HVIVS OPERIS
ORDO.

Vlius Cæsar	tab. 1
Augustus	2. 3
Tiberius	4
Drusus Germ.	4
Germanicus	5
Caius Caligula	5
Claudius	6. 7
Nero	7. 8. 9
Galba	10
Otho	10
Vitellius	10
Vespasianus	11. 12
Titus	12. 13
Domitianus	13. 14
Nerva	14
Trajanus	15. 16. 17
Hadrianus	18. 19. 20. 21
L. Ælius	22
Antoninus Pius	23. 24. 25
M. Aurelius	27. 28. 29
L. Verus	32
Commodus	33
Hel. Pertinax	34
Did. Iulianus	34
Pesc. Niger	34
Clodius Albinus	34
Sept. Severus	35
Geta	35
Antoninus Caracalla	36
Macrinus	36
Anton. Diadumenianus	37
Anton. Elagabalus	37. 38
Alexander	39
Maximinus	39
Maximus	39
Gordianus Afric.	40
Pupienus	40
Balbinus	40
Gordianus	40. 41
Philippus	41
Philippus F.	41
Decius	42
Mes. Decius	42
Hostilianus	42
Treb. Gallus	42
Volusianus	43
Æmilianus	43
Valerianus	43
Valerianus F.	44
Gallienus	44
Salon. Valerianus	44
Posthumus	45
Victorinus	45
Aureolus	45
Quietus	46
Tetricus	46
Claudius	47
Quintillus	47
Aurelianus	47
Tacitus	48
Florianus	48
Probus	48
Carus	48
Carinus	49
Numerianus	49
Diocletianus	49
Maximianus	49
Constantius	50
Gal. Maximian.	50
Maximinus	50

Seve-

Digitized by Google

Severus 50
Maxentius 51
Constantinus 51
Licinius 52
Licinius F. 52
Crispus 52
Delmatius 52
Constantinus 53
Constantius 53.54
Constans 55
Iulianus 55
Magnentius 56
Decentius 56
Iovianus 56
Valentinianus 56
Valens 57
Valentinianus Iun. 58
Gratianus 58
Mag. Maximus 59
Theodosius 59
Eugenius 60
Arcadius 60
Honorius 60
Priscus Attalus 61
Iohannes 61
Pla. Valentinianus 61
Marcianus 61
Leo 62
Lib. Severus 62
Iul. Nepos 62
Augustulus 62
Zeno 62
Anastasius 63
Iustinus 63
Iustinianus 63
Iustinus 64
Tib. Constant. 64
Mauricius 64
Focas 64
Heraclius 64

AVGVSTARVM NOMINA.

Antonia 4.5
Agrippina German. 5
Agrippina Claudij 7
Plotina 18
Matidia 18
Sabina 22
Faustina Ant. Pij 26
Faustina M. Aureli 30.31
Lucilla 33
Manlia Scantilla 34
Iulia Pia 35
Iulia Masa 38
Iulia Mamaea 39
Paulina 39
Marcia Otacilla 41
Mariniana 43
Salonina 44
Severina 47
Helena 50
Fausta 52
Æl. Flaccilla 60

AVERSORVM NVMISMATVM SYLLABVS.

Abundantia Aug. 38.49
Advētus Augusti 37. Africa 19
Adventus Augusti Gallia 20
Adventus Augusti Italia 20
Adventus Augusti Mauretania 19
Ægyptus 1.19
Æquitas 35
Æternitas Augusti 21.41
Aeternitas Imperij 35
Aeternitas Temporum 26

Digitized by Google

Africa 19.35
Alamannia 51
Alexandria 19
Alimenta Italiæ 17
Amor mutuus Augg. 40
Anchora cum delphino 13
Ancilia 23
Apollo Conſervator 43.44
Apollo Propugnator 43
Aquila ſignum Conſecrationis 25.44
Aquila ſignum Militare 2.14
Arabia 15
Arcus triump. de Germ. 4
Arcus triump. de Britt. 6
Armenia 2.29
Rex Armen. datus 17.32
Aſia 19
Baſilica Vlpia 16
Biga Elephant. 26
Biga Leonum 26
Biga Mularum 26
Cappadocia 19
Capricornus 3.12
Caſtra Prætoria 6.50
Centaurus 44
Ceres 22
CHRISTI Nomen 51.60
Clementia 27
Clypeus Votivus 2.54.56.59
Clypeus Chriſtianor. 60
Concordia 30.31. Augg. 32.44.52
Concordia Militum 47.52
Concordia Romanorum 58
Conſtantia Auguſti 5.6
Columna Antonini 25
Columna Roſtrata 13
Columna Trajani 17
Conſecrationes 25.26.31.39.43.44
Conſerv. vrb. ſuæ 51
Cornucopiæ 13.16.25
Corona Civica 5.6.10.15.
Crocodilus 1.19.20
Crux 61.62.63
Currus triumph. 2.4.15.24.37.39
Dacia 16.42
Danuvius 16
Dardanicus 15
Decurſio 9
Diana Epheſ. 6
Elagabalus 37
Equeſtris Statua Aug. 3
Equeſtris Statua Claudi 6
Equeſtris Statua Hadrian. 18.21
Equeſtris Statua L. Veri 32
Fecunditas Auguſtæ 30
Felicitas Aug. 20
Felicitas Pub. 38
Felicitas Saculi 45
Felicitas Temporum 37
Felicia Tempora 51
Felix Temporum reparat. 53.55
Fenix 55
Fides Exercituum 38
Fides mutua Augg. 40
Fortuna Auguſt. 11.12
Fortuna redux 17
Forum Trajani 16
Francia 51
Fulmen 13.23
Fundator Pacis 35
Gaudium Romanorum 51
Genius Aug. 8.16.17
Genius Pop. Rom. 50
German. ſpolia 4
Germania 14.20
Gloria Exercituum 55
Gloria Reipublicæ 54
Gloria Romanorum 58
Hercules Comes Aug. 49
Hercules Gaditanus 20

Hercules

Digitized by Google

Hercules Romanus 33.48
Hilaritas 27
Hippopotamus 19.41
Hiſpania 10.20
Honos 28
Iani Templum 9
Indulgentia Pia Poſtumi 45
Inſtrumenta Religionis 1.8.14.27
Inſtrumenta Militaria 16.29
Iudæa capta 11
Iulij Caſ. Templum 2
Iulij Caſ. Statua 2
Iuno Lucina 30
Iuno Martialis 42
Iuno Regina 22.34
Iuppiter Conſervator 52
Iuppiter Cuſtos 9
Iuppiter Opt. Max. 1
Iuppiter Stator 40
Iuppiter Tonans 2
Iuppiter Victor 46.48
Iuventus 27
Iuventas 27
Labarum Chriſtianorum 56.57
Lætitia 24.46
Libertas 15.56
Libertas reſtituta 10
Liberalitas Aug. 24.33.37.40
Libero Patri conſervatori 44
Luna Lucifera 35
Mars Gradivus 11
Mars Victor 48
Mars Vltor 3
Matri Caſtrorum 31
Matri Magnæ 31
Minerva 14
Minerva Victrix 36
Munificentia Aug. 25
Neptunus 21
Neptun. redux 12
Nilus 19.20
Nobilitas 35
Nova Spes Reip. 60
Palma 11
Pannonia 22
Pannonia 42
Pavo 26.31
Pax 25. æterna 39.49
Pax Auguſta 6.7.12.25
Pax Orbis terrarum 3
Pax perpetua 3
Parthorum ſpolia 2
Pegaſus 4
Pietas 1.18.22.23.24.33.42.44
Providentia Aug. 39.45
Providentia deorum 23.34.36.47
Providentia Senatus 14
Primi decennales 29
Princeps Iuventutis 2.4.37.39.58
Profectio Aug. 32
Prudentia Aug. 45
Pudicitia 33.42
Puellæ Fauſtinianæ 26
Quadriga Elephantorum 3.25
Quadriga Equorum 4.26.37
Quadriga Solis 50
Rector Orbis 34
Reparatio Reip. 59
Rhenus 45
Roma æterna 20.40.45.47.48
Roma invicta 61
Vrbs Roma 62
Romulus & Remus 13.21
Romulo conditori 18
Reſtitutor Achaiæ 19
Reſtitutor Africæ 19
Reſtitutor Galliæ 26
Reſtitutor Orbis terrarum 19
Reſtitutor Rei publicæ 56.57.59
Reſtitutor Vrbis 35

Sacerdos

Digitized by Google

Sacerdos Solis 37
Sacerdos divi Aug. 4
Sacrificium 17.43
Salus Auguſt. 9.23.29.30.32
Salus Generis humani 2
Salus Provinciarum 46
Salus Rei publicæ 52.60
Sarmat. Spolia 29
Sæculares Aug. 41
Sæculum novum 42
Sæculi Felicitas 45
Sæculo Fecundo 34
Securitas Aug. 10.20
Securitas Reip. 50
Spes Aug. 13.20.21
Spes Bona 34
Spes Pop. R. 20
Spes Publica 46
Sol Comes Aug. 50
Sol Conſervator Aug. 37
Sol Invict. 46
Tellus Stabil. 18
Tiberis 28
Temporum Felicitas 47
Templum Æternitatis 26
Templum Divi Auguſti 25
Templum Dianæ Epheſ. 6
Templum Divi Iuli 3
Templum Iani 9
Templum Iovis Tonantis 2
Templum Iunonis Martial. 42
Templum Martis ultoris 3
Templum Pacis perpetuæ 3
Templum Romæ æternæ 47.51
Templum Deæ Segetiæ 44
Templum Veſtæ 9.13
Templum Volkani 43
Trajectus Aug. 41
Tranquillitas Aug. 25
Tripos 10
Tropheum German. 28
Tropheum Gothor. 47
Tropheum Navale 3
Vas Frument. 4
Venus Felix 44
Venus Genetrix 30
Venus Victrix 1.31
Veſta 8.9.12
Veſtalis 7
Veſtæ Templum 9.13
Via Trajana 16
Quod Viæ munitæ ſunt 3
Victoria Æterna 51
Victoria Antonini 38
Victoria Brittan. 34
Victoria Conſtantini 51
Victoria DD. NN. Aug. 55.56
Victoria Germanica 36
Victoria Gothica 47
Victoria Maxima 5
Victoria Orbi inſiſtens 2.49
Victoria Parthica 29.36
Vitulus 12
Vota Suſcepta 17
Vota Publica 26.33.55
Vota Decennalia 40
Votis V. mult. X. 51.56.59
Votis X. mult. XX. 57
Votis XXX. mult. XXXX. 54.59
Ob Victoriam triumphalem 55
Victoria Augg. Libertas Romanorũ. 56
Virtus Aug. 8.28.46.49.54
Virtus Herculis 49
Virtus Illurici 49
XV. Vir. ſacr. fac. 10

FINIS.

Digitized by Google

TABVLA PRIMA.

C. IVLII CÆSARIS NVMISMATA CONTINET,

A quō formâ Reip. Romanæ immutatâ Consulare duorum imperium annuum in unius Principis potentiam & auctoritatem perpetuam concessit : non abrogatis tamen Consulibus, quem Magistratum & ipsi Imperatores sæpiusculè egerunt, & candidatis suis designatisq; detulerunt, sive deferri curaverunt. A Iulio itaque Imperatorum Romanorum series initium ducit.

ITTERÆ & notæ primi Numismatis sic leguntur : CAIVS CÆSAR CONSVL TERTIVM. Incidit hic Iulij consulatus in annum ab Vrbe conditâ IↃCC. VII. collegâ M. Æmilio Lepido, cùm Cæsar anno præcedente devicto in Pharsaliâ Pompeio Tribunitiam potestatem cum annuâ dictaturâ in perpetuum usurpare cepisset. Signum Numismatis, caput muliebre velatum, Deam refert, Pietatem nempe, cuius imaginem totam sacris operantis vide infrà tab. XXII. XXIII. & XXXIII. Estque velo tectum eius caput, sive quod eo habitu aliarum plerumque fingi solet Dearum gentilium, sive ob ritum sacrificiorum, quibus præest:

Digitized by Google

quo capita sacrificaturi velabant, de quo ritu Plutarchus: *Romani*, inquit, *Deos adeuntes velato capite numina venerari solent, hoc signo animi demissionem professi. Itaque & relati inter Diuos, inter mortales eo habitu submissionem præ se ferunt*: quem & morem Virgilius tangit Æneid. III.

Et positis aris jam vota in litore solues
Purpureo velare comas adopertus amictu.

Qui ritus & infra tab. XXXVII. & alibi exhibetur. Extat similis æreus Tiberij apud Æneam Vicum cum inscriptione, PIETAS. Voluit gratitudinis ergò Iulius Victoriam de Pompeio partam diis acceptam ferre, & pietati suæ Imperium partum adscribere. quò alludit Horat.

Diis te minorem quòd geris, imperas.

AVLVS HIRTIVS PRÆTOR. Lituus, augurum insigne, quo plagas cœli, seu regiones partiebantur, cum auguria obseruarent: urceolus, & securis victimaria: quæ instrumenta sacrificij, & sacerdotiorum insignia erant apud Romanos, de quibus Guiliel. Choul: lib. de Religione Veterum Romanorum, aliiq;. Indicat Iulij sacerdotalem in variis collegiis dignitatem. ut infra tab. VIII. XXVII. XXXVII. & alibi.

CAIVS CÆSAR DICTATOR TERTIVM. Caput est Victoriæ, propter alas affictas. alioquin Veneris esse potuisset comis in nodum, ut infrà hac tabulâ, substrictis. Estque iste numus cuius anno post Pompeium superatum. Designat Victoriam, de eo partam pugnâ Pharsalicâ.

LVCIVS PLANCVS PRÆFECTVS VRBI. Vas esse putant, quod præfericulum, Festo auctore, dicebatur, fictile libando in sacrificiis vino usurpatum. quod apud Guiliel-

Digitized by Google

Guilielmum Choul alibi ex antiquis marmoribus ornatiore formâ exprimitur. Sed ſimpliciora ſacrorum fictilia iam à Numæ Pompilij inſtituto obſeruata venerationem ab antiquitate trahebant. Plures autem dicti obſervantur Præfecti Vrbis, vel in Vrbe, etiamſi vicariam tantùm gererent præfecturam : ut notat Illuſtr. Card. Baronius.

CÆSAR DICTATOR QVARTVM. Caput C. Cæſaris laureatum, cum lituo augurali. De laureâ Cæſaris coronâ Sueton: C. XLV. *Calvitij*, inquit, *deformitatem iniquiſſimè tulit, ſæpe obtrectatorum jocis obnoxiam expertus. Ideoq; & deficientem capillum revocare à vertice adſueverat, & ex omnibus decretis ſibi à Senatu populoq; honoribus non aliud aut recepit aut uſurpavit libentius, quàm jus laureæ perpetuò geſtandæ.* Porro Iulio inter cæteros honores ab obnoxio jam Senatu decretos & iſtum fuiſſe, *ut pecunia ejus imagine ſignaretur*, notat Dio lib. XLIV.

IOVI OPTIMO MAXIMO SACRVM. Ara eſt corollis, verbenarum fortè, ornata accenſum habens ignem, adſtante in victimam candente tauro : & infra popæ ſeu victimarij culter ad iugulandum: in dorſo tauri ſunt phaleræ ſeu dorſuale, ut vocat Trebellius Pollio in Gallienis. *Proceſſerunt* (inquiens) *centum albi boves, cornibus auro virgatis, & dorſualibus ſericis diſcoloribus præfulgentes.* Inter cornua mitræ genus eſt, quo victimæ ornabantur. Ritum ſacrificij apud Guil. Choul videre eſt expreſſum ex marmoribus antiquis, libro de Veteri Romanorum Religione.

Sequitur aliud IVLII caput laureatum ſine inſcriptione.

LVCIVS BVCA: Globus eſt, caduceus, ſecuris, & ſci-

Digitized by Google

pio, ſive fuſcinula aut calamus, ſive faſcis ut Æneas Vicus putat, ſeu potiùs, ut doctiſſimo Patri Andreæ Schotto Soc: Ieſ: Theologo placet, virga ex faſcibus Magiſtratuum, & junctæ dexteræ. Emblema denotare videtur, Orbis terrarum Imperium in pace, concordiâ, felicitate & legum ſecuritate ſtabilitum. Globus enim orbem, caduceus pacem, ſecuris & virga legum & juſtitiæ vigorem, dexteræ concordiam & fidem deſignare ſolent. L. Æmilius Buca præfectus rei monetariæ fuit, quia alibi inſcribitur idem, Buca *triumvir auro argento ære flando feriundo.*

ÆGYPTO CAPTA. Crocodilus animal amphibium Nilo flumini, quod Ægyptum proluit & fecundat, familiare, ac proprium. Deſignat Victoriam Cæſaris de Cleopatrâ. Eſtque animal teſſera ipſius provinciæ.

CÆSAR DICTATOR PERPETVO. Iulius eſt laureatus & velatus inſtar ſacrificantis. Deſignat Iulij pietatem in Deos ob victoriam Pharſalicam, quam præfert auerſa Numiſmatis facies, opimis ſacrificiis conteſtatam: fortè an & Pontificatus Maximi dignitatem, hoc habitu ſacrorum expreſſit, quam competitoribus clariſſimis viris Iulius conſecutus fuit.

CAIVS MARIDIANVS. Veneris Victricis imago, dextra victoriolam præfert, ſiniſtra ingentem clypeum: auguror iſtum deſignari, quem Virgilius Æneid. VIII. deſcribit à Vulcano fabricatum, & à Venere Æneæ donatum auctori Iulianæ familiæ, hiſce verſibus:

Ingentem Clypeum informant unum omnia contra
Tela Latinorum, ſeptenoſq; orbibus orbes

Im-

Digitized by Google

Impediunt. Et paulò post, vbi arma à Venere Æneæ donantur, ipsum miratum dicit;

Hastamque & Clypei non enarrabile textum.
Illic res Italas Romanorumq; triumphos
Haud vatum ignarus, venturique inscius ævi
Fecerat ignipotens: illic genus omne futuræ
Stirpis ab Ascanio. &c.

quæ pulcherrimis plus centum versibus prosequitur Poëta ab Ænea ad sua usque tempora, in honorem Augusti & Iulij Cæsaris.

Infra clypeum orbis est terrarum veluti sub armis Iulij, devicto Pompeio succumbens. Fuit enim in prælio Pharsalico Cæsaris tessera *Venus victrix*, ut Pompeij, *Hercules invictus*, sed ibi malo fato Hercules Veneri impar visus. Exstat similis numus Plaucillæ (quæ Caracallæ coniunx) ubi Venus simili schemate exprimitur adiuncto Cupidine, cum inscriptione, *Venus Victrix.*

Porrò veteres in præliis numinum, quæ tutelaria habebant, nominibus libenter pro tesserâ usos in omen victoriæ variis locis observatur. Fuit autem *C. Cossutius Maridianus* triumvir monetalis, cùm alio Numismate eius nomen exstet his adscriptis notis. A. A. A. F. F. id est auro, argento, ære flando, feriundo. putant eum fuisse fratrem Cossutiæ Iulij Cæsaris primæ uxoris.

Digitized by Google

TABVLA II.

Continet Numiſmata AVGVSTI *à* IVLIO *avunculo adoptati, ejuſq; honores gratitudinis ergô divulgantis.*

CÆSAR IMPERATOR. Auguſtus in quadrigâ triumphali, dextrâ frenum ſeu lora, ſiniſtrâ lauri ramum præferens. currus inſculptus victoriis. Imperatoris autem titulus dupliciter apud Romanos ſumi ſolet, aut generali appellatione pro Duce exercitus, qui auſpiciis propriis rem gerit: aut ſpeciali, pro eo qui hoſtibus magno prælio fuſis fugatis per militum ſuorum acclamationem hujus nominis honore adfectus eſſet, & deinde eodem auctus approbante Senatu. Et ſic frequenter in numis & inſcriptionibus legimus; Imper. II. III. *&c.* quod ſignificat toties eos hunc honorem re benè geſtâ accepiſſe. De victoriis & triumphis Auguſti Sueton. in vitâ, & alij.

Sequitur AVGVSTI caput purum, collo nudo ſine inſcriptione.

IMPERATOR CÆSAR. Victoria alata. pingitur autem eo habitu, quia momento advolans aut avolans, curam amat vt obtineatur, & celeritatem etiam in bellicis facinoribus. quod Horatius innuiſſe videtur, Sermon. lib. I. I. ubi militiæ laudatorem introducit, hoc argumento:

Militia eſt potior: quid enim? concurritur: horæ
Momento aut cita mors venit, aut Victoria læta.

Orbi

Digitized by Google

Orbi insistit, dextraque lauream, velut jam primùm Augusti capiti paratam, porrigens: ut orbis ac rerum Domino felicibus præliis facto. sinistrâ vexillum militare attollit, sive labarum antiquum: quod describitur fuisse: *Vexillum aliis nobilius, ante Imperatorem gestari, & à militibus adorari solitum.* Nazianzenus orat. I. in Iulianum, labarum dictum tradit apud Latinos, *ab eo quod laborum solvendorum vim habeat, quod principatum quoque in reliqua omnia vexilla teneret*: quod postea Constantinus Magnus vivificæ crucis & Christi nominis tesserâ à se insignitum majori quoque in veneratione haberi procuravit, ut infra ad tab. LIII. dicemus.

SALVS GENERIS HVMANI. Stat columna solida adfixum ferens clypeum, in quo hæ litteræ, CL. V. designant Votivum clypeum, id est votis nuncupatis, seu persolutis ritè dedicatum. supervolat Victoria lauream corollam ferens. Fortè an hæc illa sit columna, de quâ Sueton. in Cæsare, cap. LXXXV. *Plebs in honorem defuncti* (IVLII) *solidam columnam propè viginti pedum lapidis Numidici in foro statuit, scripsitq;* PARENTI PATRIÆ. *apud eandem longo tempore sacrificare, vota suscipere, controversias quasdam, interposito per Cæsarem jurejurando, distrahere perseveravit.* Exstat autem & hæc inscriptio, SALVS GENERIS HVMANI, apud Æneam Vicum in aureo, apud Goltzium in argenteo Augusti numismate in coronâ ciuicâ. fortè ut per adulationem designet eum juvenem velut cœlitùs datum ad salutem totius humani generis. Porrò Augustum etiam typum gessisse Saluatoris nostri, ut & ante ipsum Cyrum Persarum Regem, Cardinal. Baronius in Annal. Eccles. observat. Cujus Domini nostri natalem numi hac inscriptione cusi anno V. C. IↃCC. XIX. annis XXXIII. præcessisse colliguntur ab Adolpho Occone,

Digitized by Google

Occone, tanto ſcilicet exactè tempore, quanto illi in terris videri, & Salutis noſtræ procurandæ provinciam obire cœleſti prouidentiâ & benignitate complacitum fuit.

Sequitur AVGVSTI juvenis caput laureatum, ſine aliâ inſcriptione.

CÆSAR AVGVSTVS. SENATVS P.Q.ROM. *Clypeus Votivus* inter duos lauri ramos. De clypeis iſtis votivis, qui voti cauſâ ſive in Capitolio, ſive in templis, ſive alibi in publico clarorum virorum honori dedicabantur, & ſæpe vultum eorum expreſſum continebant, Plinius lib. XXXV. cap. III. *Suorum vero clypeos in ſacro vel publico privatim dicare primus inſtituit, ut reperio, Appius Claudius, qui Conſul cum Seruilio fuit anno* V. C. CCLIX. *Poſuit enim in Bellonæ æde maiores ſuos, placuitq; in excelſo ſpectari, & titulos honorum legi.* Diſtinguunt autem nonnulli grammatici, Clipeum per i, volentes eum eſſe pugnatorium à clepere id eſt celare, Clupeum verò imaginem à cluendo. alij in genere diſtinguunt, vt Clypeum ſit vultus, Clypeus ſcutum. Auctores tamen veteres ferè confundunt, ut notavit Caſaubonus in notis ad Hiſtoriam Auguſtam. Ramos autem iſtos lauri, putem eſſe ſymbolum triumphi ducti, ſive eos quibus poſtes Imperatoris ornabantur, vel quos poſt triumphum in terrâ pangebant.

CAIVS CÆSAR AVGVSTI FILIVS. Caij Agrippæ filij ex Iuliâ nati, & ab avo Auguſto adoptati profectio in Armeniam cum ſignis legionum & cohortium. In hac expeditione poſt colloquium cum Rege Parthorum in Euphratis inſulâ habitum, & Armeniam, quę ad Parthos defecerat, recuperatam, regemque ei Ariobarzanem datum in

Digitized by Google

in Italiam rediens obiit in Lycia, incertum an ex vulnere, quod acceperat, an morbo, an Liviæ dolis & veneno. Vide latiùs Suetonium & Dionem.

CÆSAR AVGVSTVS. Caput Augusti laureatum provectiore jam ætate.

IOVI TONANTI. Templum Iovis tonantis, & in medio adstans Iuppiter cum fulmine & hastâ *Suetonius cap. XXIX. Iovi tonanti ædem consecravit liberatus periculo, cùm in expeditione Cantabricâ per nocturnum iter lecticam ejus fulgur perstrinxisset, servumque prælucentem exanimâsset.* De hoc epitheto Tonantis, Horat. carm. lib. III.

Cœlo tonantem credidimus Iovem
Regnare.

Quâ Horatius Odâ Augusti laudes tractans, ad hujus templi honorem ab eo Iovi delatum respicere videtur, ac si insinuaret: Credidimus Iovis tonantis maiestatem vel Cæsare præeunte, templo ei hoc titulo dicato.

CÆSAR AVGVSTVS DIVI FILIVS PATER PATRIÆ. Divi filius dictus post consecrationem Iulij patris adoptivi, Pater Patriæ decreto Senatus.

CAIVS, LVCIVS, CÆSARES AVGVSTI FILII, CONSVLES DESIGNATI, PRINCIPES IVVENTVTIS. Numus signatus honori & memoriæ Caij & Lucij Cæsarum defunctorum, quorum hic imagines togatorum, id est in viros adscriptorum, cum singulis hastis, & scutis lituoque & simpulo. Dio libro LV. *Corpora C. & Lucij Cæsarum à Tribunis militum Romam apportata*

Digitized by Google

sunt, parmæq; & hastæ, quas aureas ab equitibus acceperant, in curiâ suspensæ sunt. Tacit. lib. 1. Annal. *Nam genitos Agrippâ Caium & Lucium in familiam* CÆSARVM *induxerat, necdum positâ puerili prætextâ,* PRINCIPES IVVENTVTIS *appellari, designare* CONSVLES *specie recusantis flagrantissimè cupiverat.* Sueton. in Augusto. *C. & L. adoptavit omni per æs & libram emptos à patre Agrippâ, teneroq; adhuc ad curam reipub. admovit, &* CONSVLES DESIGNATOS *circum provincias exercituq; dimisit.*

TABVLA III.

Adhuc Augusti.

DIVVS IVLIVS. Stella crinita. Sueton. in Iulio cap. LXXXVIII. *In Deorum numerum relatus est, non ore modo decernentium, sed & persuasione vulgi. Si quidem ludis, quos primò consecratos ei hæres Augustus edebat, stella crinita per septem dies continuos fulsit, exoriens circa undecimam horam: creditumq; est animam esse Cæsaris in cœlum recepti, & hac de causâ simulachro ejus in vertice additur stella.* De hoc Virgilius eclog. IX.

Daphni quid antiquos signorum suspicis ortus?
Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum,
Astrum, quo segetes gauderent frugibus, & quo
Duceret apricis in collibus uva colorem.

& Æneid VIII. de Augusto:

Geminas cui tempora flammas
Læta vomunt, patriumq; aperitur vertice sidus.

DIVO IVLIO. Templum Iulio jam divo positum, cum

Digitized by Google

cum acroteriis ſuis, & ſtellâ. In medio Iulius ſellâ curuli ſedens cum lituo & lauru. Tale templum deſtinat Virgil. Georg. III. Auguſto:

Et viridi in campo templum de marmore ponam,
In medio mihi Cæſar erit, templumq; tenebit.

Seu potiùs templum iſtud ſit Veneris, ubi Statuam Patris Auguſtus dedicauit. Dio lib. XLV. *Ceterùm ſtella quædam quotidie inter ſeptentrionem & occaſum apparuit, eamq; cometem vocantes nonnulli ea portendere dicebant, quæ aliàs hujuſmodi ſignum ſequi conſueviſſent. Creditum quidem hoc à plebe eſt, ſed tamen Cæſari eam, immortalitatem nimirum jam adepto, inq; SIDERVM numerum allecto, ſacram eſſe dixerunt. Eâ re Cæſar Auguſtus animo confirmato, STATVAM PATRIS ÆREAM cum ſtellâ ſupra caput in VENERIS templo poſuit.*

POPVLI IVSSV. Statua equeſtris Auguſto poſita.

IMPERATOR CÆSAR. Tropheum navale eſt, victoriæ ad Actium promontorium partæ, ex ſpoliis M. Antonij & Cleopatræ. De quâ Sueton. in Auguſto cap. XVII.

IOVI VOTIS SVSCEPTIS PRO SALVTE CÆSARIS AVGVSTI SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS. Corona quernea, ſeu ciuica in honorem Auguſti, & pro ſalute eius Iovi, votis publicis, ſuſpenſa, ſeu dicata. Dio. lib XLVIII. *Poſtquam devictis Bruto & Caſſio Imperium Cæſar Antoniuſq; inter ſe partiti ſunt, Antonius in Aſiam, Cæſar in Italiam curſum convertit. In itinere ac navigatione Cæſarem morbus tantâ vi afflixit, ut iis qui Romæ erant, mortis quoque ſuæ opinionem præberet: ſed exiſtimantes ij non tam infirmitate detentum, quàm mali aliquid molientem moras nectere, ſibi omnia*

Digitized by Google

nia quæ possent accidere mala præsagiebant: quamvis & absenti, cum alios qui solent victoribus honores decrevissent, tum, ut quotannis supplicationes ejus nomine haberentur.

QVOD VIÆ MVNITÆ SVNT. Arcus triumphalis, & in eo currus seu biga elephantorum, supra pontem Tiberis positus. *Sueton.* cap. XXX. *Ad coërcendas inundationes alveum Tiberis laxavit, ac repurgavit, completum olim ruderibus & ædificiorum prolapsionibus coarctatum. Quò autem facilius undique urbs adiretur, desumptâ sibi Flaminiâ viâ Arimino tenus muniendâ, reliquas triumphalibus viris ex manubiali pecuniâ sternendas distribuit.* Dio l. LIII. *Itaque arcus triumphalis super ponte Tiberis ei Arimini positus, quòd triumphalium virorum opus & cura concurrisset.*

DE PARTHIS. Tiara, pharetræ, & arcus regis Parthorum, Phraatis putem, qui se Augusto submiserat. Horat. I. epist. XII. ad Iccium. XVII.

Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res;
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit, jus imperiumque Phraates.
Cæsaris accepit genibus minor.

Colligit Adolphus Occo hoc anno natum Dominum nostrum IESVM CHRISTVM: anno scilicet Vrb. Cond. IↃ CC LI. Olympiadis C XC IV. anno IV. Sed de exactâ supputatione temporis nati Salvatoris, ut & de mortis anno variæ sunt discrepantesque Chronologorum hodieque sententiæ, ut aliis in rebus minùs necessariis sæpè dissentire mirandum minimè videatur.

ARMENIA CAPTA. Armeniorum arcus & pharetræ

træ ex ſpoliis & victoriâ auſpiciis Auguſti, Claudij Neronis privigni ejus ductu, de illâ gente partâ, ut numo præcedente.

ARMENIA CAPTA. Signum capricorni, quod eſt unum ex Zodiaci ſignis, in quo ſol Decembri menſe verſatur. orbem pede premit, & ſuprà eſt cornu copiæ. Sueton. cap. XXI. *Parthi quoque & Armeniam vindicanti facilè ceſſerunt, & ſigna militaria, quæ M. Craſſo, & M. Antonio ademerant, repoſcenti reddiderunt.* Item cap. XCIV. *Tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, ut thema ſuum vulgaverit, numumque argenteum,* imo & hunc aureum, *notâ ſideris capricorni, quo natus eſt, percuſſerit.*

PACI PERPETVÆ. Templum Pacis, cum acroteriis ſuis, & arâ mediâ. Sueton. cap. XXII. *Ianum Quirinum ſemel atque iterùm à conditâ urbe ante memoriam ſuam clauſum, in multo brevioris temporis ſpatio,* TERRA MARIQVE PACE PARTA *tertiò clauſit.*

PAX ORBIS TERRARVM. S. P. Q. R. Orbis inter duos oleæ ramos, in ſymbolum pacis univerſalis, ſive lauri ſint, in teſſeram pacis bellicis victoriis partæ.

MARTIS VLTORIS. Templum & in medio ejus Mars Vltor ſigna militaria tenens. De hoc idem ille ſæpiùs jam laudatus Sueton. cap. XXIX. *Publica opera plurima exſtruxit, ex quibus vel præcipua forum, cum æde Martis Vltoris. Et paulo infrà. Ædem Marti bello Philippenſi, pro paternâ ultione ſuſcepto, voverat.* Sunt autem hæc ſigna militaria ea, quæ Parthi, erepta pridem Craſſo, & Antonio, Auguſto reſtituerunt. Dio libro LIIII. nar-

Digitized by Google

narrat Phraaten Parthorum Regem bellum à Romanis metuentem signa militaria, & captivos omnes Augusto remisisse, eaque Augustum, quasi bello aliquo Parthum vicisset, accepisse, & magnæ id sibi laudi duxisse, addens: *Itaq; & sacrificia ejus rei caussâ, & templum Martis Vltoris in Capitolio ad imitationem Iovis Feretrij, quo signa ea militaria suspenderentur, decerni jussit, ac deinde perfecit.* Horat. Epist. XIX. lib. I. hoc præcipuè velut elogio memorabili periphrasticῶς Augustum describit, dum ait:

Sub duce, qui templis Parthorum signa refixit,
Et nunc si quid abest, Italis adjudicat armis.

id est, sub Augusto.

TABVLA IV.

Continet Numismata TIBERII CÆSARIS, DRVSI, & ANTONIÆ.

TIBERIVS CÆSAR, DIVI AVGVSTI FILIVS, AVGVSTVS. Caput Tiberij laureatum. Divi filius dicitur, quia ab Augusto adoptatus, & numus iste signatus post Augusti apotheosin: antea dictus, *Tiberius Claudius Nero*, Augusti privignus.

PONTIFEX MAXIMVS. Livia ut putatur, Tiberij mater, deæ habitu cum hastâ purâ & lauru sedens. Alibi similis Augusti numus exstat, inscriptus, DIVA AVGVSTA. Honorem matri defunctæ defert, cujus arte imperij hæres factus est.

IMPERATOR VII, TRIBVNITIA POTESTATE

TE DECIMVM-SEPTIMVM. Id est, anno Imperij XVII. Solent enim Imperatores quotannis renovare tribunitiam potestatem, cum Tribunis eius anni, ut apparet ex Onufrij fastis, & Dione lib. LIII. idque ex eo tempore, quo Iulius Cæsar eam perpetuò usurpavit. Ipse Tiberius triumphali quadrigâ vectus, dextrâ laurum tenet, sceptrum, & in summo ejus aquilam, sinistrâ. Iuvenal. Saty. x. de habitu triumphantis, addit inter insignia:

Da nunc & volucrem sceptro quæ surgit eburno.

Triumphus est ob victoriam Rheticam, Vindelicam, & Pannonicam. *Sueton.* cap. IX. *Quas ob res omnes, &c,* IMPERATOR SEPTIMVM. titulus honoris, iam septimò Principi de fusis fugatisque hostibus, ab exercitu delatus.

Sequitur Pegasus, sine inscriptione. Africæ typus est, de quo latiùs vide Goltzium in Augusto, Tabulâ XXXV.

TRIBVNITIA POTESTATE VIGESIMVM SEXTVM. Victoria insidens orbi, sive globo stellato, diadema, sive, ut in aliis exprimitur, sertum manibus tenens, ad Imperatoris caput eo insigniendum. Quòd sphærę cœlesti insidet; intelligi potest, aut victoriam cœlestem, sive cœlitùs partam, aut cœlo terrâque diffusam: quòd sedet, non fugacem, sed stabilem & duraturam. vigesimo-sexto Imperij anno, sive ut alij, XXV. partam.

NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMPERATOR. Laureata Drusi effigies, illius qui ita Germanis terrori fuit, ut etiámnum nomen ejus ad imprecationem mali, & terrorem incutiendum proverbio Germanico

Digitized by Google

manico usurpetur. Is Pater fuit Germanici, avus Caij Caligulæ, Tiberij frater, & Liviæ filius ex Tiberio Claudio Nerone. GERMANICI cognomen victoriis maximis de Germanis partis meruit, & decreto Senatus id ipsi posterisque ejus concessum, teste Suetonio.

DE GERMANIS. Vnus idemque arcus (ut reor) anticâ & posticâ parte duobus numis expressus: in cujus summitate spolia Germanorum, & in medio Drusus equo sedens, prout ovans urbem est ingressus; equoque decurrens, & hastam ferens, quomodo in expeditione se gesserat. In cornibus singulis singula trophæa, & captivi, manibus post terga revinctis: quem ritum Iuvenalis tangit Satyr. x.

Et summo tristis captivus in arcu.

De hoc arcu Suetonius. *Et Senatus inter alia complura, marmoreum arcum cum trophæis viâ Appiâ decrevit.*

DE GERMANIS. Spolia lecta, scuta scilicet & spicula, tubæque cum vexillo in signum victoriæ, & Trophæum de Germanis devictis.

ANTONIA AVGVSTA. Facies Antoniæ, quæ uxor Drusi, & M. Antonij III. viri filia, AVGVSTÆ titulo à Cajo Imp. nepote cohonestata.

SACERDOS DIVI AVGVSTI. Duæ faces cum corollis, ut & infrà tab. seq. Symbolum functionis sacerdotalis ad modum Vestalium, & divinitatis Augusti. Servius ad illud Virgilij Æneid. IV. *Intenditque locum sertis.* dicit, *matronas olim sacrificaturas faculas tenentes circa aras ferri solitas.* De honoribus divinis Augusto post mortem delatis Suetonius, & alij.

Digitized by Google

& alij. Idem numiſma vide Tabul. v. ſequenti numero III.

TABVLA V.

Continet ANTONIÆ, GERMANICI & C. CÆSARIS CALIGVLÆ, *vultus.*

CONSTANTIÆ AVGVSTI. Figura muliebris ſtans in gradu, & facem ſive facium thecas plures invicem inſertas dexterâ, ſiniſtrâ cornucopiæ tenens. Sive Auguſti virtutem deſignare voluit, cui hęc Antonia ſacerdos, ſive ipſam ſacerdotem habitu virtutis: imaginem Conſtantiæ, pietate in divos, & abundantiâ ſubnixam expreſſit.

ANTONIA AVGVSTA. Effigies Antoniæ laureata, participato cum marito victoriæ honore.

SACERDOS DIVI AVGVSTI. Duæ tedæ ardentes, ut antè tab. præced.

GERMANICVS CÆSAR, TIBERII AVGVSTI FILIVS, DIVI AVGVSTI NEPOS. Imago Germanici, patris Caij Caligulæ, à filio averſâ parte numi ſui expreſſa, in honorem Druſi & Antoniæ, filius Tiberij fuit adoptivus. Nomen *Germanici* accepit, quia natus inter patris de Germanis victorias & triumphos.

CAIVS CÆSAR AVGVSTVS PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL TERTIVM. Imperator Caligula laureatus. De quo eius cognomine Suetonius cap. IX.

Digitized by Google

AGRIPPINA MATER CAII CÆSARIS AVGVSTI GERMANICI. Iulia Agrippina M. Agrippæ filia mater Caligulæ, Germanici scilicet uxor, quam & ipsam memoriæ ejus perpetuandæ causâ, suo numismati insculpi jussit filius.

AGRIPPINA, DRVSILLA, IVLIA. Tres C. Cæsaris sorores singulæ cum cornucopiæ. Prima columnæ innixa, ut Dea Constantia; Secunda pateram habens, ut Pietas; Tertia gubernaculum tenens, ut Fortuna. De his Sueton. in Caio. cap. XV.

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS PATRI PATRIÆ OB CIVES SERVATOS. Corona ciuica per adulationem Caio decreta. Possent per antiphrasim, vero elogio, sic legi litterarum notæ S. P. Q. R. PESTI PATRIÆ, OB CIVEIS SPOLIATOS *aut sublatos*. coronam ciuicam per ironiam & antiphrasim, ex affectu & animi sententia laqueum, seu rem malam ponebant.

Sequitur caput Caij Cæsarisè, ut ant, inscriptum.

TABVLA VI.

Habet numismata CLAVDII IMPERATORIS. DRVSI F.

DIANÆ EPHESIÆ. Templum Dianæ Ephesiæ, & in medio ejus statua, eâ formâ, quâ ibi coli consuevit. Fuit autem hoc templum inter septem Orbis tunc admiranda. Extat hac formâ Dianæ simulachrum apud Reverendiss. Antonium Augustinum in numo græco Alexandri Imp. cum inscriptione ΕΦΕΣΙΩΝ.

TIBE-

Digitized by Google

TIBERIVS CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM. Facies Claudij Imperatoris. De quo Suetonius in vitâ.

IMPERATORE RECEPTO. Castra prætoria, in quæ Claudius, tutelæ & præsidij caussâ, receptus, cùm occiso Caio Cæsare ad Imperium raperetur. Dio, & Suetonius in vitâ Claudij: *Per hæc & talia maximâ ætatis parte transactâ, quinquagesimo anno Imperium cepit*, &c.

PACI AVGVSTÆ. Signum Deæ Pacis, caduceo caput serpentis tangentis: quo alluditur ad Mercurij fabulam, virgâ anguium duorum pugnam dirimentis. Vnde & Romani de pace legatos *Caduceatores* nuncupabant. Sinistrâ bullam è collo dependentem vel ori admovet, vel oculis obducit: quo nihil in pace ficti esse debere quidam interpretantur. *Augusta*, quasi simulacrum eius augurio consecratum fuerit, vel ab Augusto, in larario, eâ formâ coli suetum. Repit ante eam serpens, quo designari putatur, Prudentiam Pacis præviam, & fœderibus ejus præmittendam.

TIBERIVS CLAVDIVS CÆSAR, AVGVSTVS, GERMANICVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE. Effigies Claudij.

EX SENATVSCONSVLTO, OB CIVES SERVATOS. Corona quernea civica Claudio decreta, ut ante eum suprà Cajo: sed meritò & titulo veriore, ut infra tangimus. nu. IX.

CONSTANTIÆ AVGVSTI. Deæ sedentis typus.

Digitized by Google

PRÆTORIANIS RECEPTIS. Porrigit Imperator Aquilifero Prætorianorum dexteram, fidei ſignum. De quâ re vide Suetonium in vitâ. Habet autem aquilifer exuvium leonis in capite, quo habitu illos uti ſueviſſe teſtantur numi & marmora.

S. P. Q. R. PATRI PATRIÆ OB CIVES SERVATOS. Iterum corona civica, ſive eadem iterum expreſſa. Sueton. cap. XVIII. ait Claudium Vrbis & annonæ curam ſollicitiſſimè ſemper egiſſe, arctioreque annonâ, ob aſſiduas ſterilitates, detentum, nihil non excogitâſſe ad invehendos etiam tempore hiberno commeatus. Hinc veriſimile coronas decretas, ut in aliâ ſimili coronâ, propter aquæ copiam urbi conceſſam, aquis Claudiis & Aniene, ejus impenſis, in urbem perductis.

NERO CLAVDIVS DRVSVS GERMANICVS IMPERATOR. Arcus triumphalis cum equeſtri ſtatuâ, & Germanorum ſpoliis Druſo patri poſitus, cujus memoriam Claudius renovavit.

TIBERIVS CLAVDIVS, CÆSAR, AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR DECIMVMSEXTVM. Effigies Claudij laureata, anno Imperii nono.

DE BRITANNIS. Arcus triumphi Britannici cum trophæis de Britannis. De quo Sueton. cap. XVII.

TABV-

Digitized by Google

TABVLA VII.

Habet CLAVDIVM, AGRIPPINAM, & NERONEM *iuvenem.*

VESTALIS. Velata ſedet virgo Veſtalis, dextrâ lampadem ſeu lucernam perpetui ignis præferens. Ovidius in Faſtis, de Veſtâ:

Nec tu aliud Veſtam, quàm vivam intellige flammam.

Vide Iuſti Lipſij clariſſimæ mem. viri, de Veſtâ, & Veſtalibus Syntagma.

TIBERIVS CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS, PONTIEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, IMPERATOR, PATER PATRIÆ, CONSVL QVINTVM. Effigies Claudii laureata, cum titulis honorum ſolitis.

PACI AVGVSTÆ. Similem numum habuimus tabulâ ſuperiori.

AGRIPPINÆ AVGVSTÆ. Effigies Agrippinæ, quæ mater Neronis Claudio nupta, adoptionem Neroni filio, ſibi nomen & appellationem *Auguſtæ* mox impetravit. In oppidum Vbiorum, ubi genita erat, quamque gentem avus Agrippa Rhenum tranſgreſſam in fidem acceperat, veteranos coloniamque deduxit, *Agrippinamque* vocavit: illam etiámnum illuſtrem Imperij urbem, & Archiepiſcopalem Electoris ſedem in Vbiis, *Coloniam* abſolutè nuncupatam. Cujus uxoris dolo, ut filio Imperium acceleraret, poſteà Claudius, Locuſtæ

Digitized by Google

veneficæ operâ, veneno boletis infuso, peremptus est. Sueton. Dio, & in ἀποκολοκυντώσει seu Ludo Claudij Cæsaris L. Seneca.

Iterum CLAVDII effigies.

DIVVS CLAVDIVS AVGVSTVS. Numus cuius post Apotheosin Claudii, quam faceto opusculo Seneca, ut iam dixi, perstrinxit. Ab adversâ parte carpentum est quadrigâ equorum vectum, sive in honorem ipsius Claudii jam Divi, seu potiùs Antoniæ Augustæ Claudii matris, quod in Circensi pompâ ob ejus memoriam traducendum ipse curavit; quod apparatus indicat victoriolarum insculptarum & impositarum, tectumque instar ædiculæ aut templi.

AGRIPPINA AVGVSTA DIVI CLAVDII, NERONIS CÆSARIS MATER. Effigies ex adverso positæ, Agrippinæ & Neronis. Vide Sueton. cap. IX.

NERONI CLAVDIO, DIVI FILIO CÆSARI AVGVSTO GERMANICO IMPERATORI, TRIBVNITIA POTESTATE EX SENATVSCONSVLTO. Corona civica Neroni jam Cæsari decreta, adulatione Senatus, Principi obnoxii & servientis, jam usitatâ & familiari. Augurium potius, etsi vanum, spei de eo conceptæ, quàm ex merito rerum gestarum.

NERONI CLAVDIO DRVSO GERMANICO CONSVLI DESIGNATO. Neronis effigies juvenili ætate. Tacitus lib. XII. de Nerone à Claudio jam adoptato. *Et Cæsar adulationibus Senatus cessit, ut vicesimo ætatis anno Consulatum iniret, atque interim* DESIGNATVS *Proconsulare imperium extra urbem haberet, ac*

Digitized by Google

ret, ac Princeps juventutis appellaretur. Cognomen DRVSI à Patre adsumptum.

EQVESTER ORDO PRINCIPI IVVENTVTIS. Clypeus aureus, quo Nero ab equitibus est Romanis donatus, quando togam virilem sumpsit, exemplo eorum, quos suprà Tabulâ II. diximus, liberis Augusti ab eodem ordine, honoris ergò, collatos fuisse.

TABVLA VIII.

NERONIS *habet numismata.*

NERO CLAVDIVS, CÆSAR, DRVSVS, GERMANICVS, PRINCEPS IVVENTVTIS. Effigies alia Neronis adolescentis adversâ facie, sed eodem tempore expressa, in memoriam tituli, quo eum à Senatu auctum supra attigimus.

SACERDOS COOPTATVS IN OMNIBVS COLLEGIIS SVPRA NVMERVM, EX SENATVSCONSVLTO. Symbola Sacerdotiorum, tripus, capeduncula, lituus, & patera. Egregius scilicet deorum cultor Nero: quamquam sub initia Imperii spem sui optimam dederit, quam pòst egregiè fefellit, teste Tranquillo.

GENIO AVGVSTI. Genius Neronis ad aram sacrificans, & sinistrâ cornucopiæ tenens. Hunc deum, præsidem hominum quique putavit antiquitas, eumque temperamentum naturæ cujusque sive dare, sive dirigere, cumque eo interire. Huic libabant, ut vitæ ratio ejus ductu feliciter succederet. Iuvenalis:

Funde merum Genio, non tu prece poscis emaci
Quæ nisi subducto nequeas committere divis.

Horat.

Digitized by Google

Horat. Epiſt. lib. II.

Cur alter fratrum ceſſare, & ludere, & ungi
Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter
Dives & importunus, ad umbram lucis ab ortu
Silueſtrem flammis & ferro mitiget agrum;
Scit GENIVS, *natale comes qui temperat aſtrum;*
Naturæ deus humanæ, mortalis in unum-
Quodque caput, vultu mutabilis, albus & ater.

PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE DECIMVM, CONSVL QVARTVM, PATER PATRIÆ: EX SENATVSCONSVLTO. Simulacrum virtutis militaris, haſtam tenet & parazonium: galeam & ſcutum, ut ſpolia hoſtilia, pede premens. Iuvenis robuſtus & lacertoſus, egregiè armatus: quia Romani primam in virtute bellicâ gloriam ponebant, inde hoc ſimulacro princeps cohoneſtatur. Eſt autem *parazonium*, breuis gladius zonæ alligari ſolitus, & cæſim, quàm punctim magis feriens, qualem etiámnum Germani aut Helvetii uſurpant.

PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, CONSVL IIII. PATER PATRIÆ, EX SENATVSCONSVLTO. Ceres velata facem accenſam & ſpicas præferens. De Cerere accenſis facibus Proſerpinam filiam à Plutone raptam quærente, Ovidius & alii. Dea annonæ præſes, quam colebant fertilitatis, & frugum abundantiæ antiſtitam. Horat.

Tum venerata Ceres, ut culmo ſurgeret alto.

Deſignat frugum ubertatem Imperio ejus, & annonæ laxitatem ab omnibus ſperari.

PONTIFEX MAX. &c. Aliud ſimulacrum bellicæ Virtutis.

Digitized by Google

tutis. Sunt autem hi tres numi à Senatu decreti per adulationem, cùm Sueton. cap. VIII. Neronem referat immensis cumulatum fuisse honoribus in Senatu. Galeam peculiariter dextro pede premit, ut & Roma infrà Tab. IX. velut cohonestamento & munimini capitis inimicorũ gloriosè insultans.

NERO CÆSAR. Caput Neronis laureatum.

AVGVSTVS GERMANICVS. Simulacrum esse putat Adol. Occo Divi Claudii, qui Neronem adoptaverat, quia is Germanicus dictus. Fortè ipsius Neronis, habitu Apollinis togati, dextrâ ramum lauri, sinistrâ victoriolam tenentis, ob palmam cantu & citharâ partam. De quâ Suetonius, & in Suetonium Reuerendissimus Læuinus Torrentius, & Lucianus: qui hanc ejus in canendo insaniam satyricè exagitat, Dialogo, qui *Nero* inscribitur, sive, *De fossione Isthmi*. Facit huc quod extet alius ex ære ejusdem Neronis numus capite radiato, cum inscriptione, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVGVSTVS GERMANICVS. & ex aversâ parte habet ipsum laureatum & citharam pulsantem, & sinuosum velut scenicæ vestis, syrma trahentem.

TABVLA IX.

Adhuc NERONIS.

AVGVSTVS, AVGVSTA. Augusti & Liviæ simulachra seu statuæ felicis memoriæ & honoris ergô à Nerone eis positæ. Illius cum coronâ radiatâ, hastâ purâ, & ramusculo lauri: hujus cum paterâ & cornucopiæ, & velo, ritu deorum, & in argumentum divinitatis: Ille expressus fortè specie Apollinis, ob radios & laurum, cui ipsum etiam vivum

Digitized by Google

Horatius obliquè comparâſſe videtur. Carm. lib. 1.

Cui dabit partes ſcelus expiandi
Iupiter? tandem venias precamur
Nube candentes humeros amictus
Augur Apollo.

Iſta Veneris habitu ob nudum & apertum ſatis laſcivè ilijs tenus pectus. Porrò ſtatua Auguſti inſtar aſyli fuit ſervis ad eam confugientibus, poſtea verò & hoc à calumniatoribus pro capitali crimine objiciebatur, circa Auguſti ſimulachrum ſervum cæcidiſſe, ut inter alia notat Suetonius.

NERO CÆSAR AVGVSTVS. Caput Neronis laureatum.

DECVRSIO. Equeſtris Neronis figura præcurrente ſignifero, & milite ſubſequente. Militare aliquod exprimitur ludicrum certamen, aut haſtiludium à Nerone celebratum.

VESTA. Templum rotundum Veſtæ & in medio ejus ſtatua pateram & haſtam tenentis: quod fortè à Nerone reſtitutum, cùm antè Tiberis inundatione dejectum, aut quaſſatum fuiſſet. De quo Horat. Carm. lib. 1.

Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Hetruſco violenter undis,
Ire dejectum monumenta regis,
Templaque Veſtæ.

ROMA. Inſidens ſpoliis Roma, & dextrâ victoriæ ſigillum, ſiniſtrâ parazonium tenens, Virtutis & Honoris typus.

PACE POPVLO ROMANO, TERRA MARIQVE PARTA,

Digitized by Google

TA, IANVM CLVSIT. Templum Iani quadratum foribus occluſis.

PACE TERRA MARIQVE PARTA IANVM CLVSIT. Porta templi Iani. Sueton. cap. XIIII. *Ianũ geminum clauſit, tam nullo, quàm reſiduo bello.* Sunt autem ferratæ valvæ hujus portæ, quales Poëta deſcribit:

Belli ferratos poſtes, portaſque reclusit.

IVPPITER CVSTOS. Iuppiter in ſellâ fulmen & haſtam puram tenens. Iuſtinus lib. XLVIII. *Ab origine rerum pro dijs immortalibus veteres haſtas coluere, ob cujus religionis memoriam adhuc deorum ſimulachris haſtæ addi ſolent.*

SALVS. Dea ſedens cum paterâ. Solet addi ara cum ſerpente, qui Æſculapium refert, ut infra Tabulâ XXX.

TABVLA X.

Effigies GALBÆ, OTHONIS, & VITELLII.

HISPANIA. Caput Hiſpaniæ, in quâ Tarraconenſem provinciam octo annis rexit Galba, ante Imperium adeptum. Ponè duæ ſagittæ vel jacula, aut geſa fortè, quæ Hiſpanorum propria fuerunt, cum parmulâ. Indicat bellicoſam gentem, expeditæ militiæ, & levis armaturæ artibus, agilitate corporum, inſtructam.

IMPERATOR SERVIVS GALBA AVGVSTVS. Caput Servij Sulpitij Galbæ, cujus hiſtoriam & fatum vide apud Sueto-

Digitized by Google

Suetonium in vitâ, & in Plutarcho.

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OB CIVES SERVATOS. Corona civica Galbæ decreta, ut aliis ante eum Principibus. Desiderabant enim vel qualescumque Principes à clementiæ laude & famâ auspicari Imperium, quæ grata ciuibus ac subditis, stabiliendæque potentiæ & animis conciliandis oportuna.

LIBERTAS RESTITVTA. Imperator togatus libertatem sive Rempub. in genua procumbentem, & Neronis jam antè tyrannide oppressam sublevat, adstante milite armato, & velut clypei sui umbone eam defendente, speciosum Imperij auspicium ad populi voluntatem captandam & gratiam. Significat Imperatorem togæ & pacis artibus ac legibus domi salubriter consulturum Reipub. foris & militiæ armis & præsidiis velut objecto clypeo eam protecturum, ut ad antiquam libertatem nihil desiderari possit.

IMPERATOR SERVIVS GALBA, CÆSAR, AVGVSTVS. Galba laureatus.

DIVA AVGVSTA. Livia deæ habitu, paterâ scilicet & hastâ purâ insignis. Sueton. in Galbâ cap. v. *Observavit ante omnes Liviam Augustam, cujus & vivæ gratiâ plurimum valuit, & mortuæ testamento pænè ditatus est.* Plutarchus scribit eum Liviæ cognatione junctum fuisse. Est autem hæc una ex Statuis ei positis, suffragante Senatu.

IMPERATOR OTHO CÆSAR AVGVSTVS TRIBVNITIA POTESTATE. Effigies M. Salvij Othonis, cujus vitam & breve

Digitized by Google

& breve trium menſium Imperium, velut obiter deguſtatum, & infelix fatum manu propriâ acceleratum, vide in Suetonio, Plutarcho, Xiphilino, & aliis.

SECVRITAS POPVLI ROMANI. Dea Securitas boni ominis, & favoris popularis captandi cauſâ, ut ſuprà Libertatem Galba prætulerat, dextrâ ſertum ſive corollam tenet, lauream imperatoris (velut mox ominatâ victoriâ, Rempublicam periculo civilis belli liberaturi, & ſecuram præſtituri) capiti, adhuc eo honore vacuo, præparatam.

VITELLII.

QVINDECIMVIR SACRIS FACIVNDIS. Tripus cum delphino ſuprà, & aviculâ infrà ſedente, fortè corniculâ. Tripodes menſæ erant in templo Apollinis Delphici, quibus inſidentes Phœbades Apollinis ſacerdotes reſponſa oraculaque reddebant. Symbolum præſagi ſeu prophetici ſpiritus apud gentiles fuiſſe putatur, aut certè dijs immortalibus amici. De tripodibus Plinius lib. 4. Natural. Hiſt. c. III. Suetonius in Vitellio ſcribit eum privatum etiam ſacerdotiis auctum ampliſſimis. Cornicula avis, ex quâ etiam veteres augurium captabant. Virgil. — *ſi mens non læva fuiſſet,*
Antè ſiniſtra cavâ monuiſſet ab ilice cornix.
ſive hîc corvus ſit, avis quam Apollini ſacram tradunt. Fuit autem Apollo cognominatus Delphinius, cui Theſeus (ut eſt apud Plutarchum in vitâ ejus) taurum Marathonium immolauit, vocatuſque Delphinius, quia ſe ducem præbuerit Caſtalio Cretenſi, qui coloniam deduxit ſub delphini ſymbolo, unde fortè hîc delphin appictus tripodi, vel quia, ut refert idem Plutarchus, multæ Apollinis aræ apud Græcos delphinis

Digitized by Google

sculptæ fuerint, ut ab aliis annotatum est.

AVLVS VITELLIVS, GERMANICVS, IMPERATOR, AVGVSTVS, TRIBVNITIA POTESTATE. Effigies Vitellii laureata. Tacitus lib. XVII. *Nomen* GERMANICI *statim additum, Cæsarem se appellari etiam victor prohibuit.*

PONTIFEX MAXIMVS. Dea Pietas sedens cum paterâ, & hastâ purâ, ut infra, stans, & sacra faciens, Tab. XXII. vel Statua Liviæ Augustæ posita aut renovata, quali formâ eas exhibet Æneas Vicus.

TABVLA XI.

Continet IMPERATORIS VESPASIANI *numismata.*

IMPERATOR CÆSAR VESPASIANVS AVGVSTVS. Effigies Flavij Vespasiani laureata.

IVDÆA CAPTA. Sedet captiva Iudæa sub palmâ arbore, Syriæ & Palestinæ familiari: ponè adstat Imperator hastam tenens, & parazonium, gàleam pede premens, ad designandum virtute bellicâ hostes superatos. Hoc anno, quo numus iste cusus, ipse cum filio Tito de Iudæis, Palestinis, & Syris triumphum egit. Cujus memoriæ arcus triumphalis spoliis templi insculptus, Romæ erectus etiamnum visitur.

Sequitur numus sine inscriptione, habens vas frumentarium

Digitized by Google

rium cum extantibus ſpicis : congium putant eſſe, quo vaſe frumentum populo admetiebantur in congiariis. Symbolum eſt largitatis ſeu liberalitatis à Principe populo exhibitæ. Poſſemus etiam ex vaſe interpretari annonæ copiam & vilitatem à Veſpaſiano procuratam, cùm alibi ejus numus extet, cum titulo, ANNONA AVGVSTI.

CONSVL ITERVM TRIBVNITIA POTESTATE. Mars gradivus cum haſtâ & ſigno militari, velo præcinctus : quod an cinguli militaris, ſive zonæ aut baltei, quo militiæ honor conſiſtebat, loco & ſymbolo ſit, ambigo. Solent autem deorum ſtatuæ & effigies fere nudæ deſignari, more à Græcis petito.

Eadem inſcriptio, deam Æquitatem præfert cum ſtaterâ juſtâ, & vinâ ſive perticâ, ad iuſtam in pondere ; & menſurâ rerum deſignandam adminiſtrationem.

Tertium numiſma eamdem habens inſcriptionem, Pacis typum refert, ſedentis cum oleæ ramulo & caduceo. Vnde & Feciales pacis ſtabiliendæ, *Caduceatores* dicti.

CONSVL ITERVM, FORTVNÆ REDVCI. Fortunæ ipſius imago ſtantis, dextrâ proram navis, ſiniſtrâ cornu abundantiæ tenentis. Fortunam ſolent frequentiùs gubernaculo inſtruere, ut infrà hac tab. Hîc anteriore navis roſtratæ parte, quâ felix appulſus deſignatur.

CONSVL OCTAVVM. Imperator cum haſtâ & parazonio coronatur à victoriâ.

PAX

Digitized by Google

PAX AVGVSTI. Pacis alia imago haſtam & olivam tenentis.

FORTVNA AVGVSTA, ſive AVGVSTI. Fortunæ ſtatua in baſi ſtantis, & copiæ cornu atque gubernaculum tenentis. Credo ut Pacem ſuprà, ita hîc Fortunam Auguſtam dictam, quod in larario Principis hac formâ dedicata, & ab eo culta fuerit: per baſim cui inſiſtit, ſtabilitatem ejus deſignant. De hac fortaſſe Fortunæ ſtatuâ ſit, quod Suetonius in Galbâ narrat cap. IIII. quem vide, & diaboli, ſuperſtitionis laqueis obnoxios ſibi animos Gentilium involventis, artes agnoſce. Cæſar Iulius multum Fortunæ ſuæ tribuebat, quam ſemper in bellis & periculis propitiam expertus erat, unde nautæ, qui incognitum ipſum è Græciâ in Italiam vehebat, ob excitam tempeſtatem expaveſcenti dixiſſe fertur, *Quid trepidas? Cæſarem vehis, & Fortunam ejus.* Hinc & ſæpe in M. Tullio & hiſtoricis *Fortuna Reip. & populi Rom.* De quâ & Plutarchi commentarius exſtat, dictumqueillud: VIRTVTE *duce, comite* FORTVNA.

IMPERATOR CÆSAR VESPASIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM, PATER PATRIÆ, CONSVL QVARTVM. Caput Veſpaſiani laureâ inſigne, ut ſuprà.

PACI AVGVSTI. Supra Tabulâ ſextâ & ſeptimâ. Paci Auguſtæ. idem ſimulachrum & ejuſdem ſententiæ.

TABV-

Digitized by Google

TABVLA XII.

VESPASIANI, & TITI *ejus filij.*

SENATVSCONSVLTO. Duo capricorni, ſubterque eos globus, & ſuprà clypeus votivus ex Senatuſconſulto, poſt mortem Imperatori poſitus. Fuit hoc ſignum Capricorni in geneſi ei commune cum Auguſto, (de quo ſigno multis Ioan. Goropius Becanus in Originib. diſſeruit) ut & Carolo quinto Imperatori fel. mem. & fortè hoc themate & ſymbolo (quod Auguſtus fiduciâ fati & fortunæ ſuæ uſurpavit) duplicati ſive gemini capricorni deſignare voluit Senatus in patre & filio Veſpaſianis velut geminatam fuiſſe Auguſti fortunam atque in gubernando feliciter Orbe terrarum providentiam.

DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. Veſpaſiani effigies poſt mortem conſecrati, & in divos relati, auctore Senatu. Vnde & honorum, quos geſſerat, tituli hîc omittuntur.

EX SENATVSCONSVLTO. Clypeus ad columnam affixus inter duas lauros, & ſuprà vaſculum. Plinius lib. XV. cap. XXX. *Laurus triumphis propriè dicatur, vel gratiſſima domibus janitrix Cæſarum Pontificumque.* Eſt autem clypeus votivus honori ejus ſuſpenſus, & lauri ſymbola triumphi de Iudæis ducti, & vaſculum, quam urnam eſſe puto cinerum ejus cuſtodem, quæ fortè vel ſub baſi columnæ, vel in ſummitate ejus, Senatu auctore, inter conſitos vel defixos lauri ramos, poſt conſecrationem collocata fuerit.

E TITVS

Digitized by Google

TITVS CÆSAR IMPERATOR VESPASIANVS. Effigies Titi Vespasiani filii Imperatoris.

PROVIDENTIA AVGVSTI. Vespasianus tradit Orbem filio, id est, participem illum facit Imperii orbis terrarum. Suetonius in Tito. *Neque ex eo destitit participem atque tutorem Imperij agere. Triumphavit cum Patre, Censuramque gessit unà, eidem collega & in Tribunitiâ potestate, & in septem Consulatibus fuit.*

CONSVL QVINTVM. Vitulus. Symbolum fortè Triumviri Monetalis, prout extat alius simili figurâ argenteus Iulii Cæsaris, habens inscriptum nomen, Q. VOCONIVS VITVLVS Q. DESIGNATVS.

IMPERATOR OCTAVVM. Taurus, sive bos cornupeta. Est signum triumviri monetalis Statilii Tauri, sive alterius ex eâ familiâ: aut symbolum ludorum, qui Taurii dicti, & diis inferis consecrati, primùm regnante Tarquinio Superbo, ad propulsandam pestilentiam, quæ ex esu carnium taurorum gravidas primùm mulieres, dein cęteros urbis Romæ incolas infecerat: seu cognomen alicujus ex familiâ Taurorum, qui consulatu Titi quinto suffectus fuerit. Solent autem Principes gratiosis quibusdam indulgere, ut hisce monetalibus tesseris sui honoris, & familiæ memoriam cohonestent, & velut perennem faciant, quod pluribus exemplis probari potest. Sumi etiam potest taurus iste, pro Ludis Tauriliis ab Imperatore exhibitis, quod fortè verius.

PONTIFEX TRIBVNITIA POTESTATE. Fortunæ Augustæ typus, ut suprà Tab. præcedenti, quæ eidem cum patre,

Digitized by Google

patre, communicato Imperio, communis.

PONTIEEX TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL QVARTVM. Victoria basi insistens, coronam ostentans, & palmam, infrà adsurgunt duo angues. Emblema est elegans, sed subobscurum: utrùm per angues designet, non obstantibus obsibilantium sive obtrectantium linguis victoriæ ejus gloriam & honores in stabili & securo positos: utrum, prudentiâ utriusque Principis (quæ per duos serpentes designari potest) partam ab hostibus victoriam: utrùm saluti Principum (cujus symbolum serpens) statuam Victoriæ erectam: utrùm concordiâ Principum (per duos angues designatâ) victoriam in stabili atque eminenti velut arâ collocatam & cõsecratam; acutioribus dispiciendum relinquo. Simile emblema in argenteo numismate habet Æneas Vicus in Augusto, cum inscriptione, ASIA RECEPTA. quod & Goltzius in Augusto adfert fol. XLI. numero V. Reverendissimus Antonius Augustinus, suspicatur esse aliquod trophæum, quod Augustus erexerit in limitaneo Asiæ & Europæ tractu, easque partes orbis his anguibus significari. Æneas Vicus interpretatur esse victoriam Asiaticam seu Ægyptiacam, contra Antonium & Cleopatram, serpentibus duobus designatam.

PAX AVGVSTA. Pacis simulachrum sedentis cum ramo olivæ & hastâ, ut suprà pag. præcedenti: quia honores, & dij tutelares ei cum patre communes.

TITVS CÆSAR, IMPERATOR, VESPASIANVS, PONTIFEX, TRIBVNITIA POTESTATE. Titi effigies alia laureata.

Digitized by Google

NEPTVNO REDVCI. Neptunus dextro pede globo insistens, tridentem sinistrâ, dextrâ acrostolium tenet. Sunt autem acrostolia extremitates quædam & ornamenta navium, quæ facile evellebantur cùm collibitum fuisset, qualia videre est in puppi nauis rostratæ Tab. XX. Votum autumo Imperatorem, ab expeditione Iudaicâ classe Romam revectum, Neptuno solvisse, ejusque gratitudinis memoriæ hunc numũ signatum. Globum premit, quia terram velut basim suam, aquæ & maria subjectam habent. Tridens sive fuscina Neptuni insigne, quo belluas marinas compescit, unde Poëta:

Fulmina sub Iove sunt, Neptuni fuscina telum.

TABVLA XIII.

TITI *habet*, & DOMITIANI *fratris effigies.*

TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR DECIMVMQVINTVM, CONSVL OCTAVVM, PATER PATRIÆ. Symbolum delphini circumvoluti anchoræ. In aureo Domitiani numo apud Æneam Vicum inscribitur FESTINA LENTE. Sueton. in Augusto c. XXIIII. *Nihil autem minus in perfecto duce, quàm festinationem, temeritatemque convenire arbitrabatur.* Est autem delphinus inter pisces velocissimus, & anchora navim firmat, & à cursu sistit. Pluribus de hoc symbolo Desiderius disseruit in Adagio, *Festina lentè*: quod & Aldina familia Manutiorum typographorum usurpavit. Eandem sententiam Augustus numis expressit, terminum cum fulmine conjungens, temperatam denotans prudenti cunctatione, actionum celeritatem. Horatius non invenustè, *Vim temperatam dij quoque promovent*
In majus.

IMPE-

Digitized by Google

IMPERATOR TITVS CÆSAR VESPASIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS.

VESTA. Templum rotundum cum tribus ſtatuis ſingulis baſibus in veſtibulo & lateribus collocatis.

TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR XIIII. CONSVL SEPTIMVM, PATER PATRIÆ. Columna roſtrata & in eâ ſtatua Imperatoris, haſtâ & parazonio armati. Videtur autem Titus Auguſti æmulus vel ſtudioſus fuiſſe, quod ex Scito ejus *Feſtina lentè*, ſuprà uſurpato, apparet: quare arbitror hanc eſſe eam columnam roſtratam, quæ Auguſto poſita fuit in foro Romano, cum ſtatuâ ejus aureâ. De quâ Appian. lib. v. quam fortè Titus renovavit, vel ſimilis eſt Tito poſita, quia in numo Veſpaſiani habemus victoriam navalem adſcripto conſulatu ſexto. C. Duilij quoque prior roſtrata columna hodieque in Capitolio Romæ ſpectatur, de quâ & M. Fabius Quinctil. lib. I. Inſtitut. Orator. quam & explanavit ſingulari Commentario vir doctiſs. Pet. Ciacconius Toletanus.

TRIBVNITIA POTESTATE NONVM, IMPERATOR XV. CONSVL VIII. PATER PATRIÆ. Duæ ſellæ curules cum coronâ laureâ. Fortè an iſtæ ſellæ deſignant honorem lectiſternio publico habitum Iunoni & Minervæ in templo Iovis Capitolini, quod fiebat hoc ritu: Inſtruebatur dijs tribus epulum & menſa, Iovi, Iunoni, & Minervæ. Iovis Capitolini ſtatua in ſtrato ſuperbè lecto accumbentis ritu reclinabatur. Iunoni & Minervæ ſedes poſitæ erant, in quibus excipiebantur, ut matronæ Romanæ accumbere ſolent: tum totâ Vrbe convivia publicè fiebant, ad quæ promiſcuo omniũ

Digitized by Google

rerum usu in propatulo posito: noti, ignotiq́ue passim advenæ humaniter excipiebantur: & cum inimicis quoque in gratiam redibatur, ac vincti omnes nexu & catenis solvebantur, eaq́ue lætitia & festivitas per plusculos dies celebrabatur. Livius lib. v. Suetonius, & alii. Atque hæc quidem mea mens, de his in tantâ Antiquitatis obscuritate, dum quis certiora me doceat: ut & de sequenti emblemate.

Iterum eadem inscriptio & habet fulmen Iovis, & pulvinar ejus sive lectulum, Lectisternio celebrato in Capitolio ei positum, & in summo ramulum palmæ. Æneas Vicus interpretatur esse sellam Iovi sacram, ut alias sella Minervæ cum galeâ impositâ, & aliorum deorum effigies sellis strátis sedentium. Sunt qui hoc symbolo clementiam Principis significari autúment, fortè quod fulmen supremi Imperii telũ in molli torulo reclinetur: id est, Clementiæ rigor succumbat, sive fulmen pro Iove expressum, cujus insigne est.

CÆSAR AVGVSTI FILIVS, DOMITIANVS, CONSVL TERTIVM. Imago Flavii Domitiani, Vespasiani filii laureata. De quo vide Suetonium.

CONSVL QVARTVM. Cornucopiæ. Designat annum uberem & annonæ vilitatem, Principis diligentiæ adscriptã: quod Horatius alibi hoc versu signat. Epist. XII. lib. I.

aurea fruges
Italiæ pleno diffudit Copia cornu.

PRINCEPS IVVENTVTIS. Spei figura dextrâ florem (lilium seu iridem ut putant) tenentis, sinistrâ stolam sublevantis. Designat optimam spem bonæ frugis, velut in herbâ floren-

Digitized by Google

florentis ætatis ostentari. Spei simulachrum hoc eodem habitu peregrino semper invenimus. Credo alibi fortè hac formâ cultam. Iuvencula est, quia spes læta & adolescens: peplo humeros tegit: & succinctis seu subleyatis vestibus incedit: an fortè quia spes properat, & stabilitatem aut quietem non habet, donec desiderii fine optato potiatur? Dedit autem Domitianus optimam initio imperii, cum Nerone, spem bonæ frugis, quam postmodum mirum quantum fefellerit.

CONSVL QVINTVM. Lupa, ad cujus ubera pendent Romulus & Remus, & infrà navicula velut symbolum, fortè, ripæ Tiberinæ, in quâ conditores isti Romanæ urbis expositi. Spectaturque Romę in Capitolio è lapide nobili hoc idem, aut simile simulachrum.

CONSVL QVINTVM. Parthus restituens signa militaria, ut quidam volunt, quia simile emblema habet Æneas Vicus in Augusto, cum inscriptione; CÆSAR AVGVSTVS, SIGNIS RECEPTIS. Cujus facti memoria in honorem Augusti, videtur à grato successore renouata, prout multa in honorem Augusti restituisse & Titum, & eum, docemur ex aliis numis.

TABVLA XIIII.

DOMITIANI & NERVÆ *continet numismata.*

GERMANICVS, CONSVL DECIMVMQVINTVM. Germanus insidet nudus & lugens scuto, adjacetque juxtà spicu-

Digitized by Google

ſpiculum cõfractum, in ſignum fractæ bello & victoriis Germanorum virtutis & ferociæ, ſed titulis ſpecioſis omnium ferè Imperatorum triumphata fuit gens bellicoſiſſima, potiùs quam reverà debellata.

IMPERATOR, CÆSAR, DOMITIANVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, IMPERATOR ITERVM, CONSVL OCTAVVM, DESIGNATVS NONVM, PATER PATRIÆ. Caput Palladis armatæ. Aut Palladi honorem deferre voluit, aut prudentiæ laudem adfectavit.

DOMITIA AVGVSTA, IMPERATORIS DOMITIANI. Effigies Domitiæ uxoris Domitiani, cujus conſpiratione cæſus fuit. Vide Suetonium. Hujus memoriæ propagandæ hæc effigies ejus in aversâ parte numiſmatis mariti poſita.

IMPERATOR CÆSAR DŌMITIANVS AVGVSTVS, GERMANICVS, PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVINTVM. Pallas armata in gradu militari, ſiniſtrâ clypeum, dextrâ pilum vibrat. Sueton. cap. XV. *Minervam, quam ſuperſtitiosè colebat, ſomniavit excedere ſacrario, negantem ultra ſe tueri eum poſſe, quòd exarmata eſſet à Iove.* Eſt autem hoc ſimulachrum eo ipſo, ut credo, habitu expreſſum, quo in ſacrario ſeu larario Domitiani colebatur, velut Imperatorem tutelæ ſuæ commiſſum propugnantis.

NERVÆ.

PROVIDENTIA SENATVS. Nerva recipit Imperium orbis,

Digitized by Google

orbis, Senatu deferente per manus Consulis sive Principis Senatus, defuncto Domitiano.

IMPERATOR NERVA CÆSAR AVGVSTVS, PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM, PATER PATRIÆ. Nervæ Cocceij nobilissimi & humanissimi Principis lauro redimiti vultus, qui inter optimos recensetur. Dicere solebat, *se nihil commisisse toto principatu quominus posset privatus Imperio depositò tutò vivere.* Magnũ præclaræ conscientiæ & clementiæ testimonium.

CONCORDIA EXERCITVVM. Duæ dextræ junctæ, & in medio signum militare cum fulmine & aquilâ, infrà rostrum navis. Denotat concordiam copiarum maritimarum & legionum Senatui in electo Imperatore consentientium, Iovis etiam velut consensu firmatam.

CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. Capeduncula, aspergillum, guttus, & lituus, sacerdotiorum & religionis signa, ob Pontificatus Maximi dignitatem.

CONCORDIA EXERCITVVM. Duæ dextræ in tesseram fidei & unionis.

TABVLA XV.

TRAIANI.

IMPERATOR CÆSAR NERVA TRAIANVS, AVGVSTVS, GERMANICVS. Effigies Trajani laureata, *Nerva* dictus à patris adoptivi nomine, in cujus familiam & nomen per adoptionem transierat.

Digitized by Google

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OPTIMO PRINCIPI. Imperator habitu militari fulmen tenens & haſtam in ſignum ſupremæ poteſtatis, à Victoriâ coronatur. Titulum OPTIMI PRINCIPIS, Senatu deferente conſequi meruit. Vide Panegyricum Plinij ſecundi.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL ITERVM. Fortuna cum temone ſeu gubernaculo & cornucopiæ, & ad pedes ejus roſtrum navis, ut ſuprà Tab. XI. Romani Fortunæ in rebus humanis gubernacula adſcribebãt, eamque ut Deam colebant: ſed vidit & riſit hanc ſtultitiam Satyrâ X. Iuvenalis, quam hoc epiphonemate concludit:

Nullum numen abeſt ſi ſit Prudentia, ſed te
Nos facimus Fortuna deam, cæloque locamus.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. Statua Herculis imberbis, ſpolio leonis tecti, pomum & clavam tenentis. Aut virtutem Trajani prædicat, ut pro Hercule eum habuerint: aut certè ipſius in Herculem pietatem & cultum.

DARDANICI. Mulier ramum lauri ſeu olivæ præferens. Sunt autem *Dardani* populi circa Helleſpontum accolæ, à Dardano conditore Dardani urbis (quæ poſtea à Tröe Troja dicta) nomen ſortiti. Fuit autem Dardania vetus nomen Samothraciæ, ut ait Stephanus, quæ Europæ regio hodie Boſſina dicta, Illyriæ pars eſt: à quibus devictis hic titulus ei datus.

TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL QVARTVM. Impe-

Digitized by Google

Imperator in quadrigâ triumphali lauru & aquilæ ſceptro inſignis. Triumphus de Dacis & Pannoniis.

IMPERATORI TRAIANO AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PONTIFICI MAX. TRIBVNITIA POTESTATE. Caput Trajani ut ſuprà.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Typus deæ Libertatis haſtam & pileum præferentis. Eſt autem pileus libertatis inſigne, quia ſervi cùm libertate donabantur, à dominis pileum ſumebant; & ſervos ad pileum vocare erat eos ſpecie libertatis ad res novas commovere. Cuſus eſt autem hic numus, quia ſub optimo ejus Imperio Reſpub. quaſi libera florebat, in gratitudinem, & titulus OPTIMI PRINCIPIS, ut ſuprà collatus. Eſt autem cenſenda libera Reſpublica, ubi Imperator Legum cuſtos, & quaſi viva lex, ex Iuſtitiæ normâ ſe format in exemplum, cives regit & tuetur in ſtabilem rerum ſecuritatem & pacis opibus florentem tranquillitatem, quod in Trajani vitam cadit, conſentientibus hiſtorijs.

CONSVLI QVINTVM PATRI PATRIÆ, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Arabiæ ſimulachrum videtur, ad cujus pedes camelus animal ei regioni familiare. Dio in vitâ Trajani. *Per idem tempus Palmas Liciæ profectus eam Arabiæ partem, quæ ad Petram vergit, edomuit.* Ramum quem præfert, turis virgultum autumo: de quo Poëta:

— *ſolis eſt turea virga Sabæis.*

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, OPTIMO PRINCIPI. Corona civica à Senatu decreta ob beneficia in

Digitized by Google

Rempub. non tam adulatione, ut aliis ſuprà Principibus, ſed ſolido veritatis teſtimonio, & ex animi ſententiâ.

TABVLA XVI.

Proſequitur TRAIANI *monumenta & honores.*

TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, IMPERATOR QVARTVM, CONSVL QVINTVM, PATER PATRIÆ. Figura inſidens duobus cornibus abundãtiæ & haſtam tenés. Vbertas fortè aut annonæ copia deſignatur.

S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. BASILICA VLPIA. Pulcherrimum ædificium à Trajano extructum.

S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Deus Genius nudus ad aram accenſam adſtans, dextrâ pateram tenet, ſiniſtrâ duas ſpicas. De Genio deo, vide ſuprà Tab. VIII.

CONSERVATORI PATRIS PATRIÆ. Iuppiter cum fulmine & haſtâ, pallioque Imperatorem Trajanum circumdans, ut denotent eum cuſtodiâ Iovis & tutelâ muniri: ut Horatius dixit, ſimili imagine:

Dij me tuentur, Dijs pietas mea
Et Muſa cordi eſt. —

FORVM TRAIANI. Aliud ædificium publicum à Trajano in foro ſui nominis erectum inſtar arcus triumphalis, in cujus ſummo Imperator ſeu Victoria in ſejugo curru, & ad latus ſpolia & ſtatuæ, infrà quatuor ſtatuæ in ſuis baſibus collocatæ, ſcilicet in veſtibulo ſeu columnarum periſtylio.

S.P.

Digitized by Google

S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. & infra VIA TRAIANA. Mulier humi procumbens rotam & arundinem tenet, & ponticulo inniti videtur. Dio, *Per eadem tempora in Pomptinis paludibus via saxo constrata est, secundum quam domus ædificatæ sunt.* Videtur esse simulachrum Pomptinæ palùdis jam rotis & curribus perviæ, vel ipsius via per palustria ejus tractus (quæ arundine designantur) communita.

IMPERATORI CÆSARI NERVÆ TRAIANO, OPTIMO AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PARTHICO, PONTIFICI MAXIMO, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIÆ S. P. Q. R. Caput, ut putant, Solis in Oriente culti, vel Regis alicujus in tractu Orientis: quia in aliis Hadriani & Trajani numis hac effigie insignitis inscriptum est ORIENS. Prout & infrà aliquoties Sol radiatus, cũ inscriptione ORIENS AVGVSTI. Symbolum Imperij in tractu Orientis propagati.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATBIÆ S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. DANVVIVS. Simulachrum Danubij Fluminis, in quo pontem lapideum Trajanus erexit. Dio: *Interim Trajanus pontem lapideum in Danubio faciendum curavit, quem ego quidem dignè admirari non queo*, &c. Idem: *Hunc pontem Trajanus fecit, metuens ne Danubio congelato frigoribus, Romanis qui trans flumen essent, bellum inferretur*, &c. Extant hodie etiámnum pilæ ingentes, cum pons ipse ab Hadriano dirutus fuerit. Vide Iustum Lipsium in Admirandis, seu Magnitudine Vrbis Romæ.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. DACIA CAPTA. Dacus manibus

Digitized by Google

colligatis adſtat, ſpoliis armorum ad pedes poſitis. Dion Caſſius: *Romam deinde Trajanus ingreditur, & ex eo (ſecundâ expeditione Dacicâ confectâ) Dacicus appellari cœpit.*

S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Trophæum inſigne Trajani de Dacis alijſque hoſtibus, Senatus populique Romani juſſu erectum.

TABVLA XVII.

Adhuc TRAIANI *geſta & monumenta.*

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OPTIMO PRINCIPI. Arcus triumphalis Iovi optimo maximo cõſecratus in honorem Trajani publico decreto erectus, in cujus ſummitate quadriga triumphantis cum victorijs & trophæis, & ab utroque latere hiſtoria rerum geſtarum.

IMPERATORI CÆSARI NERVÆ, TRAIANO, OPTIMO, AVGVSTO, GERMANICO, DACICO. Effigies Trajani cum titulis à Senatu decretis.

S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Templum, & in medio ejus ſtatua.

PONTIFICI MAXIMO, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIÆ S.P.Q.R. Genius deus cum paterâ & ſpicis. De quo ſuprà ad Tab. VII.

IMPERATORI, TRIBVNITIA POTESTATE CONSVLI SEX-

Digitized by Google

SEXTVM, PATRI PATRIÆ S. P. Q. R. FORTVNA REDVX. Fortunæ reducis ſimulachrum, gubernaculum, & cornucopiæ ferentis. Deſignant ſymbola ipſam, rerum gubernationem & rerum adfluentiam in ſua poteſtate habere. Vide ſuprà Tab. X. & XV.

CONSVLI QVINTVM, PATRI PATRIÆ, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS OPTIMO PRINCIPI. ALIMENTA ITALIÆ. Imperator togatus ſpicas, id eſt frumentum in alimenta pauperum pueris diſtribuens. Spartianus in Hadriano: *Pueris ac puellis, quibus etiam Trajanus alimenta detulerat, incrementum liberalitatis adjecit.* Dion de Trajano: *Romam deinde regreſſus multa in emendationem publicorum negotiorum conſtituit, & in puerorum alimenta, in Italiâ duntaxat, multa elargitus eſt.* Exſtat & aliud numiſma Trajani, inſcriptum: S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. ALIMENTA ITALIÆ. ubi exprimitur Imperator ſedens, & mulieri cum liberis adſtanti aliquid conferens, addito Conſulatu ſexto.

S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. Columna Trajana, etiamnum Romæ extans inter maximè illuſtria Antiquitatis monumenta, & in ſummo ejus, ſtatua Imperatoris. In baſi quatuor aquilæ. Dion de Trajano: *Bibliothecas extruxit, & in foro ſuo ingentem columnam ſtatuit, ſive ut ea pro ſepulchro eſſet, ſive in oſtentationem ejus operis, quod ille circa forum egit.* Eutropius lib. VIII. *Solus omnium intra Vrbem ſepultus eſt, oſſa collata in urnam auream in foro quod ædificavit, ſub columna ſita ſunt, cujus altitudo centum quadraginta pedes habet.* Hæc abſoluta eſſe colligitur ſeptennio poſtquam cœpta fuit, conſulatu nempe Trajani ſexto, Imperij anno XV. Nec abs re notat Cardinal. Baron. Tom. Annal. III. miram Dei providentiam in exaltandâ

Digitized by Google

tandâ Eccleſiâ ſuâ, etiam iſtis gentilium trophæis ei in gloriam cedentibus: cujus verba de hac columnâ, ſic ſe habent: Opus eſt planè admirabile nec anteà viſum; quo in hunc uſque diem divina providentia, ceteris ferè omnibus nobilibus Vrbis antiquis monumentis barbaricâ manu, vel terræmotu dirutis atque proſtratis, vel ſaltem quaſſatis, integro permanente, Sixtus quintus Pont. Max. ſuper ejus verticem præclariſſimum Chriſtianæ religionis monumentum Principis Apoſtolorum PETRI ingentem æneam, magnâ impensâ ſtudioque conflatam ſtatuam, inauratamque ſacris ritibus ſolemniter collocavit, &c. Hanc cochleam imagineſque exteriùs militares æri inſculptas edidit eruditiſſimus vir Alfonſus Ciacconius, familiæ Sancti Dominici Doctor Theologus.

CONSVLI SEXTVM, PATRI PATRIÆ S. P. Q. R. Iupiter conſervator (ut paginâ 44.) Imperatorem lauru & ſceptro inſignem, velut in tutelam receptum munit ſinu togæ, & fulmine tuetur.

REX PARTHIS DATVS. Imponit Imperator ſtanti diadema regi, alio juxta genuflexo adſiſtente. Dio in vitâ ejus: *Interea Trajanus novarum rerum anxius, Parthis, qui jam ad defectionem ſpectantes, imperia detrectabant, Regem dare conſtituit, propiuſque Ctesiphonta profectus, in patentes campos Romanos ſimul & Parthos in concionem vocat, atque ex ſuggeſtu multa præfatus, ſuper iis quæ egiſſet, Parthenaſpatem Regem Parthis diademate impoſito deſignat.* Spartianus in Hadriano hunc alio nomine appellat: *Pſamatoſirim, quem* (ait) *Trajanus Parthis regem fecerat, quod eum non magni ponderis apud Parthos videret, proximis gentibus regem dedit,* Et Dio alibi *Parthamoſirim.* Eutropius nominat

Digitized by Google

nominat *Pharmacosirim* regem Armeniæ, qui à Trajano eo regno spoliatus est, teste Dione.

IMPERATORI CÆSARI NERVÆ TRAIANO, OPTIMO, AVGVSTO, GERMANICO, DACICO, PARTHICO, PONTIFICI MAXIMO, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVLI SEXTVM S. P. Q. R. Vota suscepta. Sacrificat Genius populi Romani, adstante Trajano togato, & vota concipit pro ejus incolumitate. De his votis Plinius in Epistolis ad Trajanum, quæ infrà citamus Tab. XL.

TABVLA XVIII.

PLOTINÆ, MATIDIÆ, & HADRIANI.

PLOTINÆ AVGVSTÆ. Plotinæ effigies uxoris Trajani, honestissimæ matronæ, quæ virum ab exactionibus provincialibus compescuit: qua de re Sex. Aurelius Victor.

MATIDIÆ AVGVSTÆ. Matidia Trajani sororis filia, socrus Hadriani per filiam Sabinam. Numus iste & sequens fortè Hadriani jussu cusus. De quo Spartianus: *Socrui suæ honores præcipuos impendit, ludis gladiatoriis, ceteriſque officiis.*

MATIDIA AVGVSTA, DIVÆ MARCIANÆ FILIA. Hæc *Augusta* dicta, & post mortem quoque in divas relata, exemplo matris, cui hoc tributum in gratiam Trajani.

Digitized by Google

PIETAS AVGVSTÆ. Stat Matidia habitu Pietatis inter duas puellas alimentarias, quibus ipsa, exemplo Trajani, & pridem Liviæ Augustæ de suo alimenta attribuisse videtur.

HADRIANI.

DIVIS PARENTIBVS. Trajani & Plotinæ capita post mortem in divos relatorum, in quorum capitibus stellæ ut inter sidera adscriptorum. Eorum filius adoptivus Hadrianus.

HADRIANVS AVGVSTVS, PATER PATRIÆ. Effigies Hadriani juvenili ætate, sub initia Imperij, post adoptionem Trajani. Filum & formam ejus sic describit Spartianus: *Staturâ procerus, formâ comptus, flexo ad pectinem capillo, promissâ barbâ* (quod insuetum aliis Romanis) *ut vulnera* (sive maculas instar cicatricum) *quæ in facie naturalia erant, tegeret, habitudine robustâ.* Quæ omnia numi ejus repræsentant. Dio quoque vel ex eo Xiphilinus Hadrianum primum barbam aluisse inter Augustum referunt.

ROMVLO CONDITORI. Romulus hastam & trophæum sive opima spolia ferens occiso Acrone Ceninensium duce: quâ de re Aurelius Victor in vitâ Romuli. Memoriam conditoris renovat, ut ejus exemplo, & velut tutelari numine feliciter Imperium auspicetur.

TELLVS STABILITA. Agricola sive telluris simulachrum: dextrâ aratrum tenens, sinistrâ anchoram, & ponè spicas crescentes. Denotat quod pacato orbe, agriculturæ redierit honor suus: anchora symbolum stabilitatis, quia eâ naves

Digitized by Google

naves à fluctuatione firmantur. Imago tunicata est brachiis & pedibus nudis: qualis habitus ruri in agrorum culturâ versantium esse solebat. Virgil. in Georgicis.

Nudus ara, sere nudus, hiems ignava colono.

Sequitur Imperator eques aliquid manu innuens, sive statua potiùs equestris Hadriano dedicata: sine inscriptione. Consimilis formæ exstat Romæ etiámnum in areâ Capitolinâ, statua grandis M. Antonini ex ære fusili, insignis operis & artis. Similis ei, seu eadem statua infrà exhibetur Tab. XXI. & quidem sedentis sine stapedis, quibus Romani in equitãdo carebant, ut docet in Miscellaneis Hieron. Magius.

TABVLA XIX.

HADRIANI *porrò res gestas complectitur.*

RESTITVTORI ORBIS TERRARVM. Imperator togatus, dextrâ sublevans mulierem turrito capite, & orbem gestantem. Terram designat omnem oppidis cultam & habitatam, Imperatoris beneficiis recreatam. Spartianus de Hadriano: *Nullus fere Principum tantum terrarum tam celeriter peragravit.* In memoriam istius peregrinationis & beneficiorum, quorum ubique locorum monumenta reliquit numismata sequentia cusa videntur. Odiosi plerumque Provincialibus & graves esse solent Procuratores Principum & Præsides. In eo autem magnam sibi gratiam populorum conciliavit Hadrianus, quod ut refert idem Spartianus: *Circumiès Provincias, Procuratores & Præsides pro factis supplicio affecit, ita severè ut accusatores per se crederetur immittere.* Porrò peregri-

Digitized by Google

nationis ita cupidus fuisse traditur, ut omnia quæ legerat de locis orbis terrarum, præsens vellet addiscere. Fuerunt etiam ejus temporibus fames, pestilentia & terræmotus, mala cælitus immissa: quæ omnia quantum potuit procuravit, multisque civitatibus per ista vastatis liberaliter subvênit: Vnde hic titulus RESTITVTORIS, non planè ex vanâ adulatione, sed ex vero delatus. Exstat & consimilis ejus numus, cum titulo LOCVPLETATORI ORBIS TERRARVM. Spartianus alibi: *In omnibus penè urbibus & aliquid ædificavit, & ludos edidit.*

AFRICA. Typus Africæ humi sedentis, & proboscide tectæ, dextrâ leonem demulcet, sinistrâ canistro frugum innititur, designandæ fertilitati. Proboscis, sive exuvium elephantis, tegmen capitis ejus, ad designãdum hoc animal huic provinciæ familiare. Erat etiam Africa, ut Ægyptus ob frugum copiam jam tum horreum populi Romani.

ADVENTVI AVGVSTI AFRICÆ. Africa dextrâ pateram tenens, sinistrâ spicas, sacrificat adstante victimâ, pro adventu felici Imperatoris jam præsentis, in habitu togato & pacifico adsistentis.

RESTITVTORI AFRICÆ. Imperator dextrâ Africam sublevans, spicæ crescentes & demessæ quas manu tenet, agriculturæ felicitatem, & adfluentiam frugum designant. Horatius Odarum 1.

Alter si proprio condidit horreo
Quicquid de Libycis verritur areis, &c.

pro abundanti messe.

AFRICA. Africa iterum expressa humi sedens innixa scopulis

Digitized by Google

pulis ſeptem, ut apparet, ſive collibus, dextrâ ſcorpionem præferens, ſiniſtrâ cornu Amaltheias, adſtante ad pedes caniſtro frugum. Scorpius animal Africæ, ut reliqua venenatorum, familiare, quod ideo peculiariter hîc apponi in teſſerâ putamus, quod, ut Lucianus refert, titulo, De dipſadibus, *Libya*, ſive ea pars Africæ, *quæ ad Auſtrum tendit*, inter cetera ſerpentum genera, *duplex habet genus ſcorpionum: unum terreſtre & pedibus ingrediens permagnum, multis corporis vertebris inſigne, alterum aërium & volatile aliis tenuibus, cujuſmodi ferè ſunt locuſtis & veſpertilionibus, avibus multis qualibus circumvolantibus inacceſsibilis & infeſta redditur illa Libya.* Fortè ſeptem colles deſignant, Romanæ urbi ſe quietem ſuam debere ob ſtabilitam agriculturæ ſecuritatem: ſive quod Romam ipſam annonâ ſuâ ſuſtentare ſoleat: ſeu denique quod montuoſa ipſa ſit. Spartian. *Poſt Aſiam luſtratam & peragratam, Romam venit, atque ex eâ in Africam tranſiit, ac multum beneficiorum Provinciis Africanis attribuit.*

NILVS. Simulachrum Nili fluminis in Ægypto: cornu abundantiæ tenet, & arundinem. Hippopotamo atque crocodilo juxta adſtantibus, quæ animalia Nilo peculiaria, de quibus vide Plinium Hiſtoriæ naturalis lib. v. cap. IX. & X. & lib. XXVIII. cap. VIII. Innititur ſcopulis ſive pyramidibus, ſeu potiùs metis illis, quæ altitudinem Nili creſcentis ad certos cubitos deſignabant, cum ſpe fertilitatis, aut ſterilitatis futuræ metu.

ALEXANDRIA. Typus Alexandrinæ civitatis, quæ tũc Ægypti metropolis, ſpicæ, vitis, & vas fructibus plenum cui incumbit, denotant felicitatem & annonæ copiam. Alexan-

Digitized by Google

driâ ſolvebant naves, quæ frumentum ex Africâ in exteras regiones devehebant.

ÆGYPTOS. Græca terminatione expreſſum nomen. Perſona eſt Ægypti ſive Iſidis, ſiſtrum præferentis & ſportæ uvis & ſpicis plenæ incumbentis. Ad pedes adſtat ibis ſive ciconia, quod animal Ægyptiis ſacrum, ob beneficium quod præſtat in pugnâ cum ſerpentibus & inſectis. Ab hoc animali clyſteris uſum didicit Medicina.

ADVENTVS AVGVSTI MAVRETANIÆ. Mauritania ſuccincto habitu vexillum tenens, proboſcide Elephantis ſui ornata, ſacrificat adſtante Imperatore, & juxta aram victimâ, atque capite alicujus, ut puto numinis, cui ſacra fiunt.

RESTITVTORI ACHAIÆ. Imperator Hadrianus Achaiam genuflexam à terrâ, porrectâ dexterâ ſublevans. Spartianus de eo: *Poſt hæc per Aſiam & Inſulas ad Achaiam navigavit, & Eleuſinia ſacra exemplo Herculis Philippiq; ſuſcepit, multa in Athenienſes contulit, & pro agonotheta reſedit.* Additque paulò infrà: *In omnibus pene urbibus & aliquid ædificavit, & ludos edidit. Athenis mille ferarum venationem in ſtadio exhibuit.*

ASIA. Aſiæ minoris perſona: gubernaculum ſiniſtrâ gerit & proram roſtratam navis pede premit: vel ad deſignandam Hadriani ad eas partes navalem ſeu maritimam peregrinationem, de quâ ut ſuprà, Spartianus: ſive ad rei maritimæ peritiam tunc maximè in his maris mediterranei locis vigentem, propter Rhodum, Epheſum, aliaſque in ea vel ad eam ſitas maritimas, tunc re claſſicâ pollentes, civitates. Quid dextrâ geſſerit in numo non dignoſcitur.

CAPPA-

Digitized by Google

CAPPADOCIA. Provinciæ ejus typus turritæ, spolio feræ indutæ, vexillum sinistrâ, monticulum seu scopulos aliquot dextrâ præferentis. Videtur designare gentem venationi deditam & bello utilem. De eâ Spartianus in vitâ Hadr. *Per Asiam iter faciens à Cappadocibus servitia castris profutura suscepit.*

TABVLA XX.

HADRIANI *gesta continuat.*

RESTITVTORI GALLIÆ. Gallia genuflexa adsurgit dextram porrigente togato Hadriano. De ea Spartianus: *Post hæc profectus* (Hadrianus) *in Gallias, omnes causariis liberalitatibus sublevavit.* Est autem *causaria liberalitas* (explicãte Casaubono) cui aliquis casus, aut calamitas fuit causa, quale est incendium, terræmotus, inundatio, bellica vastatio, & similia. Refert Gabriel Symeoneus juxta ruinas Gergobiæ in Arvernis (de cujus frustrà tentatâ à se oppugnatione Cæsar lib. VII. Comment.) inventam columnam marmoream altam p. X. latam pedes duos & semis eo loco, quo Cæsar castra posuerat, inscriptam: IMP. CÆS. DIVI TRAIANI PART. FIL. DIVI NERVÆ NEP. TRAIANVS HADRIANVS. quam verisimile est in memoriam visitati à se hujus loci positam, eò quòd illa civitas Vercingentorigis patria: eoque duce sola legionum Cæsaris oppugnantium impetus repulisset, occisis XLVI. centurionibus, & militibus DCC. Cæsar Commentar. lib. VII.

GERMANIA. Typus Germaniæ stantis, & hastam atque scutum Germanicum tenentis, ut nondum pacatæ, neque Romanis planè obnoxiæ. Spartianus: *Inde in Germaniam transiit* (Hadr.)

Digitized by Google

(Hadr.) *pacis magis quàm belli cupidus, militem quasi bellum imminueret exercuit.* Hujus velut devictæ titulum suprà Drusus Tab. IIII. Germanicus Tab. V. Claudius Tab. VI. Tiberius & Nero Tab. VII. & VIII. Domitianus Tab. XIIII. Denique Trajanus suprà usurpaverant: sed eam adhucdum stantem, & nondum exarmatam aut subactam hoc numo fatetur Hadrianus. Quod clarum est ex eo, quod & sequētes ferè omnes ordine Imperatores ex hoc mustaceo sibi lauream, & honorem titulis & trophæis ambiverint solidiorem, ex invictâ scilicet & bellicosissimâ gente, & ut eventus docuit Dei providentiâ, reservatâ ad Imperij ipsius Romani titulum & sedem, (marcescente paullatim Romanorum gloriâ & virtute bellicâ) in posteros suos feliciter transscribendam, & velut conjugio junctam stabili, proprioque dicatam, æternùm, (ut auguramur) possidendam.

HISPANIA. Sedet Hispania quiescens, & ramum oleæ dextrâ præferens, adstante cuniculo ob eorum animalium in eâ frequentiam, etiam antiquis decantatam: ut docet Strabo, Ælianus, & Catullus hoc epitheto; *Cuniculosæ Celtiberiæ fili.* Plin. lib. VIII. c. XXIX. *M. Varro,* inquit, *auctor est à cuniculis suffossum in Hispaniâ oppidum.* Olivam gerit ob olei copiam & præstantiam.

ADVENTVI AVGVSTI GALLIÆ. Sacrificat Gallia adstante aris victimâ ob felicem Imperatoris adventum.

IMPERATOR, CÆSAR, TRAIANVS HADRIANVS, AVGVSTVS. Alia Imperatoris Hadr. laureata effigies & loricata.

PONTI-

Digitized by Google

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. HERCVLES GADITANVS. Imago Herculis Gaditani, dextrâ clavam tenet, ſiniſtrâ tria mala ex Heſperidum hortis lecta oſtentat. Infrà eum prora eſt navis, & ſimulachrum fluminis, ſeu freti Gaditani. Significare videtur Herculem navigatione per fretum Gaditanum primùm inſtitutâ ad Heſperidum inſulas pervaſiſſe, & aurea illa decãtata mala inde abſtuliſſe. Hadrianum luſtratâ Hiſpaniâ per fretum hoc fortè Gadibus redeuntem per adulationem Herculi componit.

ADVENTVI AVGVSTI ITALIÆ. Sacra facit & vota ſolvit Italia, adſtante Hadriano reduce: cornucopiæ geſtat ob rerum omnium in Italiâ ubertatem. Alij addunt hîc S. C. id eſt, ex Senatuſconſulto numũ cuſum, & adſtantem aris victimam. Accidit autem hic aduentus conſulatu ejus tertio, non diu poſt adeptum Imperium. Poteſt tamen etiam referri ad reditum poſt cõfectam Orbis Romani peregrinationem, præſertim ſi in aversâ parte Trib. poteſt: annus, id eſt Imperij, non eſt adſcriptus.

ROMA ÆTERNA. Sedet Roma galeata ſuper ſcopulis ſeu collibus, haſtâ & clypeo ſubnixa, dextrâ ſolis & lunæ ſymbola tenet, dextro pede Orbem premit. Denotare videtur Romanæ gloriæ parem cum cęleſtibus ſideribus ęternitatem, & potentiam toto Orbe diffuſam Imperatori etiam Hadriano acceptam ferri. Hæc figura ROMÆ ÆTERNÆ, aliquoties etiam poſterioribus Imperatoribus uſurpata, & ſi non ſemper eodem planè filo, & deſignatione. Vide Tab. ſeq. XXI. Item XXXII. XXXVIII. XL. XLV. XLVII. XLVIII. LXI. & LXII.

Digitized by Google

SPES POPVLI ROMANI. Spei ſimulachrum, quæ florem ſeu folia oſtentat, ut ſpem frugum. Porrò ubertatis cornu geſtat, & gubernaculo Orbem tangit: innuens, quod ſpes duraturæ felicitatis & affluentiæ Imperatoris Orbem feliciter gubernantis providentiæ à Populo Romano adſcribebatur. Alibi Spei ſimulachrum alio habitu ponitur, ut Tab. ſequenti, & Tab. XIII. XXXIII. & XLVIII.

SECVRITAS AVGVSTA vel AVGVSTI. Sedet dea *Securitas* quieſcens, velut in utramque aurem dormiens (ut eſt in proverbio) & pulvinaris loco duobus copiæ cornibus ſuffulta, nudum pectus præfert, ut metus omnis expers & periculi ſecura. Virgilius *ſecuram quietem* vocat eodem ſenſu, quo hîc Securitas quieſcens, Georg. II.

At ſecura quies, & neſcia fallere vita.

Sequitur, ſine inſcriptione, Nilus fluvius, arundinem geſtans, & cornu abundantiæ: à dextris crocodilum habet, à ſiniſtris hippopotamum, animalia Nilo familiaria, ut jam diximus. Deſignatur navigatio Hadriani per Nilum facta. De quâ Spartian. *Antinoum ſuum, dum per Nilum navigat perdidit: quem muliebriter flevit. De quo varia fama eſt: aliis eum devotum pro Hadriano aſſerentibus, aliis quod & forma ejus oſtentat, & nimia voluptas Hadriani.* Vtrumque fuiſſe credibile eſt. Nam & primum Dion diſertè aſſerit, nempe ſpontaneâ eum morte pro Hadriano, deſiderante fata ſua producere, velut ſuccidaneam ſe hoſtiam obtuliſſe. Credebant enim gentiles ita vitam alterius prolongari, ſi ejus velut vicem amicus ſponte ſubiret: quo alludit Horatius carm. lib. III.

Pro quâ non metuam mori,
Si parcent animæ fata ſuperſtiti,

Tum

Digitized by Google

Tum & alteram ſententiã, quod in amoribus Hadriani fuerit oſtendunt nimij honores mortuo ab Hadriano habiti ſtatuis, templis, tabulis, oppidis illi dedicatis, & deſiderij teſtatâ tot lachrimis impatientiâ.

FELICITATI AVGVSTI. Triremis prætoria roſtrata, & in puppi acroſtolio inſignita, ac gubernatore ſuo ad clavum ſedente inſtructa. Sæpe in Imperatoriis numiſmatibus hoc ſymbolum deſignandæ felicitati occurrit. Credo quòd, ut in navigio, gubernatoris & vectorum communis eſt fortuna felicis curſus, & commune periculum: ideoque ſub peritiſſimo & felici Nauclero ſecurior & felicior ſolet eſſe navigatio; ita & in Republicâ à prudentis & felicis Principis Imperio & regimine ſalus & felicitas publica dependeat. Quod deſignare videtur labari vexillum in proræ navis, quod ante Imperatorem geſtari ſolitum, qui per ſedentem in puppi repræſentari videtur. Quò ſpectat & illa Horatij allegoria, cùm rempublicam Romanam ſub navis imagine alloquitur; carm. lib. 1.

O navis referent in mare te novi
Fluctus, ô quid agis? fortiter occupa
Portum, nonne vides ut
Nudum remigio latus? &c.

Etſi alij aliter hoc ſchema interpretentur.

TABVLA XXI.

Etiámnum HADRIANI *numiſmata.*

SPES AVGVSTA. Spei ſimulachrum folia ſeu florem oſtentantis ut ſuprà, adſtantibus tribus juvenibus armatis,

Digitized by Google

qui eo ferè habitu sunt, quo suprà Tab. VIII. & infrà Tab. XXVII. expressa est Virtus militaris. Spem reipublicæ videtur denotare in numerosâ juventutis educatione Augusto adscribendam, aut jus trium liberorum ad tollendos liberos invitans. Certè in virtute juvenum & fortitudine militum Augustum fiduciam boni eventus ponere. Sunt enim (ut est in proverbio) facta juvenum, ut consilia virorum, & vota senum optima. Spes ista ut aliàs suprà Tab. XIII. lacernâ induta est, seu potiùs capitio, quod describit Varro: *Muliebre pectoris indumentum, ita dictum, quod pectus capiat & comprehendat brachia*, & vestem infrà ad talos sublevat. An fortè quod ea spes optima, quæ & secretum cordis tegit, & ad consequendum quod desiderat pedes expeditos habet, & industriam nō ignavam? An verò properè transcurrentis, & ad viam ornatæ formam habet, quia in spe nemo subsistit, sed ad rem speratam contendit?

HADRIANVS AVGVSTVS. Hadriani laureata effigies.

CONSVL TERTIVM. Lupa cum Romulo & Remo lactentibus, aut ut originem Romanæ urbis renovet in gratiam conditorum, aut ut Hadrianum cum ipsis conditoribus componat.

CONSVL TERTIVM. Hadrianus eques cum hastâ seu lanceâ decurrens, sive statua ei posita, ad designandam militarem ejus industriam ut suprà Nero Tab. IX. Spartianus: *Militem quasi bellum immineret exercuit, tolerantiæ documentis eum imbuens.* Et pòst: *Si quidem ipse post Cæsarem Octavianum labantem disciplinam incuriâ superiorum Principum retinuit, exemplo etiam virtutis suæ cæteros adhortatus.* Et sub finem: *Equitavit,*

Digitized by Google

tavit, ambulavitq; plurimùm: armisq; & pilo se semper exercuit. Venatu frequentissme leonem manu suâ occidit.

CONSVL TERTIVM. Hadrianus equo sedens protensâ dextrâ, ut pacificatoris habitu vel orationem habentis: sive symbolum statuæ ipsi decretæ, ut suprà ejusdem statua Tab. XVIII.

PONRIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. ÆTERNITAS AVGVSTI. Dea Æternitas dextrâ solis, sinistrâ lunæ capita præfert, æternitatis symbola, quia ea sidera æterna putabant. Suprà pag. LVII. simile ferè scema in Româ sedente. Virgilius:

— æternaq; sidera testor.

IMPERATOR CÆSAR, TRAIANVS HADRIANVS, AVGVSTVS. Trajani nomen à patre adoptativo mutuatum, in cujus nomen & familiam transierat.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. Imago Neptuni cum tridente seu fuscinâ & dextrâ acrostolion navis ferens. Gratiam Neptuno hoc numo effigie ejus cuso referre videtur ob prosperum maritimæ peregrinationis cursum. Vide simile ferè emblema suprà Tab. XII. sive quod ei divo redux, statuâ positâ, votum solverit.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM. Imago Iovis stantis cum fulmine & hastâ purâ. Iupiter & plurimùm Imperatoribus cultus & honoris caussâ numis expressus, quia, ut ait Horat. carm. III.

Digitized by Google

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Iovis,
Clari gigantæo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.

Iterum Roma spoliis insidens, hastæ innixa, & victoriolã dextrâ prætendens, inscriptione simili præcedenti.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL SECVNDVM. CONCORDIA. Imago Concordiæ sedentis, dextrâ pateram habet, sinistro brachio trophæo seu spoliis, & cornucopiæ suffulta. Sedet ut secura, & quieta: pateram tenet, ut per pacem cum hominibus pacis cum diis conciliatrix. Spoliis & copiæ innititur, ut mater victoriarum & felicis affluentiæ. Designat autem concordiam Hadriani & L. Ælij Veri, qui adoptivus filius Hadriani.

TABVLA XXII.

Continet honores IVLIÆ SABINÆ *uxori* HADRIANI *delatos, &* L. ÆLII *ab* HADRIANO *adoptati.*

IVNONI REGINÆ. Sabina habitu Iunonis velata cum hastâ & paterâ, adstante pavone: sive ipsius Iunonis, quasi tutelaris Sabinæ. Congruum visum, ut regina deorum, Imperatricem mortalium in clientelam acceptet: sive hæ omnes sint Statuæ Sabinæ positæ, dearum habitu, & per adulationem, comparatione.

SABI-

Digitized by Google

SABINA AVGVSTA. Sabinæ effigies, minutis oculis, superciliis adductis, naso acuto, ægrè cum Hadriano conuenientis: quod refractariæ indolis signum putatur. Fuit autem Matidiæ majoris filia, minoris soror, & à Trajano Hadriano desponsata, *quam ut moresam & asperam dimissurum se fuisse Hadrianus dicebat, si privatus fuisset.* Spartianus. Quamquam illa in Hadriani insolens & immane, ut dicebat, ingenium culpam dissidiorum domesticorum transferret. *Defuncta est paullò ante obitum Hadriani, non sine fabulâ veneni dati ab Hadriano.* Auctore Spartiano. Sed Victor tradit: *Hujus uxor Sabina, dum propè servilibus injuriis afficitur, ad mortem voluntariam compulsa est. Quæ palam jactabat, quam immane ingenium pertulisset: & elaborâsse, ne ex eo, ad humani generis perniciem, gravidaretur.*

VESTA. Deæ Vestæ imago, vel Sabina habitu deæ. Sedet hastata, velata, & palladium dextrâ tenens: designatur Sabinæ castitas, aut erga Vestam peculiaris cultus.

Succedit alia imago Sabinæ, habitu Cereris: sive ipsius deæ, quæ facem sinistrâ tenens, dextrâ spicas, cumeræ seu vasi stramineo, quo frumenta & fruges condi solent, insidet. Adscribitur ei hoc emblemate accepta annonæ abundantia, & frugum copia.

Sequitur altera Vestæ deæ imago, sine inscriptione: sive eadem sit Statua Sabinæ posita.

LVCIVS ÆLIVS CÆSAR, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. CONCORDIA. Concordia dea sedet ut suprà Tab. præcedenti, cornucopiæ suffulta, propter consen-

Digitized by Google

consentientem filij adoptivi cum patre Hadriano adfectum: Similis numus & Tab. seq. in Antonino. Tribunitia potestas communicata, indicat Imperij consortium. De Consulatu secundo. Spartian. *Adoptatus autem Ælius Verus ab Hadriano, eo tempore, quo jam ut superius diximus, parum vigebat, & de successore necessariò cogitabat: statimq; Prætor factus & Pannoniis dux ac rector impositus, mox Consul creatus. Et quia erat deputatus Imperio,* ITERVM CONSVL *designatus est.*

L. ÆLIVS CÆSAR. Imago L. Ælij barbati ad exemplum Hadriani, quem anteâ Cejonium Commodum dictum Hadrianus invitis omnibus adoptavit, quondam sibi formâ commendatum, eumque L. Ælium Verum appellavit. Spartian. *Antea L. Aurelius Verus dictus, sed ab Hadriano in Æliorum familiam transscriptus.*

TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM, PIETAS. Dea Pietas aris adstat cum paterâ. Virtutem dilaudat, quâ piè parentem adoptivum est prosecutus, aut & sacrificia, ob hanc causam ab ipso diis oblata.

PANNONIA. Pannonia stolata & vexillum militare præferens, turrito, ut apparet, capite. Spartian. de Hadriano: *L. Ælium Verum Cæsarem appellatum præturâ honoravit, & statim Pannoniis imposuit, decreto Consulatu cum sumptibus: eumdem secundùm Consulem designavit. Ob ejus adoptionem ludos Circenses dedit, & donativum populo & militibus expendit.* Vide & alium Spartiani locum suprà.

TABV-

Digitized by Google

TABVLA XXIII.

ANTONINI PII *numiſmata.*

IMPERATOR TITVS ÆLIVS CÆSAR HADRIANVS ANTONINVS. Effigies Antonini Pij ſub initium Imperij & adoptionis, quâ poſt mortem L. Ælij ab Hadriano adoptatus eſt. De quo Spartianus : *Hadrianus mortuo Ælio Vero Cæſare ingruente triſtiſſmâ valetudine adoptavit Arrium Antoninum, qui poſteà Pius dictus eſt.* Nomen *Hadriani* ab adoptivo patre aſſumptum.

AVGVSTVS, PIVS, PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL DESIGNATVS ITERVM. Imago Pietatis, vaſculum ſeu acerram, ſeu chartaceum thuris receptaculum manu tenentis, aſtante arâ. Alludere videtur ad cognomentum *Pij*, de quo vide Capitolinum in vitâ ſub initium : ubi quinque cauſas recenſet quarum aliquâ vel pluribus inductus Senatus eum titulo Pij ornaverit. Placet mihi Card. Baronij Tomo III. Annal. Eccleſ. ſententia, qui ideò maximè Pium appellatum putat, quod Hadrianum mori cupientem, ſublatis omnibus mortis inſtrumentis, & occaſionibus impeditis, fictiſque etiam miraculis, velut cælitus animatum, vivere diutiùs piè coëgerit: cùm naturâ filij etiam ſoleât interdum parentum, quò ſummâ rerum potiantur, optare mortem.

PROVIDENTIÆ DEORVM. Fulmen telum Iovis, ſupremam auctoritatem & Imperium deſignat. Antiquis celebritatem nominis & auſpicium rerum illuſtrium ſignifica-

Digitized by Google

bat: apud Ægyptios amplitudinem gloriæ & famæ toto terrarum orbe diffusam. Refert Capitolinus in vitâ Pij: *Fulgur cælo sereno sine noxâ in ejus domum venisse, & id ut Imperij omen acceptum*: ad quem casum exprimendum, hunc numum signatum autumo, & fulgur apud Capitolinum pro fulmine poni cum Casaubono sentio. Fulmen etiam teste Ammiano, ab aruspicibus *consiliarium* vocabatur, quod ejus indicio credebãt Principibus præsagiri rerum eventus.

IMPERATOR T. ÆLIVS ANTONINVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL DESIGNATVS ITERVM. CONCORDIA. Concordiæ sedentis typus, statuæ alicui, fortè Spei brachio innixæ. Ferè similis imago ejus suprà in Hadriano & Vero. Symbolum pacifici in Pio animi, quo inter Senatum & Imperatorem, vel inter patrem & filium adoptivum, vel denique inter ipsum & Faustinam conjugem mutuus animorum & voluntatum consensus notatur. Nam & alij numi extant ab uno latere Faustinam habentes, ab altero Concordiam.

IMPERATOR ITERVM. ANCILIA. Forma anciliorum, quæ erant scuta Marti consecrata, quæ tempore regis Numæ è cælo lapsa putabantur, aut saltem unum ex iis, ad cujus formam alia affabrè facta fuerunt, ne possent internosci. Videndus super iis Plutarchus in Numâ Pompilio. *Annum iam octavum regnante Numa*, &c. Virgil. Æneid. VIII. in scuto Æneæ dicit, expressa à Vulcano ista, quæ propriè ad sacra Romanorum pertinebant & pignora Imperij.

Hinc exsultantes Salios, nudosq; Lupercos
Lanigerosq; apices, & lapsa Ancilia cælo,

ANTO-

Digitized by Google

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, IMPERATOR ITERVM, TRIBVNITIA POTESTATE VICESIMVM, CONSVL QVARTVM. Victoria currens cum palmâ & laureâ, de Britannis per legatum devictis.

TRIBVNITIA POTESTATE XXI. CONSVL QVARTVM. Dea Salus cum paterâ & serpente. Serpentem Æsculapio sacrum colebat antiquitas. Fortè quia senectam cutis suæ quotannis exuit, ut senium & languorem valetudinis homo convalescens. Ipsum etiam Æsculapium serpentis formâ colebāt, quâ de re faceta narratio est, Æsculapij formâ serpentis recèns nati in Paphlagoniâ, & callidissimi commenti in fictis ejus oraculis, apud Lucianum Dialogo qui inscribitur, Alexander, seu Pseudomantis. Æsculapium autem hunc deum sub specie serpentis Romam Epidauro advectum, qui in insulâ Tiberinâ celebre templum habuit: ab Antonino Pio superstitiosè cultum indicat etiam tabula quædam fictorum miraculorum, quæ ejus tempore (& ut Cardinalis Baronius suspicatur, etiam commento) accidisse narrantur, ex ruderibus quondam ejus templi eruta, & adhuc Romæ exstans in ædibus Maffæorum aut Farnesiorum, quæ & à clariss. mem. viro Iusto Lipsio in Antiquis inscript. Smetij relata est fol. 29. Porrò Salutis simulachrum vide simile Tab. XXXVIII. & sup. Tab. IX. & infrà XXIX. & XXXII. ubi stantis ad aram habitu XXX. atque XXXIX. ubi sedentis est expressa.

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL TERTIVM, IMPERATOR ITERVM. Victoria in hastâ trophæum fixum protendens. Iul. Capitolinus: *Per legatos suos plurima bella gessit, Nam & Britannos per Lollium Vrbicum legatum vicit, &*

Digitized by Google

Mauros ad pacem postulandam coëgit, & Germanos, & Dacos, & multas gentes, atque Iudæos rebellantes contudit per Præsides ac Legatos.

TABVLA XXIIII.

Iterum ANTONINI PII *numismata.*

CONSVL TERTIVM, TRIBVNITIA POTESTATE. Imperator in quadrigâ triumphans, dextrâ sceptrum, & in eo aquilam prætendens, liberos in curru ante se collocatos habet, proprios quidé etiámnum parvulos ex Faustinâ susceptos, quando sic moris erat, ut prætextati liberi à parentibus in currum triumphalem assumerẽtur. Nonnemo tamen existimet esse istos filios adoptivos Annium Verum, & M. Antoninum, de quibus Spartianus in Hadriano: *Mortuo Ælio Vero Cæsare, Hadrianus ingruente tristissimâ valetudine adoptavit Arrium Antoninum, qui posteà Pius dictus est, sed eâ demum lege ut ille sibi duos adoptaret, Annium scilicet Verum Ælij Veri filium, & M. Antoninum (fratris uxoris suæ scilicet filium) qui Aurelius dictus, quod ita factum, ut Antoninus primò adoptatus, L. Verum sibi adoptare sit jussus.* Vt idem Spartianus in Vero: *Ejus (scilicet Ælij Veri) filius est Antoninus Verus, qui adoptatus est à Marco.* Et Capitolinus in Antonino Pio: *Adoptionis lex huiusmodi data est, ut quemadmodum Antoninus ab Hadriano adoptabatur, ita sibi adoptaret M. Antoninum fratris uxoris suæ filium, & L. Verum, Ælij Veri, qui ab Hadriano adoptatus fuerat, filium, qui posteà Verus Antoninus est dictus.* Vbi legendum videtur: *Et iste L. Verum.* Ex loco ejusdem Capitolini in Marco: *Amitæ Marci virum Antoninum Pium Hadrianus eâ lege in adoptionem legit, ut sibi Marcum Pius adoptaret, ita tamen ut & Marcus sibi L. Commodum adopta-*

Digitized by Google

adoptaret. De Tribunitiâ poteſtate idem Capitolinus: *Adoptatus quinto Kalendas Martias, factuſq; eſt patri & in Imperio proconſulari, & in tribunitiâ poteſtate collega.*

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, TRIBVNITIA POTESTATE XXIII. Pij effigies laureata. Capitolinus. PATRIS PATRIÆ, *nomen delatum à Senatu, quod primò diſtulerat, cum ingenti gratiarum actione ſuſcepit.*

PIETATI AVGVSTI, CONSVLIS QVARTVM. Imago Pietatis deæ ſive charitatis, tribus liberis ſeu puellis cinctæ, & orbem ſeu pomum geſtantis. Deſignat beneficam ejus naturam etiam in alimentis, pauperum liberis attributis clareſcentem. Idem Capitolinus refert: *Antoninum Pium puellas alimentarias in honorem Fauſtinæ Fauſtinianas conſtituiſſe.* Sive ipſa hîc Fauſtina Pietatis habitu ſit expreſſa, & ut Venerem etiã referat, pomo Eridis inſtructa.

LÆTITIA, CONSVLE QVARTVM. Videtur eſſe Imperator in cœnatoriâ veſte, uxorem Fauſtinam amplexus, & illa lætitia publica deſignari, quæ fuit, quando Fauſtina à Senatu AVGVSTA eſt appellata. Nam ad nuptias eorum tempus referri non permittit: niſi velimus hîc exprimi matrimonium inter filiam ejus Fauſtinam, & Marcum Aurelium celebratum ſummâ lætitiâ. De quâ Capitolin. *Nuptias filiæ ſuæ Fauſtinæ, quam Marco Antonino eam conjungeret, uſque ad donativum militum celeberrimas fecit.* Aut forte Cereris & Veneris amplexus mutuus, quia altera perſona videtur ſpicis, altera pomo inſignis, interpreteréque annonæ copiam, accedente Imperatricis venuſtæ indulgentiâ & liberalitate, lætitiam publicam peperiſſe, ſive illa longioris fili ſit dea Tranquillitas,

Digitized by Google

quæ propria Imperatori huic attribuitur infrà Tab. ſequenti. hac eâdem ferè formâ, etſi ibi adjunctum ſit gubernaculum. Propiùs vero alij putant eſſe has Fauſtinam matrem & filiam, illam habitu Cereris cum ſpicis, ad deſignandam ejus fecunditatem: alteram cum pomo, ut Venerem, ad deſignandam ejus formam & venuſtatem.

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, TRIBVNITIA POTESTATE XV. CONSVL QVARTVM. Imperator togatus orbem tenens. Pacis potiùs conſiliis, & togæ magis quàm belli artibus, ad tranquillitatem Imperij conſervandam Pium Principem delectatum ſignat. Puto tamen eſſe Statuæ memoriam ei poſitæ.

LIBERALITAS AVGVSTI TERTIA. Sedet Imperator in ſellâ curuli pro tribunali, ſive in ſuggeſtu: adſtatque ei Vbertas ſive Liberalitas tabulam vel teſſeram donativi, ſeu frumentariam prætendens, & cornucopiæ inſtructa: ipſa autem cuidam ſinum pandenti aliquid inſpargere videtur. Capitolinus: *Congiarium militibus ac populo de proprio dedit, & ea quæ pater promiſerat.* Iterumque poſteà: *Congiarium populo dedit, militibus donativum addidit.* Nota: *de proprio*, quod mirè auget gratiam liberalitatis.

ANTONINVS AVGVSTVS, PIVS, PATER PATRIÆ, TRIB. POTEST. CONSVL TERTIVM.

AVRELIVS CÆSAR, AVGVSTVS, PII FILIVS, CONSVL. Imago M. Aurelij Antonini ab aversâ parte patri adoptivo adpoſita, de cujus Conſulatu Capitolinus: *Marcum Anto-*

Digitized by Google

Antoninum Quæstorem, Consulem, petente Senatu, creavit: & quidem secum, cùm tertium ipse Consulatum iniret.

LIBERALITAS QVARTA. Bis eadem inscriptio. In unâ, ipsa Vbertas cornu Amaltheias in sinum adstãtis effundit: in alterâ, ipse Imperator, ut suprà, missilia spargit. Capitolin. *Vini, olei, & tritici penuriam per erarij sui damna emendo, & gratis populo dando, sedavit*: quæ omnia Liberalitatem ejus testantur.

TABVLA XXV.

Continet ANTONINI PII *suprema elogia, & honores.*

PAX AVGVSTA. CONSVLE QVARTVM. Pacis typus, quæ cornucopiæ ferens, face succensâ arma & spolia hostium comburit. Convenit cum togato Pacificatoris, suprà, habitu, & cum plusculis aliis ejus numis titulo PACIS inscriptis. De quo ejus pacifico ingenio Capitolinus in vitâ testimonium perhibet, quod à Regibus Barbaris plurimum illi honoris delatum sit, multasque regales causas & controversias terminaverit. Itemque *quod* (eximio elogio) *solus omnium propè Principum prorsus sine civili sanguine & hostili, quantum ad seipsum pertinet, vixerit, Numæ non immeritò comparatus, felicitatis, securitatis, & pietatis exemplo.* Et Victor. *Orbem terræ multo bello per annos vigintitres, auctoritate solâ rexit.*

TEMPLVM DIVI AVGVSTI RESTITVTVM, CONSVLE QVARTVM. Templum ipsum, in cujus acroteriis duæ

Digitized by Google

duæ victoriæ, & quadriga, & intus duæ ſtatuæ, fortè Auguſti & Liviæ Divorum.

TRANQVILLITAS AVGVSTI. Ipſa dea ſpicis inſtructa in teſſeram abundantiæ, quæ tempore pacis viget, cùm, ut Poëtæ verſum eo flectam,

—— dignus aratro
Surgit honos, rident numeroſis arva colonis.

& gubernaculum, in ſignum prudentis Imperij tenens. Capitolin. *Tantum ſanè auctoritatis apud exteras gentes nemo habuit, cùm ſemper amaverit pacem, eouſque ut Scipionis ſententiam frequentaret, quâ ille dicebat; Malle ſe unum civem ſervare, quàm mille hoſtes occidere.* Et iterum de tranquillo Provinciarum Statu: *Prouinciæ ſub eo cunctæ floruerunt, quadruplatores extincti ſunt.* Cui virtuti & Aurelius Victor peculiare hoc elogium tribuit: *Planè docuit* (Pius) *eo demum fortunatas Vrbes fore, ſi regna ſapientiæ.* Ex Platone in Epiſtolâ, & Cicerone interprete.

CONSVL QVARTVM. Dextræ junctæ, caduceum cum ſpicis complexæ. Deſignant fidem, concordiam, & ex eâ publicam annonæ laxitatem, felicemque rerum abundantiam.

CONSVL QVARTVM. Videtur eſſe ſtatua togata, Imperatori pacis & togæ artibus laudatiſſimo. Honoris ergò poſita cum ſceptro & aquilâ, & flore lilij, ſive herbâ, bonæ ſpei teſſerâ: ſuprà tectum columnis ſuis innixum, ſive cælum tum augendæ majeſtati, tum arcendæ aëris injuriæ. Capitolinus de hac ſtatuâ fortè intelligendus, ubi dicit in vitâ: *Statuam auream delatam à Senatu* (Pius) *poſitam ſuſcepit.*

MVNI-

Digitized by Google

MVNIFICENTIA AVGVSTI CONSVLIS QVARTVM. Elephas in retis morem cute variegatâ. Sunt hæ beſtiæ teſſera munerum venationumq;, ac ludorum Amphitheatralium & Circenſium exhibitorum. Capitolinus: *Ad indulgentias proniſſimus fuit. Edita munera, in quibus elephantos, & crocutas, (ſive corocotas) & ſtrepſicerotas, & crocodilos etiam, atque hippopotamos, & omnia ex toto orbe terrarum, cum tigridibus exhibuit: centum etiam leones unâ miſſione edidit.*

DIVVS ANTONINVS. Effigies Antonini in divos poſt mortem relati, gravi vultu, & ad inſtar ferè Iovis. Ceſſant omnes alij tituli in hac inſcriptione, quia mors humanis titulis, ut Imperiis finem impoſuerat, & ſceptra jam ligonibus æquaverat. Capitolin. *A Senatu divus eſt appellatus, cunctis certatim adnitentibus: cùm omnes ejus pietatem, clementiam, ingenium, ſanctimoniam, laudarent. Decreti etiam ſunt omnes honores, qui optimis Principibus antè delati ſunt. Meruit & flaminem & Circenſes, & templum & ſodales Antoninianos.*

Sequitur ſine inſcriptione DIVI ANTONINI ESSEDVM in ludis Circenſibus à quatuor elephantis tractum, ſcutis ornatum ut ſpoliis, in cujus ſellâ Antonini ſtatua humanâ major togata, ſine inſcriptione. Eſtque hoc quod Capitolinus ſuprà citatus, tangit, *De Circenſibus* ei decretis: *curribus* ſcilicet & tranſvectionis pompis.

DIVO PIO. Columna ei à M. Aurelio poſita, & in ſummo ſtatua ipſius. Iſta columna titulo Antoninianæ, etiamnum hodie Romæ ſpectatur, geſtis & victoriis ejus & M. Aurelij diſtincta. P. Victor Regione urbis nonâ: *Templum divi Antonini cum cochlide columnâ, quæ eſt alta pedes centum ſeptuaginta*

Digitized by Google

quinque, habet intus gradus ducentos & ſex, & feneſtellas quinquaginta ſex. Notiſſimum in Vrbe antiquitatis monumentum, & nunc coloſſeâ divi Pauli deaurata ex ære ſtatua impoſitâ, gloriæ Doctoris gentium (ut Trajani columna Principis Apoſtolorum) auctore Sixto quinto ritè conſecrata. *Vt* (Card. Baronij verba cito) *ubi olim, à Marco ſtatutum Pio parenti fuerat ſimulachrum, ibidem illius, qui ad veram pietatem Vrbem excoluit, & Gentiles* CHRISTO *ſubegit, ob præſtantiſſimum virtutis meritum, ſignum nobiliſſimum cerneretur.*

CONSECRATIO. Rogus eſt funebris, velis, aulæis, ſtatuiſque ornatus, de cujus ritu & pompâ videre eſt apud Herodianum lib. IIII. ubi agit de Severi funere: & poſtquam rogi hujus formam & ornatum graphicè deſcripſit, addit: *Mox ab extremo minimoq; tabernaculo, tamquam è faſtigio quodam ſimul cum ſubjecto igne aquila dimittitur, quæ in cælum creditur ipſam Principis animam deferre.* Sed & Dio in vitâ Severi, de exequiis Pertinaci ſolutis, ſic narrat de hoc ritu. *Ita in campum Martium venimus. Hic extructus erat rogus inſtar turris formâ triangulari, ebore & auro, ac nonnullis ſtatuis ornatus. In ſummo ejus currus inauratus, quo Pertinax olim vehebatur, collocatus erat. In hunc rogum conjectis primùm iis, quæ allata erant parentandi causâ, lectus impoſitus eſt. Poſt Seuerus propinquiq; Pertinacis, Statuam ejus oſculantur. Quo facto Imperator tribunal conſcendit, nos Senatores, exceptis Magiſtratibus, in tabulata conſcendimus, ut tutò ſimul & commodè ſpectaremus ea quæ gererentur. Magiſtratus & Equeſtris ordo collocati ſunt ex ordine, ut cujuſque dignitas poſtulabat. Hic confecere milites, equites atque pedites circum rogum curſus urbanos & confictos: iiſque peractis curſibus, Conſules rogum incenderunt. Quod cùm eſſet factum, aquila ex rogo evolavit. Itaque Pertinax immortalitate donatus eſt.*

CON-

Digitized by Google

CONSECRATIO. Aquila jam dicta hîc exhibetur basi sive aræ insidens, quæ est symbolum consecrationis ritè peractæ: de qua alij fusiùs. Porrò hac aquilâ animam Imperatoris in cælum ferri, idque, aliquo saltem visum à se asserente, mẽtiri & populo obtrudere solere gentiles, Iustinus Philosophus & Martyr, qui Imp. Antonino in Vrbe claruit, attestatur; hisce ad ipsum Antoninum Christianâ libertate habitis verbis: *Sed cur morientes apud vos Imperatores semper immortalitati consecrare dignamini, producentes quempiam, qui jurejurando confirmet vidisse se è rogo ascendere in cælum ardentem Cæsarem?*

TABVLA XXVI.

Continet honores potißimùm FAVSTINÆ, PII *uxori, post mortem delatos.*

VOTA PVBLICA. Imperator togatus dextram Faustinæ flammeolo velatæ, porrigens, adstante, ut appareret, Pietate seu Concordiâ, vota concipere videtur pro matrimonij felici successu.

DIVA FAVSTINA. Caput Faustinæ jam in deas receptæ, De quâ Capitolinus in Pio: *Tertio anno Imperij sui uxorem Faustinam perdidit, quæ à Senatu consecrata est, delatis Circensibus, atque templo, & flaminicis, & statuis aureis, atque argenteis: cùm etiam ipse hoc concesserit, ut imago ejus cunctis Circensibus poneretur.* Qui ferè honores omnes hac tabulâ exhibentur.

FAVSTINIANÆ PVELLÆ. Stat Imperator Pius in suggestu & fiscum ante se adpositum seu mensam habet, adsistente ex adverso muliere, aliâque adstante. Infrà sistunt se paren-

Digitized by Google

tes liberorum filias ſuas offerentes, quas ex publico Princeps alebat: more jam ab ipsâ tum Liviâ Auguſti uſurpato, cui mortuæ arcum à Senatu decretum tradit Dio, inter cætera, *eo quòd multorum liberos educâſſet, multos in elocandis filiabus adjuviſſet: unde nonnulli matrem patriæ eam cognominaverunt.* Hac de re Capitolinus in vitâ Pij: *Puellas alimentarias in honorem Fauſtinæ Fauſtinianas conſtituit.* Et iterum in vitâ Marci, dicit illum quoque in honorem uxoris Fauſtinæ defunctæ (quæ hujus erat filia) *novas puellas Fauſtinianas inſtituiſſe.* Plura de his Philippus Rubenius Electorum lib. II. cap. XXXVI. quem virum eruditiſſimum ſimul & modeſtiſſimum amicum noſtrum candidiſſimum immaturâ morte notiſque omnibus luctuosâ nuper ereptum, civitati Antuerpienſi, (cujus Senatui ab epiſtolis & ſecretis fuit) fata oſtendiſſe tantùm contenta, uſum ejus porrò & fruitionem ſi minus invidiſſe, intervertiſſe ſtudiò videntur, ne tam abſoluta ingenui, ut maximè, pectoris, oriſque virtus diutiùs præmio in cælis debito careret. Salvete pij Manes, & Æterni viſione beatiſſimâ æternùm perfruimini.

SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS. Carpentum Fauſtinæ divæ à mulis tractum, ludis Circenſibus: ſive thenſa inſtar tabernaculi contecta, in quâ ipſam non alterius divæ, ſed propriâ ſpecie traductam autumo, & quaſi in vivis ageret, bigâ ſuâ vectam.

ÆTERNITAS. Fauſtinæ ſtatua habitu divæ in Eſſedo triumphali ſedentis, & in pompâ Circenſi à duobus Elephãtis phaleratis vecta, aurigantibus Mauris: quod innuit Capitolinus; verbis, *delatis Circenſibus curribus*. Conſimili bigæ Elephantorum impoſitam effigiem Druſillæ ſororis Caligula in thea-

Digitized by Google

theatrum invexit, natali ejus anniversario die, ut notat Dio, lib. LIX.

ÆTERNITAS. Alter Faustinæ currus Circensis, habitu deæ Cybeles turritæ, & crotalum ferentis, atque à leonibus vectæ.

ÆTERNITAS. Templum divæ Faustinæ quod Senatus decrevit, loriculâ ad imum limen munitum, cujus hodie etjámnum reliquiæ extant Romæ inter monumenta antiquitatis: in cujus medio statua ejus basi insidens hastata. De eo suprà hac Tabula ex Capitolino.

DIVA AVGVSTA FAVSTINA. Faustinæ jam divæ caput, divarum instar velatum.

CONSECRATIO. Quadriga in quâ Faustinæ statua, ludis Circensibus exhibita. Hastata, alio tamen adstante, qui lora equorum temperet & regat.

CONSECRATIO. Pavo avis Iunonia: quod symbolum designat eam Imperij consortem Iunonis deæ dignitati accensendam.

CONSECRATIO. Faustina septem stellis coronata, & hastata pavonis remigio, ut Ganimedes quondam, & suprà Imperator Pius, aliique in divos relati, aquilæ, in cælum fertur.

LVNA INTER STELLAS SEPTEM, Sine inscriptione. Putem Faustinam hoc symbolo Dianæ comparari, vel desi-

Digitized by Google

gnari ipsam cælo adscriptam illustri gloriâ emicare, *Velut inter ignes Luna minores*. Extat ad hunc sensum alius ei cusus numus cum hoc elogio: *Diva Faustina Pia sideribus recepta, Senatusconsulto.*

TABVLA XXVII.

Continet Numismata MARCI AVRELII ANTONINI, *laudesq; & elogia florenti ejus ætati & optimæ indoli per adulationem à Senatu & populo Romano attributa, nec à vero multùm aliena.*

IVVENTVS. Imago Iuventutis, id est, ætatis viri jam absoluti, & bello florentis, seu potiùs ipsius Aurelij cum hastâ & lauru, in paludamento, ponè adstante trophæo. Vide Tab. seq. eodem habitu.

AVRELIVS CÆSAR AVGVSTVS, PII FILIVS, CONSVL. Similem inscriptionem habuimus suprà Tab. XXIIII. Imagini patris Antonini ex aversâ parte numismatis, cum effigie adpositam. Est autem iste M. Aurelius Antoninus, ex seriâ tractatione studiorum & sapientiæ, cognomentum *Philosophi* sortitus, cujus Libri XII. extant de vitâ suâ græcè conscripti, interprete Gul. Xylandro. Editum est etiam volumen titulo Horologij Principis, itemque Epistolarum M. Aurelij, à D. Antonio de Guevara, Episcopo Hispano, sed commentitia illa sunt, & nomine tenùs M. Aurelij conficta ab auctore: ut & alij observaverunt.

IVVENTAS. Imago Iuventæ sive Iuventatis propter floridam Aurelij adolescentiam. Est autem dea Iuventutis præ-

ses,

Digitized by Google

fes, pateram siniſtrâ tenet, dextrâ neſcio quid in catinum ſive labrum adſtans inſpargit. Hanc Græci Heben vocant, & Herculi nuptam fabulantur. Horat. odâ xxx. lib. 1. ad Venerem:

Et parùm comis ſine te Iuventas,
Mercuriuſque.

VOTA PVBLICA. Simile emblema tabulâ præcedente in Fauſtinæ numo. Fortè honore nuptiarũ ejus vota ſuſcepta, quando Fauſtina minor cum dote Imperij in manum Marci Aurelij convenit.

HILARITAS. Dea lætitiæ præſes, cornucopiæ, & ramum palmæ videtur tenere. Palma in altum adſurgens gloriæ ſymbolum eſt; cornu, opulentiæ. Ex gloriâ & divitiis accedente Iuventutis flore, ſtabilimentum Hilaritati.

TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. CLEMENTIA. Clementiæ typus: pateram dea tenet & ſinum pandit, velut refugium offerens oppreſſis. Deſignat mores Principis benignos, & indolem clementem. De Tribunitiâ poteſtate, atque de ſecundo Marci Conſulatu Capitolin. *Pius Mancum Conſulem ſecum deſignavit, & Cæſaris appellatione* (quæ ſuprà) *donavit*, &c. *Secundùm etiam Conſulem deſignavit cùm ipſe quartum iniret. Poſt hæc Fauſtinam Pij filiam duxit uxorem, & ſuſceptâ filiâ, Tribunitiâ poteſtate donatus eſt*: id eſt, ſucceſſor declaratus, & Imperij ex eâ horâ conſors.

TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL ITERVM. Pallas galeata, haſtaque & clypeo inſtructa. Minerva autem paſſim tutelare ſignum hujus Principis, tamquam ſapientiæ decretis

Digitized by Google

cretis operam navantis & eruditissimi. Vnde & Philosophi titulus illi delatus: quod Stoicam sectam vitâ & sermone omni, seriò semper sit professus.

PIETAS AVGVSTI. Instrumenta sacrificiorum, culter popæ, aspergillum, guttus, lituus, & capeduncula: prout etjam suprà alibi, in Iulio, & aliis. Fuit autem à teneris, si quis alius, gentilitiæ superstitionis cultor observantissimus: quippe, *qui* (ut ait Capitolinus) *octavo suæ ætatis anno ab Hadriano in Saliorum collegium relatus est, & in Saliatu functus est sacerdotio, & præsul & vates fuit, & magister, & nonnullos inauguravit, & exauguravit, nemine præeunte, quòd ipse cai mina omnia didicisset.* Quâ sui in deos cultus fiduciâ, cùm Faustina per litteras eum ad vindicandam Cassij & Cassianorum conspirationem excitâsset, inter alia hæc rescripsit: *Esto igitur secura, Dij me tuentur, Diis pietas nostra cordi est.* quod refert Vulcatius in vitâ Cassij. Quin & Pius eum adhuc adolescentem inter ceteros attributos honores, *In collegia sacerdotum, jubente Senatu, recepit.* Capitolinus.

TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM, CONSVL ITERVM. Simulachrum Virtutis cum parazonio & Victoriolâ, ut suprà Tab. VII. in Nerone. Dextrum brachium cum mamillâ nudum habet, sive ut Amazonem referat, sive potiùs ut ostendat, veram virtutem aperto Marte & pectore nõ involuto ad honorem & victoriam grassari, nec fraudibus aut fallaciis confidere, Leonino animi robore, non Vulpeculæ technis instructam.

CONCORDIA. TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL SECVNDVM. Dea Concordia, quæ togatos duos sinu

Digitized by Google

sinu vestis complectitur. Marcum scilicet, & L. Annium Verum, designatque illos singulari animorum cõsensu vixisse conjunctos. Spartianus ea de re. *Verus certè cum Marco æquale gessit Imperium. Nam ipsi sunt qui primò duo Augusti appellati sunt, & quorum fastis Consularibus sic nomina præscribuntur, ut dicantur non tantùm duo Antonini, sed duo Augusti: tantumq; hujus rei & novitas, & dignitas valuit, ut fasti Consulares nonnulli ab his sumerent ordinem Consulum.* Et jure, quia insuetum Orbi exemplum in Imperij communicatione nullam interveniisse æmulationem: contra illud vulgò tritum; *Nec regna socium ferre, nec tædæ sciunt.* Et ut Lucanus ait: *Omnisq; potestas impatiens consortis erit*: quod in Romulo & Remo fratribus apparuit, itemque in Iulio Cæsare & genero ejus Pompeio Magno. Addit Capitolinus de hac concordiâ: *Post excessum divi Pij à Senatu coactus regimen publicum capere, fratrem sibi participem in Imperio designavit: Cæsaremq; atque Augustum dixit, atque ex eo pariter cœperunt rempub. regere.*

TABVLA XXVIII.

Continet insuper honores varios MARCO AVRELIO *sub initium Imperij attributos.*

HONOS. Simulachrum honoris togati juvenili formâ: & laurum dextrâ, cornucopiæ sinistrâ ferentis. Valuit hoc Imperatore illud Ciceronis votum; *Cedant arma togæ, concedat laurea linguæ.*

AVRELIVS CÆSAR, AVGVSTVS, PII FILIVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL ITERVM. Figura stolata, dextrâ spicas, sinistrâ canistrum frugum tenet.

Digitized by Google

Fortè Cereris ſimulachrum, in teſtimonium ubertatis annonæ. Quâ de re breviter Capitolinus: *De alimentis publicis multa prudenter egit.* Et iterum: *Italicis civitatibus famis tempore frumentum ex Vrbe donavit, omniq; frumentariæ rei conſuluit.* Et paulò pòſt: *Rei frumentariæ gnaviter providit.*

TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, CONSVL ITERVM. Virtutis bellicæ ſimulachrum cum parazonio & haſtâ, ut ſuprà aliquoties. Deſignare poteſt Marcum virtutis merito, non fortunæ indulgentiâ provectum, illudque Horatij in eo locum habuiſſe:

Virtus repulſæ neſcia ſordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec ſumit aut ponit ſecureis
Arbitrio popularis auræ.

AVRELIVS CÆSAR, ANTONINVS, AVGVSTVS, PII FILIVS, TRIBVNITIA POTESTATE VNDECIMVM, CONSVL ITERVM. Figura ſtolata ſtans, quæ dextrâ pateram, ſiniſtrâ lyram tenet, ut volunt. Muſarum eſt una. Fortè Polyhymnia. De qua Horat. odâ 1. lib. 1.

— nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbyton.

RELIGIONI AVGVSTI, IMPERATORIS ITERVM, CONSVLIS TERTIVM. Mercurius caduceum & paterani tenens, & petaſum in capite. Religionem Aurelij deſignat erga Mercurium facundiæ præſidem. De caduceo, Mercurij virgâ, Horat.

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaq; levem coërces

Aureâ

Digitized by Google

Aureâ turbam, ſuperis deorum
Gratus, & imis.

Vide & Tab. XLII. infrà.

CONCORDIÆ AVGVSTORVM, TRIBVNITIA POTESTATE XV. CONSVLE TERTIVM. M. Aurelius, & L. Verus togati dextras jungunt, fidei & concordiæ deſignandæ. De concordiâ eorum etiam ſuprà Tab. præcedente dictum.

TRIBVNITIA POTESTATE XIX. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. Marcus Imperator ſtat inter ſigna militaria, cum paludamento, & haſtam tenens. Apparatus eſt rei bellicæ, ſive expeditionis in Parthos. Capitolinus: *Miſſo L. Vero ad bellum Parthicum, ipſe Marcus omnia quæ ad bellum erant neceſſaria Romæ poſitus & ordinavit, & diſpoſuit.*

IMPERATOR SEPTIMVM, CONSVL TERTIVM. Tiberis fluvius navim iuxta ſe habens non roſtratam, ſed quales hoc flumen ferre ſolet, aut fortè in memoriam Iani aut Saturni, ad ea loca flumine Tiberi ſubvecti, aut ejus quod tangit Capitolinus: *Interpellavit* (inquit) *felicitatem ſecuritatemque Imperatoris prima Tiberis inundatio, quæ ſub illis* (M. & V.) *graviſſima fuit: quæ res & multa Vrbis ædificia vexavit, & plurimum animalium interemit, & famem graviſſimam peperit: quæ omnia mala Marcus & Verus ſuâ curâ & præſentiâ temperârunt.*

IMPERATOR SEXTVM, CONSVL TERTIVM. Marcus Imperator dextrâ fulmen, & ſiniſtrâ haſtam tenens, coronatur à Victoriâ. Fulmen ſupremam poteſtatem deſignat, ut

Digitized by Google

sit quasi Iuppiter in terris. Victoriæ monumentum de Armeniis, Parthis, aut Germanis, quia de his alij insuper numi extant simili inscriptione.

IMPERATOR OCTAVVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. DE GERMANIS. Trophæum de Germanis, sedentibus infrà viro & fæminâ captivis. Capitolinus in vitâ Marci: *Eo tempore & Catthi Germaniam & Rhetiam irruperant, & contra Catthos Aufidinus Victorinus missus est.* Sed peculiariter hoc trophæum de victoriâ belli Marcomannici capio, quo de Capitolinus: *Dum Parthicum bellum geritur, natum est Marcomannicum, quod diu eorum qui aderant, arte suspensum est, ut finito jam Orientali bello, Marcomannicum agi posset.* Et paucis pòst verbis: *Fratre post quinquennium reverso, in Senatu egit Marcus, ambos necessarios dicens bello Germanico Imperatores. Tantus autem terror belli Marcomannici fuit, ut undique sacerdotes Antoninus acciverit, peregrinos ritus implerverit, Vrbem lustraverit, celebraverit & Lectisternia Romano ritu per septem dies.* Et paulò pòst: *Contra Germanos res feliciter gessit. Specialiter ipse bellum Marcomannicum, sed quantum nullâ unquam memoriâ fuit, tum virtute, tum felicitate transegit.* De nomine Patris patriæ, idem: *Patris patriæ nomen delatum fratre absente in ejusdem præsentiam distulit.* Et paulò pòst: *Posteáquam autem à Syriâ Victor frater rediit, Patris patriæ nomen ambobus decretum est, quum se Marcus, absente Vero, erga omnes Senatores, atque homines modestissimè gessisset.*

TABV-

Digitized by Google

TABVLA XXIX.

Prosequitur gesta & honores M. AVRELII ANTONINI.

IMPERATOR MARCVS ANTONINVS, AVGVSTVS. *Antonini* cognomen ab Antonino Pio adoptatus accepit. *Marci* prænomen quando cum L. Vero Imperium administrare æquo jure cœpit: antea designatus superioribus numis solo titulo *Aurelij*.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE XVIII. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. ARMENIA. Sedet Armenia lugens arcu deposito, & ponè adstat trophæum fixum de spoliis Armeniorum. Capitolin. *Gestæ sunt res in Armeniâ prosperè, per Statium Priscum, Artaxatis captis: delatumque Armeniaci nomen utrique Principum, quod Marcus per verecundiam primò recusavit, postea tamen recepit.*

SALVTI AVGVSTORVM. TRIBVNITIA POTESTATE DECIMVMSEPTIMVM. Salutis simulachrum Æsculapio in formâ serpentis sacra faciẽtis pro salute Augustorum. De quo emblemate suprà dictum ad Tabulam XXIII.

TRIBVNITIA POTESTATE XVIII. CONSVL TERTIVM. Imperator in quadrigâ triumphali, sceptrum tenens cum aquilâ, ut suprà aliàs. Capitolinus: *Posteáquam à Syriâ victor frater rediit, corona civica oblata est ambobus, petiitque Lucius ut secum Marcus triumpharet.* Sunt autem utriusque triumpho cusi separatim numi, hac eâdem formâ.

Digitized by Google

ANTONINVS AVGVSTVS, ARMENIACVS. De titulo Armeniaci à Senatu delato dictum ſuprà hac Tabulâ.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIÆ POTESTATIS XVIII. IMPERATOR ITERVM, CONSVL TERTIVM. Victoria alata clypeum votivum ſuper arbore palmæ fixum tenet, in quo inſcriptum VICTORIÆ AVGVSTI. De Armeniâ eſſe videtur, ex titulo vultus ex adverſo poſiti. Sed & alius numus extat ab Abr. Ortelio productus in Parergo Tab. Germaniæ hac formâ, ſed clypeo illo votivo ſuper abietis trunco recumbente, cum litteris in clypeo: VIC. GER. id eſt, *Victoria Germanica*, ſive *Victis Germanis*. Eſt autem abies ſaltibus Germaniæ frequentiſſima, quò fortè & hic numus refertur: etſi in numo Ortelij inſcriptum TR. P. XXV. ET IMP. VI. COS. III. Tangit hoc breviter Capitolinus hiſce verbis: *Contra Germanos res feliciter geſſit*. Et de bello Marcomannico, quod ſuprà citavimus.

IMPERATOR OCTAVVM, CONSVL III. PATER PATRIÆ, DE SARMATIS. Arma ſunt & ſpolia Sarmatarum. Capitolin. in vitâ: *Triennio bellum cum Marcomannis, Hermunduris, Sarmatis, Quadis etiam geſſit: & ſi anno uno ſuperfuiſſet Provincias ex his feciſſet.*

PONT. MAX. TRIBVNIT. POT. XX. IMPERATOR III. CONSVL III. Simulachrum Felicitatis, cornucopiam & caduceum tenentis, & globum pede prementis. Caduceus concordiam ſignat: copia, ex concordiâ natam, orbe ſubacto, hanc Imperij Romani populique publicam felicitatem. Reverendiſſimus Antonius Auguſtinus per caduceum bona cę-

leſtia

Digitized by Google

leſtia intelligit; per cornucopiæ, bona temporalia, Dialogo ſecundo, ubi etiam de caduceo Mercurij plura adfert.

PRIMI DECENNALES, CONSVLE TERTIVM. Hæc eſt corona illa civica, quæ illi delata eſt à Senatu, ut ſuprà hac Tabulâ ludis primis Decennalibus, qui redditi videntur ex votis publicè ſuſceptis, ob ſalutem Principum, & reipublicæ feliciter continuatam.

M. ANTONINVS AVGVSTVS, ARMENIACVS, PARTHICVS, MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE XX. IMPERATOR QVARTVM, CONSVL TERTIVM. Alia forma Victoriæ ſtantis juxta truncum ſeu arborem palmæ, & palmæ ramum tenentis, cum clypeo votivo, in quo hæc verba: VICTIS PARTHIS. Incidit actus à Marco Aurelio & L. Vero triumphus hujus victoriæ in annum V. C. D. CCCC. XVIII. Servilio Pudente II. & Pollione Conſulibus, Parthico bello poſt quinquennium abſoluto, tot enim annis durâſſe hoc bellum auctor eſt Capitolinus in Marco. Eſtque ſextus ordine de Parthis actus triumphus, teſte Euſebio in Chronico.

TABVLA XXX.

Continet numiſmata in honorem FAVSTINÆ, ANTONINI PII, *&* FAVSTINÆ *majoris filiæ, quæ* MARCI *uxor fuit, cuſa.*

FAVSTINA AVGVSTA, PII AVGVSTI FILIA. Effigies Fauſtinæ, ut formâ conſpicuæ ita moribus degeneris, cujus vitia ita maritus tulit, ut ea nec curioſiùs inveſti-

Digitized by Google

inveſtigaret, nec puniret. Caput habet baccato velut diademate, ſeu lineâ ex margaritis concinnatâ cinctum, quod antè non uſitatum. Capilli in gradus contorti formæ & venuſtatis lenocinium oſtentant.

VENVS. Fauſtina Veneris habitu: quod inde colligo quia veſtita eſt, nec vel pectore tenus (quod Veneris proprium) nuda, pomum aureum dextrâ gerens, ſiniſtrâ gubernaculum habet & delphinem, an fortè quòd Venus mari orta per hæc marina ſymbola deſignetur; ſeu quòd Delphinus, animal φιλάνθρωπον temoni illigatus, amorem deſignet gubernacula rerum tenere: ſeu quòd conſilia amatoria prudenter directa celeritate gaudeant, morâ lenteſcant. Memini Romæ adjuncto delphini hoc ſcemate Venerem è marmore ſculptam obſervâſſe, ſed nudam.

IVNONI LVCINÆ. Iuno haſtata & divarum inſtar velata, ut Imperator Iovi comparatur, ita conjux ejus Iunoni reginæ, & Lucinæ, quia ſæpiùs mater, & partus experta verſum illum uſurpare potuit; Parturientum

Non ignara mali, miſeris ſuccurrere diſco.

CONCORDIA. Symbolum concordiæ coniugalis inter Marcum & uxorem, quando ei impudicitiæ famâ laboranti Marcus non minus ſe facilem & indulgentem præbuerit. Sinum ſtolæ ſuæ expandit, & cornu abundantiæ præfert, quod ubi concordia ſit, ibidem & felicitas, azylum, atque ubertas.

VENVS. Alia Veneris forma cum pomo & haſtâ purâ, ſeu Fauſtina deæ habitu.

VENERI

Digitized by Google

VENERI GENITRICI. Venus infantem fasciis illigatum tenens, Faustinæ venustatem & fecunditatem designat.

FECVNDITATI AVGVSTÆ. Imago Fecunditatis sive ipsius Faustinæ, multiplici utriusque sexus prole cinctæ. De eâ Herodianus refert eam mares duos genuisse, Commodum & Verissimum, & quatuor filias. Tangit idem Capitolinus: *Enisa est Fabia ut Faustinâ mortuâ in M. Antonini matrimonium coiret, sed ille concubinam sibi adscivit, Procuratoris sui filiam, ne tot liberis superduceret novercam.* Suscepit autem Marcus ex Faustinâ filios tres: Commodum, qui imperavit, Antoninum geminum, qui eodem cum Commodo partu natus, quadrimus periit, & Verum, qui obiit anno septimo, quem Verissimum Herodianus vocat, qui gemellum Commodi ignoravisse videtur.

IVNONI LVCINÆ. Iuno liberos tollens & parturientium præses. Hoc numo expressior videtur vultus, & filum corporis Faustinæ.

SALVTI AVGVSTÆ. Salus sedens cum paterâ & serpente Æsculapij, aræ circumvoluto. *Augustam* dictam puto (ut & supra fortunam) quod privatim sic ab Augustâ, sive in larario expressa haberetur, aut coleretur: sive quod ipsa Faustina Augusta, Salus publicæ rei haberetur.

Digitized by Google

TABVLA XXXI.

Adhuc FAVSTINÆ *honores.*

MATRI CASTRORVM. Sedet Fauſtina haſtam puram ſiniſtrâ, aviculam, corollam portantem, pomoque inſidentem dextrâ tenens. Videtur autem eſſe habitus Veneris ob pomum & haſtam, & columbam, quo filo corporis ſuprà expreſſa eſt, ſignis ante pedes defixis: ſive aviculam pro phœnice ſumere placet, eo quod ipſa in hoc officio maritum in caſtris ſequendi ſingularitatem præferat, ſeu magis pro cornice in teſtimonium concordiæ. Titulus iſte ei tributus, quando virum ad bellum proficiſcentem ſecuta eſt, & caſtris interfuit non tantùm hybernis, ſed & æſtivis. Capitolin. DIVAM *etiam Fauſtinam Marcus à Senatu appellatam gratulatus eſt, quam ſecum in æſtivis habuerat, ut* MATREM CASTRORVM *appellaret.* Eumdem titulum uſurpavit Victoria, quæ à Trebellio Pollione inter triginta tyrannos enumeratur, mulier generoſi animi, & virilibus curis à fœminarum vitiis exſoluta.

MATRI MAGNÆ. Fauſtina habitu deæ Cybeles matris deûm, turrita ſedet cymbalum tenens, & leonibus ſuis ſtipata: ut ſuprà etſi paullò alio ſcemate, matris ſtatua producta eſt Circenſibus, Tab. XXVI.

VENERI VICTRICI. Fauſtina ſcemate Veneris Marti abblandientis, meritò victricis, cui Mars ipſe victor & hoſtium domitor per pellaciam ſuccumbit. Indicat mariti Aurelij in eam indulgentiam ſuprà relatam, quamvis ille non

Digitized by Google

le non Martialis, etsi & virum & ducem se bello Germanico ostenderit.

AVGVSTI PII FILIA. Faustina habitu Dianæ stolatæ arcu & sagittâ instructa.

CONCORDIA. Seu columba est, blandiri & concordiam conjugalem, etsi non semper fidem, servare nata avis: sive potiùs cornix symbolum apud veteres concordiæ, cujus cum cõpare incontaminatam servari fidem tradunt: ut docet Ælianus, & Angelus Politianus in Miscellaneis.

FAVSTINA AVGVSTA, AVGVSTI PII FILIA. Variis semper capillorum cincinnis formæ suæ gratiam ostẽtat, quia singulis numis diverso cultu expressa: quod autem se *Augusti filiam* inscribit: innuit non se titulum dignitatis tam accepisse à marito quàm illi per matrimonium conciliâsse, & contulisse.

VENVS. Eadem figura, quæ suprà Tab. præcedenti.

CONSECRATIO. Symbola sunt Faustinæ in divas relatæ. Sella cum velo, seu lectulus: sive potiùs pulvinar deorum, hasta pura, & pavo. Capitolinus in Marco: *Faustinâ subito morbo in radicibus montis Tauri exanimatâ, petiit à Senatu ut honores ei ademque decerneret, laudatâ eâdem, cùm tamen impudicitiæ famâ graviter laborâsset, quæ Antoninus vel nescivit, vel dissimulavit.* Notate autem magnam cœcitatem in homine, qui Stoicam Philosophiam profiteretur & gentiliũ deorum cultum insano studio promoveret, tantæque prudẽtiæ & virtutis Imperator esset: impudicam uxorem, adulteram & protervià morum

Digitized by Google

insolentem habuit, habuisse se scivit, & cùm repudiare vellet, ideò retinuit, quod diceret: *Si repudiamus uxorem, reddamus & dotem.* Dos autem erat Imperium illo conjugio partum: eam mortuam compositâ laudatione prosequitur, ei petit divinos honores, impetrat, decernit: quamque flagitiis infamem, tegendæ tamen ignominiæ suæ, toleraverat vivam, mortuam pro deâ colit, colendam decernit: cor & pectus Philosophi!

DIVÆ FAVSTINÆ PIÆ. Faustina habitu divæ velato capite.

CONSECRATIO. Eadem pavoni insidens velato capite, & hastam puram gerens ad cælos inferri videtur. Idem ferè suprà expressum in Faustinâ majore.

TABVLA XXXII.

Sequuntur L. AVRELII VERI *numismata.*

IMPERATOR CÆSAR LVCIVS VERVS AVGVSTVS. Effigies est L. Veri, qui à Marco Aurelio particeps Imperij factus simul cum illo præfuit, dictus à Capitolino L. Ceionius Ælius Commodus Verus Antoninus, de quo idem Capitolinus: *Defuncto Pio Marcus in eum omnia contulit, Principatu etiam Imperatoriæ potestatis indulto, sibique consortem fecit, cum illi soli Senatus detulisset Imperium. Dato igitur Imperio, & indultâ Tribunitiâ potestate, Proconsulatus etiam honore delato, Verum vocari præcepit, suum in eum transferens nomen, cùm anteà Commodus vocaretur.*

SALV-

Digitized by Google

SALVTI AVGVSTORVM. TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL II. Dea Salus ſtat ſacrificantis habitu pro ſalute Principum. Quod puto referri ad eum annũ, quando ſimul Conſules fuerunt Marcus Aurelius III. Verus II. Serpens autem ille aram ſpiris ſuis involvens, propitium eſt numen Æſculapij.

Sequenti numo Verus manum porrigit Romæ ſedenti ſuper ſpoliis, ſine inſcriptione. Seu fidem reipub. datam intelligimus, ſeu mutuam ad Romanorum præſidium opem, operamque.

IMPERATOR CÆSAR L. AVRELIVS VERVS, AVGVSTVS. Aurelij nomen à patre adoptivo Marco ſumptum; Auguſti ex participatione Imperij, de quâ dictum ſuprà.

CONCORDIÆ AVGVSTORVM, CONSVLE II. Marcus & Verus togati dextras jungunt in ſymbolum concordiæ. Capitolin. de ſecundo Conſulatu Veri: *Poſt quæſturam ſtatim Conſul factus, cum Sextilio Laterano: interjectis annis cum Marco fratre iterum factus eſt Conſul.*

PROFECTIO AVGVSTI. TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVLIS II. Sedet Verus equo, armatus loricâ & haſtâ. Profectio hæc, fuit expeditio ad bellum Parthicum, quod Vero in Antiochenâ civitate luxui & delitiis ſe dante, & Laodiceæ hiemem, æſtatem apud Daphnem agente, Duces Statius Priſcus & Avidius Caſſius, ac Martius Verus quadriennio confecerunt: ita ut Babyloniam & Mediam pervenerint, & Armeniam vindicârint: unde Vero partum nomen *Armeniaci, Parthici, Medici,* notant hiſtorici.

Digitized by Google

L. VERVS AVGVSTVS, ARMENIACVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM, IMPERATOR ITERVM, CONSVL ITERVM. Titulus Armeniaci illi à Senatu delatus. Symbolum Victoriæ Veri, & hoſtem pilleatum, ſeu tiarâ Armeniacâ tectum, in terrâ proſtratum jaculo impetentis.

TRIBVNITIA POTESTATE QVINTVM, IMP. II. Sedet captiva Armenia, ut ſuprà in Marco Tab. XXIX. Communicatæ victoriæ numus communis eſt.

TRIB. POT. IIII. IMPERATOR II. CONSVL II. REX ARMENIIS DATVS. Sedet Verus pro tribunali adſtantibus duobus, & regem Armenium diademate coronat. Capitolinus: *Confecto ſanè bello, regna regibus, Provincias verò Comitibus ſuis regendas dedit. Romam inde ad triumphum rediit, invitus, quòd Syriam quaſi regnum ſuum relinqueret.*

VICTORIA AVGVSTI, TRIBVNITIA POTESTATE SEXTVM, CONSVLIS II. Victoria pilleata advolans, & diadema gemmatum ferens, ſive ſertum lemniſcatum ad Veri caput condecorandum, quod proprium hactenus laureæ coronæ decus non ambiverat, ut numi oſtendunt.

TABVLA XXXIII.

LVCILLA VERI *uxor*, & COMMODVS ANTONINI F.

LVCILLA AVGVSTA, ANTONINI AVGVSTI FILIA. Lucillæ Marci ex Fauſtinâ filiæ, quam Vero in matrimonium

Digitized by Google

nium dedit. De quâ sic Capitolin. *Verus ab Hadriano, Marco Aurelio datus est adoptandus, cùm ille sibi Pium filium, Marcum nepotem esse voluisset, posteritati satis providens, & eâ quidem lege, ut filiam Pij Verus acciperet, quæ data est Marco idcirco, quia hic adhuc impar videbatur ætate. Duxit autem uxorem Marci filiam Lucillam.* Quomodo autem arrepta fuerit à dæmone hæc Lucilla antequam Lucio traderetur, & ab Episcopo Hierapolitano ad preces M. Aurelij liberata; leges apud Card. Baronium Tomo Annalium III. Anno CHRISTI C. LXIII.

PVDICITIA. Dea verecundiæ & castimoniæ præses, velo vultum obtegit, designat Lucillæ castitatem, quantumvis ipsâ matre nihilo continentior fuisse perhibeatur.

PIETAS. Sedet Dea Pietas velato capite ex acerrâ tus capiens, atque in flammam aræ appositæ infundens: quæ verbenis aut sertis cincta videtur. Dilaudare videtur Lucillæ pietatem, patris & avi sui æmulam.

CONCORDIA. Dea sedens pateram tenet, siniſtrâ statuæ spei innititur, quæ stolæ suæ syrma elevat, ante se positum habens cornucopiæ, ferè ut suprà Tab. XXX.

PIETAS. Adstat aræ dea, seu Lucilla habitu ejus, & ex acerrâ tus digitis depromptum in ignem mittit. Hic est ille actus quem Gentiles tantis tormentis à Christianis exprimere satagebant, vnde qui cesserunt suppliciis *mittentes*, id est tus in foculum honori deorum imponentes dicebantur.

VOTA PVBLICA. Corona laurea votis publicis dedicata, ob salutem Principum: sive ipsius Lucillæ, sive

corona

Digitized by Google

corona utrique Augustorum à Senatu delata. De quâ suprà in Marco.

COMMODO CÆSARI, AVGVSTI FILIO, GERMANICO. Imago L. Ælij Aurelij Commodi vivente patre imberbis. *Germanicus* dictus ob expeditionem cum patre in Germanos susceptam & Marcomannos.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Is titulus Imperatorum liberis tribui antè jam tunc solitus. Stat autem Commodus cum hastâ & lauri ramo, & post eum trophæum positum. Lamprid. in vitâ ejus: *Coöptatus inter tres solos* (seu *trossulos*, ut clarissimæ mem. Iustus Lipsius emendat, in Electis) *Principes Iuventutis, cum togam sumpsit adhuc in prætextâ puerili congiarium dedit, atque ipse in Basilicâ Trajani præsedit. Profectus autem in Germaniam cum patre* XIIII. *kalend. Ælias, ut postea nominavit, togam virilem accepit, cum patre appellatus Imperator, quinto kalend. Exuperatorias, Pollione iterum & Apro Consulibus*, &c.

HERCVLI ROMANO CONDITORI, CONSVLI VII. PATRI PATRIÆ. Commodus Herculis habitu juvencos jungit. Romani, teste Varrone, locum, quem coloniæ sive oppido condendo designabant, aratri sulcô ducto circumscribebant, quod à tauro & vaccâ trahebatur. *Oppida*, inquit, *condebant in Latio multa Hetrusco ritu, id est, junctis bobus, tauro scilicet & vaccâ interiore, aratro circumagebant sulcum. Hoc faciebant religionis caussâ die auspicato, ut fossâ & muro essent munita. Terram unde exsculpserant fossam vocabant, & introrsum rejectam, murum. Posteà quod fiebat orbis, Vrbs.* Virg. v. Æneid.

Intereà Æneas urbem designat aratro.

Plu-

Digitized by Google

Plutarch. de Romulo Romæ conditore, ad quod hîc respicit Commodus: *Deinde in figuram orbis circumscripsit urbem. Ipse autem Princeps condendæ novæ urbis aratro vomere æreo præfixo, junctisq; sexu dispare bobus, eos agens, fixis terminis profundum circumdabat sulcum.* Dio in vitâ ejus: *Multa cognomina sibi sumpsit Commodus, sed præsertim Herculis: Romamq; immortalem, fortunatam, Coloniam orbis terrarum appellavit. Volebat enim omnino Vrbem suam esse coloniam. Ad hæc ei statua aurea mille librarum cum tauro & vaccâ facta est.* Quæ fortè hoc numismate designatur, quod mihi verisimile est.

COMMODVS ANTONINVS AVGVSTVS. Laureata ejus effigies.

TRIBVNITIA POTESTATE VII. IMPERATOR QVARTVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ, LIBERALITAS QVINTA. Commodus congiarium populo præbens. Lampridius: *Congiarium dedit populo, singulis denarios septingentos vicenos quinos, circa alios omnes parcissimus fuit, quòd luxuriæ sumptibus ærarium minuerat.*

TABVLA XXXIIII.

Continet effigies eorum, qui, occiso COMMODO, *variis Orbis partibus Imperium affectaverunt. Nam uno eodemq; tempore post* PERTINACEM, *(qui authore Albino interemptus est)* IVLIANVS *à Senatu & Prætorianis Romæ,* SEPTIMIVS SEVERVS *in Illyrico,* PESCENNIVS NIGER *in Oriente,* CLAVDIVS ALBINVS *in Galliâ, Imperatores appellati fuerunt.*

Digitized by Google

IMPERATOR CÆSAR CAIVS PESCENNIVS NIGERIVS AVGVSTVS. Effigies Pescennij Nigerij sive Nigri, qui formâ traditur fuisse decorus, oris verecundi, ac semper rubidi, cervice adeo nigrâ, ut ab eâ Nigri cognomen accepisse tradatur. Ælius Spartianus de eo: *Imperium adfectavit, veniente ad Orientem Severo, Graciam, Thraciam, & Macedoniam, interfectis multis illustribus viris, tenens, ad participatum Imperij Severum vocavit: à quo, causâ eorum quos occiderat cum Æmiliano hostis est appellatus. Deinde à Ducibus Severi per Æmilianum pugnans victus est, iterumq; pugnavit & victus est, vulneratusq; ad Severum deductus statim mortuus apud Cyzicum, caputq; ejus pilo circumlatum.*

BONÆ SPEI. Spei simulachrum, ut suprà aliàs, herbam porrigit. Designat Rempub. sub Commodo afflictam hoc Duce in meliorem spem excitari, sed spei defuit successus.

IMPERATOR CÆSAR PVBLIVS HELVIVS PERTINAX, AVGVSTVS. Iste post occisum Commodum à Prætorianis & Læto Præfecto eorum, Imperator factus; vir bonus & Imperatoriâ staturâ, ingenio & corpore valens, senex & usum rerum habens, cùm multa simul corrigere occiperet, quæ fiebant sine ordine & modo, brevi pòst tempore ab iisdem qui eum creaverant, occisus est in Palatio, conscio Didio Iuliano.

PROVIDENTIA DEORVM, CONSVL ITERVM. Adstat Providentia cælitus Orbis Imperium demissum velut acceptans. Alij numi stellam habent positam, loco, quo hîc Orbis. Designat, deorum decreto Imperium sibi delatum.

IMPE-

Digitized by Google

IMPERATOR CÆSAR DIDIVS IVLIANVS AVGVSTVS. Iſte ſenex & moribus vitioſis Imperium à militibus nundinatus, fidem iis non ſervavit: quare contemptus, & militibus atque populo odioſus factus, atque à Senatu Imperio ei abrogato, per gregarium militem, ex iis qui ad eum occidendum miſſi erant, miſerè trucidatus eſt, Imperij ſui menſe ſecundo.

RECTOR ORBIS. Iuliani imago togati & Orbem dextrâ tenentis, quod ſignum, Imperij Romani ſibi crediti ſuper orbem terrarum ſe curam pacis artibus auſpicaturum: ſive quòd Romæ Imperium adeptus, ubi & Imperatoris habitus, toga.

MANLIA SCANTILLA AVGVSTA. *Iulianus*, ut ait Lampridius, *à Prætorianis Imperator factus, habitâ concione militari, veſpere in Senatum venit, totumq; ſe Senatui permiſit: factoq; S. C. Imperator eſt deſignatus, & tribunitiam poteſtatem, Ius proconſulare, in Patricias familias relatus emeruit. Vxor ejus Manlia Scantilla, & filia ejus Didia Clara, AVGVSTÆ ſunt appellatæ.* Ipſo pòſt interfecto, corpus à Severo uxori Manliæ ad ſepulturam eſt redditum, & in proavi monumento collocatum.

IVNO REGINA. Sive dea Iuno, ſive Manlia habitu divæ cum haſtâ purâ, paterâ & pavone, ut ſuprà aliàs.

IMPERATOR CÆSAR, DECIMVS CLODIVS SEPTIMIVS ALBINVS, AVGVSTVS. Iſte ex nobilitate Romanâ fuit, ſtaturâ procerus, capillo renodi, & criſpo, fronte latâ. *Albinus dictus*, ut ait Capitolinus, *quòd exceptus utero, contra conſuetudinem puerorum, qui naſcuntur, eſſet candidiſſimus.* Fuit à Severo in fratrem electus, & conſortem Imperij, ſed fraudulentior

Digitized by Google

lentior posteà à Senatu hostis judicatus, & contra Severum adverso prælio pugnans fugit, & seipsum percussit, aut à servo suo percussus semivivus ad Severum deductus obiit.

SÆCVLO FECVNDO, CONSVL ITERVM. Telluris fortè imago, seu genij terræ præsidis, capite turrito, spicas cum caduceo gerit, & sive anchoram, sive tridentem inversum in formam litteræ T. Alij exprimunt hîc Mercurium, & radiatum ei verticem appingunt. Anchora stabilitatem terræ designat, suo pondere fixam ac solidam. Ovid.

Stat vi terra suâ. ——

Caduceus concordiam & pacem, spicæ ubertatem denotare videntur.

SEVERVS PIVS AVGVSTVS. Effigies Lucij Septimij Severi, qui Afer natione post Albinum Nigerium, & Pertinacem devictos, Imperium obtinuit, *decorus vultu, corpore ingens, promissâ barbâ, crispo canoq; capite, vultu reverendus*: ut à Spartiano describitur.

VICTORIÆ BRITANNICÆ. Victoria gradiens cum trophæo, & captivum puerum trahens. Spartianus: *Britanniam, quod maximum ejus Imperij decus, muro per transversam insulam ducto, utrumq; ad finem Oceani munivit: unde etiam Britannici nomen accepit.*

TABV-

Digitized by Google

TABVLA XXXV.

Adhuc SEVERI, *&* GETÆ *ejus filij Numiſmata.*

FVNDATOR PACIS. Severus velato capite togatus, ut ſacris operaturus, & pacator Orbis olivæ ramum geſtans ſive lauri, pace toto Imperij limite poſt devictos adverſarios ſtabilitâ. Referri etiam poteſt ad illud quod Spartianus notat hiſce verbis: *Poſt murum apud vallum miſſum in Britanniâ, quum ad proximam manſionem rediret, non ſolùm victor, ſed etiam in æternum* PACE FVNDATA, *voluens animo quid ominis ſibi occurreret, æthiops quidam è numero militari clarâ inter ſcurras famâ, & celebratorum ſemper jocorum, cum coronâ è cupreſſu factâ eidem occurrit: quem cùm ille iratus removeri ab oculis præcepiſſet, & coloris ejus tactus omine & coronæ; dixiſſe ille dicitur joci causâ,* TOTVM FVISTI, TOTVM VICISTI, IAM DEVS ESTO VICTOR: id eſt, morere & inter divos aſſcribere.

SEVERVS AVGVSTVS, PARTHICVS, MAXIMVS. Spartianus: *Circa Arabiam plura geſſit, Parthis etiam in ditionem redactis, necnon etiam Adiabenis, qui quidem omnes cum Peſcennio ſenſerant, atque ob hoc reverſus triumpho delato appellatus eſt Arabicus, Adiabenicus, Parthicus.*

RESTITVTOR VRBIS. Sacrificat Severus haſtatus & coronatus, cum thorace & paludamento. Spartianus: *Opera publica præcipua ejus extant Septizonium & thermæ Severianæ,* quia *præcipua* dicit, colligitur etiam ignobilioribus reſtaurationum operibus, Vrbem ornâſſe.

Digitized by Google

AFRICA. Persona Africæ cum proboscide elephantis, ut suprà. Spicas sinu expanso ostentat, astante vel leone vel cercopitheco, quos vulgò bavianos vocant. Spartianus: *Ad Africam legiones misit, ne per Libyam & Ægyptum Niger Africam occuparet, ac populum Romanum penuriâ rei frumentariæ perurgeret.* Africa quondam horreum Romanum, ob frugum copiam.

ÆQVITATI AVGVSTORVM. Æquitatis sive Themidis typus, quæ dextrâ libram, sinistrâ præfert cornucopiæ, signãs Iustitiâ florere regna, & æquitate abundantiam & ubertatem stabiliri. Sub *Augustorum* nomine liberos Severi complectitur, vel saltem primogenitum Bassianum Caracallam, & patrem Severum.

LVCIVS SEPTIMIVS SEVERVS, AVGVSTVS, IMPERATOR XI. PARTHICVS MAX. & iterum. SEVERVS PIVS AVGVSTVS, PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE NONVM.

ÆTERNITATI IMPERII. Effigies duorum filiorum ejus, Caracallæ scilicet & Getæ. Puto eò referendum quod Spartianus ait: *Severum modestissimè, cùm moreretur, lætatum, quòd duos Antoninos pari imperio Reipub. relinqueret.* Æstimata est perpetuanda Imperio successio: sed spes patrem eximiè fefellit, occiso à fratre Getâ, & pòst ipso Caracallâ dolis Opilij Macrini.

IVLIA PIA FELIX AVGVSTA. Spartian. de hac secundâ uxore Severi sic ait: *Vxore Martiâ amissâ, cùm aliam vellet ducere, genituras sponsarum requirebat, ipse quoque Matheseos peritissimus; & cùm audisset esse in Syriâ quamdam, quæ id genituræ habebat*

Digitized by Google

habebat ut Regi jungeretur; eamdem uxorem petijt, Iuliam scilicet, & accepit interventu amicorum, ex quâ statim pater factus est. Hanc ipsam famosam adulteriis tenuit, etiam conjurationis conscium. Hæc illa, cujus illud infame responsum notatur, privigno Caracallæ datum: *Licet, si libet, an nescis Imperatorem te leges dare, non accipere?*

LVNA LVCIFERA. Iulia habitu Dianæ aurigantis. Imitatur illud Horatij:

—— micat inter omnes
Iuliæ sidus, velut inter ignes
Luna minores.

Comparatio illi cum prioribus Imperatricibus communis, suprà Tab. XXVI.

PVBLIVS SEPTIMIVS GETA CÆSAR. Spartianus: *Cùm Ctesiphontem civitatem, pulso rege Parthorum, cepisset Severus, ac plurimos hostium interemisset, ac Parthicum nomen meruisset, ob hoc etiam filium ejus Bassianum, qui Cæsar appellatus jam fuerat, annum decimumtertium agentem, participem Imperij dixerunt milites, Getam quoque minorem filium Cæsarem dixerunt.*

NOBILITAS. Typus Nobilitatis, quæ paludamento insignis hastam fert & statuam, velut stemma Majorum & prosapiæ. Laudat Getam ut bene natum, & à suis non degenerantem.

TABV-

Digitized by Google

TABVLA XXXVI.

CARACALLI, PLAVTILLÆ, & MACRINI.

INDVLGENTIA AVGVSTORVM IN CARTHAGINIENSES. Simulachrum eſt Iunonis Tyriæ à leone ſurſum evectæ, quali formâ à Carthaginienſibus colebatur, quam deam cæleſtem vocabant, aliiſque variis nominibus cultam legimus. Dextrâ fulmen tenet, ſiniſtrâ haſtam puram. Apuleius Mileſiarum VI. ad Iunonem: *Sive celſa Carthaginis, quæ te virginem vecturâ leonis cælo commeantem percolit:* Ponitur autem dea, in cujus tutelâ civitas erat, pro ipſa civitate, vel pro Symbolo civitatis. Numus iſte patris Severi effigie etiam extat, & in ejus atque filij honorem cuſus, & ideo AVGG. ponitur in utroque numo, id eſt, duorum, patris nempe Severi, & majoris filij hujus Baſſiani Caracallæ. Spartianus: *Tripolim, unde oriundus erat, contuſis bellicoſiſſimis gentibus, ſecuriſſimam reddidit, ac pacem diuturnam, oleum gratuitum, & fœcundiſſimum agrum donavit. Itidem Carthaginienſibus complura indulſit.* Propter quæ beneficia aliaque in Africanos collata, ab Afris, ut ait Spartianus, *ut Deus habitus fuit.* De hac deâ cæleſti vide diffusè Abr. Ortelij Theatrum in Parergo Tab. XXXII. Africæ, & Card. Baron. Annal. Eccleſ. Tomo II. & V.

ANTONINVS PIVS, AVGVSTVS, PONTIFEX, TRIBVNITIA POTESTATE SEPTIMVM. Effigies Baſſiani Caracalli juvenili ætate laureata, quando patris expeditionibus interfuit, jam Imperij conſors. Cognomentum Caracalli, ſeu Cara-

Digitized by Google

Caracallæ sortitus est, à veste Caracallâ dictâ, quæ ad talos usque demittebatur, qualis generis populo donavit.

VICTORIA PARTHICA MAXIMA. Victoria gradiens cum coronâ & palmâ. De hac victoriâ Spartianus in vitâ: *Dehinc per Caduſios fines & Babylonios ingreſſus, tumultuariè cum Parthorum Satrapis manum contulit, ferus etiam beſtiis in hoſtes immiſſis. Datiſq; ad Senatum, quaſi poſt victoriam litteris,* PARTHICVS *appellatus eſt. Nam* GERMANICI *nomen patre vivo fuerat conſecutus.*

MINERVA VICTRIX. Minerva haſtata & victoriolam dextrâ prætendens, ponè adſtante trophæo. Sive quòd Minervæ & prudentiæ victoriam partam adſcribat; ſive quòd fortè in prælio teſſera fuerit, MINERVA VICTRIX. Egregij ſcilicet Principis tutelaris dea Pallas. Sed hoc moris ſceleratis, ut fictis rerum ſe commendent, quia vino, ut aiunt, minùs vendibili, maximè opus ſuſpensâ hederâ.

ANTONINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Alia effigies Caracallæ barbati. De *Antonini* nomine Spartianus in vitâ Severi: *Poſt oppreſſam Albinianam factionem Cæſarem Baſſianum filium ſuum* ANTONINVM *à Senatu appellari fecit, decretis Imperatoriis inſignibus.* Idem de appellatione *Auguſti. Cum Severus pedibus æger bellum moraretur, idq; milites anxiè ferrent, ejuſque filium Baſſianum, qui unà erat* AVGVSTVM *feciſſent, tolli ſe, atque in tribunal ferri juſſit,* &c.

VICTORIA GERMANICA. Victoriæ ſimulachrum gradientis cum trophæo & coronâ. Hujus victoriæ cum patre particeps fuit, cùm Severus exercitui Germanico præeſſet.

Digitized by Google

ANTONINVS PIVS, AVGVSTVS, GERMANICVS. De Germanici titulo Spartianus in vitâ ejus. *Quum Germanos subegisset* GERMANICVM *se appellavit, vel joco, vel serio, ut erat stultus & demens, asserens si Lucanos vicisset, Lucanicum se appellandum.* Consuluerant amici, ut ab eo cognomine se abstineret, quod propter germanum fratrem Getam à se occisum, in dubium sensum posset torqueri, & in contumeliam ejus redundare: sed ille gloriolæ vanitate ductus non refugit cognomen ἀμφίβολον amplecti, & quod illi parricidium exprobraret. Vt neque *Pij* cognomen, quod æquè ἀνθρωποδιόρυσον, homini impietate & crudelitate famosissimo, qui occiso Getâ germano fratre, occidit insuper viginti millia hominum, quasi de Getæ familiaribus, tum militum, tum virorum ac mulierum in Palatio commorantium, & præterea de Senatu multos, & alios ex plebe plurimos, teste Dione.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL QVARTVM, PATER PATRIÆ. Imago Iovis cum fulmine & hastâ purâ. Designat ipsum in terris summo Imperio fungentem, ut alterum Iovem. Hoc autem anno occisus fuit in itinere prope Edessam. Vide similem suprâ Iovem, Tab. XXI.

PLAVTILLÆ AVGVSTÆ. Effigies uxoris Caracallæ. Fuit hæc Plautiani filia, quam primùm in Siciliam relegavit, deinde interemit.

PROPAGO IMPERII. Imperator togatus & Plautilla nudato pectore dextras jungunt, illâ ei in manum conveniente. Connubij symbolum est cum omine liberorum Imperio propagandorum, sed, ut eventus docuit, inani: quando unicam

Digitized by Google

cam ex eâ filiolam pater ſuſceptam unà cum matre relegaverit, & ærumnis confici ſit paſſus.

IMPERATOR CÆSAR MARCVS OPELIVS SEVERVS MACRINVS AVGVSTVS. Hic ex Præfecto Prætorio, quarto poſt interfectum Caracallam die à militibus Imperator creatus eſt, natione Maurus, ſed æquitate & probitate cõmendatus. Imperium adſecutus, nunc *Severum*, nunc *Antoninum* ſe dici voluit. Hiſtorici Opilium vocant, numi Opeliũ. Spartianus: *Invaſit præter ea nomen* SEVERI, *quum illius nullâ cognatione tangeretur. Vnde jocus extitit: Sic Macrinus eſt Severus, quomodo Diadumenus Antoninus.*

PROVIDENTIA DEORVM. Déa Providentia, quâ ſuprà aliàs formâ deſignata. Omen felix, non ſine numine divûm Imperium ſe auſpicari indicantis. Sceptro non tangit orbem, ne vim adferre rebus videatur, ſed tantùm ſupernè deſignat.

TABVLA XXXVII.

DIADVMENIANI & HELIOGABALI *continet imagines.*

PIETAS AVGVSTI. Lituus, culter victimarij, guttus, capeduncula, & aſpergillum. Inſtrumenta ſacrorum, ut ſuprà aliquoties. De quibus vide Gulielm. du Choul lib. de religione veterum Romanorum. Iam tum ſacerdotiis ornatus puer ſpem ſui felicem oſtentabat, ſed brevem & deciduam.

Digitized by Google

MARCVS OPELIVS ANTONINVS DIADVMENIANVS CÆSAR. Scribit Lampridius in vitâ, quod cùm primùm innotuit occisum esse Bassianum, ingens mœror obsedit omnium pectora, quòd Antoninum in repub. non haberent, existimantium, quod cum eo Romanum esset Imperium periturum. Id ubi Macrino jam Imperatori nunciatum est, veritus ipse ne in aliquem Antoninorum, qui multi ex affinibus Antonini Pij erant inter Duces, exercitus inclinaret, statim concionem parari jussit, filiumque suum puerum Antoninum appellavit. Habitâ mox patris & filij concione, statim apud Antiochiam moneta ANTONINI DIADVMENIANI nomine percussa est. Puer fuit omnium speciosissimus, staturâ longiusculâ, crine flavo, nigris oculis, naso deducto ad omnem decorem, mento composito, ore ad oscula parato, ut eũ Historiæ describunt. Vixit annis sedecim.

PRINCEPS IVVENTVTIS. Stat ipse Diadumenianus inter signa militaria eorumque vnum dextrâ, & sinistrâ Scipionem tenens, & thorace militari indutus, jam in viros adscriptus, titulo Imperatorum liberis jam ante familiari. Innuit eum inter milites primum ab Imperatore locum obtinere, ejusque præsidio legiones Romanorum & cohortes (quas per signa earum intelligit) consistere, & stabiliri.

FELICITAS TEMPORVM. Navis rostrata remis impulsa, & aquilam in puppi, labarum in medio, gubernatoremque vel Imperatorem ipsum ex altiori loco jussa & munia injungentem, ferens. De hoc symbolo dictum suprà Tab. xx. Numus est Heliogabali, cujus bono regimini & Imperio felicitatem publicam per adulationem adscribit.

IMPE-

Digitized by Google

IMPERATOR ANTONINVS PIVS AVGVSTVS. Effigies Marci Aurelij Antonini Elagabali seu Heliogabali, qui Bassiani Caracallæ ex Soëmiade vel Semiamirâ, ut Lampridius vocat, Syrâ matre stupro cognitâ filius fuit: prostibulum hominis, & monstrum naturæ. A militibus Imperator creatus, occiso Macrino, eo titulo gratus, quod Bassiani Antonini filius diceretur. Lamprid. *Antonini nomen sibi adsciverat, Varius antea dictus. Vel in argumentum generis, vel quod id nomen usque adeò carum esse cognoverat gentibus, ut etiam parricida Bassianus caussâ nominis amaretur.* Fuit autem iste in Romano Imperio ultimus Antoninorum.

SACERDOS DEI SOLIS ELAGABALVS. Stat Elagabalus sacrificantis ritu togatus, & velato capite, pateram super arâ effundens, supra quam stella apparet, solem exprimens. Fuit autem locus in Syriâ seu Phæniciâ, ubi coleretur Sol (Emessæ puto, ut infrà in Aureliano & alibi per Orientem,) eorum linguâ *El* dictus, quasi Deus per excellentiam, *Alah gabal*, quasi *Deus montis*. Plura de hac appellatione Casaubonus in notis ad Lampridium. Videtur facem vel ferulam accensam sinistrâ tenere, quod fortè eo ritu apud Syros huic deo sacra fiebant, de quo infrà conjecturam nostram ponimus.

ADVENTVS AVGVSTI. Sedet equo Imperator laureatus, hastam seu jaculum ferens utrâque parte acutum. Numus cusus in memoriam adventus, cùm in Syriâ electus Romam iter instituisset. Lamprid. *Nactus Imperium Romam nuntios misit, excitatisq; omnibus ordinibus, omni etiam populo ad nomen Antoninum: quod non solùm titulo, sed in sanguine redditum videbatur; quum se Antoninum Bassiani filium scripsisset, ingens ejus desiderium*

rium factum est, venitq; paulò pòst Romam. De hastili geminâ cuspide armato, quod inter arma stipatorum fuisse videtur: Prudentius mentionem habet, dum adolescentem describit, qui inter Iuliani Apostatæ stipatores Christianus præsentiâ suâ impia sacra turbabat:

Armiger è cuneo puerorum flavicomantum,
Purpurei custos lateris deprenditur unus,
Qui Zoroastræos turbasset fronte susurros.
Nec negat, & gemino *gemmata hastilia* ferro
Projicit: ac signum CHRISTI *se ferre fatetur.*

An fortè Heliogabalo hoc hastile hîc appingitur, quod ipse aut inveniisset, aut primus usurpari feciisset à Romanis?

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVL ITERVM, PATER PATRIÆ. LIBERALITAS AVGVSTI SECVNDA. Sedet Imperator velut missilia spargens, adstante Liberalitate, ut suprà aliquoties. Tituli ridiculi, in eo qui necdum ætate vir quidem erat, aut esse poterat, ut pater, & quidem patriæ, nuncupetur. De liberalitate ejus legitimâ parum admodũ annotatum: nisi quod Lampridius de ejus congiario sive collato in populum hanc mentionem faciat: *Quum collatum misisset in populum, non nummos vel argenteos vel aureos, vel bellaria, vel minuta animalia, sed boves opimos, & camelos, & asinos, & servos populo diripiendos objecit, Imperatorium id esse dictitans.* Prodigalitas luxuriosa portentosis mensæ, popinæ, & fornicis sumptibus omnibus notissima.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE QVARTVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. Imperator, nudus radiatâ coronâ insignis, pomum ac flagellũ tenens,

Digitized by Google

tenens, quasi Apollinem, aut Solem aurigantem exprimeret. Nec mirandum, si, qui dei sui nomen adsumpserat, ejusdem habitum & formam imitaretur. Adest stella, Solis, vel dei sui typum referens: vel potiùs ipse deus Helios, sive Heliogabalus, id est, Sol Oriens, eâ formâ, quâ fuit simulachrum ejus Emessæ in templo, ut infrà notamus, Tab. XLVII. in Aureliano. Dubium tamen Romanis fuisse videtur hoc numen, quia sic Lampridius: *Ædem Heliogabalo deo struxit, quem Solem alij, alij Iovem dicunt.*

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE TERTIVM, CONSVL TERTIVM, PATER PATRIÆ. Imperator in quadrigâ triumphali togatus, sceptro & lauru insignis. Ante eum sol sive stella, dei sui vicem gerens.

INVICTVS SACERDOS AVGVSTVS. Adstat aræ Heliogabalus laureatus pateram effundens, cum titione sive ferulâ accensâ in manu. An fortè quod hoc ritu accensæ ferulæ sive facis explicari, seu expiari ignem voluerint per Prometheum in accensâ radiis solaribus ferulâ furtim sublatum, & mala inde omnia humano generi immissa? De quo Horatius Carm. lib. I.

— Audax Iapeti genus
Ignem fraude malâ gentibus intulit.
Post ignem æthereâ domo
Subductum, macies & nova febrium
Terris incubuit cohors.
Semotiq; priùs tarda necessitas
Lethi, corripuit gradum.

Alij clavam esse putant, ferreis clavis distinctam, alij ramum pingunt.

Digitized by Google

pingunt. Suprà ſtella eſt, ſive ſignum Dei, cui litatur, & ſymbolum Solis Orientis, ut aliàs infrà.

CONSERVATOR, vel, CONSERVATORI AVGVSTI. Quadrijugi trahentes conum, in quo eſt aquila, & ſuprà Sol ſive ſtella. Putant hoc fuiſſe dei Elagabali ſimulachrũ, quod Romam ſecum vexit, &, ut ait Lampridius, ubi primùm ingreſſus eſt Vrbem: *Heliogabalum ſuum in Palatino monte juxta ædes Imperatorias conſecravit, eiq; templum fecit.* Et de hac formâ umbilici ſive coni, pro numine apud priſcos gentiles cultâ, multa adfert Abrah. Ortelius in Parergo Theatri, Tabulâ *Expeditionis Alexandri*, adfertque locum Herodiani de hac Heliogabali dei figurâ, cujus hæc ſunt verba, lib. v. interprete Politiano: *Simulachrum nullum Græco aut Romano more manu factum ad ejus dei ſimilitudinem. Sed lapis eſt maximus ab imo rotundus, & ſenſim faſtigiatus, propemodùm ad coni formam.* Niſi hanc deſcriptionem haberemus, (maximè, quia ut infrà dicetur Tab. XLVII. Aurelianus dei Heliogabali humani vultus filo ſpeciem in prælio viderit, & in templo recognoverit Emeſſeno, & numo ſuo expreſſerit, prout hîc & alibi Sol Oriens, radiatus, & cum flagello aurigæ) nonnemo judicaret hanc eſſe quadrigam, in quâ ſub conicæ figuræ tentorio ſive tabernaculo ipſa dei ſtatua, & aurigantis inſtar habenas ipſas tenens, Vrbi illata ſit contecta, ad venerationem majorem excitandam, neque enim majeſtati tanti numinis ſcilicet, conveniebat apertè per ora omnium traduci. Huic autem velut ædiculæ temporariæ dei, aquilam foris appictam, ſymbolum Romani Imperij, vnde fortè quidam, (ut ſuprà dictum) hunc deum *Iovem* autumabant: & Solis nunc Romani, deique ſub velo latentis ſymbolum eſſe ſtellam ſuprà depictam. Huc accedit quod ſi lapis iſte vaſtus inſtar montis rotundi (quò alludere

Digitized by Google

dere videtur etymon etiam vocis, quo linguâ Syrorum, ut ſuprà dictum, alah gabal, deum montis ſignificare dicatur, vel fortè deum montem: phraſi, quali Hebræi dicunt, virum ſanguinis, pro viro ſanguinario, & ſimilia.) deus ipſe fuerit habitus, videtur currus iſte, qui duas tantùm rotas habet, eaſque minutas, ferendo tanto oneri impar fuiſſe. Fortaſſe ergo fuerit mons iſte factus ex cavato lapide, & ſub eo ſignum dei latens, & non adſpectabile, ad majorem venerationem: prout in ſeriâ lateritiâ Palladium apud Veſtales reconditum ſervari ſolere clariſſ. mem. Iuſtus Lipſius, libro de Veſtalibus annotavit. Sicque ſit per errorem populi mons continens, pro cõtento deo adoratus: quod dijudicent & examinent peritiores. Habebat ergo hunc ſuum deum tutelarem Heliogabalus, ut alij ſuprà Apollinem, aut Iovem, aut Herculem, &c. quem & unicum, rejectis omnibus aliis populo Romano colendum obtruſit. Quâ in re Illuſtriſſ. Card. Baronius cæcitatem & levitatem Romanorum miratur, qui polytheîan ſuam tam obſtinatè tot ſæculis, & in Chriſtianorum ſuppliciis defenſam, unius perditiſſimi adoleſcentis arbitrio & juſſu peſſumdarent, unius ignoti & prodigioſi numinis cultum amplectentes.

TABVLA XXXVIII.

HELIOGABALVS, IVLIA MÆSA, MAMÆA.

FIDES EXERCITVS. Fidei typus ſedentis inter duo ſigna militaria, & aviculam dextrâ præferentis: ſive turtur ſit, quam etiam compare viduam fidem ſervare autumant. Eſt autem hoc numiſma gratitudinis teſtandæ in

Digitized by Google

legiones Romanorum, quæ ab aviâ ejus *Iuliâ Mæsâ* dolis expugnatæ & muneribus, eum ad Imperium promoverant.

IMPERATOR CÆSAR MARCVS AVRELIVS ANTONINVS AVGVSTVS. Heliogabalus juvenili habitu laureatus. De Antonini etiam cognomine Capitolinus: *Iuliâ Mæsâ promittente militibus, legiones abductæ sunt à Macrino. Susceptaq; illâ noctu in oppidum cum suis, nepos ejus Antoninus est appellatus, Imperij delatis insignibus.*

ABVNDANTIA AVGVSTI. Stat Abundantia sive Vbertas, cornu plenum pecuniâ effundens. Referri potest ad id quod Lampridius refert: *Eum varias numorum aureorum formas invenisse caussâ largitionis: binarios nimirum, quæ quatuor drachmas pendebant, ternarios, quæ sex, quaternarios quæ octo, denarios, quæ viginti, bilibrales quæ centum nonaginta duas, centenarios, quæ ducentas, sive duas minas pendebant: quas posteà formas successor Alexander Severus dissolvit. Legemq; tulit ne quisquam iis uteretur.*

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVL ITERVM, PATER PATRIÆ. Roma cum victoriolâ, spoliis insidens, ut suprà aliquoties. Numus cusus postquam Romam advenisset è Syriâ.

VICTORIA ANTONINI AVGVSTI. Victoria gradiens cum palmâ & corollâ, quasi Imperatorem redimitura. Est autem hæc victoria de Armeniis vel Parthis titulo tenus parta. Nam cum his bellum erat sub Macrino, nisi quis malit referre ad victoriam de Macrino partam, de quâ Capitolinus in Macrino. Cùm ipse apud Antiochiam positus intellexisset audaciâ

Digitized by Google

audaciâ Mæſæ nepotem ejus Antoninum appellatum, delatis Imperij inſignibus; *Iulianum Præfectum ad obſidendos eos cum legionibus miſit. Quibus cùm Antoninus oſtenderetur, miro amore in eum omnibus inclinatis, occiſo Iuliano præfecto ad eum omnes tranſierunt: Deinde parte exercitus conjunctâ venit contra Macrinum Antoninus contra ſe feſtinantem: commiſſoq; prælio Macrinus eſt victus, proditione militum ejus & amore Antonini, fugienſq; cum paucis & filio in vico quodam Bithyniæ occiſus eſt cum Diadumeno, ablatumq; ejus caput eſt, & ad Antoninum perlatum.* Et paulò pòſt: *Ita Heliogabalus clarus redditus eſt, quòd videretur patris vindicâſſe mortem, atque inde in Imperium venit.* Nec abs re videatur illum de Macrino, etſi Imperatore, victoriam hoc numo celebrare, cum ut ait Lampridius: *Lectis ejus in Senatu litteris, ſtatim fauſta in Antoninum, & dira in Macrinum ejuſq; filium, ut tyrannos dicta ſunt, appellatuſq;* ANTONINVS PRINCEPS: *volentibus cunctis*, &c.

SALVS ANTONINI AVGVSTI. Dea Salus porrectum Æſculapium ſerpentem dextrâ tenens, qui ex paterâ cibum ſumere videtur. De hoc emblemate dictum ſuprà.

IVLIA MÆSA AVGVSTA. Hæc eſt ſoror Iuliæ uxoris Severi, avia Heliogabali, mater Iuliæ Soëmiadis matris ejus, cujus aſtu ipſe ad Imperium provectus eſt: quia eum Baſſiani filium eſſe militibus perſuaſerat, largitioneſque profuſas iiſdē dederat, ut legiones à Macrino abducerent, quod factum eſt: quod ſic narrat Capitolinus in Macrino: *Fuit quædam mulier Mæſa, ſive Varia, ex Emiſſenâ Vrbe, ſoror Iuliæ uxoris Severi Pertinacis Afri: quæ poſt mortem Antonini Baſſiani ex aulicâ domo fuerat expulſa per Macrini ſuperbiam, cui quidem omnia conceſſit Macrinus, quæ diu illa collegerat. Huic duæ erant filiæ Semiamira &*

Digitized by Google

Mammæa, quarum majori filius erat Heliogabalus, qui & Baſſiani & Antonini nomen accepit. Nam Heliogabalum Phœnices vocant ſolem. Sed Heliogabalus pulchritudine ac ſtaturâ, & ſacerdotio conſpicuus erat, ac notus omnibus hominibus, qui ad templum veniebant, militibus præcipuè. His Mæſa ſive Varia dixit Baſſianum Heliogabalum filium eſſe Antonini, quod paulatim omnibus militibus innotuit. Erat præterea Mæſa ipſa ditiſſima, ex quo etiam Heliogabalus luxurioſiſſimus, quâ promittente militibus, legiones abductæ ſunt à Macrino.

IVNO. Iuno dea velata, haſtam & pateram tenens, ut ſuprà aliàs.

IVLIA MAMÆA AVGVSTA. Effigies Mamææ, quæ filia fuit Mæſæ, ſoror Soëmiadis, matris Elagabali, uxor Varij, mater Alexandri Severi, cordata matrona & prudens, cujus conſilio adoleſcens filius Imperator pleraque prudenter adminiſtrabat: Sed quia avarior habita fuit, cæſa eſt unà cum filio. Chriſtianæ religionis myſteriis initiatam, & ab Origine fuiſſe inſtructam narrat his verbis Euſebius lib. VI. cap. XV. *Mamæa mulier, ſi qua alia, virtute & pietate ſpectatiſſima, vitâ & moribus cumprimis religioſa, cùm Origenis fama ita celebris paſſim hominum vagaretur ſermonibus, ut ad ejus etiam aures perveniret; permagno videbatur æſtimare, ſi non ſolùm virî dignaretur aſpectu, verùm etiam ejus in ſacris litteris intelligentiæ, quam omnes admirabantur, periculum faceret. Illa ergo jam tum Antiochiæ commorans, per turbam ſatellitum illum ad ſe accerſivit. Apud quam ille ubi ad tempus moram fecerat, & multa quæ ad gloriam Domini & divinæ ejus diſciplinæ ac potentiæ amplitudinem ſpectabat, ei expoſuerat: ad conſueta ſtudia, & exercitationes ſe maturè recepit.* Per hanc & CHRISTI notitia filio inſinuata eſt, qui (inter ceteros tamen

Digitized by Google

tamẽn gentilium deos) CHRISTVM coluit, ejuſque effigiem in larario conſecratam habuit.

FELICITAS PVBLICA. Perſona Felicitatis, quæ columnæ innititur, & caduceum dextrâ oſtentat. Fortè caduceus, ut virgula divina, facultatem deſignat obtinendi quod quis deſiderat, & columna retinendi fiduciam, & ſtabilitatis aliquam velut ſecuritatem: attributa Mamææ, quæ ſanis conſiliis filium in adminiſtrandâ repub. ſæpe juvans, felicitatem ejus etiam promovit. Quando verum dictum eſt, quod alibi magnus Lipſius habet; *Publica eunt, uti conſilia ſunt: nam fata injuſtè accuſemus.*

TABVLA. XXXIX.

ALEXANDRI SEVERI, MAXIMINI, MAXIMI, & PAVLINÆ.

IMPERATOR CÆSAR, MARCVS AVRELIVS SEVERVS ALEXANDER, AVGVSTVS. Effigies Alexandri Severi laudatiſſimi Principis. Fuit iſte Varij Marcelli filius, teſte Lampridio: Arcenâ urbe, ſive Arcâ Cæſareâ natus, in Syriâ, & poſt interemptum Macrinum Cæſar à Senatu appellatus: deinde ab Heliogabalo adoptatus, iterum Cæſar declaratus, pòſt Imperator factus, *Severi* nomen ei à militibus inditum ob ingentem vigorem animi, & mirandam ſingularemque conſtantiam contra militum inſolentiam: quod ei ingentem tunc viventi reverentiam, magnam apud poſteros gloriam peperit. Detulit ei Senatus iteratis acclamationibus nomen *Antonini*, quod cùm conſtantiſſimè & modeſtiſſimè recuſaſſet, inſtiterunt ut *Magni* cognomen aſſumeret, quod

Digitized by Google

cùm magis renuiſſet, rationibus additis, & tandem ille generalem *Auguſti* appellationem à primo Auguſto profectam nõ renuiſſet; acclamatum eſt denique à Senatu, *Aureli, Alexander Auguſte, dij te ſervent. Verecundiæ tuæ, prudentiæ tuæ, innocentiæ tuæ, caſtitati tuæ*, &c. Hæc latè Lampridius in vitâ, & hæc origo iſtorum ejus titulorum. Imperavit annis XIII. & natali ſuo die, eodemque Alexandro quondam Macedoni fatali, anno ætatis XXIX. in expeditione Germanicâ, Maximini dolis occiſus eſt per milites, unà cum matre, juxta Moguntiacum.

PONTIFEX MAXIMVS, TRIBVNITIA POTESTATE, CONSVL, PATER PATRIÆ. Sedet dea Salus, Æſculapio, qui ſerpente exprimitur, paterâ effusâ, ſacrificans. Emblema, ſuprà poſitum, & explicatum.

PONTIFEX MAX. TRIB. POT. VIII. CONSVL III. PATER PATRIÆ. Imperator in curru triumphali cum ſceptro eburneo & aquilâ. Triumphavit de Perſis devicto rege potentiſſimo Artaxerxe, & tunc primùm Perſæ ſervi apud Romanos fuerunt. Acto pulcherrimo triumpho, apud Senatum hæc primùm verba habuit: *Perſas P. C. vicimus, longâ eloquentiâ opus non eſt: tantùm ſcire debetis, quæ illorum arma fuerint, qui apparatus. Iam primùm elephanti ſeptingenti, iidemque turriti, cum ſagittariis, & onere ſagittarum. Ex his trecentos cepimus, ducenti interfecti jacent, decem & octo perduximus; falcati currus mille; centum & viginti millia equitum fudimus; cataphractarios decem millia in bello interemimus, eorum armis noſtros armavimus: Multos Perſarum cepimus, eoſdemq; vendidimus: terras Interamnanas, Meſopotamiæ ſcilicet, recepimus, Artaxerxem potentiſſimum regem, tam re quàm nomine, fuſum fugavimus: ita ut eum terra*

Digitized by Google

terra Persarum fugientem videret: & quà ducta fuerant quondam signa nostrorum, eà rex ipse signis effugeret relictis, &c. Hæc Lampridius.

PONT. MAX. TRIB. POT. II. CONSVL, PATER PATRIÆ. Imago pacis, quæ dextrâ ramum olivæ tenet, sinistrâ hastam puram. Hanc præfert, eò quòd fusis fugatisque Persis, pacem Imperio partam stabilîsset. Tanto enim hoste superato, non erat qui cornua tolleret in Romanos, quamvis Germania adhuc impacata esset, aut saltem nondum subacta, in quam Maximinus paulò pòst omnem belli molem convertit.

PONT. MAX. TRIB. POT. II. CONSVL, P. P. Imago Iovis cum fulmine & hastâ, ut suprà.

PAX ÆTERNA AVGVSTA, vel, AVGVSTI. Iterata Pacis effigies, ut suprà. Augusti dicitur, sive quia ille per victoriam auctor æternæ pacis, sive quia sic in larario ejus consecrata, sive quod matri Mameæ Augustæ æternùm pacem adscribant stabilitam.

IMPERATOR MAXIMINVS PIVS AVGVSTVS. Imago C. Iulij Veri Maximini, qui in Thraciæ montibus natus, parentibus barbaris, à primâ pueritiâ opilio. Is vasto & procero corpore insignis, cum militare sub Septimio Severo cæpisset; brevi, robore admirabili & virtute clarus emersit. Sub Caracallâ ordines duxit, & militares dignitates tractavit. Sub Macrino à militiâ destitit, perosus hominem ob cædem Imperatoris sui, & in Thraciâ patriâ possessiones comparavit. Posteà ab Heliogabalo illusus, tandem Alexandro Severo Principe

Digitized by Google

Principe provectus, & in ſummo honore habitus: quod Alexandro infeliciter ceſſit: qui poſtea in Galliâ apud Moguntiam ſeditione militari, & ipſo, ut quidam volunt, auctore, interfectus: & ſic Maximinus à militibus Imperator dictus, nondum Senator exiſtens, filio Imperij conſorte dato, crudeliſſimè Imperium exercuit. Vnde factum ut pòſt hoſtis à Senatu declaratus, juxta Aquileiam, quam obſidebat, unà cum filio trucidatus ſit.

PROVIDENTIA AVGVSTI. Dea Providentia infra ſe poſitum orbem ſceptro velut regens & cornucopiæ inſtructa. Tritum emblema, & à prædeceſſoribus plerumque uſurpatum.

DIVA PAVLINA. Vxor Maximini, ut putant quidam, inter divas relata, habitu velatæ, quod divarum proprium, ut ſuprà notavimus. Capitolinus de uxore hæc recenſens: *Pollice ita vaſto fuit* (Maximinus) *ut uxoris dextrocherio uteretur pro annulo*: nomen tamen ejus non expreſſit.

CONSECRATIO. Paulina Pavoni Iunoniæ aliti inſidens, & velum ſeu diadema manibus expanſum tenens in cælum ſublimis fertur. Aquila Iovis ales Imperatores ſubvehere cenſebatur, pavo Iunonia Imperatrices. Vide ſuprà Tab. XXVI. in Fauſtinâ matre. & Tab. XXXI. in filiâ.

MAXIMVS CÆSAR, GERMANICVS. Iſte eſt C. Iulius Verus, Maximus, Maximini filius, pulcherrimus ſuæ ætatis adoleſcens, ſed moribus idcirco inſolens, & animo atque cultu corporis in ſuperbiam elatus, & paſſim amatus à fœminis: anno ætatis XVIII. aut circiter, cum patre in tentorio occiſus. Victo-

Digitized by Google

Victoriæ contra Germanos cum patre particeps titulum *Germanici* promeruit. *Ingressus enim Pater Germaniam transrhenanam per* CCC. *&* CCCC. *millia barbarici soli vicos incendit, greges abegit, prædas sustulit, barbarorum plurimos interemit, cepit innumeros, militemq; divitem reduxit*, Capitolinus.

PRINCEPS, vel, PRINCIPI IVVENTVTIS. Adstat Maximus apud signa militaria, sceptro & hastâ purâ ac paludamento insignis. Solet autem hic titulus Imperatorum filiis tribui, postquam ex ephebis egressi in viros adscripti sunt, ut dictum est suprà, ad Tab. XXXVII. ubi, simili ferè scemate, Diadumenianus expressus.

TABVLA XL.

GORDIANI, PVPIENI, BALBINI, & GORDIANI TERTII.

IMPERATOR CÆSAR, MARCVS ANTONINVS, GORDIANVS, AFRICANVS, AVGVSTVS. Effigies Gordiani senioris, qui vir gravissimus, cùm Proconsulare Imperium in Africâ teneret, ab exercitu, subitâ & ingente seditione contra Maximini crudelitatem excitatâ, Imperator factus planè invitus, & per minas intentatis gladiis coactus: postea Senatu certiore facto, ipse cum filio *Augusti* appellati, Maximino unà cum filio hostibus declaratis. *Africanum* se dici voluit, quòd ex familiâ Scipionis Africani se originem trahere diceret, sed pòst filio in pugnâ cõtra Capelianum quemdam, qui Mauros rexerat, rebellantem, interfecto, ipse laqueo vitã finivit. Sciens in Maximino multum esse roboris, & in Afris nihil virium, multum quinimo perfidiæ.

Digitized by Google

PONTIFEX MAX. TRIB. POT. COS. PATER PATRIÆ. Imperator ipſe togatus cum parazonio, & ramum olivæ ſive lauri dextrâ attollens. Videtur ſymbolum indicare, nec togæ, & pacis artes, nec fortitudinem bellicam in eo deſideratum iri, vel eſt Statua ei poſita.

ROMÆ ÆTERNÆ. Romá ſedens ſpoliis ſuffulta, pilo ſe ſuſtentans, & victoriolam dextrâ præferens, ſcemate ſuprà aliquoties expreſſo. Indicat Romanam rempub. premi poſſe tyrannide Maximini, non opprimi, aut ſuccumbere. Quod Horat. Carm. lib. IIII. in perſonâ Annibalis de eâ prædicat:

Durus ut ilex tunſa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido,
Per damna, per cædes, ab ipſo
Ducit opes animumq́; ferro.
Non Hydra ſecto corpore fermior
Vinci dolentem crevit in Herculem,
Monſtrúmve ſummiſere Colchi
Majus, Echioniæve Thebæ.
Merſes profundo, pulchrior evenit:
Luctere, multâ proruet integrum
Cum laude victorem, geretq́;
Prælia conjugibus loquenda.

IMPERATOR CÆSAR M. CLODIVS PVPIENVS MAXIMVS, AVGVSTVS. Effigies Pupieni aureâ & radiatâ coronâ inſignis. Is vir fuit militaris, domi foriſque moribus ſemper gravis ac Severus, ignobilis genere, ſed virtutibus clarus. Ex Præfecto Vrbi contra Maximinos, poſt mortem duorum Gordianorum Imperator à Senatu declaratus, unà cum Balbino, & Auguſti titulo uterque inſignitus, *cumque Populus Ro-*

Digitized by Google

lus Romanus Pupieni Imperio reclamaret, quòd ſeveritas viri metuenda videbatur, ac Gordianum adoleſcentulum Principem poſtularet, non priùs permiſſi Imperatores è Capitolio, re divinâ factâ, ad Palatium ſtipati armis ire, quàm is Cæſar declaratus eſſet, ut refert Capitolinus.

FIDES MVTVA AVGVSTORVM. Dextræ junctæ Pupieni & Balbini, in fidei teſſeram & Concordiæ, more priſco: quo veteres ſignificabant omnem eorum honorem dextræ virtute conſtare, harumque nexu, animorum velut mutuum convenire conſenſum. Vnde & dextræ fidei conſecratæ, ut genua miſericordiæ. In aliis ejus numis ſimili emblemate, adſcriptum, *Caritas mutua Augg.* Hæc boni ominis causâ ſub initium geminati Imperij. Virg. VIII. Æneid.

——*accipe daque fidem.* & lib. XII.

Iunximus hoſpitio dextras. ——

IMPERATOR CÆSAR DECIVS CÆLIVS BALBINVS, AVGVSTVS. Balbini facies, qui vir conſularis, nobilitate, virtute, probitate, & verecundiâ gratus omnibus, unà cum Pupieno Imperator deſignatus. Refert Capitolinus, quòd, *cùm occiſis Gordianis Senatus in Curiâ haberetur, & Conſul aliis de rebus Senatum rogaret, qui primus ſententiam dicturus erat, omiſſis de quibus rogabatur, propoſuerit periculum Reipub. & neceſſitatem de Imperatore deligendo Reipub. incumbentem: cui Vectius Sabinus petitâ à Conſule veniâ interfatus, cùm oſtendiſſet celeriter in neceſſitate capienda conſilia, non per moram conſultationis quærenda, Maximino quadrato agmine ad Vrbem advolitante: cenſuit duos eligendos, unum qui Vrbis defenſioni præſideat, alterum qui obviam latronibus pergat.* Subjunxitque: *Ego Principes dico, vos firmate, ſin minùs meliorem oſtendite, Maximum atque Balbinum, quorum unus* (Maximus)

Digitized by Google

mus) *in re militari tantus est, ut nobilitatem generis splendore virtutis allexerit: alter* (Balbinus) *ita clarus nobilitate est, ut & morum lenitate reipub. sit necessarius, & vitæ sanctimoniâ, quam à primâ ætate in studiis semper & litteris tenuit.* Cui mox à Senatu acclamatum: *Æquum est, justum est, sententiæ Sabini omnes consentimus. Maxime & Balbine Augusti, dij vos servent.*

VOTIS DECENNALIBVS. Corona laurea omen victoriæ, & votorum nuncupatio, seu susceptio designatur solvendorum, si respub. per decem annos sequentes salva & incolumis perstitisset, vel: Si salvi tanto tempore, & felices Principes. Specimen hujus ritus clarum in Plinij secundi Epistolis, ad Trajanum, hoc exemplo: *Plinius Trajano. Solemnia vota pro incolumitate tuâ (quâ publica salus continetur) & suscepimus, Domine, pariter & solvimus, precati deos, ut velint ea semper solvi, semperq; signari.* Et iterum: *Vota, Domine, priorum annorum nuncupata alacres lætiq; persolvimus, novaq; rursus, curante commilitonum & provincialium pietate, suscepimus, precati deos,* VT TE REMQVE PVBLICAM FLORENTEM ET INCOLVMEM EA BENIGNITATE SERVARENT. Vovebant autem diis donaria, templa, ludos, coronas, sacrificia, & similia: solvenda cum obtentis quæ petebant, rei votorum essent, dicebanturque vota signare, suscipere, nuncupare: & postea votorum rei, eadem solvere, implere, &c. Is ritus etiam apud exteros observatus. Livius lib. XXI. de Annibale cùm se præpararet ad bellum cum Romanis gerendum. *Gadeis profectus Herculi vota exsolvit: novisq; se obligavit votis, si cetera prospere evenissent.* Et pòst: *Ab Gadibus Carthaginem ad Hyberna exercitus rediit.* Inde apparet exercitum votis tum solvendis, tum suscipiendis interfuisse. De votis solemnibus nuncupandis, quod fiebat postrid. Kalend. Ianuarij per sacerdotes, vide Tacitum

Digitized by Google

citum XVIII. Annal. Plinium in Panegyrico, & alios.

AMOR MVTVVS AVGVSTORVM. Dextræ junctæ ut ſuprà, in teſſeram amoris, & conſentientis privatim ac publicè mutuæ voluntatis. Numus utrique Imperatori ex æquo tributus, ut ſuprà.

IMPERATOR GORDIANVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Gordiani tertij, qui ex filio ſeu filiâ nepos fuit Gordiani ſenioris, de quo Capitolinus ait: *Illum in ſolatium deſiderij Gordianorum, qui pro repub. perierant, adoleſcentem vix quatuordecim annorum Principem à populo expetitum, præcipue, quia Pupieni à Senatu electi ſeveritatem metuebant: nec antè permiſſum Pupieno & Balbino è Capitolio ad Palatium ſtipatis armis ire, quàm hic Cæſar fuiſſet declaratus, quod ſtatim factum novo S. C. genere, quum eodem die S. C. factum eſſet, inductuſq; in curiam Cæſar appellatus.* Decorus aſpectu, amatus & gratus omnibus, Imperatoribuſque biennio pòſt militari ſeditione interemptis, ſolus Imperio ſucceſſit, & ipſo anno ætatis XXII. Imperij VI. inſidiis & fraudibus Philippi, quem Prætorij Præfectum fecerat, & in locum parentis adſciverat, duci juſſus, ſpoliatus, & ante ora militum occiſus, in Perſide bellum gerens. In cujus percuſſoribus (qui novem fuiſſe traduntur) quod olim in Julij Cæſaris, accidiſſe notat Cordus; ut omnes poſtea, Philippis interemptis, ſuâ manu, ſuiſque gladiis, & iiſdem, quibus illum percuſſerunt, interierint.

LIBERALITAS AVGVSTI ALTERA, vel DVPLEX, aut GEMINATA. Stat ipſa dea teſſeram dextrâ præferens, ſiniſtrâ bina abundantiæ cornua: ut duplex donativum eo-

Digitized by Google

dem tempore factum designet, sive, (ut solet fieri) donativum militi, congiarium populo.

IOVI STATORI. Stat Iupiter hastâ & fulmine instructus. STATOR, vel quod voto suscepto acies Romanorum fugientium stiterit, vel quod ejus beneficio stant & stabiliuntur omnia, ut Ciceroni placet Orat. antequam iret in exil. *O Iupiter Stator, quem verè Majores nostri Statorem Imperij nuncupârunt, quia ipsius beneficio constant omnia.* Ejus templum in Palatio à Romulo dedicatum cum Sabinos superasset. Huic Iovi videtur honorem seu statuam detulisse, ut res per Maximini tyrannidem dubias & rempublicam fluctuantem sisteret, & stabili tranquillitate firmaret: sive terræ motũ (qui acciderat) porrò arceret, eamque stabiliret, quod suprà Tab. XVIII. fortè respexit, symbolo: TELLVS STABILITA.

TABVLA XLI.

GORDIANI III. PHILIPPI *utriusque* & OTACILLÆ.

ÆTERNITATI AVGVSTI. Phœbi sive Solis dei imago radiati, dextram attollentis, & spheram sinistrâ librantis. Extat alius Gordiani hujus numus similis cum scito: ORIENS AVGVSTI, seu quod juvenem Principem ætate & formâ florentem, & Orientis jam Imperium ferè obtinentem, augurio æternæ famæ Soli comparare placuit, qui Orientem & Occidentem paribus radiis illustrat, & æterno vel perenni gyro complectitur; seu quod Imperium Romanum in Occidente situm, jam potentiæ suæ dextram in Orientis oras hoc Duce protendat, Persis Romano Imperio

Digitized by Google

rio ſuccumbẽtibus. Veriſimile autem hac formâ Solem apud Orientales Heliogabali etiam titulo cultum ut infrà Tab. XLVII. ad numum Aureliani notabimus, quamquam ſint qui diſtinguant Numen dei, quod colebatur formâ informi, & ſtatuam. De quo vide, quæ dicta ad Tab. XXXVII.

TRAIECTVS AVGVSTI. Triremis Prætoria roſtrata, inſtructa copiis ſigniſque militaribus. Deſignat profectionem Gordiani ad bellum Perſicum claſſibus exercitu traducto: quod Duce Miſitheo ſocero ſuo, Prætorij Præfecto, optimo & prudentiſſimo viro, feliciter adminiſtravit. Capitolinus: *Sedato terræ motu, Prætextato & Attico Conſulibus, Gordianus, aperto Iano gemino, profectus eſt contra Perſas exercitu ingenti, & tanto auro, ut vel auxiliis, vel militibus facilè Perſas vincere poſſet.* & iterum: *Syriâ Perſas expulit, ſummoto, qui eam invaſerat, Sapore rege, ſicque effectum ut Perſæ, qui etiam in Italiâ timebantur, in regnum ſuum redire ſint coacti, totumq; Orientem Romana Reſpub. obtineret.*

PONT. MAX. TRIBVNITIA POTESTATE ITERVM, CONSVL, PATER PATRIÆ. Pax dea ramum olivæ præferens. Alius ſimilis extat, cui inſcriptum, PAX AVGVSTI. Numus cuſus Perſis ut dictum eſt, ſuperatis, & ſic pacato rurſus orbe terrarum.

IMPERATOR PHILIPPVS AVGVSTVS. Effigies M. Iulij Philippi, natione Arabis, qui humili loco natus, mortuo (ejus, ut ſuſpicio fuit, fraude) Miſitheo Prætorio præfecto, ob virtutem militarem à Gordiano ſubrogatus, dolis poſteà & malis artibus militum animos à Gordiano alienavit: primùm tutor quaſi Principis electus, juſſuſque pari cum illo Imperio præeſſe:

Digitized by Google

præesse: pòst superbissimè contra Gordianum agens, tandem per summam contumeliam & injuriam occisus, per ignominiosum supplicium, Gordiano, Imperium arripuit: sed & ipse anno pòst sexto à militibus Veronæ cæsus, cùm contra Deciũ exercitum eduxisset, manibus cæsi à se Imperatoris suo sanguine parentavit. Iste quamquam initio gentilis, traditur tamen anno V. C. millesimo ad Christianam fidem perductus. *Occasione cujus anni cum in Capitolio sacrificare Iovi vellet, à S. Pontio, qui Præfecturâ auctus erat, edoctus fuit de uno Deo vero & omnipotente in cælis, qui omnia condidit* VERBO *suo, &* SPIRITVS *sui gratiâ animavit. Et credidit, unáq; cum filio à Fabiano Papâ baptizatus traditur.* ut refert Illust. Card. Baron. Tom. Annal. II.

SÆCVLARES AVGVSTI I. Leo mansuetè gradiens. Exhibuit Philippus anno Imperij II. ab V. C. millesimo, ludos sæculares cum summo apparatu & magnificentiâ spectaculorum, quorum iste primus missus videtur fuisse, Leonum circum paria triginta: quod leo in feris regnum obtineat, & familiam ducat. Capitolinus: *Fuerunt sub Gordiano Romæ elephanti* XXXII. *alces* X. *tigres* X. *leones mansueti* LX *leopardi mansueti* XXX. *hyenæ* X. *gladiatorum fiscalium paria mille, hippopotamus unus, rhinoceros unus, archoleontes* X. *camelopardali* X. *onagri* XX. *equi feri* XL. *& cætera animalia innumera & diversa, quæ omnia Philippus ludis sæcularibus vel dedit, vel occidit.* Dedit scilicet in direptionem venationis: vel in circo per venatores occidenda exhibuit in spectaculum. Idem in Philippo refert Pomponius Lætus. *Hujus Imperij anno secundo ante* XI. *kalend. Maij ingenti pompâ, magnóq; sumptu & apparatu, sæculares ludi anno & natali V. C. millesimo, celebrati sunt. bellue triumpho Persico, & his ludis à Gordiano asservatæ, (nam juvenis natali Vrbis trium-*

Digitized by Google

triumphare decreverat) hæ fuiſſe cõmemorantur. Elephanti XXXII. &c. utſuprà ex Capitolino, *quæ omnia in Circo maximo exhibita: & ſcenici ludi, quos in theatro tribus diebus totidemq; noctibus, (mirum dictu) pervigil populus ſpectavit, funalibus atque lychnis tenebras vincentibus.*

ÆTERNITAS AVGVSTORVM. Elephas reticulatus, inſidente mauro cum jaculis. Per elephantem æternitatem deſignari putant, quod ij longiſſimè vivere tradantur, nempe Mauritani, Solino auctore, in annos trecentos, & Ariſtotele ducentos, & quibuſdam trecentos. Magis tamen fortè ex ſententiâ numiſmatis ſit, per ludos *ſæculi miliarij* (ut in aliis numis vocatur) in quibus elephantes inter primaria ſpectacula fuerunt, & numerum denarium perfectum in ſe trinâ dimenſione, velut cubicè, multiplicatum, (id eſt decies dena decies, quæ millenarium quadrant) abſolutam annorum ſeriem, id eſt æternitatis perfectionem innui, & famam ſimul immortalem tam raræ novæque ſolemnitatis, iſtis Principibus, ſub quibus incidit, portendi. Fuitque iſte miſſus in Circo, fortè ſeptimus, Elephantes ſcilicet XXXII. quia ad ſextum uſque eſt deſignatio in aliis numis, & auctoribus.

MARCIA OTACILLA SEVERA AVGVSTA. Hæc Philippi Imperatoris uxor, ex quâ Philippum filium Imperij conſortem procreavit, lunæ creſcentis cornibus cincta, quibus eam Dianæ comparant, & creſcenti augurantur abſolutã perfectionem & complementum ejus gloriæ, felicitati, & virtuti. Quod poſtea ſymbolum fuit Franciſci I. Galliarum regis, cum ſcito, *Donec totum impleat orbem*, & nunc Turcarum inſigne, ſimili, ipſis, præſagio & ſenſu. Porrò hanc Marciam CHRISTVM etiam coluiſſe quidam auctores

Digitized by Google

sunt, & cum marito ac filio per baptismum ei initiatam.

SÆCVLARES AVGVSTÆ IIII. vel, AVGVSTORVM. Vt in aliis argenteis. Hippopotamus. De hoc animali aliquid dictum sup. Tab. XIX. Porrò sagacissimum esse tradit supra animalia cuncta ratione carentia Ammianus Marcellinus. Voluit hoc numo Philippus uxorem quoque illustrem facere, sæculari solemnitate in ejus memoriam quoque transfusâ. Fuit autem hic missus, quod ex notis colligimus, in Circo maximo quartus, Hippopotamus scilicet unus, rarum animal, & numquam antè Romæ spectatum. ut secundus Romuli & Remi conditorum Vrbis cum lupâ nutrice exhibitio, tertius halcium x. quintus cervorum, sextus hyenarum: quod ex aliis numis notis numerariis inscriptis colligimus. Credo autem tot numos variâ formâ & numero cusos, quot generis missus sive spectacula hisce ludis miliarij sæculi edita fuerunt.

IMPERATOR MARCVS IVLIVS PHILIPPVS AVGVSTVS. Philippus junior à patre consors Imperij declaratus, Romæ post patris mortem interfectus anno ætatis duodecimo, ἀγέλαστος dictus, quod patrem ludis sæcularibus ridentem severo vultu inspexisse, velut corrigens, tradatur. Tractum putant ex Severæ matris eum Christianis præceptis informãtis sanctâ disciplinâ: quia Christiani ab hisce spectaculis, præcipuè crudelibus abhorrebant, & peccatum censebant non tantùm eis spectandis arridere, sed interesse.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Philippus Imperator habitu militari, cum globo & hastâ, adstante à tergo filio, cui ad armorum

Digitized by Google

morum tractationem, & regimen Imperij præit, ut Principem juventutis Reipub. formet.

SÆCVLARES AVGVSTORVM. X. Leopardus: missus nempe decimus, Leopardi mansueti triginta sub nomine junioris Augusti in circum emissi, aut illi simul cum patre ludis præsidenti in honorem adscripti.

TABVLA XLII.

Patris & filij DECIORVM, ETRVSCILLÆ, HOSTILIANI, & TREBONIANI.

IMPERATOR C. MESSIVS QVINTVS TRAIANVS DECIVS AVGVSTVS. Effigies Decij patris, qui in Illyrico militum suffragiis nactus Imperium, à Senatu deinde Augustus appellatus, optimi etiam Principis famam nomenque obtinuit: variisque præconiis eum historici dilaudant, sed crudelis valde persecutor in Christianos fuit, quos proposito edicto omnes quotquot reperiri possent, necari imperavit. Vix toto biennio imperavit unà cum filio, cum quo adversus Gothos Thraciam infestantes, prælio inconsultò inito, periit, vivusque cum equo paludibus absorptus, reperiri non potuit: justa Dei vindictâ, ut qui sanguinem Christianorum sitierat, cœnum biberet, & in terram uliginosam vivus descenderet.

DACIA. Provincia Dacia, baculum tenet, in cujus summitate caput equi apparet, quòd gens bellicosa & equitatu prævalens. Alius argenteus titulum præfert, DACIA CAPTA. De gestis Decij pauca extant, quia in odium persecutionis, quâ Christianos afflixit, oblitteratæ videntur historiæ

Digitized by Google

ſtoriæ temporis ejus. Horatius Dacos *aſperos* vocat, id eſt, duris adſuetos & laboribus infractos.

PANNONIÆ. Vtraque Pannonia, ſuperior & inferior, quarum altera maſſam ſive clavam tenet, armorum fortè genus illi genti uſitatum. Græci ferè Pannonios confuſo nomine Pæones vocant, & de iis Max. Tyrius, Orat. XXXVIII. eos, *Solem venerari, & ſignum Solis eſſe diſcum brevem longo impoſitum ligno.* quod an hîc expreſſum ſit, non ſatis conſtat.

HERENNIA ETRVSCILLA AVGVSTA. Hæc Trajani Decij filia fuiſſe traditur, uxor Voluſiani.

PVDICITIA AVGVSTÆ. Sedet dea Pudicitia, peplo ſive flammeo vultum obnubens in ſignum verecundiæ & pudoris, ut ſuprà Tab. XXXIII. & haſtam puram tenens. Iuvenal. Saty. X. de Meſſalinâ:

— *dudum ſedet illa parato*
Flammeolo. —

qui ritus erat virginum nubentium.

QVINTVS HERENNIVS ETRVSCVS MESSIVS DECIVS. Vultus Decij junioris, coronâ radiatâ inſignis, qui cum Patre in bello Gothico extinctus.

PIETAS AVGVSTORVM. Mercurius cum petaſo, caduceo, & bulgâ ſeu crumenâ. Mercurium lucris præfectum vulgo notum, unde & mercatorum & publicanorum tutelaris habebatur. Eâdem figurâ & inſcriptione reperitur in argenteo Hoſtiliani ejus qui ſequitur. De *Caduceo* Mercurij, & quem

Digitized by Google

quem ipse ejus virgæ usum haberet, breviter Virgil. lib. IIII. Æneid.

Tum virgam capit, hac animas ille evocat orco
Pallentes, alias sub tristia Tartara mittit,
Dat somnos, adimitq́, & lumina nocte resignat:
Illâ fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. ——

C. VALENS HOSTILIANVS MESSIVS QVINTVS CÆSAR NOBILIS, vel, NOBILISSIMVS. De hoc nihil admodum apud Græcos aut Latinos historicos est reperire. Conjicit Onufrius hunc Decij alterum filium fuisse, sive generum, quod simul cum Decio imperaverit, ut verisimile est ex numismatis emblemate quod sequitur, nec nisi Imperatorũ liberis posteriori ævo tribui solet. Alij numi habent: QVINTVS NOBILIS CÆSAR VALENS HOSTILIANVS AVGVSTVS. Et item alius apud Adolphum Occonem: ÆTRVSCVS ET QVINTVS CÆSARES. Habetque utriusque facies adversas, ut suprà Tab. XXXV. vidimus Bassiani & Getæ.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Stat tunicatus Imperator cum paludamento, dextrâ signum militare tenens, sinistrâ pilum. De titulo hoc aliquoties dictum suprà. Indicat vel primæ militiæ tyrocinium, vel participatum cum Decio belli laborem.

IMPERATOR CÆSAR C. VIBIVS TREBONIANVS GALLVS. Iste cùm Dux limitis Mæsiæ à Decio factus esset, à legione, quæ prælio Decij contra Scythas infelici superfuerat, Imperator salutatus est, eumque Senatus Augustum appellavit.

Digitized by Google

pellavit. Is cum Scythis fœdus percussit, & tributo ducentarum dragmarum aurearum Imperium gravavit. Posteà ipso Romæ agente, cùm Æmilianus Dux limitis Mæsiæ, Scythas impressionem in terras Romani Imperij facientes feliciter repressisset, & Imperator ab exercitu appellatus esset; Trebonianus filium consortem Imperij fecit, & ad opprimendũ Æmilianum profectus, deserentibus eum militibus & Æmiliano adhærentibus, cum filio cæsus est, postquam biennio imperasset. Cœpit sub eo grassari sæviſſima pestis, quæ ab Æthiopiâ incipiens, totum ferè orbem pervagata toto decennio, vix tandem consopita est.

IVNONI MARTIALI. Templum deæ cum ipsius statuâ, & adstante pavone. Ludicrum Martiale refert in Divo Claudio Trebellius, narrans quid illi inter luctandum eo ludicro acciderit. Sed hoc Marti putem potiùs quàm huic Iunoni sacrum fuisse. Citat Adolphus Occo triplex numisma huic deæ à Treboniano signatum, triplexque item à filio ejus Volusiano. Sed quia illud epitheton Iunonis alibi non reperitur; autumat R. P. Andræas Schottus fortè genuinam scripturam esse; MARITALI, unâ litterulâ transpositâ, quæ eadem Iuno Lucina & jugalis dicta.

SÆCVLVM NOVVM. Templum almæ Vrbis Romæ, sex columnis in vestibulo suffultum, in cujus medio statua, fortè an urbis Romæ, quamvis hic stantis habitu expressæ. Sic colligo ex consimili planè figurâ templi Romæ, infrà Tab. XLVII. ubi ÆTERNÆ titulo insignitur, & iterum Tab. LI. Fuit autem templum istud regione Vrbis quartâ, juxta Viam sacram, ut tradit Victor: cujus & Spartianus meminit in Hadriano. *Colossum*, inquit, *stantem atque suspensum per Detrianum archi-*

Digitized by Google

architectum, de eo loco in quo nunc templum Vrbis est, ingenti molimine transtulit, ita ut operi etiam elephantes XXIIII. *exhiberet.* Et hîc interpretor; hoc maximè ad æternæ (ut augurabantur) Vrbis gloriam celebrari hoc numismate, quod jam pòst dena sæcula & millesimum annum rotundatum, novum sæculum adsurgit, vel ut cum Poëtâ dicamus:

Magnus ab integro sæclorum nascitur ordo.

Cùm tamen florere perseveret Vrbs & crescere, & sub Imperio suo spectare gaudeat tantùm non quidquid Sol Oriens & Occidens terrarum lustrat & contuetur. Possit autem & ista statua esse Imperatoris togati in vestibulo templi Almæ Vrbis dedicata, in memoriam novi sæculi sub ipso inchoati, de quo dispiciant periti.

TABVLA XLIII.

VOLVSIANI, ÆMILIANI, VALERIANI, & MARINIANÆ.

IMPERATOR C. VIBIVS VOLVSIANVS AVGVSTVS. Post excessum Gordiani tertij inter eos fuit qui Imperio potiti. Gener fuit Trajani Decij, ductâ ejus filiâ Herenniâ, filius Treboniani Galli, quem pater Romæ agens, audiés Æmilianum Imperatorem ab exercitu factum, consortem Imperij fecit, breviqúe pòst tempore cum patre apud Interamnum occisus est.

PIETAS. Instrumenta pontificalia & sacrorum. Lituus, culter, simpulum seu guttus, capeduncula, aspergillum, & patera, ut suprà aliquoties. Designat sacerdotia quibus auctus fuit, & in Divos suos cultum.

IMPE-

Digitized by Google

IMPERATOR CÆSAR ÆMILIANVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Iſte in Mauritaniâ ortus Dux limitis Mæſiæ ſub Decio, ſtrenuè rem geſſit ſub Treboniano Gallo profligatis Scythis & in ſolitudines ſuas rejectis. Pòſt ab exercitu Imperator creatus, cæſo mox Gallo, qui ad eum opprimendum profectus erat, ſcripſit Senatui ſe Imperatorem electum, & diligentiam in bello adminiſtrando in Oriente ſpopondit. Interea nuntio accepto Alpinos milites Valerianum elegiſſe, milites ejus, ne civili bello ſe conficerent, ipſum occidunt apud Spoletum, & Valeriano ſe tradunt. Alij illum morbo abſumptum referunt, tres circiter menſes modeſtè Imperio uſum:

PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE, PATER PATRIÆ. Imperator haſtâ purâ inſtructus ad ſigna militaria ſacrificat loricatus. Solent Imperatores novi luſtrato exercitu ſacra facere coram legionibus, & eâ occaſione aliquando ſuper aris milites novo ſacramento obligare, quæ cauſa martyrij multorum Chriſtianorum militum, qui tempore ejus ſacrificij, ne ſe polluerent, à caſtris ſecedebant, quod fecit tota Thebæorum legio (*quæ*, ut refert Eucherius, *ſex millia ſexcentos ſexaginta ſex viros validos animis, & inſtructos armis antiquorum Romanorum habebat exemplo*) ſub Maximiano Herculio, in Galliâ, primùm decimata bis, mox immiſſo omni exercitu ad internecionem deleta, animante eos Mauritio maximè Tribuno: quorum reliquias plurimas venerari eſt apud Agrippinam Coloniam, & in Subalpinis.

APOLLINI CONSERVATORI. Apollo nudus laurum dextrâ tenens, citharam ſiniſtrâ. Credo Apollini maximè his Principibus honorem habitum, ut contra peſtilentiam graſſan-

Digitized by Google

grassantem, ut dictum suprà, (quam & immittere iratus, & propulsare placatus putabatur) Romano Imperio adesset: quia & Treboniani Galli numismata producit Occo, quibus inscriptum, APOLLINI SALVTARI. De peste immissâ, Homeri Ilias, lib. 1. De propulsandâ, Horat. carm. lib. 1.

Vos Tempe totidem tollite laudibus
Natalemque mares Delon Apollinis,
Insignemq; pharetrâ,
Fraternâq; humerum lyrâ.
Hîc bellum lacrymosum, hîc miseram famem,
Pestemq; à populo, & Principe Cæsare in
Persas atque Britannos,
Vestrâ motus agat prece.

IMPERATOR CÆSAR PVBLIVS LICINIVS VALERIANVS AVGVSTVS. De eo Trebellius Pollio: *Valerianus Imperator nobilis genere Patre Valerio, Censor anteà, & per dignitatum omnes gradus suis temporibus ad maximum in terris culmen ascendens, cujus per annos* LXX. *vita laudabilis in eam conscenderat gloriam, ut per omnes honores & Magistratus insigniter gestos Imperator fieret, non, ut solet, tumultuario populi concursu, non militum strepitu, sed jure meritorum, & quasi ex totius Orbis unâ sententiâ.* Is infeliciter contra Saporem Persarum regem bellum gerens, seu imperitiâ Ducis, seu fraude, seu adversâ fortunâ, iniqua in loca deductus, captus est ab hoste: apud quem miserè consenuit. Nam quoad vixit, Sapor eo incurvato pedem cervicibus ejus imponens, equum ascendere solitus, tandem ipsum crudelissimâ morte, pelle à cervice ad imos usque talos detractâ, necavit, anno LXXVII. ætatis. Victor eum stolidum & inertem fuisse tradit, neque ad usum aliquem publicum consilio aut operâ idoneum. Zozimus captum magnâ suâ culpâ

Digitized by Google

& imprudentiâ: ſanè ludibrium fortunæ ingens fuit, & caducæ in terris ſortis nobile documentum.

DEO VOLKANO. Templum Volkani ſive Vulcani, in cujus medio deus malleo inſtructus & incude, ut apparet, juxtà poſito. Græcâ orthographiâ, numo fortè in magnâ Græciâ ſignato.

APOLLINI PROPVGNATORI. Apollo arcum intendens, & ſagittis propugnans. Nota eſt fabula, quâ Apollo matris honorem propugnans fecundæ Niobes liberos ſagittis confeciſſe traditur. Horat. Ode VI. lib. IIII. ad Apollinem:

Dive, quem proles Niobæa magnæ
Vindicem linguæ, Tityoſq; raptor
Senſit, & Troiæ propè victor altæ
Phtius Achilles.

DIVÆ MARINIANÆ. Mariniana, altera Valeriani uxor, mater P. Licinij Valeriani, ſed velata more divarum, ſcilicet poſt mortem cælo adſcripta, lunæ etiam cornibus cincta.

CONSECRATIO. Ara cum acroteriis ſeu cornibus ſuis, & in medio ejus ignis. Indicat divinos honores defunctæ attributos.

CONSECRATIO. Pavo pictâ pandens ſpectacula caudâ: aut, quæ Laudatas oſtentat avis Iunonia pennas. Symbolum Iunonis, ut ſuprà.

TABV-

Digitized by Google

TABVLA XLIIII.

VALERIANI, GALLIENI, SALONINÆ, & SALONINI.

DIVO CÆSARI VALERIANO. Iſte ex Marinianâ uxore P. Licinius Valerianus, Valeriani filius, formâ conſpicuus, verecundiâ probabilis, eruditione pro ætate clarus, moribus perjucundus, & à fratris diſſolutione ſejunctus, à patre abſente *Cæſar* eſt appellatus, à fratre, ut Cæleſtinus dicit, *Auguſtus*. *Nihil habuit*, ut ait Pollio, *prædicabile in vitâ, niſi quod eſt nobiliter natus, educatus optimè, & miſerabiliter interemptus*. Sed & poſt mortem in Divorum numerum relatus, ut hîc numus docet.

CONSECRATIO. Rogus funebris formâ conſecrationi propriâ, de quo dictum Tab. XXV. ubi ſimile emblema Antonini Pij.

CONSECRATIO. Aquila, quâ è rogo evolante ſignum dabatur conſecrationem perfectam, & velut à Iove, internuntio alite ſuo, approbatam. De quo dictum ad Tab. XXV.

GALLIENVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Valeriani Imperatoris filius omnibus artibus à puero inſtructus, Auguſtus à patre appellatus, ſub initium Imperij multa benè geſſit. Sed patre pòſt à Sapore capto, omnibus lugentibus ipſe lætatus eſt, quod excuſſo jugo paterno, vino, libidini & popinis ſe totum dare poſſet. XV. Imperij anno cum Valeriano fratre, & filio Gallieno, Aureoli commento, contra quem

Digitized by Google

profectus erat, à ſuis interfectus circa Mediolanum, natus in perniciem Imperij, & luxu & libidine infamis vixit annis L. Sub hujus Imperio XXX. tyranni variis pro occaſione locis Imperium obtinuerunt, & membra Imperij mirè lancinaverunt.

APOLLINI CONSERVATORI AVGVSTI: Centaurus ſive Apollo ejus habitu, dextrâ ſphæram ſive globum, ſiniſtrâ gubernaculum tenens. Ego hanc ſphingem nondum capio. Viderint antiquitatis peritiores, quare Apollo hoc habitu. Anne quod monſtrum Imperatorium deum monſtruoſum coluit, Orbemque ac gubernacula ejus monſtris aut beſtiis, id eſt, tyrannis triginta (factus ipſe ſicut equus & mulus) cõculcanda conceſſit? Sunt qui putent Gallienum expeditione in Orientem ſuſceptâ hoc ſignum ut ſagittarij, quaſi thema ſuum (ut ſupra capricorni Auguſtus, & Veſpaſianus fecerant) publicaſſe, & Solem vel Apollinem in eo ſigno verſantem ſibi tutelarem deum expreſſiſſe, quod nondum ſatisfacit, quia iſte Apollo ſive ſagittarius, arcu caret & ſagittis, itaque ampliamus.

LIBERO PATRI CONSERVATORI AVGVSTI. Tigris ſeu panthera, Baccho, qui Liber Pater dictus, ſacra. Virgil. Æneid. lib. VI.

Liber agens celſo Nyſæ de vertice tigres.

Hoc emblema veriſimilitudinem habet, quod in Orientem arma Romana inferenti is tutelaris electus, qui in Orientales & Indos trophæa ſua & ſigna ſummâ cum gloriâ produxiſſe fertur. Sed & concinnè patronus Bacchus ei, qui crapulâ, luſtris & popinis Romanum Imperium tunc potentiſſimum tantùm

Digitized by Google

tantùm non funditus evertit. Quâ de re diffusè in vitâ ejus Pollio Trebellius.

CORNELIA SALONINA. Vxor Gallieni, quam Regis Marcomannorum filiam, à Trebellio Pollione *Piparam*, ab Aurelio Victor *Pipam* cognomento, & Attali Germanorum Regis filiam dictam, perditè adamatam, accepit, ſocero ex pacto parte ſuperioris Pannoniæ conceſſâ. De hac Trebellius Pollio in Poſthumio: *Interfecto à Gallis Salonino Gallieni filio, ab omni exercitu & ab omnibus Gallis Poſtumius gratanter acceptus, talem ſe præbuit per annos ſeptem, ut Gallias inſtauraverit, quum Gallienus luxuriæ & popinis vacaret, & amore barbaræ mulieris conſeneſceret.* Barbaram mulierem, non uxorem vocat, etſi ea pro uxore habita: quia non creditæ ſunt nuptiæ, quas civis Romanus cum peregrinâ contraxiſſet. Apud Porphyrium in vitâ Plotini perhoneſta hujus mulieris eſt mentio.

DEÆ SEGETIÆ. Templum, & in eo ſtatua deæ ſtantis, manibus elevatis, & in ejus vertice Lunæ creſcentis cornua. De deâ Segetiâ nihil admodum obſervavi. Flava *Segeſtis* à Virgilio nuncupatur: ſunt qui autument hic reponendum, *Segeſtæ*. fortè ex eraſis antiquitate litteris errore contracto. Eſt autem *Segeſtis* dea Segetum & frugum præſes; ut Pomona fructuum. Forſan Lunæ cornua habet quod ad Lunæ & menſium obſervationem ſegetes ſerendæ occandæque ſint, ut feliciter proveniant. quod & Horatius tangit carmine Seculari:

Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè creſcentem face noctilucam
Proſperam frugum, celeremq; pronos
Volvere menſes.

Digitized by Google

VENVS FELIX. Venus ſedens, pomum ferens & haſtam puram, adſultante ut apparet, hinnulo. An quod præſes ipſa Venus proterviæ laſcivientis, & velut petulcæ & ſubſultantis alacritatis. Quod laſciviæ genus Horatius amabat, & *gratam protervitatem* vocabat: quod Itali etiámnunc laudant in puellis & *vaghezza* exprimunt. An quod per Hinnulum deſignetur verecundum illud & pavidum in puellis virginibus? quod etiam hac Hinnuli imagine Horatius tangit:

Vitas Hinnuleo me ſimilis Chloë.

etſi hoc Veneri parum congruens. Hoc ſaltem eſt: per imaginem Veneris, formam Saloninæ commendat & venuſtatem.

SALONINVS VALERIANVS CÆSAR. Effigies P. Licinij Cornelij Salonini Valeriani, qui Gallieni ex Saloninâ filius, adoleſcens mortuus eſt: dictus Saloninus, vel quod Salonis natus, vel in matris gratiam (quam pater perditè amavit) ejus cognomine indigetatus.

PIETAS AVGVSTI. Inſtrumenta ſacrorum, ut ſuprà aliquoties. Solent opulentis ſacerdotiorum redditibus augeri principum etiam impuberes tantùm filij, ut variis locis hiſtorici teſtantur.

CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Tres dextræ in unum nodum coaptatæ. Referimus ad patrem Gallienum, ipſum Saloninum, & ad fratrem Gallieni P. Licinium Valerianum, qui à patre abſente Cæſar, à fratre Auguſtus dictus, miſerabiliter cum fratre interemptus, & juxta Mediolanum ſepultus fuit.

TABV-

Digitized by Google

TABVLA XLV.

POSTVMI, VICTORINI, & AVREOLI *Tyrannorum.*

IMPERATOR CÆSAR POSTVMVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Marci Cassij Latieni Postumi, inter triginta tyrannos computati, qui per Gallieni fatalem inertiam Imperium variis locis sub ipso arripuerunt. Trebellio Pollioni *Posthumius.* vir in bello fortissimus, in pace constantissimus: cui, cùm Gallienus filium Saloninum in Galliâ positum credidisset, quasi custodi vitæ, & morum actuumque Imperialium institutori, ipse pòst occiso Salonino sumpsit Imperium, vel, ut alij tradunt, per Gallos odio in Gallienum (cùm puer, quem apud se imperare ferre non possent, missis militibus occisus esset) Imperator salutatus est, & ab exercitu Gallisque omnibus gratè acceptus, talem se præbuit per annos septem, ut Gallias instauraverit, & submotis omnibus Germanicis gentibus, Romanum in pristinam securitatem revocaverit Imperium. Sed ob gravitatem morum à Gallis novarum rerum cupidis, Lolliano agente, interemptus est. Eutropius ait decem eum annis apud Francos Imperium obtinuisse.

INDVLGENTIA PIA POSTVMI AVGVSTI. Refero ad indulgentiam criminum & clementiam Postumi: quod reum genibus flexis manus, more supplicantium, attollentem, protensâ manu velut ad surgendum invitet ipse sedens velut pro tribunali togatus. Ostendere vult facilem fuisse Principem in condonandis pœnis: prout eâ voce utitur Capitolinus in Anto-

Digitized by Google

Antonino Pio, quem similiter piè indulgentem ostendit, dum ait: *His, quos Hadrianus damnaverat, in senatu indulgentias petiit, dicens, etiam ipsum Hadrianum hoc fuisse facturum.* Quod contrà observatum à quibusdam etiam magnis Principibus, ut Alexandro Severo, de quo Lamprid. *Condemnationes & raras esse jussit, & quæ factæ fuerant, non indulsit.* Item alibi de Senatorum ab eo creatorum modo per sententias omnium, & testes summos viros, addit: *si fefellissent vel testes, vel ij qui sententias dicebant, postea in ultimum rejiciebantur locum civium, condemnatione adhibitâ, quasi falsi rei approbati, sine ullius indulgentiæ proposito.*

ÆTERNITAS AVGVSTI. Hercules sinistrâ exuvium leonis, & clavam tenens, lauream coronam capiti Imperatoris armati imponit. Designat bellicam ejus gloriam, & fortitudinis lauream, ac famam æternam, securitate Galliis partâ, & submotis à limite Germanis, velut Deo auctore, fortium virorum apud Gentiles præside, præmiis æternis condecorari.

SALVS PROVINCIARVM. Fluvius est cum navigio suo, fortè Rhenus limes Galliæ Belgicæ, cùm scopulis, velut terminis innitatur: aut aliquod ex nobilioribus Galliæ fluminibus, subvehendo & conducendo commeatu salutem Provinciis & velut vitam ferens.

POSTVMVS AVGVSTVS. Imperator Postumus galeatus cristâque insignis equinâ. In galeâ bigæ, & velut certamina gloriæ.

PROVIDENTIA AVGVSTI. Stat Providentia sceptro orbem regens, & columnæ innixa, & cornu copiæ ostentans.

Cùm

Digitized by Google

Cùm ſtultorum ſit lunæ inſtar mutari, prudentum autem conſtanter agere, ſtabilitatem virtutis columna fulciens deſignat, felicitatem cornucopiæ, potentiam ſceptrum, Orbis nullo terminatam limite Imperatoris auctoritatem, providæ ejus ſapientiæ adſcribendam.

IMPERATOR CÆSAR VICTORINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Hunc Poſtumus ſenior, cùm videret ſibi contra Gallienum non ſolùm militum, verùm etiam alterius Principis auxilium neceſſarium; militaris induſtriæ virum (ut ait Pollio) in participatum vocavit Imperij, & cum eodé contra Gallienum conflixit. Interfecto autem Poſtumo & Lolliano, ipſe ſolus in Imperio remanſit. ſed cùm matrimoniis militum, & militarium corrumpendis operam daret, à quodam actuario, cujus uxorem ſtupraverat, compoſitâ factione apud Coloniam Agrippinam interemptus eſt cum Victorino filiolo: Præter libidinem optimus Imperator, quem Iulius Aterianus ejus ævi ſcriptor laudat, ſcribitque *neminem ei præferendum fuiſſe, non in virtute Trajanum, non Antoninum in clementiâ, non in gravitate Nervam, non in gubernando ærario Veſpaſianum, non in cenſurâ totius vitæ ac ſeveritate Pertinacem vel Severum.* Sed hæc omnia libido, & cupiditas mulierariæ voluptatis perdidit.

ROMÆ ÆTERNÆ. Romæ caput galeâ & criſtâ munitum, dextro humero nudo velut brachium exertum gerens, prout virtus militaris his tabulis aliquoties exprimitur, excuſſæ fortitudinis inſigne. ÆTERNÆ titulus & augurium frequens in numis ſuprà

Digitized by Google

SÆCVLI FELICITAS. Fortuna videtur, illa quam Græci, teste Pausaniâ, τύχλω φερέπτολιν, (propter turriculam seu fastigium, quod refert in capite) vocabant: gubernaculum juxta positum, quòd ei rerum moderationem adscriberent. Proram navis pede premit, puerum in genibus velut sibi supplicantem habet, aut quòd liberos tollat. an fortè quòd Victorinus liberis tollendis operam daret (cùm proclivis in libidinem describatur) & ex variis mulieribus sobolem haberet, hoc per adulationem Fortunæ indulgenti, & sæculi Felicitati fuerit adscriptum?

IMPERATOR M. ACILIVS AVREOLVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Illyricanos exercitus regens in contemptum Gallieni coactus à militibus sumpsit Imperium. Cum eo pacem Gallienus facere coactus est, cum Postumio pugnaturus, quòd virum fortem expugnare frustrâ tentasset. Eum postea Claudius, interfecto jam Gallieno, conflictu habito apud eum pontem interemit prope Mediolanum, qui nomine ejus dedicatus, & Pons Aureoli nuncupatus est, atque illic, ut tyrannum, sepulchro humiliore donavit. Hæc Trebell. Pollio. Vopiscus ait: alios, invito Claudio ab Aureliano occisum, tradere: alios, mandante & volente. Extat ejus Epitaphium in agro Mediolanensi sex elegis Græcis à Claudio positum, quod citat Is: Casaubonus in notis ad Pollionem.

PRVDENTIA AVGVSTI. Hic Prudentiam nominat, quam alij Providentiam, eodem habitu & scemate quo suprà expressam à Postumo.

TABV-

Digitized by Google

TABVLA XLVI.

Tyrannorum, QVIETI, & TETRICORVM, *patris ac filij.*

IMPERATOR CAIVS FVLVIVS QVIETVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Macriani seu Macrini senioris filius cum patre & fratre, Balistæ iudicio, in Asiâ sub Gallieno Imperator est factus. *Sed ubi comperit Odenatus* (qui olim jam Orientem tenebat) *Macrianum patrem & ejus filium Macrinum ab Aureolo victos, militesq; in ejus potestatem concessisse, adolescentem cum Balistâ Præfecto interemit, dignissimum alioquin Imperio habitum.* Hæc Pollio.

SOLI INVICTO. Phœbi sive Solis simulachrum radiati, & Orbem tenentis, ferè eodem filo quo suprà Tab. XLI. captivo ad pedes, brachiis post terga revinctis, sedente. Omnes qui in Asiâ res feliciter gesserunt, aut Imperium obtinuerũt, Solem, Orientalium nationum peculiarem deum, coluisse notantur. ideoque sæpe eorum numis ejus simulachrum variis titulis, DEI, SOLIS ÆTERNI, CONSERVATORIS, COMITIS AVGVSTI, &c. indigetatur.

IMPERATOR TETRICVS PIVS FELIX AVGVSTVS. P. Pivesus Tetricus, quem interfecto Antonino & filio ejus, mater Victoria Senatorem P. R. præsidatum in Galliâ regentem ad Imperium hortata Augustum appellari fecit, filiumque ejus Cæsarem nuncupavit. Qui cùm multa præclarè feciſſet, & feliciter diuque imperasset, ab Aureliano victus cùm militum suorum insolentiam ferre non posset, volens se gra-

 vissimo

Digitized by Google

viſſimo Principi dedidit: quem Aurelianus cum Zenobiâ in triumpho duxit, ſed eumdem poſtea totius Italiæ *Curatorem*, ſecundùm Vopiſcum, & utrumque Victorem, *Lucaniæ Correctorem* fecit, omniſque per eam annonariæ regionis, illumque honorificè habuit.

VIRTVS AVGVSTI. Virtus maſcula ſeu militaris, inſidens thoraci ſeu ſpoliis, dextrâ lauri ramum præfert, ſiniſtrâ haſtam. Habitus idem quo ſuprà aliquoties Virtus expreſſa. ut Tab. VIII. XXVII. & XXVIII.

IMPERATOR TETRICVS PIVS AVGVSTVS. Idem habitus Tetrici qui ſuprà.

LÆTITIA AVGVSTI: N. NOBILIS, vel, NOSTRI. Lætitia dea coronam ſeu ſertum dextrâ ſive diadema, & ſiniſtrâ anchoram tenet. An hoc fortè ſignificare intendit, quod Imperator præſentis Imperij inſigniis gaudeat, & mentem tamen ad ulteriora ſpei firmæ velut certitudine præſumptâ extendat? quia etſi jam tum Tetricus in Galliâ Imperator ſalutatus, reſtabat tamen Oriens & Occidens alienis adhuc Imperiis obſequens, copiiſque munitus: ſive per anchoram ſtabilitatem intelligimus, ut ſuprà in Telluris imagine & alibi. Porrò coronati ſolent dies Feſtos & lætitiæ dicatos celebrare Romani, ideo hæc dea ſertum porrigit, fiebant autem hæc ſerta ex variis floribus aut herbis ſuaveolentibus. Horat. Ode XXXVI. lib. I. in lætitiam Pomponij Numidæ reducis.

Neu deſint epulis Roſæ,
Neu vivax apium, neu breve lilium. ſcilicet in ſerta.

Item

Digitized by Google

Item Ode ultimâ: ad puerum ſuum.

Diſplicent nexæ phylyrâ Coronæ,
Mitte ſectari roſa quò locorum
Sera moretur.
Simplici myrto nihil allabores. &c.

BINI IMPERATORES TETRICI AVGVSTI. Tetrici patris & filij effigies, qui filius primò *Cæſar* nuncupatus, poſteà patri in Imperio conſors, eodemque fato ab Aureliano in triumpho traductus: & poſteà omnibus Senatoriis honoribus perfunctus, ſortis humanæ ambiguæ documentum; ex privato Imperator, ex Imperatore captivus & triumphatus, iterumque ad culmina honoris & potentiæ evectus.

SPES PVCLICA. Imago Spei, herbam ſive florem oſtentantis, ut ſuprà Tab. XIII. aliiſque. Deſignat in viris iſtis ſalutis publicæ fiduciam conceptam.

IOVI VICTORI. Iuppiter ſedens, & dextrâ Victoriolam prætendens, ſiniſtrâ haſtam tenens. Eo titulo pietatem profitetur, quod victoriarum gloriam in auctores deos & Iovem deorum regem transfundat. Horatius Carm. lib. III.

Diis te minorem quod geris, imperas.
Hinc omne principium, huc refer exitum.

Digitized by Google

TABVLA XLVII.

Sequuntur Imperatores, CLAVDIVS, QVINTILLVS, AVRELIANVS, & SEVERINA.

IMPERATOR CLAVDIVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies M. Aurelij Claudij, qui natione è Dalmatis, ut plurium eſt ſententia, (quamvis origo ejus in obſcuro fuerit) magnis virtutibus clarus, & militaribus præſertim illuſtriſſimus: quem ponunt Hiſtorici cum Auguſto, Trajano, Antonino, peculiaribus eorum virtutibus comparandum. Pollio: *Inſignis morum gravitate, inſignis vitâ ſingulari & caſtimoniâ, vini parcus, ad cibum promptus, ſaturâ procerus, oculis ardentibus, lato & pleno vultu, digitis uſque adeò fortibus, ut ſæpè equis & mulis ictu pugni dentes excuſſerit. Gallieni morientis ſententia Imperator deſignatus, in Imperio ita ſe geſſit, ut ejus ſtirpem ad Imperium ſummi Principes eligerent, emendatior Senatus optaret.* Gothos & Sarmatas victoriis ita attrivit, ut eorum trecenta & viginti millia deleverit, atque inſuper naves eorum ad duo millia depreſſerit. Poſt Biennij gubernacula Sirmij morbo, id eſt peſtilentiâ, conſumptus, nullâ relictâ ſobole: ante Imperium, in Imperio, poſt Imperium, dilectiſſimus omnibus ordinibus: cujus honori & ſtatuam auream decem pedum, quod nulli anteâ, & clypeum cum imagine vultus ejus in Capitolio S. P. Q. R. dedicavit. Vide Trebellium Pollionem in vitâ, qui ſibi vix ſatisfacere poteſt in viri hujus laudibus deprædicandis.

ROMÆ

Digitized by Google

ROMÆ ÆTERNÆ. Templum, cujus veſtibulum ſex columnis fulcitur, & in medio ſtatua ipſius Romæ ſpoliis inſidentis. De templo hoc diximus ad Tab. XLII.

VICTORIA GOTHICA. Trophæum de ſpoliis Gothorum, infrà ſedentibus captivis. De numero hoſtium Gothorum refert Trebellius Pollio hanc Claudij ad Senatum Populumque Romanum epiſtolam. *Sen. P. Q. R. Claudius. P. C. militantes audite, quod videlicet* CCCXX. *millia Barbarorum in Romanum ſolum venerũt, hæc ſi vicero vos vicem reddite meritis, &c.* Pòſt addit Pollio: *Hos igitur Claudius ingenita illâ virtute ſuâ ſuperavit, hos brevi tempore attrivit, de his vix aliquos ad patrium ſolum redire permiſit.* Claudij Epiſtola ad Iunium Brochum Illyrico præfectum. *Claudius Brocho. Delevimus* CCCXX. *millia Gothorum, duo millia navium merſimus, tecta ſunt flumina ſcutis: ſpathis, & lanceolis omnia littora operiuntur, campi oſsibus latent tecti, nullum iter pervium eſt* (ob ſtrata corpora cæſorũ) *ingens carrago deſerta eſt.*

IMPERATOR CÆSAR MARCVS AVRELIVS CLAVDIVS QVINTILLVS AVGVSTVS. Frater Claudij, qui etiam Imperium obiter deguſtavit. De eo ſic Trebellius Pollio. *Claudio ad deos atque ad ſidera demigrante, Quintillus frater ejuſdem vir ſanctus, & ſui fratris (ut verè dixerim) frater delatum ſibi omnium judicio ſuſcepit Imperium, non hæreditarium, ſed merito virtutum: qui factus eſſet Imperator, etiam ſi frater Claudij Principis non fuiſſet. Is autem ob brevitatem temporis nihil dignum Imperio gerere potuit. Nam ſeptimadecimâ die, quòd ſe gravem & ſerium contra milites oſtenderat, ac verum Principem pollicebatur, eo genere quo Galba, & quo Pertinax, interemptus eſt.* Alibi etiam Pollio vocat eum *ſingularem virum, & familiam ejus ſanctam ac nobilem.*

TEMPO-

Digitized by Google

TEMPORVM FELICITAS. Corona laurea victoriarum partarum insigne, & futurarum omen. quod Felix reddere seculum solet.

IMPERATOR CÆSAR AVRELIANVS AVGVSTVS. Effigies Lucij Domitij Aureliani gemmato diademate (quod hîc primùm à Persico luxu videtur depromptum) insignis. *Fuit*, ut refert Vopiscus, *humili loco natus. Sirmij, vel in Daciâ, matre sacerdote Solis, decorus aspectu, & gratiâ virili speciosus, staturâ procerior, neruis validissimis, vini & cibi paulò cupidior, libidinis raræ, severitatis immensæ, disciplinæ singularis, gladij exerendi cupidus.* à Valeriano ad honores & Consulatum productus, Claudianis temporibus bello contra Mæotidas illi commisso, & equitum quoque omnium præfectus, & contra Sarmatas & Suevos felicibus præliis florentissimâ victoria partâ, tantus enituit, ut post eum, Quintillo quoque fratre ejus interempto, solus tenuerit Imperium, Aureolo interfecto cum quo pacem Gallienus fecerat. Post Eudoxiam superatam & Orientem pacatum, in Galliâ quoque Tetrico devicto insignem triumphum egit. Tandem Persis bello indicto inter Heracleam & Byzãtium occisus fraude Notarij sui Mnesthei, manu Mucaporis. Imperavit annis circiter sex.

PROVIDENTIA DEORVM. Concordia duo signa tenẽs, & Sol sive Heliogabalus eâ formâ, quâ verisimile est eum cultum fuisse in Syriâ. Narrat Flavius Vopiscus in vitâ Aureliani, quod in pugnâ, quâ ipse de summâ rerum contra Zenobiam & Zabam Ducem ejus apud Emessam magno certamine dimicabat, cùm equites ejus fatigati jam penè discederẽt ac terga darent, subita vi numinis, quod posteà proditum, *hortante quadam divinâ formâ*, per pedites etiam equites restituti

Digitized by Google

tuti sunt & fugatâ Zenobiâ cum Zabâ pleniſſimè parta ſit victoria. *Recepto igitur Orientis ſtatu Emeſſam Victor Aurelianus ingreſſus eſt, ac ſtatim ad templum Heliogabali tetendit, quaſi communi officio vota ſoluturus. Verùm illic eâm formam numinis reperit, quam in bello ſibi faventem vidit. Quare & illic templa fundavit, & Romæ Soli templum poſuit, majori honorificentiâ conſecratum.* Denotat ergo numus Concordiæ deæ, velut procurâtis mutuum auxilium equitum ac peditum, deiqúe Heliogabali providentiâ ac numine partam de hoſtibus victoriam. Solem eum vel maximè coluiſſe patet etiam ex oratione, quâ pro Conſulatu decreto, Valeriano Imperatori gratias agens dixit, apud Vopiſcum: *Ago gratias bonitati tuæ, & accipio Conſulatum quem das, Dij faciant, & Deus certus Sol, ut & Senatus de me ſic judicet.* Quem deum Solem eò coluiſſe videtur magis, quod & (ut refert Callicrates Tyrius apud Vopiſcum) mater ejus ſacerdos templi Solis fuerit in eo vico, in quo habitabant parentes, quodque ex palliolo purpureo, quod Soli ſui temporis Imperator tulerat (quale pallium in hac ſtatuâ dignoſcitur) mater ſacerdos crepundia filio feciſſe perhibeatur, quod inter omina Imperij mox relatum.

ROMÆ ÆTERNÆ. Roma ſpoliis inſidens, cum adſtante Imperatore togato: Victoriam mediam tenent, ſive alter alteri tradunt. Tradit Vopiſcus, quod cùm Marcomannorum irruptionibus circa Placentiam magna clades accepta eſſet, & omnia circa Mediolanum graviter evaſtata, ingenteſque Romæ ſeditiones motæ eſſent, paventibus cunctis, ne eadem, quæ ſub Gallieno contigerant, provenirent, & ideò petente Imperatore datis ad Senatum litteris, libri Sibyllini inſpecti eſſent, & per ſacrificia quædam certis locis facta, quæ barbari tranſire non poſſent, periculum eſſet procuratum: Aureliа-

Digitized by Google

nus & victoriâ potitus fuerit, & mox Romam ipse reversus, in auctores seditionis severè animadverterit: & ne quid periculi urbi Romæ in posterum metuendum foret, adhibito consilio Senatus, muros Vrbis dilataverit, transactisque omnibus, quæ ad sectiones atque Vrbis statum & civilia pertinebant, in Orientem contra Palmyrenos & Zenobiam sit profectus. In cujus rei monumentum hic numus signatus referri potest.

SEVERINA AVGVSTA. Fuit uxor Aureliani, de quâ parum apud Historicos annotatum repetimus.

CONCORDIA MILITVM. Concordiæ typus utrávis manu signa militaria tenentis. Designari autumo, præter universi exercitus concordiam, & erga ducem obedientiam, etjam illam opem mutuam, quâ equites peditibus in prælio cõtra Marcomannos adfuerunt, ut suprà diximus. Porrò uxor prudens in partem gloriæ admittitur, ac si hic militum consensus etiam ejus prudentiæ acceptus feratur: quòd uxor Imperatoris plurimum apud virum, & propter ac per virum sæpe apud exercitus possit, præcipuè si absit avaritia, adsit benignitas, & facilis compellatio, ac per eam apud virum admissio.

TABVLA XLVIII.

TACITI, FLORIANI, PROBI, & CARI *numismata*.

IMPERATOR CLAVDIVS TACITVS AVGVSTVS. Effigies M. Claudij Taciti, qui, post sex mensium interregnum

Digitized by Google

regnum ab occiſo Aureliano elapſum, Imperator electus fuit à Senatu, maximo cum Ordinis ejus gaudio, quaſi ſpeciem aliquam redditæ poſtliminio libertatis deguſtantis: magno militum & populi conſenſu, ex primæ ſententiæ conſulari ſeu principe Senatus. Senex gravis, litteratus, frugalis totâ vitâ, & cultu ita modeſtus, ut non aliis in Imperio veſtibus, quàm quibus privatus adſueverat, uteretur: ſextarium vini totâ die numquam potaverit, ſæpe intra heminam: ita dives tamen cũ privatus ageret, ut in patrimonij (quod poſteà publici juris fecit) redditibus haberet ſeſtertiûm bis millies octingenties, id eſt, aureorum noſtratium octo milliones. Septimo Imperij menſe inſidiis militaribus Tarſi interfectus, quamvis alij ſobre obiiſſe tradant, inde tamen natâ, quod factionibus oppreſſus mente atque animo deficeret.

PONTIFEX MAX. TRIBVNITIA POTESTATE CONSVL DESIGNATVS ITERVM. Annona cum modio ſeu vaſe frumentario appoſito, ſive congius iſte ſit. Spicas tenet & cornucopiæ. Eò referri videtur, quòd populo gratificatus, annonæ copiam & vilitatem procuraverit, ampliſſimo patrimonio ſuo publicato. Populo res gratiſſima & gratioſiſſima annonæ laxitas, quod hodie etiamnum experiuntur Principes & Pontifices quoque Romani in auſpiciis Pontificatus. Iuvenalis Satyra x.

—— nam qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet; & populus votis tantum omnibus optat
Panem, & Circenſes. ——

Alij ejuſdem numi, ſimilem habent ferè effigiem, dextrâ crumenam præferentem cũ inſcriptione, VBERTAS AVGVSTI. quod numiſma eodem refero.

Digitized by Google

ROMÆ ÆTERNÆ. Roma ſedens dextrâ globum præfert, Imperij orbis terrarum ſymbolũ, ſiniſtrâ haſtam puram. Omne felix augurium Romæ vovent, eam Æternam & Divam, ſtatuis, templis & honoribus afficientes, quæ promiſcua novorum Principum iſtorum captandæ populi Romani gratiæ, adulatio. Videſuprà Tab. præcedente, & alibi.

IMPERATOR CÆSAR MARCVS ANNIVS FLORIANVS AVGVSTVS. Effigies Floriani laureati, qui frater M. Claudij Taciti, non tamen germanus, ut præter Vopiſcum, cognomen etiam diverſum ſatis indicat: Eo defuncto, propriâ auctoritate, tamquam hæres fratris Imperiũ occupavit, idque duobus tantùm menſibus obtinuit: quando à militibus eſt interfectus, vel, ut Victor tradit, inciſis ſibimetipſi venis effuſo ſanguine eſt extinctus, cùm Probum illuſtris famæ virum imperare audiviſſet. Hujus atque item fratris Taciti Xenotaphia erecta fuerunt Interamnæ in ſolo proprio, cum ſtatuis eorum altitudine tricenûm pedum.

IOVI VICTORI. Iupiter ſtans haſtâ ſubnixus, & dextrâ Victoriolam præferens, adſtãte infrà Iovis alite aquilâ. Omen potiùs & auſpicium rerum gerendarum deſignans, quàm evẽtum: niſi intelligamus de iis, quæ per ipſum fratris auſpiciis ſunt geſta in expeditione contra barbaros à Mæotide erumpentes, quos Tacitus coërcuit. Interim non ſibi, ſed Iovi victoriam acceptam fert, ut ſuprà.

IMPERATOR CÆSAR MARCVS AVRELIVS PROBVS AVGVSTVS. Effigies Aurelij Valerij Probi Imp. qui, ut ait Vopiſcus in vitâ; *Sirmij in Pannoniâ natus, patre Maximo tribuno militum, matre nobiliore: tam privatus quàm Imperator nobiliſſimis*

Digitized by Google

biliſſimis virtutibus claruit: adoleſcens, Valeriani iudicio, virtutis ergò, & prope imberbus tribunatum accepit, & bello Sarmatico, tranſmiſſo Danubio, quum multa fortiter feciſſet, publicè in concione donatus eſt haſtis puris quatuor, coronis vallaribus duabus, coronâ civicâ unâ, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo uno, paterâ ſacrificali quinquelibri unâ. Poſteà Claudij & Taciti judiciis nobilitatus, cùm multa præclarè geſſiſſet, & militi chariſſimus eſſet, multa opera publica (ne miles otio torperet) militari manu perfecit. Tacito occiſo, ab Orientali exercitu Imperator eſt creatus, arreptoque de ſtatuâ templi pallio purpureo indutus eſt, invitus ac detrectans. Poſteà ampliſſimo accedente Senatus conſulto, votis omnibus concinentibus accepit nomen Cæſareum, nomen Auguſti, Proconſulare Imperium, P. Patriæ reverentiam, Pontificatum maximum, Ius tertiæ relationis, & Tribunitiam poteſtatem. Imperator multa in Galliis & Germaniâ præclarè geſſit, quæ ex ipſius ad Senatum litteris ſic recenſentur: *Subacta eſt omnis, quâ tenditur latè Germania, novem reges gentium diverſarum ad meos pedes, imò ad veſtros, ſupplices ſtratiq; jacuerunt. Omnes jam barbari vobis arant, vobis ſerunt, & contra ulteriores gentes militant. Nam & quadringenta millia hoſtium caſa ſunt, & ſedecim millia armatorũ nobis oblata, & ſeptuaginta urbes nobiliſſmæ captivitate hoſtium vindicatæ, & omnes penitus Galliæ liberatæ. Præda omnis recepta eſt: capta etiam alia, & quidẽ major quàm fuerat antè direpta.* Et paulò pòſt: *Volueramus P. C. Germaniæ novum Præſidem facere, ſed hoc ad pleniora vota diſtulimus.* Multis præterea præclarè in Occidente & Oriente geſtis, cum omnibus quotquot umquam ante eum fuerant Imperatoribus fortitudine, clemẽtiâ, prudentiâ, & ceteris dotibus par aut ſuperior haberetur; apud Sirmium tumultu militari, (inde nato, quod eos nimiũ agitare, & in opere exercere videretur) occiſus eſt: cùm im-

Digitized by Google

perâſſet annis quinque, ſecundùm Vopiſcum, & ſi Aurelius Victor, aliique tribuant illi annos exactos ſex. Ejus extat dictum illud gloriæ & magnanimitatis plenum: *Si unquam eveniat ſalutare Reipublicæ, brevi milites neceſſarios non habebimus.* Hoc innuens, ita ſe de omnibus gentibus victoriam ſperare, ut nihil ultra debellandum relicturus eſſet.

HERCVLI ROMANO AVGVSTO, vel, AVGVSTI. Hercules dextram ſuper trophæum extendens, ſiniſtrâ clavam & ſpolium leonis tenens. Principem invictiſſimum Herculi comparat, ſive Herculem victoriarum & trophæorum ejus protectorem deſignat.

VICTORIA GOTHICA. Victoria gradiens palmam & coronam lauream Imperatori velut defert, ſedente ad pedes ejus captivo nudo, manibus poſt terga revinctis. De quâ Vopiſcus: *In Illyrico Sarmatas, ceteraſq; gentes ita contudit, ut prope ſine bello cuncta reciperet quæ illi diripuerant. Tetendit deinde iter per Thracias, atque omnes Geticos* (ſive Gothicos) *populos famâ rerum territos, & antiqui nominis potentiâ preſſos, aut in deditionẽ, aut in amicitiam recepit.*

MARS VICTOR. Mars galeato capite, haſtâ armatus, trophæum humeris portat. Cetera eodem filo & ſcemate quo ſuprà Tab. XI. Non mirum bellicoſum Principem Herculis & Martis aut titulis cohoneſtari, aut patrociniis gaudere.

IMPERATOR CÆSAR MANLIVS AVRELIANVS, ut eſt apud Vopiſcum, ſeu M. AVRELIVS CARVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Effigies Cari, qui ſub Probo Præfectus Præto-

Digitized by Google

Prætorij, militum amore in occisi locum electus est, cujus mortem severissimè vindicavit. In Pannoniis bellum Sarmaticum confecit, sedecim millibus hostium prostratis, viginti millibus captis. Postea in Persas profectus, cùm Persici Imperatoris nomen meruisset, morbo extinctus, vel fulmine, aut, ut alij, ex vulnere: fortè omnibus his concurrentibus, cùm Vopiscus sic narret: *Quum igitur ægrotaret Carus, atque in tentorio jaceret, ingenti excitâ tempestate, immani coruscatione, immaniori, ut diximus, tonitru, exanimatus est, anno Imperij secundo.* Et jure videtur fulmine extinctus, qui cælestes honores affectaverat. Extant enim numi ejus inscripti: DEO ET DOMINO CARO AVGVSTO. Item græcè: ΘΕΩ ΚΑΡΩ. quamquam iste in Christianos superioribus persecutionibus exagitatos indulgentem se ostenderit.

SPES PVBLICA. Spei simulachrum, ut suprà, boni omipis caussâ sub initia Imperij.

TABVLA XLIX.

CARINI, NVMERIANI, DIOCLETIANI & MAXIMIANI HERCVLEI.

MARCVS AVRELIVS CARINVS NOBILIS, vel, NOBILISSIMVS CÆSAR. Caput Carini laureatum, etsi nondum Imperatoris, quod rarum esse annotat Adolphus Occo. Cari Imperatoris filius, statim à Patre in Imperatorem electo unà cum Fratre Numeriano Cæsar appellatus, moribus fuit profligatissimis: à patre in Orientem proficiscente Galliæ & Occidenti præfectus, libidine, tyrannide, ceterisque vitijs se fœdavit. Quare & pater si supervixisset, eum Cæsaris titulo privare decreverat. Patre mortuo,

cùm

Digitized by Google

cùm Diocletianum audiret electum Imperatorem ab exercitu, obviam progressus, multisque præliis superatus, tandem à tribuno occisus est, cujus uxorem corrupisse dicebatur. De titulo NOBILISSIMI CÆSARIS, extat inscriptio ab Illustrissimo Card. Baronio citàta tomo Annalium 11.

VICTORIOSISSIMO
PRINCIPI IVVENT.
M. AVRELIO CARINO
NOBILISSIMO CÆSARI.
COS. PRO. COS.

& similis etiam Numeriani titulus extat, & elogium.

VICTORIA AVGVSTI. Victoria globo insistens & velut pedibus premens jam subactum orbem terrarum, lauream-que & palmam deferens. Laurea hæc ex participatione rerum paternarum desumpta, cum à seipso nihil memoriâ dignum egerit: nisi quod cum Diocletiano aliquoties conflixit, &, ut ait Vopiscus: *Non defuerit ei ad vindicandum sibimet Imperium vigor mentis.*

PAX ÆTERNA. Pacis imago, velut gressu citato obviam sese ferentis, & herbam porrigentis sive ramulum olivæ: sinistrâ divarum instar hastâ purâ est instructa. Pacem præfert, quia profligatæ socordiæ vitiis effeminato, de bello illi parum curæ fuit: præcipuè antequam veternum illi excuteret electus in Imperatorem Diocletianus.

IMPERATOR NVMERIANVS AVGVSTVS. Effigies Marci Aurelij Numeriani, qui alter Cari Imperatoris filius à fratris vitiis longissimè dissidens, moratus egregiè (ut ait Vopiscus) & verè dignus Imperio, eloquentiâ etiam præpollens, adeò

Digitized by Google

adeò ut publicè declamaverit : ferunturque ejus scripta nobilia. Versu autem talis fuisse prædicatur, ut omnes poëtas sui temporis vicerit. Hujus orationi ad Senatum missæ tantum detulit Senatus, ut illi statuam decreverit in bibliothecâ Vlpiâ ponendam cum titulo: NVMERIANO CÆSARI ORATORI TEMPORIBVS SVIS POTENTISSIMO. Cum patre ad bellum Persicum profectus, eo mortuo, nimio fletu oculos corrupit, & pòst cum lecticâ gestaretur, factione Arrij Apri soceri sui, qui invadere conabatur Imperium, occisus est: & fœtore cadaveris, quod tamquam vivum lecticâ portābatur, proditâ morte, ultorem invenit Diocletianum, qui Aprũ suâ manu interfecit tunc Prætorio Præfectum: *cùm pridem illi à Druide quadam muliere prædictum in Galliâ, in minoribus adhuc locis*, ut refert Vopiscus, *militanti fuisset, Diocletiane, Imperator eris, quum Aprum occideris.*

ABVNDANTIA AVGVSTORVM. Abundantia cornu copiæ plenum pecuniâ effundit. Refertur ad patris Cari & filij Numeriani ad bellum Persicum proficiscentium dispositiones, quas vocabant, rerum necessariarum, & liberalitatem.

IMPERATOR DIOCLETIANVS AVGVSTVS. Effigies Caij Valeriani Diocletiani, qui Dalmata gente è gregario milite per militares honores adsurgens post mortem Cari, Aproque interfecto, Imperator est appellatus. Cumque Imperium alibi à Tyrannis turbaretur, socio opus esse ratus, Maximianum Imperij consortem fecit, qui *Herculeus* dictus, ut *Iovius* Diocletianus. Creavit & Cæsares Constantium Chlorum, & Galerium Maximianum: cumque viginti annis præfuisset, Imperio se abdicavit senex, & Salonis rure suo agriculturæ

Digitized by Google

operam dedit, ita tamen ut, velut Cain tremens semper & pavens, miserrimè viveret, privatus annis circiter decem: eâ maximè caussâ, ut notat Card. Baronius in Annalibus, Imperio deposito, quod cùm crudelissimè Christianos persecutus toto terrarum orbe eos religionemque ipsam delere proposuisset, ei rei se imparem invenisset. De morte ejus Eusebius lib. VIII. cap. XXIX. *Alter*, Diocletianus, *& gradu honoris & designationis tempore primas Imperij partes adsecutus, diuturnâ & asperâ imprimis corporis ægrotatione, pedetentim contabescens occubuit, mente ex pestifero morbo de statu deturbatâ*, (veneno enim lento se interfecit.) additque paulò pòst: *Palatium ejus & domus ejus fulmine etiam depascente, faceq; cœlesti exedente vastata fuit.* Vtique justo Dei judicio, cùm & divinos sibi honores usurpaverit, & adorari voluerit: & nemo crudeliùs toto orbe sævierit in Christianos ipso Diocletiano, & Maximiano, ejus in Imperio consorte.

IOVI CONSERVATORI AVGVSTI. Stat Iuppiter palliatus fulmine & hastâ instructus, à Iove denominatione sibi arrogatâ *Iovij*, Iovis maximè cultor fuisse videtur, quod plurimi ejus numi ostendunt ab Adolpho Occone producti, ubi Iuppiter frequenter insculptus variis titulis ornatus, FVLGVRATORIS, VICTORIS, CONSERVATORIS POPVLI ROMANI, CONSERVATORIS ORBIS, QVIETATORIS AVGVSTORVM, TVTATORIS AVGVSTORVM, CONSERVATORIS AVGG. STATORIS AVGG. Item simpliciter, IOVIS AVGVSTORVM. Suum Iovem maximè exaltare decreverant in odium & quasi contumeliam Christianæ religionis, quam multi tunc amplectebantur, non obstante immanissimâ persecutione.

IMPE-

Digitized by Google

IMPERATOR MAXIMIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Maximiani collo tenus. Is Herculeus dictus ad roboris gloriam, & quia Diocletiani, qui Iovius dictus, filius adoptivus, & Imperij consors factus. Collum videtur ostentare instar Herculei, quia in vastis cervicibus, ob nervorum soliditatem robur designatur. Iuvenal. de adulatore;

— Invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.

Fuit iste homo ferus feroxq;, libidine infamis & morũ immanitate: ortu & moribus agrestis, à Diocletiano tamen, ut vir militaris, consors Imperij electus, Gallos & Africam pacavit. Adoptato posteà Constantio Chloro, ipse Mediolani, prout Diocletianus eodem die Nicomediæ Imperio se abdicavit. Sed cùm posteà Maxentium filium sive generum, contra Cõstantinum Magnum ad Imperium promovere vellet, ejus jussu (cui insidias struxerat,) Massiliæ obsesso & capto illi

Confracta est laqueo pulchra hæc nervosaq; cervix.

Eusebius lib. VIII. cap. XXIX. & Panegyricus Constantino dictus, eum seipsum strangulasse tradunt, & dæmonis incitatione ac pulsu extremum vitę laqueo interrupisse. Vocat eum Card. Baronius *Christiani nominis immanissimum hostem, & carnificem sanctorum Martyrum crudelissimum.*

HERCVLI COMITI AVGVSTORVM. Hercules clavâ & exuviis leonis ornatus, arcum sinistrâ ferens, ut suprà à Diocletiano maximè cultus Iupiter, sic ab isto Hercules, titulis CONSERVATORIS, VICTORIS, INVICTI, DEBELLATORIS, PACIFERI, COMITIS AVGG. & conjunctim in utroque Imperatore, IOVIS ET HERCVLIS CONSERVATORVM AVGG. &c. Puto tamen numos honori Imperatorũ ex obliquo indulgere, qui hujus & illius dei cognomen

Digitized by Google

men & imitationem aliquam, & majestatem quoque adfectare videbantur: cùm & divinos honores sibi arrogarent, & invidiosis adulantium titulis plus æquo tribuerent. Litteræ infrà positæ S. M. T. videntur designare locum monetariæ officinæ, ubi numus hic signatus fuit, & sic legendum putamus. SACRA MONETA TREVERENSIS. vel, SIGNATA MONETA TREVERIS. Officinam ibi monetariam fuisse ex aliis numis & inscriptionibus constat. Fuêre enim tunc Treveri sedes Imperatorum apud Gallias, & Occidentem.

VIRTVTI HERCVLIS S. C. Hercules clavæ innixus, & manum dextram post terga reflexam tenens: quâ formâ Romæ in Palatio Farnesiorum extant duæ ejus statuæ marmoreæ colossêâ ferè magnitudine diversorum, sed peritissimorum artificum, dextraque poma Hesperidum tenere videtur. Gloriam potentiæ & felicitatis suæ in sui Herculis honorem derivare videtur.

VIRTVS ILLVRICI TR. Imperator armatus equo insidens, navim bellicam velut in anchoris consistentem transiliens. Illyricum, medium inter Orientis & Occidentis Imperia tunc maximè & præsidiis firmatum, & frequentatum Principibus ac Legionibus Romanorum, Historici horum temporum testantur. Designatur fortè classis ad mare Adriaticum stans in anchoris, aut militem transmittens, aut præsidium copiarum in Illyrico ad bellum Orientis paratarum: aut quia in divisione Imperij, auctoritate ejus inter Galerium, Valerium Maximianum hujus filium adoptivum, & Constãstium Chlorum factâ, dicto Maximiano cessit Illyricum, Græcia, & Oriens, ut Chloro Gallia, Hispania, & Africa, voluit Illyricum hoc numo nobilitatum: aut denique quia

Carinus

Digitized by Google

Carinus à patre in Orientem proficiſcente, accepto Galliarum, Italiæ, Illyrici, Hiſpaniarum, Britanniarum, & Africæ, id eſt, totius Occidentis Imperio, in Illyrico maximè reſederit, ita ut (notante Vopiſco) propter luxum in veſtibus & morum inſolentiam, REGEM ILLYRICI illum pleriſque vocitarent: quem quia Maximianus & Diocletianus Auguſti bello vicerunt non ſine Illyricanorum militum auxiliis ac fide, ideo virtutem terrâ mariſque ſibi probatam illius gentis, hoc numo cohoneſtatam voluerunt, ut nobis hactenus videtur. Niſi accipiamus hac formâ illi Statuam equeſtrem virtutis ergô poſitam, ut mari terraque, & præſertim in Illyrico ſpectatæ virtutis Imperatori.

TABVLA L.

CONSTANTII CHLORI, HELENÆ, GALERII, MAXIMIANI, & SEVERI.

DOMINO CONSTANTIO NOBILI, vel, NOBILISSIMO CÆSARI. Vultus Conſtantij cognomento Chlori, qui anteà unà cum Galerio Maximiano primùm ab Impp. Cæſar appellatus, deponentibus pòſt iis Imperium, Auguſtus dictus eſt, & cum Galerio adminiſtrationem ſuſcepit, iſte quidem Orientis Imperio à Diocletiano, ille Occidentis à Maximiano Mediolani ſe abdicante, ſuſcepto: filius Eutropij viri nobiliſſimi gentis Dardanæ, ut ait Pollio, & Claudiæ: pater Conſtantini Magni. Erga Chriſtianos benigniſſimus, pacem Eccleſiæ pedetentim reddidit, naturâ clementiſſimus, divitiarum contemptor, modici cultus, & omnibus amabilis. De quo Vopiſcus in vitâ Carini: *Statuerat* (Carus Imperator) *Conſtantium, (qui poſteà Cæſar eſt factus,*

Digitized by Google

tunc autem Præfidatum Dalmatiæ administrabat) in locum filij Carini ſubrogare, quòd nemo tunc vir melior videbatur, illum verò occidere. Mortuus eſt Chlorus in Britanniâ, anno Imperij XIII. *cùm,* ut Euſebius tradit, *poſt data longo temporis ſpatio eximia & ſpectata ſatis regiæ virtutis indicia, tandem repudiatâ penitus impiorum in variis colendis diis ſuperſtitione,* DEVM *omnium moderatorem ultrò agnoviſſet, & ſanctorum virorum precibus ſuam firmè munivisſet familiam.*

PRINCIPI IVVENTVTIS. P. ROM. Adſtat Conſtantius in paludamento, haſtam & globum tenens. Honos ei habitus ut adoptato & Cæſari, prout moris fuiſſe Principum liberos indigetandi dictum ſuprà. Litteræ infraſcriptæ (quia ſæpe variant apud exſcriptores hæ notæ) ut nos conjicimus, deſignant *pecuniam Romanam* eſſe, aut Romæ ſignatam vel Populi Romani. Solent enim poſteriore hoc ævo adſcribi loca monetariæ officinæ, ubi pecunia ſignata fuerat, ut infrà etiam obſervabitur.

VIRTVS MILITVM. C. Caſtra Prætoria, & ante portam eorum Conſtantius in paludamento ſacris operatus. Interpretari poſſumus de ſacrificio ſolemni, quod ſuſcepto per abdicationem Diocletiani & Maximiani Imperio, exercitum luſtrans & à militibus ſacramento renovato ſuſceptus, pro caſtris fecerit, more Romanæ militiæ uſitato.

FLAVIA HELENA AVGVSTA. Effigies Flaviæ Iuliæ Helenæ, Chriſtianæ & ſanctiſſimæ Imperatricis, quæ filio Conſtantino ad Chriſtianam fidem excitato, obiit octogenaria. *Ei defunctæ filius numos iſtos aureos inſignivit,* & AVGVSTAM *appellavit.* Niceph. lib. VIII. cap. XXI. *Hanc maritus coactus à patre*

Digitized by Google

patre adoptivo repudiavit, ductâ Theodorâ Maximiani privignâ. Estque hæc, cujus pietate & solertiâ Crux Domini Hierosolymis inventa, & venerationi totius orbis exposita fuit. Vide Card. Baron. tom. III. Annal. Eccles. Gretserum, & I. Lipsium de Cruce.

SECVRITAS REIPVBLICÆ. S. TR. Simulachrum Securitatis, quæ stans ramum inversum tenet. Convenit hoc prudentiæ cordatissimæ feminæ, cujus consiliis ejus maritus & filius reipub. statum securiorem reddidisse videntur. Litteræ S. TR. designare videntur, numisma istud TREVERIS SIGNATVM. quia maritus, & posteà filius Constantinus Galliæ Imperium diu tenuit securum & pacatum.

IMPERATOR GALERIVS MAXIMIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies C. Valeriani Maximiani, qui *Armentarius* cognominatus, unà cum Constantio Chloro à Diocletiano & Maximiano Herculeo Cæsar est creatus, & posteà cum eodem Augustus. Natus fuit in Daciâ humili loco, sed in militiâ strenuus. Is repudiatâ priore uxore, filiam Diocletiani Valeriã duxit. Duos adoptavit Cæsares, Severum, & Maximinum sororis suæ filium: & Severo mortuo, in ejus locum subrogavit Licinium. Crudelis valdè persecutor Christianorum, libidine exæstuans, & adulteriis stupriſque omnia loca polluens. in Illyrico ulcere inguinario consumptis genitalibus, & vermibus toto corpore scatentibus miserè defecit, & cum nullâ medicorum ope sublevaretur, sibi ipsi manus intulit: ita ex Horatij sententiâ;

Rarò antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

VIRTVS

Digitized by Google

VIRTVS AVGVSTORVM. P. Galerius militari thorace & paludamento, haſtaque inſtructus dextram Virtuti porrigit, quaſi fœdus cum virtute militari pactum habens. Veroſimile eſt hoc eodem emblemate numiſma ſignatum utrique Auguſto, Conſtantio ſcilicet & Galerio, in honorem & adulationem. Littera P. an Pactionem, & percuſſum velut fœdus deſignet inter Virtutem & Imperatorem, an quid aliud, non habeo affirmare: Res conjecturæ tota eſt, ut in plurimis aliis, poſteriore ævo, notis talibus inſcriptis, quæ ſæpe variât apud ſculptores, aut deſcriptores.

MAXIMINVS CÆSAR. Effigies C. Galerij Valerij Maximini, cognomento Dazæ, quem Galerius natum ex ſorore ſuâ unà cum Severo adoptavit, & Cæſarem nuncupatum Orienti præfecit. Chriſtianos acerrimè perſecutus, rupto pòſt cum Licinio fœdere cùm Orientem ſibi ſoli vendicaret, à Licinio oppreſſus, ne in poteſtatem hoſtium veniret, laqueo ſe interfecit Tarſi in Ciliciâ.

SOLI COMITI. Sol oriens in quadrigâ flagello aurigantis inſtructus. Dictum ſuprà Orientis Imperatoribus potiſſimùm cultum fuiſſe Solem aurigantis habitu, deum peculiarem Orientalium populorum, ut Phœnicum, atque Syrorum.

FLAVIVS VALERIVS SEVERVS NOBILISSIMVS CÆSAR. Collega cum Maximino Cæſaris titulo inſignitus à Galerio Imperatore & pòſt Auguſti, Galliam, Italiam, & Africam rexit. Pòſt cùm Maxentius Romæ Prætorianorum factione Imperator deſignatus eſſet, contra illum profectus cum exercitu, & viribus impar, in fugam ſe dedit, Ravennæque ca-

Digitized by Google

que captus & occisus traditur: etsi de loco mortis varient auctores, alij Romæ, alij ad Tres tabernas eum interfectum tradentes.

GENIO POPVLI ROMANI. P. TR. Stat Genius cornucopiæ & paterâ instructus. Multi extant numi ejus hac & simili inscriptione, & pariter similes cum effigie Maximini. Item inscripti, GENIO CÆSARIS, GENIO AVGVSTI, GENIO IMPERATORIS, BONO GENIO PII IMPERATORIS. Item, GENIO AVGG. ET CÆSARVM N. N. Ammianus Marcellinus lib. XXV. de Cl. Iuliano Augusto loquens: *Ipse autem* (addit) *ad solitam suspensamq; quietem paulisper protractus, vidit squalidius proximè speciem illam Genij publici, quem cùm ad Augustum surgeret culmen viderat in Galliis, velato capite cum cornucopiæ per aulæa tristius incedentem.* Ex ejus apparitionis tempore videtur hic Genius peculiariùs à Romanis Impp. & frequentius cultus fuisse. De Genio dictum suprà. Notas P. TR. autumo significare, quod hæc sit *Pecunia Treverensis*, id est, Treveris signata.

TABVLA LI.

MAXENTII, & CONSTANTINI MAGNI *Numismata.*

MAXENTIVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Imago M. Aurelij Valerij Maxentij, qui habitus fuit filius Maximiani Herculei ex uxore Eutropiâ, sed re verâ (ut certis indiciis colligit Card. Baronius) suppositus & extraneus, & ei posteà gener adscitus, ut inscriptione numismatis

Digitized by Google

docetur, quod habet. IMP. MAXENTIVS DIVO MAXIMIANO SOCERO. & ex adversâ parte templum cum Dicto, ÆTERNÆ MEMORIÆ. Is à Prætorianis, quos donis & promissis suos fecerat, Imperator Romæ electus, eo tempore quo Constantinus Magnus in Britanniâ à Patre successor declaratus fuerat. Paulò pòst Severum adversus se venientem vicit, & occidit: sed Constantino à Senatu contra tyrannidem ejus Romam evocato, ad pontem Milvium superatus, & à Tiberi absorptus, periit Imperij arrepti anno sexto, crudelitate, & libidine, ceterisque vitiis infamis, omnibusque invisus & exosus.

VICTORIA ÆTERNA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Victoria clypeum votivum super columnâ collocatum tenès, in quo inscriptum, VOTIS QVINQVENNALIBVS eum dedicatum, nimirum devicto & propulsato Severo. Quod duos Augustos nominet, putem socerum Maximianum Herculeũ, qui partibus ejus studiosè favit, & ejus occasione Imperium depositum repetere attentavit, designari: eique in hac victoriâ comitem dari. Colligo ex Zosimo, qui lib. II. sic narrat: *Maximianus Galerius his cognitis* (quæ scilicet tyrannicè à Maxentio Romæ gerebantur) *Severum Cæsarem ablegat, bellum Maxentio facturum. Eum Mediolano profectum, & cum Maurorum ordinibus accedentem, Maxentius, militum animis majori ex parte pecuniâ corruptis, atque etiam Præfecto Prætorio Anullino sibi conciliato, nullo negotio vicit. Severus fugâ Ravennam elapsus est urbem munitam & populosam, quæq; copiam victus tantam habebat, quanta tum ipsi, tum militibus ejus sufficeret. His intellectis Maximianus Herculeus pro filio Maxentio non abs re sollicitus, Lucaniâ relictâ, in quâ id temporis erat, Ravennam contendebat; cumq; perspexisset Severum invitum ejici non posse, quod munita foret, & commeatu*

Digitized by Google

meatu abundaret, ſacramentis circumvento Romam ut iret perſuaſit; quò quidem pergens, ubi quemdam ad locum veniſſet, quem Tres tabernas vocant, ab inſidiis, quas eo loco Maxentius collocaverat, apprehenſus necatur, cervicibus laqueo fractis.

CONSERVATORI VRBIS SVÆ. H. A E T. Templum Romæ, & in medio ejus ſtatua ſedentis cum Victoriolâ. Adfectavit hanc laudem etiam pluſculis numiſmatibus, quòd Romanam urbem conſervaſſet, velut contra hoſtium ac Severi aliorumque incurſus, re verâ tamen eam peſſumdedit flagitiis, & bello inteſtino miſerè afflixit. H. littera, an ſignificet, *Honori*, ambigo. Litteræ iſtæ A E T. credo ſignant voculam, *Æternæ*. ut ad Vrbem referatur, epitheton aliàs ei frequenter attributum. vel *æterno*. ut ad conſervatorem. Etſi alibi expreſſum ſit A.Q.S. Templi hujus ſimilem delineationem vide ſuprà Tab. XLVII. ubi *æternæ* elogium etiam Vrbi tribuitur.

CONSTANTINVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Genuina hæc eſt effigies Flavij Conſtantini, qui ob rerum geſtarum gloriam MAGNI & MAXIMI titulos promeruit, Conſtantij Chlori ex Helenâ primâ conjuge filius, & ſucceſſor ei nuncupatus, litteris atque armis egregius, rebus geſtis inclytus, maximè beneficus in Chriſtianam religionem, in quâ, dilato baptiſmo, ut in Iordane baptizari poſſet, ut tradit Euſebius (quod tamen aliter cecidit, cùm Romæ à S. Silveſtro baptiſmum ſuſceperit) ut Card. Baronius probat, jam ſeneſcens nomen dedit. In expeditione contra Perſas, qui Meſopotamiam populabantur, cùm valetudine adfectâ pharmacum ſumeret, ſuſpicio fuit, Conſtantio & Aniballiano fratribus ſuis auctoribus, venenum admixtum fuiſſe, atque ſic eum obiiſſe, morbo ex-

Digitized by Google

bo extinctum, anno ætatis LXVI. Imperij XXXII. Ejus vitam & res gestas peculiari opere prosecutus est Eusebius Cæsariensis Episcopus, & alij ejus ævi Historici. Reliquit tres liberos Imperij hæredes, Constantem, Constantium, & Constantinum. De quibus infrà.

VICTORIA CONSTANTINI AVGVSTI. Victoria spoliis insidens clypeum votivum tenet, adstante Genio inscriptum VOTIS VICENNALIBVS, scilicet nuncupatis, eum dedicatum. Refero ad eam illustrissimam victoriam quam juxta pontem Milvium prope Romam de Maxentio tyranno reportavit, quando vix quartâ parte copiarum numero comparandus adversus Maxentij exercitum centum millium armatorum, vel, ut tradit Zosimus, centum septuaginta millium peditum & octo millium equitum, auxilio cælitus superveniente, (cum signum Crucis in aëre ei divinitus ac miraculosè cum lumine apparuisset) fusis fugatisque hostibus, nobilissimum triumphum promeruit: cujus monumentum hodieque extat arcus triumphalis Romæ erectus, hac inscriptione.

IMP. CÆS. FL. CONSTANTINO MAXIMO
P. F. AVGVSTO. S. P. Q. R.

QVOD INSTINCTV DIVINITATIS MENTIS
MAGNITVDINE CVM EXERCITV SVO
TAM DE TYRANNO QVAM DE OMNI EIVS
FACTIONE VNO TEMPORE IVSTIS
REMPVBLICAM VLTVS EST ARMIS
ARCVM TRIVMPHIS INSIGNEM DICAVIT.

à dextris intra fornicem: LIBERATORI VRBIS.

& à si-

Digitized by Google

& à ſiniſtris: FVNDATORI QVIETIS.
& in fronte unâ: VOTIS DECEM SIC DECEM.
& in alterâ: VOTIS XX. SIC XX.

Quâ de victoriâ vide diffusè Card. Baronium Annal. Eccleſ. tom. III.

VOTIS QVINQVENNALIBVS, MVLTIS DECENNALIBVS. & in clypeo: VICTORIA AVGVSTI. Stat Victoria clypeum votivum ferens. Eôdem refero quo ſuperiorem numum. Litteras infraſcriptas, P. TR. lego: PECVNIA TREVERENSIS.

VICTORIA MAXIMA. Character hieroglyphicus, & nota *Nominis* ac *Numinis Domini noſtri* IESV CHRISTI. cum adjunctis græcis elementis A. & Ω. De quibus Chriſtus in Apocalypſi c. XXII. verſ. XIII. *Ego ſum α & ω. primus & noviſſimus, principium & finis.* quibus deſignatur Imperium ejus æternum. Eſt autem littera X græca cum tranſverſo P. quod eſt principium Nominis CHRISTI. Hac notâ Conſtantinus & ſucceſſores uſi in labaris & militaribus ſignis, in memoriâ ejus ſigni Crucis CHRISTI, quod ei contra Maxentium bellum paranti in aëre apparuit, cum illis verbis, velut ex auro rutilante appoſitis: EN TOTTΩ NIKA. IN HOC VINCE. Quod diffusè narrat Euſebius in vitâ Conſtantini lib. I. cap. XX. XXI. XXIII. & ſeqq. & is, qui tunc in eodem exercitu militabat Artemius, cùm temporibus Iuliani exutus Auguſtali Præfecturâ, eò quòd Chriſtianus eſſet, cauſam dicens coram eo, inter alia quoque his eum verbis compellans, ait, proſequens pro Conſtantino defenſionem, quem ille contumeliis infamabat: *Ad* CHRISTVM (inquit) *declinavit, ab illo*

Digitized by Google

vocatus, quando difficillimum commisit prælium adversus Maxentium. Tunc enim ei in meridie apparuit signum Crucis, radiis Solis splendidius, & litteris aureis, belli significans victoriam. Nam nos quoque ipsi aspeximus, cùm bello interessemus, & litteras legimus, quinetiam totus id est contemplatus exercitus, & multi hujus sunt testes in exercitu tuo. Verè ergo victoria ter maxima dicenda, quæ non humanis viribus, sed cælesti auxilio parta est.

FELICIA TEMPORA. Quatuor sunt pueri, qui quatuor anni partes præferunt. Ver manibus supra caput junctis spem non rem ostentat. Æstas falce instruitur, messis variæ symbolo. Autumnus & fructus in canistro adfert, & leporem venatione partum. Hiems vestitu communita contra aëris injuriam, aliquod aucupij fortè instrumentum & avem captam præfert, symbolum exercitij eo tempore convenientis, ut ait Horat. Epod.

Sed cùm tonantis annus hibernus Iovis
Imbres nivesq; comparat;
Aut trudit acres hinc & hinc multâ cane
Apros in obstanteis plagas,
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos:
Pavidumq; leporem, & advenam laqueo gruem
Iucunda captat præmia.

Designat numus partam Constantini victoriâ omnis temporis felicem opulentiam & securitatem.

PRINCIPIS PROVIDENTISSIMI SAPIENTIA. Symbolum est conjunctæ cum prudentiâ & sapientiâ militaris virtutis. Columna Sapientiæ robur stabilitatemque designat & constantiam. Noctua Minervæ sacra, seu ipsam Minervam deam

Digitized by Google

deam gentilem ſapientiæ tutelarem, ſive dotes ejus Conſtantino communicatas. Ad columnam reclinatur haſta, clypeus, & galea, ac ſi ſapientiæ arma ſe ſubmittant, & vim, ut ait Horat. *temperatam* ſapientiâ, *dij quoque promoveant in majus*. Quid notæ infra ſcriptæ SARL. ſibi velint, adhuc quæro. Numus cuſus adhuc à gentilibus, Conſtantino nondum fidem Chriſti profeſſo.

GAVDIVM ROMANORVM. ALAMANNIA. Sedet Alamannia plorans ſub trophæo Conſtantini, cujus luctus hoſtilis in gaudium Romanis cedit. Panegyr. II. Conſtantini. *Germanus rebellantibus ilico obvius adfuiſti, & præſentiâ tuâ ne auderent tranſitum Rheni, terruiſti: etiam videbaris rem votis tuis feciſſe contrariam, quòd inhibitâ eruptione non foret materia victoriæ. Sed inopinato conſilio uſus, abeundo enim (ſimulato nuntio majoris in ſuperiore limite tumultus) occaſionem ſtolidis ac ferinis mentibus obtuliſti in noſtra veniendi, relictis in occulto ducibus, qui ſecuros adorirentur. Quò cùm veniſſent, conſilium tuum ſequitur fortuna, toto Rheni alveo oppleto, navibus devectus, terras eorum ac domos mœſtas lugenteſq; populatus es, tantamq; cladem vaſtitatemq; perjuræ genti intuliſti, ut vix poſt illud, nomen habitura ſit.*

GAVDIVM ROMANORVM. FRANCIA. Sedet pariter lugens Francia, Conſtantini trophæis ſuccumbens. Extat alius æreus apud Occonem cum titulo: DEBELLATORI GENTIVM BARBARARVM. Sub quâ Sarmatas, Alamannos, Francos, Gothos comprehendit, quos vario tempore variis præliis Conſtantinus ſuperavit. *Franci* autem ponuntur ab Ortelio in Parergo tab. Germaniæ veteris, eo Germaniæ tractu, quæ nunc Franconia dicitur, inter Mœnum, Rhenum, & Nice-

Digitized by Google

& Nicerum, & *Alemanni* non longè inde intra Danubium & Alemannum fluvios.

TABVLA LII.

LICINII, FAVSTÆ, CRISPI, LICINIANI, & DELMATII.

IMPERATOR LICINIVS AVGVSTVS. Imago C. Valerij Liciniani Licinij, qui in Daciâ humili loco natus, in Severi demortui locum à Galerio Maximiano consors Imperij declaratus est, primùm Cæsar, deinde Augustus, uxorem habuit Constantiam sororem Constantini, filiam Chlori. Posteà ob impietatem, tyrannidem, & turpitudinem, quibus cum omne Orientale Imperium infestaret, tum Christianos potissimum dirè vexavit. Quapropter à Constantino dissidens bellum contra eum gessit, quo primùm in Pannoniâ, tum in Thraciâ, & tertiò denique atque quartò post compositam pacem rebellans apud Chalcedonem superatus, & tandem apud Thessalonicam privatus victurus ablegatus, ibique à Constantino occidi jussus, non obstante fide datâ, eò quòd barbaros occultè adversus Romanum Imperium sollicitaret. Alij morbo absumptum tradunt. Alij à suorum equorum uno morsu interfectum, cùm filiam Herinam, eò quòd Christiana esset, ab equis discerpi mandasset. Vixit annis ad LX. in Imperio quindecim.

CONCORDIA MILITVM. Licinius togatus Orbem cum superpositâ Victoriâ à Iovis manibus accipere, aut simul cum Iove sustinere videtur. Quare autem hoc symbolo concordia militum

Digitized by Google

militum adscribatur non video, nisi si ex Iovis in Imperatorem indulgentiâ atque benevolentiâ, ejusque in Iovem cultu ea nata fuisse & stabilita intelligi possit. Plurimis numis suis Licinius Iovem Cõservatorem suum nuncupavit, ut apud Occonem est videre, eique plurimum detulisse videtur. Stellam verò intermediam designare putem Imperium Orientis. In infrascriptis litteris K I I T. nihildum mihi lucet.

FLAVIA MAXIMIANA FAVSTA AVGVSTA. Hæc filia fuit Maximiani Herculei ex Eutropiâ, quam Constantino in uxorem dedit, eique anteà Cæsaris tantùm titulum habenti, Augusti nomen contulit, summamque Imperij dignitatem adjunxit. Fuit mulier ethnica, & Constantino etiam Idololatriæ causa. Ejus fraude privignus Crispus à Constantino patre est interfectus, quòd novercæ incesto amori indulgere recusasset, ab ea attentati criminis accusatus. Sed postea per Helenam matrem veritate detectâ, ipsa Fausta sceleris pœnas luit, balnei caloribus Constantini jussu extincta. Qua de re Artemius Præfectus Augustalis, idemque martyr coram Iuliano Apostatâ Constantinum criminante sic refert: *Ille Constantinus uxorem Faustam juste admodum interfecit, ut quæ priscam Phædram esset imitata, ejusq; filium Crispum calumniata, quod ejus amore captus esset, & vim ei conatus esset inferre, sicut etiam illa Hippolytum Thesei filium. Atque primum quidem, qui sic in matrem insanierat (ut volebant ejus verba) ille cum esset maritus punivit. Postea autem cùm scivisset esse mentitam, ipsam quoque occidit, in eam ferens sententiam omnium justißimam.*

SALVS REIPVBLICÆ. Stat vel Salus, vel Fausta instar deæ velata, geminam prolem in sinu ferens. Indicatque ejus fecunditatem salutarem Reipublicæ fore. Genuit enim Con-

Digitized by Google

ſtantino tres filios Imperij ſucceſſores. Litteræ S. M. N. fortè ſic legentur, SACRA MONETA NOVA, vel, NICOMEDIENSIS.

FLAVIVS IVLIVS CRISPVS NOBILISSIMVS CÆSAR. Fuit hic Conſtantini Magni, ex Minervinâ primâ conjuge, filius: quem cùm Fauſta nouerca inceſto amore deperiret, & ſæpiùs ſollicitatum ad conſenſum ſuæ libidinis pertrahere non potuiſſet, apud patrem accuſatum, ac ſi vim illi inferre tentaſſet, uxori nimis credulus pater apud Polam Iſtriæ interfici juſſit. Quæ calumnia poſteà detecta in novercæ caput redundavit, ut ſuprà relatum. Fuiſſe autem traditur gemellus cum ſorore Helenâ, quæ poſteà nupſit Iuliano Apoſtatæ. Fuit adoleſcens præclaræ indolis, ut qui victoriâ contra Alamannos obtentâ ſpecimen virtutis & generoſæ nobilitatis ediderat.

CONCORDIA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Dea Concordia caduceo & cornu Amaltheias inſignita, ut ſuprà aliàs, ſedet. Intelligit autem concordiam inter patrem Imperatorem Conſtãtinum & Fauſtam Auguſtam uxorem ejus, niſi ad Licinium tunc conſortem Imperij in Oriente referamus. Nam ad ipſum filium Criſpum patris auſpiciis in bello illuſtrem referre non poſſumus, cùm ipſe Cæſar tantùm, Auguſti titulum, ut putamus, per ætatem non fuerit adſecutus. Litteras infraſcriptas S. M. N. M. (quia ſæpe hæ notæ variãt) nos hîc per conjecturam interpretamur: SACRA MONETA NOVA MEDIOLANENSIS.

FLAVIVS DELMATIVS NOBILISSIMVS CÆSAR. Fuit iſte Annibaliani (qui frater Conſtantini Magni) filius, à patruo

Digitized by Google

patruo moriente teſtamento Cæſar nuncupatus. Pòſt Conſtantij patruelis inſidiis occiſus in Thraciâ. Cæſares iſto ævo in Panegyricis Orationibus *Nobiliſſimorum* titulo velut ſolemni & conſueto indigetantur.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Adſtat Delmatius ad ſigna labarum tenens, in quo littera C. Conſtantini fortè Magni nomen & memoriam cohoneſtat. Litteræ TR. indicant, noſtro judicio, pecuniam ſignatam Treveris, ubi tunc Imperatorum Occidentis ferè ſedes, propter opportunitatem Belli contra Germanos & Alamannos. Porrò Treveris fuiſſe officinam rei monetariæ indicant alij numi hujus temporis, inſcripti IIIVIRI *monetæ Trevericæ*.

DOMINVS NOSTER VALERIVS LICININVS LICINIVS NOBILISSIMVS CÆSAR. Fuit iſte filius Licinij ex Conſtantiâ ſorore Conſtantini, egregius quoque puer, & ipſe inſidiis Fauſtæ, ne peritia ejus & ad militiam dexteritas, filiis ſuis obeſſet, oppreſſus.

IOVI CONSERVATORI. Iupiter Licinij tutelaris adſtante aquilâ, velut lauream capiti adhuc ejus honoris exſorti, deferente. Eſt autem eadem ferè figura numi, quæ ſuprà poſita in Floriano, Tab. XLVIII. niſi quòd inſcriptio variet, & corolla in roſtro aquilæ.

Digitized by Google

TABVLA LIII.

CONSTANTINI *junioris*, & CONSTANTII *fratrum*.

DOMINVS NOSTER CONSTANTINVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Fl. Claudij Conſtantini junioris, primi ex Fauſtâ filij Conſtantini Magni, cui (in diviſione Imperij patre mortuo inter tres fratres initâ) ceſſit Gallia, Hiſpania, Alpes Cottiæ, Britannia cum adjacentibus inſulis. Sed cum fratri Conſtanti bellum moveret, circa Aquileiam interfectus obiit, ætatis anno XXV. Imperij tertio.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. TROBS. Conſtãtinus diademate gemmato inſignis, labarum portans ſigno tranſverſæ Crucis inſcriptum, hoſtem pedibus calcat, ſiniſtrâ victoriolam tenet. Communicat cum fratribus duobus victoriæ gloriam, de Britannis rebellantibus (ut arbitramur) partam: de quâ Iulius Maternus libro ſuo Auguſtis his dedicato, inter cetera: *Victiſtis hoſtes, propagaſtis Imperium, & ut virtutibus veſtris gloria major accederet, mutato ac contempto temporum ordine, quod nec factum eſt aliquando, nec fiet, tumentes ac ſævientes undas calcaſtis Oceani: ſub remis veſtris incogniti jam vobis penè maris unda contremuit, & inſperatam Imperatoris faciem Britannus expavit.* Et poſtea: *Strati ſunt adverſantium cunei, & rebellantia ante conſpectum veſtrum ſemper arma ceciderunt. Miſſi ſunt ſuperbi ſub jugum populi*, &c. Poſſit & de Alamannis intelligi, quos & ipſe devicit, teſtantibus numis. Litteræ adſcriptæ putantur

Digitized by Google

tantur significare, Treveris obsignatam, vel Treveris obrysum signatum.

CONSTANTINVS CÆSAR NOBILISSIMVS. Victoria ut puto de Alamannis gradiens, & sertum laureum atque palmam ferens. Prudentius Christianus hæc Victoriæ simulachra, ejusque numen, quod Romani superstitiosè colebant, sic describens, ridet & refellit:

Vincendi quæris Dominam? Sua dextera cuiq; est,
Et Deus omnipotens: non pexo crine Virago,
Nec nudo suspensa pede, strophioq; revincta,
Nec tumidas fluitante sinu vestita papillas.

Sequitur caput Constantij junioris sine inscriptione: aut fortè patris, ut uterque numus patre vivo cusus, honorem victoriæ Alamannicæ cum filiis majoribus, Constantino & Constante aversâ sui parte communicet.

CONSTANTIVS CÆSAR. S. M. T. Similis victoria quæ suprà inter fratres, ut videtur, communicata. S. M. T. fortè; SACRA MONETA TREVERENSIS.

CÆSARVM NOSTRORVM, VOTIS DECENNALIBVS. S. TR. Corona laurea votis Cæsarum prosperitati nuncupatis in decem annos. S. TR. lego, SIGNATA TREVERIS, supple, pecunia.

DOMINVS NOSTER CONSTANTINVS AVGVSTVS. Altera Constantini effigies, priori similis.

Digitized by Google

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Ipſe Imperator ſcemate quo ſuprà, niſi quòd ibi mulierem, velut ipſam Provinciam, hîc virum ſupplantare videatur. Victoria patri cum liberis, vel tribus fratribus inter ſe, communis. CO. M. OB. id eſt, ut quidam interpretantur, CONSTANTINOPOLI MONETA OBSIGNATA.

FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS PIVS FELIX AVGVSTVS. Fuit iſte tertius natu Conſtantini M. filius, cui in diviſione Imperij ceſſit Oriens. Is cùm intellexiſſet Conſtantem fratrem dolo Magnentij cæſum, Gallo patruele Cæſare declarato & Orienti Præfecto, Magnentio bellum movit, in quo hoc conſilium iniit, ut omnes quos in exercitu haberet milites Chriſtianâ religione imbuti & ſacro baptiſmo initiati eſſent, quod ſi quis facere recuſaret, exui eum cingulo militari, & ad propria reverti juſſit, ut auctor eſt Theodoretus lib. III. cap. III. Notatque Card. Baronius tunc introductum, ut *Pagani* vocarentur, id eſt, non milites, omnes qui Gentilium Idololatriæ adhærerent. Fudit autem Magnentium memorabili prælio, apud Murcium, in quo deſiderata ſunt utrimque quinquaginta tria virorum millia. Poſteà item Magnentium ſuperavit. Gallum patruelem inſolentiùs agentem occidit. Contra Perſas infeliciter pugnavit. Poſtea Iuliano Galli fratre Cæſare facto, eoque ab exercitu Imperatore declarato, in eum bellum movit, ſed in eâ expeditione febri acutâ extinguitur, anno ætatis XLI. Imperij XXV. Arianâ hæreſi infectus Catholicos valde vexavit, ut latè tractat Card. Baron. Annal. Eccleſ. tomo III.

FELICIVM TEMPORVM REPARATIO. Stat Conſtantius habitu militari, & labarum tenens, in quo ſalutaris character

Digitized by Google

racter Nominis CHRISTI inscriptus visitur. Adstant ante eum captivi duo manibus post terga revinctis, pilleis sive tiaris induti. Paravit maximè hæc vexilla in fiduciam victoriæ, cùm contra Magnentium bellum moveret, patris exemplum imitatus. R. B. litteræ ambigo quid signent, an fortè ROMA BYZANTINA: non affirmem.

TR. Numus Trevéris cusus, ut putamus.

TABVLA LIIII.

Adhuc CONSTANTII.

FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS NOBILISSIMVS. Constantij adhuc pueri effigies laureata. Cusus videtur numus patre adhuc superstite, quando Cæsaris titulo ipse cum fratribus insignitus.

VIRTVS CÆSARVM. Castra Prætoria, sive potiùs, porta Castrorum. An fortè hoc illi laudi tribuitur, quod ab ineunte ætate Castris & militiæ adsueverit. De notis appositis nondum mihi lucet, sive hęc porta sit Constantinopolis Vrbis à patre in honorem filiorum Cæsarum dedicata. Nam stella suprà posita Orientem designare videtur.

PRINCIPI IVVENTVTIS. Stat inter signa militaria adolescens Constantius habitu militari sive laureâ. Notæ SIRM. denotant monetam esse Sirmij cusam in Pannoniâ, quæ civitas tunc celebris, quòd ibi nati tradantur Aurelianus, Probus, atque Gratianus Valentiniani filius ex Severâ, fortè & Iovinianus, quorum beneficio haud dubiè crevit & exornata est.

Rudi-

Digitized by Google

Rudimenta putem designari primæ militiæ. & sagum felici auspicio sumptum.

DOMINVS NOSTER CONSTANTIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. GLORIA REIPVBLICÆ. Sedent Roma vetus & nova sive Constantinopolis, (ut ego accipio) quia illa galeata & à dextris sedens habitum veteris galeatæ refert, loco etiam digniore posita, ista proram navis premens videtur designare mari potentem esse, quia Propontidis & Ponti Euxini velut regina. Caput turritum habet, fortè quia recenter egregiè communita, sceptrum quod tenet fortè massa sive clava ex armorum Thraciorum genere (qualis suprà Tab. XLIII. Daciæ aut Pannoniis attributa) clypeum votivum ingentem tenent, in quo vota tricēnalia, & multiplicata quadragenalia inscripta. Putem signari Occidentalis & Orientalis Imperij in votis pro salute Reipub. & Principum conceptis consensum, & ex concordiâ gloriam & amplitudinem. Vide infrà simile ferè numisma Tab. LVI. nisi quòd ibi duæ Cruces à lateribus positæ loco subsellij, quod hîc expressum, quas etiam Cruces subsellij reclinationem putem, derasis in numismate lineis imperfectè expressam.

VICTORIA AVGVSTORVM NOSTRORVM. Victoria super spoliis sedens clypeo votivo inscribit vota decennalia. De Sarmatis bis devictis, militari elogio, secundò *Sarmaticus* appellatus fuit, ut tradit Amm. Marcellin.

FLAVIVS IVLIVS CONSTANTIVS PERPETVVS AVGVSTVS. VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria cum palmâ & trophæo properans, jacente ad pedes supplice captivo cum tiarâ: portat dextrâ coronam lauream, cui inscriptū XXV. fortè

Digitized by Google

fortè annus est, qui fuit illi Imperij ultimus, quando in Persas expeditione inceptâ propter à Iuliano in Galliis Imperiũ occupatum, reverti coactus est, cùm & Persarum rex ad propria reverteretur. In quo itinere Antiochiâ in Occidentem movens ad Mopsocrenem obiit. Notæ S. M. A N. O. fortè sic legentur: SACRA MONETA ANTIOCHIÆ OBSIGNATA.

TABVLA LV.

CONSTANTIS & IVLIANI.

CONSTANS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Est iste secundus Constantini M. filius, cui in partitione Imperij cessit Italia, Africa cum Insulis, Illyricum, Dalmatia, Macedonia, Achaia, Peloponnesus, & Græcia. Is cum fratre Constantino de regno dissidens bellum gessit, eoque apud Aquileiam occiso, etiam ditiones ejus occupavit. Tandem Magnentij tyrannidem occupantis dolo occisus est apud Helenã oppidum Pirenæo proximum, anno Imperij XIII. ætatis XXVII. Fuit in fide Catholicâ & ejus defensione laudatissimus.

VICTORIA DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. Victoria gradiens cum serto & palmâ. TES. Tessalonicæ pecuniam signatam præfert. Vicit autem gentem Francorum, quos & fœderatos socioque Romanis effecit. Augusti isti sunt Constantius & Constans. Nam Constantinus frater jam obierat.

Digitized by Google

GLORIA EXERCITVS. Stant duo milites legionarij haſtati, & in medio labarum cum inſcripto M. quæ littera an Millenariæ cohortis nota ſit, an *Magni*, Conſtantini ſcilicet, teſſera, neſcio. Litteræ R. P. infraſcriptæ deſignare poſſunt Romanam pecuniam, id eſt, Romæ ſignatam. Exercitus gloriam labari ſigno acceptam ferunt.

FLAVIVS IVLIVS CONSTANS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Conſtantis imago coronam ex gemmis conſertam ſive diadema baccatum geſtantis. Exemplum patris Conſtantini ſecutus, qui ideo lauri folia aliis Imperatoribus geſtari ſolita, in aurum gemmaſque jam Chriſtianus factus convertiſſe à Card. Baronio docetur, piâ ſanctaque intentione, non luxus & muliebris ornamenti ſtudio, ut eum Iulianus calumniabatur, ſed quòd abhorreret à geſtamine, quod ſciret ex gentilium ſuperſtitionis officinâ manaſſe, utpote qui antea ex arbore Apollini dedicatâ victrices lauri frondes accipere ſolitus eſſet, indignum poſteà ratus ornare tempora ex foliis ſacratis Apollini, cujus ipſe pleraque templa deſtrui juſſiſſet, viderique velle ab eo donari coronâ, cujus virtutem atque potentiam ſuperaſſet. Daphnen amæniſſimum juxta Antiochiam locum Apollini antiquitus ſacrum, ſuperſtitione purgatum ſuo nomine inſignivit, ut ex aliis numis conſtat inſcriptis, CONSTANTINIANA DAPHNE.

VICTORIA DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. TES. Similis ſuperiori victoria, niſi quòd hîc loco corollæ Trophæum geſtet, in cujus ſummo pilleus in argumentum libertatis barbaris ereptæ. TES. fortè, Teſſalonicæ ſignata.

FELI-

Digitized by Google

FELICIVM, vel, FELIX TEMPORVM REPARATIO. Videtur esse Phœnix unica in terris avis hoc symbolo hieroglyphico expressa, orbi stellato insistens, caputque lumine coruſco radiatum habens. Resurrectionis fortè fidem in Christo testatam voluit, & super sidera futuram immortalitatem: quandoquidem Phœnix venturæ immortalitatis & Resurrectionis semper symbolum habitum. Inde in Passione S. Cæciliæ & sociorum sic legimus: *Maximus cornicularius, qui Valerianum & Tiburtium deduxerat ad martyrium, factus Christianus, per Almachium Præfectum jussus est tamdiu plumbatis cædi, donec spiritum redderet, quem S. Cæcilia juxta Valerianum & Tiburtium sepeliit in novo sarcophago, & jussit ut in eo sculperetur Phœnix, ad indicium fidei ejus, qui resurrectionem se inventurum, Phœnicis exemplo, ex toto corde susceptt.* Videtur autem in hoc symbolo ideo caput avis lumine, seu radiis solaribus coronatum, ut exprimatur ejus conflagratio spontanea velut igne à sole mutuato caput ejus primùm involvente: quam rem ex Græcorum sententiâ, ad stabiliendam eorum velut traditione cõtra ipsosmet, Resurrectionis futuræ veritatem, sic narrat S. Clemens Constit. Apost. lib. v. cap. VIII. *Quamquam ajunt* (Græci) *unicâ specie se resurrectionem ostendere, non credentes, quæ ipsimet narrant. Ajunt enim avem quandam esse soligenam, uberem præbentem resurrectionis demonstrationem: quam dicunt comparem non habere, solamq; in mundo reperiri, Phœnicem appellant, narrantq; eam post quingentesimum annum in Ægyptum advolantem, secumq; copiam cynnamomi, casiæ, & xylobalsami adducentem in loco, qui dicitur Solis ara, consistere, ibiq; conversam ad adspectum solis, ei, ut ajunt, supplicem sponte conflagrare, redigiq; in pulverem, Ex cineribus autem vermem existere, eumq; concalefactum in novam Phœnicem formari, alitemq; factum in Arabiam, quæ est ultra Ægyptiacum saltum, ad volare. Cum ergo, ut ipsi ajunt, per avem rationis expertem,*

Digitized by Google

probetur resurrectio, cur temerè nostratia calumniantur? Plura hac de re Tertullianus, Cyrillus, Ambrosius, aliique Patres, ubi de resurrectione agunt; Plinius, Pierius, Franc. Turrianus ad Clementis Constitutiones, & alij.

CONSTANS AVGVSTVS. Idem est Constantis vultus, sed diademate baccato distinctus.

VICTORIÆ DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTORVM. Duæ victoriæ ingentem coronam lauream sustinent, in quâ inscriptum: VOTIS DECENNALIBVS, MVLTIPLICATIS VICENNALIBVS. Videtur talis corona designari à Iuvenale Satyrâ x. ubi triumphantem describit:

—— magnæque corona
Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla.

Concurrunt in laureâ victoriarum Constans & Constantius frater ejus, ob res per consortium regni communibus auspiciis gestas.

OB VICTORIAM TRIVMPHALEM. Similes sunt victoriæ seu genij coronam ingentem sustentantes, & peculiariter ut inscriptio dictat, non Victoriæ tantùm, sed Triumphi solemnitati dedicatam, in quâ vota decennalia & multiplicatò quindecennalia inscribuntur.

FLAVIVS IVLIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Inscriptio est Iuliani cognomento Apostatæ, quia & fidei Christianæ, & clericatus insuper (quem sedecennis unà cum Gallo majore fratre, crine depositò, susceperat) turpissimus desertor extitit. Quare imberbis hic exprimatur, nescio, quia in aliis post Imperium adeptum numis barbatus apparet, quo habitu

Digitized by Google

habitu Philosophum & quidem sectâ Cynicum profitebatur. Ipse ingenio fuit acri, sed levi, & vario, memoriâ tenaci, eloquentiæ & Philosophiæ studiosus, & per omnia boni Imperatoris famam aucupatus, sed magicis artibus, nefandisque sacris mirè addictus. Specie levitatis pessimus Christianorum persecutor, quos ut astu opprimeret, litterarum studiis, & militiæ honore iis interdixit. Breve non integri biennij Imperiũ vivo adhucdum Constantio per fraudem occupatum infelici contra Persas prælio, & fine clausit; hastâ confixus incertùm quâ manu delatâ. Constans opinio est eum divinitus percussum, cùm & moriens blasphemas in CHRISTVM voces jactaverit, sanguine manu excepto, & in cælum jactato, dicens: *Vicisti Galilæe,* (sic enim per contemptum CHRISTVM appellabat) ut Theodoretus tradit, sive ut Nicephorus, *Saturare Nazarene.* Et quidem teste Helladio, ut refert Damascenus, à S. Mercurio percussus celebri martyre & pridẽ Romano milite (ut ex apparitionibus tunc constare visum est) congruo sanè impietatis vindice. Vt qui Mercurio gentili deo seu dæmoni impensè addictus fuerat, alterius divi Mercurij telum persentisceret. Fuit autem insulsus Legislator, vanus Philosophus & Imperator impius: cujus descriptionem velut oraculo graphicè consignatam Card. Baronius profert ex Proverb. cap. VI. ubi sic apostata depingitur. *Homo apostata, vir inutilis, graditur ore perverso, annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pravo corde machinatur malum, & omni tempore jurgia seminat. Huic extemplò veniet perditio sua, & subitò conteretur, nec habebit ultra medicinam.*

VOTA PVBLICA. Onocephalus videtur, deus Ægyptius Isidis filius, quem capite asinino, & cum sistro exprimebant, sive sit Cynocephalus, seu Anubis canino capite, sistro, &

Digitized by Google

Mercurij virgâ instructus: quâ formâ Isidorus lib. VIII. cap. XI. Etymol. expressisse ait Ægyptios Mercurium suum Trismegistum ad designandum summam ingenij ejus sagacitatem & solertiam, ut notat Reverendissimus Archiepiscopus Antonius Augustinus. Porrò Mercurij studiosissimus fuit Iulianus, non tantum quia ille deus Magiæ præses, de quo Prudentius:

Necnon Thessalicæ doctissimus ille Magiæ;

sed etiam quia Eloquentiæ, quam Iulianus Maximè affectabat: ut apparet ex epistolâ ejus ad Libanium Sophistam virum id ævi eloquentiâ celebrem, cum ait: *At tibi nos, tamquam Mercurio eloquentiæ Deo, scripta nostra offerimus, ut si aures tuas sustinere possint, tu pro arbitrio tuo statuas.*

TABVLA LVI.

MAGNENTII & DECENTII *Tyrannorum, itemq;* IOVIANI & VALENTINIANI *Imperatorum.*

DOMINVS NOSTER DECENTIVS FORTISSIMVS CÆSAR. Decentius iste Magnentij, (qui sequitur) frater, qui Constante interfecto in Galliâ Imperium invasit, Mediolani ab eo Cæsar factus, audito fratris à Constantio superati occasu, brevem honoris degustationem infelici fine clausit, laqueo seipsum interficiens, metu pœnæ rebellionis Constantio debitæ. Hic FORTISSIMVS, & in aliis numis NOBILIS, vel, NOBILISSIMVS nuncupatur. Christianæ religionis cultorem se professus est, sacris ejus nominis titulis ad tyrannidem cum fratre abusus, ut ex aliis numis apparet. sed hic numus sine notis CHRISTI, simulationem detegit,

Digitized by Google

tegit, post mortem Constantij, & spe amplioris successus personâ depositâ.

VICTORIÆ DOMINORVM NOSTRORVM AVGVSTI ET CÆSARIS. Duæ victoriæ singulorum eumdem clypeum votivum, coronâ laureâ circumdatum, sive ipsam magnam coronam super columnâ solidâ collocatam sustinentes, in quâ vota quinquennalia, & multiplicanda ad decennalia inscribuntur. Omen vanum & votum celeri & infelici eventu elusum.

IMPERATOR CÆSAR MAGNENTIVS AVGVSTVS. Effigies Magnentij Tyranni sine diademate aut lauru, sed cũ paludamento seu purpurâ. Erat iste Magnentius in Galliâ Legatus militibus Iovianis, & Herculianis legionibus à Diocletiano & Maximiano, quos instar Prætorianorum comitabantur, institutus. Qui Chrestio & Marcellino, aliisque conspirationis in Constantem auctor fuit, atque in convivio, ad quod Marcellinus natalem filij simulans pleroſque advocaverat, in multam noctem protracto Augustoduni, (cum quasi ad ventris secreta secessisset) purpuram sumpsit, quâ re cognitâ Constans fugam cepit, & ab immissis interceptus occisusque fuit. cum à legato suo sibi non metuisset, homine Christianæ religioni, ut videbatur, addicto, quamquam Magnentius eam simulasse potiùs arguitur expòst gestis, quàm verè & ex animo professus, quia ut observat Card. Baronius, simul ac liberas nactus videbatur habenas Imperij, proscripta deorũ sacrificia lege Constantis restituit idololatris. sed brevi pòst à Constantio superatus, & Lugdunum fugiens, salute desperatâ seipsum gladio confodit, mense Imperij arrepti XLII.

VICTO-

Digitized by Google

VICTORIA AVGVSTI LIBERATORIS ROMANORVM. Stant Victoria, & alia diva trophæum tenentes: an Romam ea habitu ſtolato exprimat ambigo. Haſta pura divam ſignare videtur.

DOMINVS NOSTER IOVIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Ioviani, qui Iuliano occiſo ſtatim in Imperatorem electus fuit, etſi invitus, quia Chriſtianæ religionis ſtudioſiſſimus erat, quæ electio eo magis Dei voluntati, quâ Principes deliguntur, non hominum ſtudiis adſcribenda fuit, quod non obſtante eo, quòd multi inſignes Duces in exercitu eſſent à Iuliano in honore habiti, quòd gentilium ſacris eſſent addicti, unanimis tamen ferè omnium procerum cõſenſus in Iovinianum inclinarit. Quod Illuſtriſſimus Card. Baronius putat accidiſſe, ex reſipiſcentiâ eorum, qui coacti, ut Iuliano placerent, ejus impulſu, non ex animi ſententiâ à ſacris Chriſtianis defecerant. Iovianus ante confeſſione fidei clarus fuerat, paratus potiùs cingulum ponere & militiâ exauctorari, quàm fidem (Iuliano impellente & conditionem eam omnibus proponente) Chriſtianam deſerere: quamvis ob ſpectatam parentis virtutem militare fuerit permiſſus. Erat enim Varroniani notiſſimi comitis filius, & domeſticorũ ordinis primus. Deſcribit eum Theodoretus *virum, neque ducem fuiſſe, neque ex eorum numero qui ſecundas poſt duces obtinebant, ſed tamen apprimè nobilem & illuſtrem, & multarum rerum causâ inſignem, quippe qui corpore robuſtiſſimo fuerit, animoq; excelſo, quinetiam in bello gerendo, & in acrioribus certaminibus facilè primas obtinere ſoleret: Porrò & contra impietatem liberè loqueretur, tyranni* (Iuliani) *potentiam contemneret, & animi propenſione cum Salvatoris martyribus conjungeretur.* Non antè aſſenſus eſt militibus Imperium deferentibus, niſi ſe itidem Chriſtianos eſſe cla-

Digitized by Google

clamassent. Fœdus cum Persis pangere coactus fuit in triginta annos, ut exercitum locorum difficultatibus, & hostilibus copiis septum, omnisque commeatus inopiâ laborantẽ, salvum reduceret. Ipse, ut observat Illustrissimus Cardinalis Baronius, labarum à Iuliano (sublato Salvifici nominis charactere) deformatum, in pristinam formam restituit: Orthodoxos etiam Episcopos & Sacerdotes, interque eos magnum Athanasium Ecclesiæ Alexandrinæ reddidit. Cumque pacẽ Ecclesiæ reddere, concordiamq;, sopitis controversiis & hæresibus, intenderet, præclaraq; alia moliretur, repentinâ morte in oppido Dadastanâ, quod Bithyniam à Galatiâ dividit, extinctus est, sive ex cruditate stomachi longi itineris Persici incommodis contractâ, seu potiùs ex odore & vapore noxio, cubiculi recenti calcis tectorio incrustati, per prunarum ad exsiccandum parietem congestarum copiam excitato, in quo ad quietem se composuerat. Suidas autem eum fungorum, quos cænârat veneno periisse tradit octavo Imperij sui mense. Cardinalis Baronius in offensum numen causam brevis Imperij & repentini fati conferens, eamque indagans, existimat in eo maximè peccasse Iovianum, quòd Maximum ac Priscum Philosophos Magosque coluerit, atque in honore habuerit: quorum studiis mala omnia sub Iuliano in Christianos promanaverant, insuperque quod cùm Tarsum pervenisset, exornandum ibi Iuliani sepulchrum decreverit, hominis ne cespititiâ quidem sepulturâ digni, cùm ornatu sepulchri acta defunctorum tacitè approbari consueverint.

VOTIS QVINQVENNALIBVS, MVLTIPLICATIS DECENNALIBVS. Quernea, sive laurea sit, corona, Votis pro salute Imperatoris susceptis, dedicata. R. CONST. fortasse est, ROMA CONSTANTINIANA, id est, Constantinopolis,

Digitized by Google

ubi numus cusus. Vovent Imperatori laurus ex hostibus, sed breve paucorum mensium Imperium votorum eos reos non fecit. Querneam tamen seu civicam coronam meruit, quòd exercitum in hostili ferè manu obsessum, servaverit, & incolumem reduxerit.

DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavij Valentiniani, patre Gratiano Funario nati, robustissimo viro, qui inde dictus funarius, quòd funem tenenti quinque etiam robusti milites manu extorquere non possent. Is ab exercitu Ioviani Nicæam Bithyniæ progresso, ut ait Ammianus: *Nullâ discordante sententiâ, numinis aspiratione cælestis, electus est, agens scholam scutariorum secundam, relictusq; apud Ancyram posteà secuturus, ut ordinatum est*; quare donec accerseretur, decem diebus Imperij vacaverunt gubernacula. Fuit vir militaris, & bellicâ virtute, fortitudine, ac magnanimitate clarus, multisque aliis virtutibus, nisi quòd attentior ad rem haberetur, & in vindicandis criminibus ad crudelitatem usque severior: magis tamen illustris confessione CHRISTI, ob quam à Iuliano militari cingulo privatus, & exilio mulctatus fuerat. Valentem fratrẽ (ob molem & magnitudinem urgentium negotiorum) consortem Imperij declaravit tunc Orthodoxum, etsi pòst in Arianam hæresim prolapsum: eumque Orienti præfecit ipse Occidentale Imperium tuendum suscipiens. Gothos Thraciâ expulit, Parthos à Syriâ submovit per Legatos, Germaniam etiam per Theodosium pacavit. Tandem anno Imperij XI. Quadorum legationem audiens latrocinia excusantium, subito iracundiæ impetu & vocis contentione arteriâ ruptâ sanguinem vomens expiravit, anno ætatis LV.

RESTI-

Digitized by Google

RESTITVTOR REIPVBLICÆ: KONST. Stat Imperator paludatus, dextrâ exaltatum salutare Crucis vexillum in labaro portans, eóque velut se fulciens; sinistrâ, victoriam Orbi terrarum insistentem, eique laurum deferentem tenens. Erat sub initia Imperij ejus, Reipublicæ Romanæ status infelici Iuliani expeditione & Imperio, valde perturbatus, & collapsus. Christianus itaque Imperator (ut & Valens, infra consors & successor ejus) hoc emblemate profiteri voluit, se in solâ Cruce CHRISTI erigendâ ejusque nomine glorioso (cujus signo dextram armatam tenet) exaltando, restitutionem Reipublicæ & Victorias in hostem moliri. Crucis etenim exaltatione restitui maximè par fuit, quæ Crucis contumeliâ, & abdicatione per Iulianum essent collapsa. Tum etiam signum & vexillum Crucis optimè per Imperatorem erigitur, (ut per Moysen serpens olim in deserto) ut quoscumque Romani Imperij milites sive cives Iuliani auctoritas, & malitia in letalem animæ noxiam & periculum conjecisset, inspectū salutare signum sanitati redderet, & vitæ redonaret. Habet & Occo alios numos, in quibus Imperator Crucem nudam tenet. Porrò litteræ KONST. indicare videntur numum Constantinopoli signatum, orthographiâ Græcâ.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. ANTO. seu potiùs ANTI. ut est apud Adolphum Occonem. Idem emblema cum præcedenti, nisi quod hoc cusum videatur fuisse Antiochiæ, Syriæ tunc Metropoli.

VICTORIA AVGVSTORVM. TR. OBS. Numus cusus honori utriusque Imperatoris Valentiniani scilicet & Valentis: qui in solio sive throno juxta se mutuò sedentes togati, or-

Digitized by Google

bem simul tenent, angelo desuper eos fulciente, & sub alarum suarum velut umbraculo, ab omni hostili incursu protegente. Deferunt Christiani Principes victoriæ de Gothis partæ gloriam, tutelæ Numinis, & angeli (ut quondam Ezechias ab Assyriorum obsidione, deleto per angelum internecione hostili exercitu, liberatus) propugnantis præsidio & salutari custodiæ. Litteræ TR. OBS. designare videntur numisma Treveris obsignatum, sive cusum.

VALENTINIANVS, PIVS, AVGVSTVS. Imperator galeâ, & scuto atque hastâ & thorace armatus, & in bella consurgens. stellas aliquot in casside expressas gerit: an quòd cælesti se munimine tutum victoriam sperare ostendat; an quod Orientis Imperium, quod stellulâ designabant, se vindicare paratum, & totum Romano asserere promptum demonstret? thorax autem squamatus est & hamulis consertus.

GLORIA REIPVBLICÆ. TES. Sedent Roma Vetus, & Nova, sive Constantinopolis, Crucibus ad latera positis, inermes, quasi in solâ Cruce fiduciam habentes, tenentque clypeum votivum infrà scriptis votis quinquennalibus, & multiplicatis decennalibus, more jam usitato. TES. fortè Tessalonicam designat hujus monetæ officinam, ut suprà etjam Tab. LV. in Constantis numis. Stellula certè Orientem designare videtur.

TABV-

Digitized by Google

TABVLA LVII.

VALENTIS *habet numiſmata.*

DOMINVS NOSTER VALENS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavij Valentis, qui Valentiniani frater & ab eo Imperij collega & Auguſtus deſignatus fuit. Primùm Chriſtianus orthodoxus, poſt in hæreſim Arianã dilapſus uxoris perſuaſione, Epiſcopos Catholicos, alioſq; variè vexavit & perſecutus eſt: quâ in perſecutione Baſilij & Athanaſij Magnorum Præſulum virtus & conſtantia mirificè enituit. Poſtea anno Imperij XV. contra Gothos & Schytas inconſultiùs pugnans ſagittâ vulneratus, & in vile tugurium deductus eſt, quod cùm clauſum expugnare barbari, ibiq; tempus terere conſultum non putarent, incenderunt neſcientes in eo Imperatorem teneri: ita flammâ abſumptus eſt anno ætatis L. Obſerva hic fibulam paludamenti, creſcente luxu (ut ſuprà etiam in Valentiniani effigie) gemmatam, & multis unionibus inſignem.

VOTIS DECENNALIBVS, MVLTIPLICATIS VICENNALIBVS. ANT. Corona laurea votis nuncupatis dedicata. Numus Antiochiæ cuſus. Præſagium de victoriis contra Gothos & Schythas, ſed infelice (ut poſt apparuit) exitu: niſi ad priora geſta referamus, & ei cum fratre communia.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Stat Valens eodem habitu quo ſuprà Tab. præcedenti frater, Imperij conſors & ſigno vivificæ Crucis in labaro dextram armatus: Victoriam

Digitized by Google

tenet orbi insistentem, & capiti ejus laurum & palmam promittentem, quo emblemate se omnem restituendæ Reipub. & victoriarum spem in auxilio CHRISTI & Crucis vexillo ponere demonstrat. Litteræ S. M. N. E. fortè sic sonant: SOLIDVS MONETÆ NOVÆ EPHESINÆ, vel EDESSENÆ. vel SACRA MONETA NOVA. E.

VICTORIA AVGVSTORVM. infrà, CONS. Victoria super spoliis hostium sedens clypeo votivo columnæ solidæ innixo vota quinquennalia, & multiplicata decennalia inscribit. Columna soliditatem, & victoriarum denotare videtur perseveraturam constantiam. Est autem Victoria de Gothis, Saxonibus, aut Germanis utrique Imperatorum communis.

DOMINVS NOSTER VALENS PERPETVO, FELIX, AVGVSTVS. Effigies & inscriptio eadem quæ suprà; nisi quòd hic perpetua felicitas per adulationem illi tribuitur qui & eventu præliorum & vitæ fine, ut supra notatum, & animæ etiam sorte fuit infeliciſſimus: Diadema multis gemmis rosarum instar distinctum rutilare apparet, quod à more Constantini tractum, qui laureas coronas hoc scemate immutavit, ex causâ, quam suprà attulimus.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Emblema ut supra, nisi quòd alibi numus cujus scilicet, KONS. PP. quod fortè legas: KONSTANTINOPOLI PERPETVÆ. vel, KONSTANTINOPOLI PERCVSSA PECVNIA. Stellula designat (ut puto,) Imperium Orientis. Labari forma nonnihil variare videtur, marginibus, bullis sive scutulis aureis exornatis, ad majorem dignitatem.

RESTI-

Digitized by Google

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Idem ut sup. numisma cusum Constantinopoli.

VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent in subsellio, seu cathedrâ, Valentinianus & Valens Orbem simul tenentes, angelo desuper expansis alis, id est, divino auxilio, ut suprà in Valentiniano, eos protegente, assurgente seu enascente inter utrumque palmæ seu lauri surculo. Alludunt ad dictum Prophetæ Regij, Psalm. XVI. *Sub umbrâ alarum tuarum protege me à facie impiorum qui me afflixerunt.* & Psalm. LX. *Protegar in velamento alarum tuarum.* & Psalmo XC. *Scapulis suis obumbrabit tibi, & sub pennis ejus sperabis.* & ibidem: *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis.* De litteris TROBT, nihil adhuc mihi liquet.

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Idem emblema cum superiore, nisi quod hic in labaro nudum sit signum Crucis, & idem quoque sacrosanctum signum ad latus appictum. Atque ab hoc ferè ævo (id est jam ante annos M. C. XL.) ritus ille Catholicæ Ecclesiæ initium sumpsit, quo vexilla militaria Crucis formâ insigniuntur. quod hæreticos nostros stauromastigas, & crucis hostes meritò confundit. Numus cusus Antiochiæ.

TABV-

TABVLA LVIII.

VALENTINIANI IVNIORIS, & GRATIANI *fratris ejus.*

DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS IVNIOR, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavij Valentiniani, qui frater Gratiani, sed non uterinus. Hunc Valetinianus pater ex Iustinâ genuit alterâ uxore: frater Gratianus, post patris obitum consortem Imperij fecit, & in Italiam misit. Quo postea dolo Maximi circa Lugdunum interfecto, ipse in Illyricum fugit & inde ad Theodosium in Orientem contendit. Istum Imperatorem juvenem magnis virtutibus illustrem dilaudat D. Ambrosius: quem cum ad baptismum ab eo suscipiendum, Viennæ in Allobrogibus agens Mediolano evocasset, ab insidiis Arbogastis Comitis sui, & Alanorum Præfecti præventus, & in cubiculo strangulatus fuit, adhuc Catechumenus, anno Imperij XVII. vitæ anno XXVI. Cujus funus ex voluntate Theodosij Ambrosius procuravit, defunctumque panegyricâ oratione dilaudavit: quæ inter opera ejus exstat.

GLORIA ROMANORVM. Virtus militaris, sive Imperator hoc scemate navi rostratæ insistens, freta sulcat, Angelo ad clavum sedente. Aut felix trajectus Imperatoris designatur, aut statua ei fortè posita: quâ designetur, Virtutem ejus præsidio numinis tutam turbidas Reipublicæ (quæ per navim solet exprimi) undas inoffenso vestigio transmittere, in eoque gloriam Romani Imperij sitam, quòd ipsum unà cum Imperatore

Digitized by Google

ratore in tutelâ sit Angelorum, eorumque gubernatione dirigatur. Felicitas etiam prosperi cursus spondetur, quæ per triremem, ut suprà Tab. XXXVII. designari solet.

VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent Gratianus, seu potiùs Theodosius, & Valentinianus junior, orbem simul tenentes, & sub angeli alarum tegmine, (ut suprà Tab. præcedente in Valente) protecti, & securi. Circulos habent circa caput, quali formâ hoc & posteriore ævo aureolas sanctorum defunctorum depingi solitas observamus. An fortè hîc ergo Valentinianum & Valentem defunctos exprimant, quasi illorum jam divorum patrocinio & suffragiis victorias adscribant, dubitari possit, quod tamen non existimo. Litteræ AQOBF. si conjecturam admittunt, nobis significabunt, AQVILEGIÆ OBSIGNATAM FELICITER pecuniam: scilicet post devictum juxta eam Maximum communibus auspiciis, operâ Theodosij.

DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Ejusdem Valentiniani vultus pleniore & adultiore filo corporis.

VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent duo Imperatores orbem tenentes, & ab angelo protecti: &, ut suprà, pro laureis sive diadematibus aureolas circa caput habentes, de quibus adhuc quæro. Scio Card. Baronium adferre tom. Annal. Eccles. IIII. in Theodosio, ejusdem Imp. numisma, in quo Apostoli S. Ioannes Euangelista, & S. Philippus, (qui eum per visum ad pugnam contra Eugenium Tyrannum capessendam, ut præeuntes animaverant) sic sedentes expressi, hisce aureolis insignes: sed illi dextrâ volumen Euangelij, & sinistrâ

Digitized by Google

singulas Cruces, atque insuper habitum sacerdotalem quasi casulam super longis & talaribus vestibus ferunt, & iis indiciis distinguuntur: hîc apparent habitus togatorum, Romano more, Imperatorum, itaque ad sanctos referre vix possimus.

CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Sedet hastata Roma, & globum seu orbem ferens proram navigij pedibus premens: quo signo existimem designari Romam novam, sive Constantinopolim. Tres autem istos Augustos accipio Gratianum, Valentinianum & Theodosium, qui paribus auspiciis per annos ferè quinque Imperium rexerunt. Litteræ CONOB. quid sibi velint disputatur ab Antiquariis. Cedrenus citatus ab Adolpho Occone sic litteras interpretatur: CIVITATES OMNES NOSTRÆ OBEDIANT BENERATIONI. Melius tamen ipse putat eas explicatas in Ortelij Vivianique Itinerario: CONSTANTINOPOLI OBSIGNATA, supple, Pecunia.

DOMINVS NOSTER GRATIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavij Gratiani, qui Valentiniani senioris ex Severâ primâ uxore filius. Religiosus & pius Princeps, & titulo Christianissimi insignitus, S. Ambrosio carus & familiaris, cujus precibus insignem de Barbaris Victoriam reportasse creditur. Orthodoxas partes fovit, hæreticos edictis & aliis modis compescuit. Alemannorum triginta millia in Gallias irrumpentia circa Argentoratum fudit. Theodotium Ducem in Gothos Thraciam infestantes misit, eumque consortem Imperij declaravit, & Thraciæ atque Orienti præfecit. Mores ejus sic D. Ambrosius descripsit: *Fuit ipse fidelis in Domino, pius atque mansuetus, puro corde: fuit etiam castus in corpore, qui præter conjugium nescierit fœminæ alterius consuetudinem.*

Digitized by Google

dinem. Tandem Maximi insidiis, à militibus in Imperatorem electi, periit, anno ætatis, secundùm Victorem XXXVIII. secundum Baronium XXVIII. ex Ammiano, Imperij XVI.

GLORIA ROMANORVM. FRA. Gratianus labaro simplici instructus captivum velut capillis apprehensum trahes. Videtur Victoria esse Gratiani de Barbaris: fortè Alemannis in Galliam irruentibus, iisque admixtis Francis, quod litteræ FRA. significare videntur, maximè cùm suprà Tab. LI. habuerimus in Constantino trophæum de Franciâ subactâ, è quâ tunc gaudium Romanorum conceptum. Litteræ SMOP. quid sibi velint non capio, an fortè SACRA MONETA PRINCIPIS?

PRINCIPI IVVENTVTIS. Stat Gratianus hastâ armatus & globum ferens, circulum sive aureolam circa caput habens. Principem militarium virorum se præfert. Numum putem signatum, ut primùm à patre *Augusti* titulo nobilitatus fuerat. De circulo caput ambiente mihi non liquet. Litteræ infra positæ S. M. TR. fortè sonant, SACRA MONETA TREVERENSIS. vel, SIGNATA MONETA TREVERIS.

VICTORIA AVGVSTORVM. Sedent, ut suprà, Gratianus & Valentinianus junior Orbem tenentes, & Angeli sub alis protecti: quo de emblemate suprà dictum. Triplex inscriptio eâdem formâ, litteris infrà positis tãtùm variantibus, videtur significare numos ejusdem victoriæ de Alemannis, seu Gothis partæ indices, variis monetariis officinis cusos, Constantinopoli puta, & Treveris, & alibi.

Digitized by Google

TABVLA LIX.

MAXIMI *Tyranni, &* THEODOSII *Imperatoris.*

DOMINVS NOSTER MAGNVS MAXIMVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavij Magni Maximi, qui ex prosapiâ Constantini Magni fuisse perhibetur. Vir militaribus expeditionibus contra hostes Romani Imperij Francos, Germanos, Gothos, feliciter obitis illustris, cùm exercitui gratus esset, eâ occasione ad Imperium assurgendi consilium cepit, Dux exercitus in Britanniâ & è Britanniis oriundus, in Gallias transmisit, ibique Imperium arripuit, Treverisque sedem ejus collocavit. Post Gratianum Imperatorem dolo per Andragatium Ducem suum, seu Magistrum equitum occisum Imperij titulos *usurpavit*, & in amicos ejus etiam cædibus grassatus est: sed Theodosio ei tandem obviâ procedente, ad Scisciam victus & Petavionem: deinde Aquileiam fugâ elapsus, ibique obsessus, & à militibus suis captus, atque Theodosio traditus, Imperatoriis primùm insignibus exutus, &, non obstante Theodosij animo in clementiam & commiserationem inclinato, à militibus ex oculis ejus abreptus capite truncatus est, anno Imperij arrepti quinto. *Ei* S. Martinus, si in Italiam moveret, obitum ante prædixerat. Ad hujus exercitum in Armoricis consistentem S. Vrsula cum sociis Virginibus ex Anglia missa traditur, quæ cùm per tempestatem in Germanicum littus ejectæ essent, à Melgâ Pictorum & Gauno Hunnorum piratis, quasi pro Gratiano mare incursantibus captæ, & libidini eorum morem gerere nolêtes pro virginitate & fide martyrium alacriter subierunt.

RESTI-

Digitized by Google

RESTITVTOR REIPVBLICÆ. Stat Maximus salutari signo in labaro expresso dextram fulciens, & Victoriam sinistrâ tenens; specioso cum reliquis Imperatoribus titulo Rempub. restituendam præferens, cum reverà, nisi divinâ ope à Theodosio superatus fuisset, Romanum Imperium civilibus bellis pessumdedisset. Litteræ infrà positæ, ut putamus, sonant: SIGNATA MONETA TREVERIS. ibi enim, ut diximus, sedem fixerat.

DOMINVS NOSTER THEODOSIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavij Theodosij laudatissimi Principis, & clementiâ, pietate, Orthodoxâ religione, rei militaris scientiâ, ceterisque dotibus magno Imperatore dignis illustrissimi. Eum, præter cumulatissima Divi Ambrosij, cæterorumq; Christianorum elogia, etiam Gentilis scriptor Aurelius Victor, veritatis solius testimonio & respectu sic descripsit: *Fuit*, inquit, *Theodosius moribus & corpore Trajano similis, quantum scripta Veterum & pictura edocent. Sic eminens status, membra eadem, par cæsaries, os, absq; eo, quod ei aliquantulum vellendo steriles genæ, neque tam ingentes oculi erant; nescio an & tanta gratia, tantusq; flos in facie, seu tanta dignitas in incessu. Mens verò prorsus similis, adeò ut nihil dici queat, quod non ex libris in istum videatur transferri. Clemens animus, misericors, communis, solo habitu differre se cæteris putans: in omnes homines honorificus, verùm effusius in bonos: simplicia ingenia æquè diligere, erudita mirari, sed innoxia: largiri magno animo magna: amare cives vel privatim cõtuhermo cognitos, eosq; honoribus, pecuniâ, beneficiis cæteris munerari, præsertim quorum erga se velut patrem aspero casu officia probaverat. Illa tamen quibus Trajanus aspersus est, vinolentiam scilicet, & cupidinem triumphandi, usque eo detestatus est, ut bella non moverit, sed invenerit: prohibueritq; lege ministeria lasciva, psaltriasq;*

Digitized by Google

triasq; comessationibus adhiberi: tantum pudori tribuens & continentiæ, ut consobrinarum nuptias vetuerit tamquam sororum. Laudat illum deinde à studio historiarum, ab animi moderatione, & iræ freno, additque quod raræ virtutis est, *meliorem eum haud dubiè fuisse post auctam annis potentiâ regalem, multoq; maximè post civilem victoriam.* Deinde pietatem in consanguineos, civilitatem in domesticos, exercitiorum modum, & continentiam ac sobrietatem ejus deprædicat: sanè ut inter optimos iste annumerandus habeatur. Rempublicam Gothicis armis pænè oppressam restituit, Maximum Tyrannum oppressit, Eugenium Tyrannum & Arbogastem, in Valentiniani ultionem, sustulit. Ecclesiæ Orthodoxæ curam & defensionem suscepit, filios Arcadium Orientis Imperio, Honorium Occidentis præfecit. Postea Mediolani in morbum incidens, ex hac vitâ migravit anno ætatis quinquagesimo, secundùm Victorem, quem sequitur Card. Baronius, sexagesimo secundùm Socratem: Imperij XVII. inchoato, CHRISTI Domini CCC.XCV.

REPARATIO REIPVBLICÆ. Stat Theodosius, & Rempub. Romanam collapsam à terrâ sublevat. Verè illi hæc laus attributa, quod Rempub. à Gothis periculosè oppugnatam, à Maximo & Eugenio, Tyrannis, aliisque discerptam, & afflictam reparaverit, & quieti suæ reddiderit ac splendori. Litteræ T N R B. mihi adhuc non lucent.

CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. Sedet Roma, Nova ut puto, simili prorsus schemate, ut in Valentiniano juniore Tab. præcedenti. Denotat autem Concordiam inter jam dictum Valentinianum, Gratianum, & ipsum Theodosium, qui satis consentientibus animis per quinque ferè annos Impe-

Digitized by Google

rium universum gubernaverunt, donec Gratiani primùm obitus funiculi hujus triplicis unum vinculum abrupit. Est autem numisma & inscriptio singulis æquè attributa, & communis.

CONCORDIA TRIVM AVGVSTORVM. H. Sedet Roma eodem ferè habitu, clypeum votivum, VOTIS QVINQVENNALIBVS, ET MVLTIS DECENNALIBVS inscriptum super quercu, velut in Trophæum tenens. Eôdem respicit, quod paribus auspiciis, votisque, victorias de hostibus expectent. De litteris, CONOB. suprà diximus.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Theodosius, signo & charactere CHRISTI in labaro dextram armatus, sinistrâ victoriolam ferens, supplantato infrà & calcato captivo. S M. litteras putem significare SACRAM MONETAM. Tres isti Augusti sunt Gratianus, Valentinianus junior, & Theodosius: nisi ad Victoriam de Eugenio tyranno partam referre malimus, quem, ut infrà Tab. seq. barbatum, supplantare videtur: tunc enim censeam Theodosium, hîc intelligi cum utroque filio, Arcadio scilicet & Honorio: quos è Constantinopoli in Occidentem contra Eugenium movens jam ante Cæsarum titulo honoraverat, & solemniter inauguraverat.

VICTORIA AVGVSTORVM. Effigies has esse putem Valentiniani junioris & Theodosij post mortem Gratiani, de Maximo Tyranno Victoriam Angelorum tutelæ adscribentium: etsi de Diademate seu aureolâ, mihi non liqueat, ut suprà dixi.

DOMI-

Digitized by Google

DOMINVS NOSTER THEODOSIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Theodosius ad bellum armatus cassîde gemmatâ, scuto, thorace, & hastâ instructus.

IMPERATOR XXXXII. CONSVL XVII. PATER PATRIÆ. Sedet Roma, Nova (ut puto propter proram navis, & stellam, Orientalis Imperij insigne) globum & in eo Crucem exaltatam ferens. Significat domitum Virtute Crucis CHRISTI terrarum Orbem. Credimus signatum numisma Constantinopoli post Victoriam de Eugenio adeptam, solâ fiduciâ in virtute Crucis, quam labarum exercitui prælatum referebat. *Erat enim*, ut ait Card. Baronius tom. IIII. *totius virtus exercitus Theodosij, signum Crucis, quam expaveſcerent adverſariæ poteſtates: erat Crux ei munimen & ornamentum effulgens in armis atque militaribus ſignis: quâ & ſuam ipſius munire frontem magis, quàm coronâ ac diademate ornare caput, eidem curæ erat; cùm depoſitis illis, hanc, ut Chriſtianorum Principum regale ſertum, ſummum capitis ornamentum ac tegumentum ſuperindueret.* Prudentius item adversus Symmachum agens, ipsum Theodosium Romam his versibus compellantem inducit: qui appositè huic numo Româ insignito quadrant;

Agnoſcas, Regina, libens mea ſigna neceſſe eſt,
In quibus effigies CRVCIS *aut gemmata refulget,*
Aut longis ſolido ex auro præfertur in haſtis.

Porrò hîc primùm sub Theodosio religiosissimo Principe observamus hoc salutaris Crucis erectæ, Orbi impositæ terrarũ symbolum: eumque velut Cruce domitum, & Domini crucifixi gloriæ succumbentem: quod postea, & etiámnunc Christiani Imperatores pro insignibus legitimi sub Christo Domino & capite, Imperij & Monarchiæ terrarum usurpare instituerunt, per Crucem & CHRISTVM Orbi redempto se impe-

Digitized by Google

imperare profeſſi. Hæc autem erecta Crux Orbi ſuperimpoſita repræſentare videtur myſterium & memoriam CHRISTI in Crucem acti: quando terræ globus ſub Creatoris ſui patientis & morientis pondere ingemiſcens, & ferendo ſe imparem teſtatus, ingenti terræmotu contremuit, & petræ ejus ſciſſæ ſunt, ut Euangeliſtæ teſtantur. Et ſic orbis nunc à Cruce velut triumphatus veritatem Prophetiæ CHRISTI confirmavit, dicentis apud Ioannem cap. XII. *Ego ſi exaltatus fuero à terrâ, omnia* (quæ per totum Orbem hîc deſignari poſſunt) *traham ad me ipſum.*

VOTIS TRICENALIBVS, MVLTIPLICATIS QVADRAGENALIBVS. Idem emblema cum præcedente, niſi quòd hîc multiplicatio votorum pro ſalute Principis & Imperij factorum, ſit adſcripta.

TABVLA LX.

EVGENII *Tyranni*, ARCADII & HONORII *Imperatorum*, ÆLIÆ Ꝗ FLACCILLÆ AVGVSTÆ *continet effigies.*

DOMINVS NOSTER EVGENIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Eugenij obſcuro loco nati, quem Arbogaſtes Valentiniano per dolum interfecto Imperatorem dici ab exercitu procuravit. Qui primùm Grammaticus, ſeu Rhetoricam profeſſus, deinde relictis ſcholis in aulam inſinuatus, & ibidem Authographus, ob eloquentiam in honore habitus, Rhicomero Duci familiaritate conjunctus fuit, & per ejus commendationem Arbogaſti carus. Sub Chriſtiani nomine & ſpecie Idolorum cultor, & divinationi-

Digitized by Google

bus deditus ac sibi Victoriam spondens, Gentilia sacra restituit. Contra eum Theodosius Constantinopoli movens, & in Alpium jugis cum eo congressus, primùm auxiliis barbarorum, qui Theodosio militabant, terga dantibus, & quasi fugatis, postridie sub auroram pugnam renovavit, solâ fiduciâ in Dei ope constitutâ, & præsidio S. Crucis munitus splendidissimam de hoste infinitâ multitudine superiore, victoriam reportavit, Apostolis etiam, quos per visum agnoverat sibi auxilium promittentes, Ioanne Euangelistâ & Philippo, pro eo in hostes bellantibus, quo in prælio, quod ab Orosio lib. VII. describitur, mox Eugenius à suis captus, & ad Theodosium adductus ad ripam amnis Frigidi Imperio, & vitâ exutus est.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & lauream ac palmam velut apportans. Numus ante Theodosij in illum expeditionem cusus videtur, ut se non rebellem, sed velut consortem Imperij declarârit, & Victoriarum de hostibus Reipublicæ socium ac participem.

VICTORIA AVGVSTORVM. Similis argumenti numus, in quo quasi consors Imperij Eugenius in subsellio sedet, Orbem unà tenens, emblemate jam ante ab Imperatoribus *legitimis* usurpato.

ÆLIA FLACCILLA AVGVSTA. Hæc prima Theodosij uxor fuit religiosissima matrona, cujus pietas, castitas, & in egenos beneficentia valdè prædicatur ab historicis. Ejus illa citatur à Nicephoro memoranda sententia: *Imperio convenit, ut aurum id largiatur, ego verò manuum mearum opus pro Imperio*

Digitized by Google

vio ipſo ei, qui id ſemel contulit, offero. Mater fuit Arcadij & Honorij Impp.

SALVS REIPVBLICÆ. Sedet Victoria, ſalutare CHRISTI nomen & teſſeram clypeo votivo inſcribens, palmæ arbori innixo. Præfert Flaccilla hoc dicto; non aliâ, niſi CHRISTI Domini virtute, & Crucis ejus potentiâ Salutem Reipub. niti, nec aliâ ope niſi divinâ victorias de hoſtibus, palmaſque adeptas, aut ſperandas.

DOMINVS NOSTER ARCADIVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Vultus Flavij Arcadij, qui Theodoſij filius ex Flaccillâ decem annis major Honorio, anno ætatis VIII. à Patre Auguſtus appellatus, S. Arſenio Diacono inſtituendus traditus, qui etiam ſuſceptor ejus in baptiſmo fuit. Ei pater moriens Orientis Imperium obtinenti, & jam vigeſimum annum agenti Rufinum tutorem dedit: qui ſpe potiundi Imperij Alaricum Gothorum regem contra Arcadium ſollicitavit: ſed proditione detectâ mox à militibus interfectus eſt. Imperavit Conſtantinopoli per annos ferè tredecim, ibique defunctus eſt, relicto filio Theodoſio juniore ſucceſſore, & filiabus quatuor.

VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. Stat Imperator Crucis trophæum geſtans & victoriam, atque hoſtem ſub pedibus proſtratum calcans, ut ſuprà Tab. præcedenti Theodoſium vidimus. Numiſma ipſi cum patre & Honorio fratre commune, de Eugenio, ut arbitror, tyranno triumphantibus. M D. an ſignificet MONETA DOMINI, an MEDIOLANVM, quo loco Theodoſius cõſenuit, & mortuus eſt, an quid aliud, adhuc quæro.

Digitized by Google

DOMINVS NOSTER ARCADIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Arcadij armati, eodem ſcemate quo Tab. præced. habuimus patrem ejus Theodoſium. Videtur in clypeo ipſe expreſſus ex equo hoſtem proſtratum conficiens.

NOVA SPES REIPVBLICÆ. Sedet Victoria ſuper ſpoliis hoſtium, clypeo votivo Vota Vicenalia, & Tricenalia inſcribens. Deſignat in juvene Principe Arcadio Rempublicã ſpem optimam collocaſſe, & ab Imperij hoſtibus ac Tyrannis Victorias, atque felicitatem & ſui ſtatus tranquillitatem eo duce, ſecundum patrem, votis conceptis, expectare. Idem eſt, quod Virgilius alibi dixit:

—— *Magnæ ſpes altera Romæ.*

DOMINVS NOSTER HONORIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flavius eſt Honorius Theodoſij alter filius, cui à patre traditum fuit Imperium Occidentis, tutore dato Stilicone Vandalo, cujus & filiam duxit Mariam primùm, deinde & alteram Thermantiam, quæ tamen utraque, ſubitâ morte ante conſummatum matrimonium virgo ſublata fuit. Ipſe Romæ ſedem Imperij fixit, & Gildonem Africæ à patre præfectum, & ſibi illud Regnum uſurpantem fratris Maſcozelis ductu ſuperavit, & ex fugâ retractum interfecit: ſed & ipſum mox Maſcozelem rebellantem Bonifacij auxilio & operâ devicit. Stiliconem ipſum potentiâ & auctoritate, quâ apud exercitum pollebat, filio ſuo regnum parare meditantem, & ad opprimendum Honorium Suevos, Vandalos, & Alemannos in eum ſollicitantem Hunnorum & Gothorum ope, & operâ, ductu Vldini & Sari repreſſit, hoſtibus commeatu excluſis, & inediâ confectis, Radagaſto etiam rege eorum capto & ſtrangulato. Cui Alaricus mox ſuffectus,

cùm

Digitized by Google

cùm ab Honorio Gallias ad inhabitandum impetrasset, & à Stilicone fraude petitus fuisset, irâ motus Italiam invasit: eamque, & Vrbem ipsam Romam diripuit. Mox cùm Honorius Constantium Magistrum militiæ, virum animo, atque rerum gerendarum dexteritate nobilem, Imperij consortem fecisset, titulo Nobilissimi Cæsaris collato, & sorore Placidiâ in uxorem ei collocatâ, per eum Tyrannos variis locis emergentes Gratianum in Britanniâ, Constantinum in Galliâ, & Barbaros Hispaniam, dictasque Provincias infestantes devicit. Ludos seculares Romæ dedit decimo Imperij sui anno, remotis Idolorum sacrificiis & ritibus. Postea aquâ intercute absumptus est, anno Imperij XXXII. ætatis LI. nullâ sobole superstite relictâ.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Honorius eodem filo & scemate, quo suprà frater Arcadius hostem supplantans: numo paris symboli & formæ ei cum patre & fratre communi. R. V. fortè, REBELLIBVS VICTIS, vel ROMA VICTRIX, vel ROMA VETVS. Referre placet ad Victoriam de Eugenio Tyranno, & Reipublicæ perduellibus.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Simile planè numisma fratri antè cusum, hac Tabulâ, cum litteris M. D.

Digitized by Google

TABVLA LXI.

PRISCI ATTALE, & IOANNIS *Tyrannorum*, & VALENTINIANI III. & MARCIANI *Imperatorum*.

PRISCVS ATTALVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Priſci Attali, qui in Hiſpaniam deportatus cum Gothis è navi deſcendens Imperio arrepto rebellionem molitus eſt, ſed mox captus, & ad Conſtantium Comitem deductus, deinde Honorio exhibitus manu truncatâ vivere permiſſus, ſtultitiæ pœnas luit.

INVICTA ROMA ÆTERNA. Sedet Roma galeata, nudo medio pectore, quâ formâ ſuprà Virtus militaris, haſtam & Victoriolam tenens. De ROMA, & ejus epitheto, ÆTERNÆ, dictum ſuprà. Littera R. ipſam ROMAM, ſive *hanc ejus* ſtatuam deſignare inſuper videtur, & ſtellula ad diſcrimen poſita, ut hîc accipiamus Novam Romam ſive Conſtantinopolim, quia alter etiam Attali numus ab Occone adfertur cum inſcriptione, ROMA NOVA.

DOMINVS NOSTER IOHANNES PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Ioannes iſte Tyrannus Ravennæ, vivo Theodoſio Imperium arripuit, & cùm ad Theodoſium, ut eum approbaret, legatos miſiſſet, ipſe, iis in carcerem conjectis, Magiſtrum militum Artaburium contra Ioannem miſit. Sed Aquileiâ navigans Artaburius vento adverſante in manus tyranni incidit: quam patris captivitatem filius Aſpar, Ravennâ ex improviſo occupatâ & ſpoliatâ atque incensâ ultus eſt. Tandem

Digitized by Google

dem captus tyrannus, dextraque abscissâ per ludibrium in asino traductus & jugulatus est, cum annis quinque præfuisset, vir alioquin ingenio non improbo, neque auri aut vindictæ cupido. Alij tradunt Romæ eum Imperium tenuisse, sed à Valentiniano tertio oppressum Ioannem.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Videtur eádem numismatis formâ uti voluisse, quâ suprà Theodosius cum filiis: ut se & inter participes, atque consortes Imperij & Victoriarum numeraret.

DOMINVS NOSTER VALENTINIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Fuit iste Flavius Placidius Valentinianus filius Constantij Cæsaris & Placidiæ Theodosij filiæ, à Theodosio Iuniore (cujus hîc in serie effigiem desideramus, ex Arcadio & Eudoxiâ nati, & Constantinopoli per XLVIII. ætatis & regni annos post Arcadium Imperio potiti) cùm de morte Honorij patrui inaudisset, in Cæsarem electus, & Romam missus Augustus, Eudoxiâ filiâ Theodosij in uxorem acceptâ. Ipse cum Genserico Vandalorum rege pacem sanxit, parte Africæ ei concessâ. Adversus Attilam Hunnorum regem in campis Catalaunicis acerrimo prælio conflixit, cæsis ad centum quinquaginta hostium millibus victoriâ non incruentâ potitus, ductu Ætij, quem post ob gloriam militarem affectatæ tyrannidis suspicione laborantem, successus ejus metuens Maximi viri potentissimi, & æmuli delatione, occidi jussit: à cujus post militibus, Thrasilâ duce & percussore, ipse Valentinianus in campo Martio confossus est XV. Kal. April. quo die Vrbs Roma iterum à Vandalis capta est. Præfuit Occidentis Imperio annis triginta. Post quem illud Imperium variè distractum, & per partes à variis Ducibus & populis occu-

Digitized by Google

occupatum fuit, Francis, Scotis, Anglis, Hunnis, Vandalis, aliisque.

Sequitur numisma ejus sine inscriptione, habens Crucis imaginem in coronâ laureâ descriptam, sive eâ coronatam. Trophæum est salvificæ Crucis, velut Victoriarum omnium auctoris, & præsidis. Symbolum declarans Christianæ religionis cultum de Gentilium impietate & idololatriâ velut triumphum duxisse. Alludit fortè hoc Emblemate Valentinianus, ad historiam, quam in Iuliani Apostatæ gestis Sozomenus, & Nicephorus tradunt, & Gregorius Nazianzenus refert Orat. 1. in Iulianum his verbis: *Ferunt, cum ipse* (Iulianus) *sacris operam daret, exta animalium coronatam Crucem edidisse. Quæ res alios quidem horrore, summâq; sollicitudine & anxietate affecit, eoq; adduxit, ut potentiam nostram persentiscerent: at impietatis magistro animum videlicet addidit, tamquam circumscripti, atque undiq; concluſi essemus: sic enim circulum & Crucem extempore interpretatus est.* Litteras COMOB. interpretantur: CONSTANTINOPOLI MONETA OBSIGNATA, ut suprà diximus.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. R. V. Stat Valentinianus hastâ, in cujus summitate Crux est, loco labari, armatus, sinistrâ Victoriam gestans, dextroq; pede caput ingentis & tortuosi colubri proterens & conculcans. Designat virtute & præsidio Crucis CHRISTI draconem illum, qui in hac serpentis specie humanum genus superaverat, jam penitus esse prostratum, & sub pedibus Christianorum jacere. Hieroglyphicum est superati hostis generis humani. Ad quod alludere videtur auctor Historiæ Passionis Sanctæ Cæciliæ, & sociorum: *Iacet*, inquit, *nunc sub Sanctorum pedibus Inimicus, & dans*

Digitized by Google

dans mugitus per lunaticos & energumenos clamat, & pœnas incendij quas patitur indicat. Respicit Valentinianus ad versum Psalmistæ Psalm. XC. *Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem*: quem & Heraclius Numo inscripsit.

Sequitur idem emblema, parùm admodum differens à præcedenti.

DOMINVS NOSTER MARCIANVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavij Valerij Marciani, qui militaribus functionibus, prudentiâ & integritate vitæ clarus, Pulcheriæ Theodosij sororis studio atque operâ admodum senex ad Imperium promotus est. Imminutum annorum aliquot lapsu Orientis Imperium prudentiâ & consilio mirificè reparavit: Cum Parthis & Vandalis fœdus percussit, Attilæ minas compescuit. Nomades & Blemios Æthiopiâ dilapsos per Alexandriæ Procuratorem domuit. Arma numquam nisi provocatus movit, hanc sæpè in ore habens sententiam: *Dum in pace esse possumus, arma non induamus.* Anno Imperij sexto, & mense sexto obiit, conspiratione Asparis veneno, ut suspicio fuit, extinctus.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & sertum laureum dextrâ, siniſtrâ globum Cruce impositâ ornatũ præferens, loco victoriolæ, quam præcedentes Principes ei impositam ferebant. Designat Christianus Princeps PER CRVCEM VICTORIAS SPERANDAS, per Crucem Orbem domitum, & subjugatum, exemplo Magni Theodosij qui sup. Tab. LIX. simili emblemate primùm usus.

Digitized by Google

TABVLA LXII.

LEONIS *Imp.* AVGVSTVLI, SEVERI, & IVLII NEPOTIS *Tyrannorum*, & ZENONIS ISAVRICI.

DOMINVS NOSTER LEO PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flavij Valerij Leonis, qui natione Græcus, per factionem Aſparis, qui Marcianum interfecerat, ex tribuno militum Imperator creatus eſt. Rexit Orientale Imperium per annos XVII. Leonem nepotem ex filiâ Ariadnâ, & Zenone ſucceſſorem ſibi declaravit. Traditur multis virtutibus claruiſſe, & præcipuè miſericordiæ operibus, illudque in ore ſæpe habuiſſe benefici animi ſcitum: *Quemadmodum ſol cunctis, quæ illuſtrat, nonnihil impertit caloris, ſic Princeps ſuâ debet eos dignari miſericordiâ, quos contuetur.* Fuit autem ſub eo, anno ſecundo, graviſſimus terræmotus Antiochiæ, & quatriduanum incendium Conſtantinopoli, quo tota ferè civitas conflagravit.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Victoria ſtans, & prægrandem Crucem erectam tenens, gemmis, ut apparet, condecoratam, & in ſummo, velut titulo CHRISTI, & paulò infrà X litterâ tranſverſâ inſignem. Pius Imperator gemmis & margaritis auroque Crucem decorandam cenſuit, cujus virtuti & præſidio acceptam fert de hoſtibus Victoriam. Citat Adolphus Occo aureum Ortelij numiſma, in quo hæc Leonis inſcriptio Græca, ſed Latinis litteris exarata: LEON EN CHO BASILEVS ROMEON. Id eſt: *Leo in* CHRISTO *Rex Romanorum*. Regi Regum CHRISTO Domino ſceptri honorem

Digitized by Google

norem deferre voluit, *per quem Reges regnant, & legum conditores justa decernunt*, ut ait Sapiens Proverb. VIII. Stella Orientis Imperium præfert, PERPETVI titulus hîc primùm usurpari cœptus stabilem designare videtur, & perseveraturam Imperij potentiam.

DOMINVS NOSTER AVGVSTVLVS PERPETVVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Flavij Momyllij Augustuli, qui puer admodum Ravennatium studio ab Oreste patre ad Imperium productus est, sed undecimo mense arreptæ dignitatis, patre ejus ab Odoacre Gothorum rege interfecto, ipse purpuram abjecit, & in exilium pulsus est.

VRBS ROMA. Insidet spoliis Roma Vetus, filo corporis & ornatu ferè quo suprà aliquoties, dextram mamillam exsertam gerens. Gloriatur Imperio Occidentis, in quod per factionem intrusus erat.

DOMINVS NOSTER LIBIVS SEVERVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flavius Libius Severus, qui & Severianus dictus natione Lucanus, apud Ravennam Imperator & Augustus salutatus, Alanorum regem Biorgum superavit. Post tertium Imperij arrepti annum Romæ obiit, veneno, ut nonnulli tradunt, extinctus. Historici eum Vibium vocant.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Severus Cruce armatus, & serpentis caput dextro pede conterens: eodem emblematis hieroglyphico & formâ, quâ suprà Tab. præced. usus fuerat Valentinianus III. quo de ibi diximus. R. M. fortè, RAVENNATIVM MONETA, vel ROMANA.

Digitized by Google

DOMINVS NOSTER IVLIVS NEPOS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flavius Iulius Nepos Glycerio, (qui Senator Romæ invitus assumere Imperij insignia coactus fuerat) expulso, & Salonis Dalmatiæ Vrbe ad Episcopatum postea provecto, successit: sed Augustuli factionem timens in Dalmatiã fugit, Saloniſque cæsus est.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat Angelus Victoriæ specie, Crucem ingentem auro gemmiſque ornatam dextrâ tenens. Habet supra tabellam, quasi titulum CHRISTI Domini referentem. Omnes isti deinceps sive legitimi, sive intrusi Imperatores Crucis signo gloriantur, ejuſque virtuti victorias suas adscribunt. De his gemmatis Crucibus velut trophæis Prudentius, Romani in personâ CHRISTI compellans, contra Symmachum lib. 1. sic ait:

Agnoscas Regina libens mea signa necesse est:
In quibus effigies Crucis aut gemmata *refulget,*
Aut longis solido ex auro præfertur in hastis.

Sed & D. Chrysostomus (citante Card. Baronio Annal. tom. IIII.) refert: *Solitam fuisse effigiari Crucem ex auro, margaritis, ac gemmis: ut scirent omnes, Crucem supplitiis infamatam, ipso visu horrendam, ore nefandam, & horrore cavendã, ex quo eam pro salute hominum* CHRISTVS *Redemptor noster sponte subiit, jam fuisse redditam fulgentem, decoram, atque gloriosam.* Homil. de ador. Cruc. De litteris R. V. suprà conjecturam nostram posuimus.

DOMINVS NOSTER ZENO PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flavij Zenonis, ex Isauriâ Ciliciæ patriâ *Isaurici* cognomen sortiti: Fuit à Leone juniore filio suo, Imperij in se collati insignia patri, novo pietatis exemplo, cedente, coronatus.

Digitized by Google

ronatus. Vultu pariter atque ingenio turpi, moribusque solutis. Vt Tyrannus imperavit fratris Cononis operâ in cædibus & sanguine grassatus. Theodoricum Ostrogothorum regem contra Odoacrem in Italiam immisit. Basilisci factioni pòst cedens, in Isauriam, privatam vitam acturus, cum uxore concessit. Sed Basilisci tyrannidem populus non ferens Zenonem revocavit, & regno restituit. Ipse Basiliscum cum filio captum relegavit in Cappadociam, & postea interfecit, ut & Leontium qui Orientem invaserat. Cum annis XVII. regnasset, fraude uxoris occubuit, quæ eum ebrium sepulchro inferri jussit, quod magno lapide obstrui mandavit, ubi nemine ad clamores ejus opem ferente, mori coactus est.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM NOSTRORVM. Stat Angelus cum trophæo Crucis gemmatæ, ut suprà in Nepote.

TABVLA LXIII.

ANASTASII, IVSTINI, & IVSTINIANI *Imppp.*

DOMINVS NOSTER ANASTASIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Flavius Anastasius, Dicorus dictus à discoloribus oculorum pupillis, studio Ariadnes Augustæ, quæ Leonem maritum oppresserat, Imperator factus eam uxorem duxit, ac ipso die nuptiarum, donativi loco, tributum chrysargyrum omnibus remisit. Isauros domuit, varios Imperij usurpatores superavit & supplicio affecit. Primùm Orthodoxus Christianus, post Eutychianæ hæresi addictus, quaternitatem pro Trinitate adorandam præcipiens.

Digitized by Google

Obiit fulmine, ut fama est, extinctus, anno Imperij XXVII. ætatis LXXXVIII.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria adcurrens cum palmâ, & laureâ coronâ. De variis est hostibus, quos suprà recensuimus.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & respectans, globum terræ Cruce insignitum portans, stellulâ infrà positâ: hoc est, Oriente sub præsidio & tegmine Crucis acquiescente.

DOMINVS NOSTER ANASTASIVS PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Anastasij armati, & thorace, scuto, galeâ cristatâ, jaculoque seu hastâ instructi, ad imitationem Theodosij & successorum, qui bellicæ virtutis laudem hoc scemate captaverunt.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. AR. Stat angêlus seu Victoria filo angeli Crucem gemmatam sustinens, qualem Tab. præcedenti habuimus in Iulio Nepote, & Zenone. Ejusdem argumenti & sensus est numisma AR. quid. signet, an fortè *Ariminum*, ut monetæ hujus officinam, non definiam.

DOMINVS NOSTER IVSTINVS PERPETVVS AVGVSTVS. Flavius Anicius Iustinus è Thraciâ obscuro loco natus, à teneris bubulcus & subulcus, inde miles, post princeps ordinis: tandemque per dolum suffragia, à militibus Theocritiani in favorem nundinata in se vertens, electus est, & à Senatu approbatus, ut vir militaris labantem Rempub. resti-

Digitized by Google

restitueret. Theocritianum, Amantium, & Andream insidiatores suos sustulit. Orthodoxæ religionis assertor Arrianos Orientis finibus ejecit, Chalcedonense Concilium promovit ac defendit, Catholicæ & Orthodoxæ fidei professores Episcopos ab Anastasio ejectos restituit. Novem annis laudabiliter cùm præfuisset, decessit, adoptato paulò ante & successore sibi declarato Iustiniano sororis suæ filio.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. I. Victoria adcurrens, ut suprà in Anastasio. I. littera fortè designat inter tres Augustos hoc numisma Iustini peculiare.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens & respectans, ut suprà etiam in Anastasio.

DOMINVS NOSTER IVSTINIANVS PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies est Flavij Anicij Iustiniani, Legum Romanarum collectione & concinnatione notissimi: qui accepto ab avunculo Imperio anno XLIV. ætatis, animum ad illud restituendum stabiliendumque adjecit. Orientem pacavit, Persas ex Mediâ ac Syriâ prædas agētes per Belisarium repressit, & trans Euphratem removit. Romam à Gothorum manu vindicavit, Africamque, pulsis Vandalis, Imperio asseruit, deque Gelimero eorum Rege capto Constantinopoli triumphavit. Per Narsetem Ducem, Totilam Gothorum regem, Româ captâ & spoliatâ in Italiâ regnantem interfecit, Gothorumque nomen in Italiâ delevit. Quibus ex victoriis inter cæteros titulos etiam *Gothici*, *Vandalici*, & *Africani* insignitus fuit. Hisce Victoriis partis, & pace Imperij stabilitâ Legum Romanarū cōfusam seriem in unum corpus redegit, & distinxit, & Iurisprudentiam Romanam informem antè, perfecit:

Digitized by Google

fecit: Eo fine, ut ipſe aſſerit in Proœm. Inſtit. *ut utrumq; tempus & bellorum & pacis rectè poſſit gubernari, & Princeps Romanus non ſolùm in hoſtilibus prælijs victor exiſtat, ſed etiam per legitimos tramites, calumniantium iniquitates expellat: & ſit tam Iuris religioſiſſimus, quàm victis hoſtibus triumphator magnificus.* Templum SOPHIÆ SANCTÆ titulo, auguſtiſſimum Conſtantinopoli condidit. Iuſtitiâ & integritate Princeps inſignis habitus, ſed de avaritiâ notatus, & quod Eutychianæ hæreſi fuerit addictior. Deceſſit ſenio confectus, & mente de ſtatu deturbatâ, anno ætatis LXXXIII. Imperij XXXIX.

VICTORIA TRIVM AVGVSTORVM. Stat ſpecie Victoriæ Angelus ingentem crucem gẽmatam ſuſtentans, exemplo à prædeceſſoribus ſuprà petito, & ſibi cum Occidentis Imperij conſortibus communi.

TABVLA LXIV. & ultima.

Continet Effigies IVSTINI IVNIORIS, CONSTANTINI, MAVRITII, FOCÆ & HERACLII.

DOMINVS NOSTER IVSTINVS PERPETVVS AVGVSTVS. Iuſtinus junior Iuſtiniani ex filio nepos, ab avo ad gubernacula rerum admotus, dexteritate agendi & magnanimitate commendabilis, ſub initia militem & cives liberalitate demeruit: Sed poſtea ad pecuniam colligendam attentior, etiam cum periculo divitũ, in quorum facultates inhiabat, Pelagianæq; hæreſi addictus Orthodoxos afflixit, Perſicum fœdus diſſolvit, quorum cùm arma in ſe convertiſſet, illiq́ue magnis copiis Romanum ſolum depopulati eſſent, in mæ-

Digitized by Google

in mærorem & ex eo in amentiam præ dolore animi actus, pedumque pòst doloribus tortus ex hac vitâ migravit, anno Imperij XIII. declarato ſucceſſore Tiberio Conſtantino.

VICTORIA AVGVSTORVM. Victoria gradiens ſertum laureum & palmæ ramum ferens, ut ſuprà ſæpiùs. Litteræ A MR. compendioſo ductu, fortè MARIÆ *Virginis Deiparæ* honorem & nomen prædicant.

Sequitur P. Orbi inſiſtens, tranſverſâ lineâ intercidente, inter duas ſtellas, & coronâ laureâ circumdante. Hieroglyphicum eſt nominis CHRISTI, in quo, ingenioſo ductu, littera græca X, tranſverſum græcum pariter P, velut uno charactere format, & Crucem inſuper ipſam exprimit: ſignificans Orbem terrarum, ab Oriente ad Occidentem (quod per ſtellas à dextris & ſiniſtris appoſitas intelligimus) à Chriſto per Crucem ſubactum: ejuſq; Nomen glorioſum de hoſtibus tam internis quàm externis triumphum duxiſſe, (qui per lauream triumphalem exprimitur) tum & gloriam hanc Domini ſine fine duraturam, quod per coronam circularem, cujus figura initij & finis expers eſt, deſignatur.

DOMINVS NOSTER TIBERIVS CONSTANTINVS, PIVS, FELIX, AVGVSTVS. Effigies Tiberij Conſtantini, qui Thrax origine, ſed juſtitiâ, prudentiâ, liberalitate, aliiſque dotibus Imperio dignis illuſtris, à Iuſtino vivo in conſortium Imperij adſcitus, ei ſucceſſit. In pauperum eleëmoſynas profuſus, quantò plus piè ſparſit, tantò plus conſecutus eſt. Nam & Iuſtini & Narſetis theſauros ingentes reconditos reperit & detexit. Magnâ de Perſis victoriâ potitus eſt, captivoſque omnes Conſtantinopolim abductos veſtibus ma-

Digitized by Google

gnificè exornatos in patriam remisit: quâ benignitate magnâ sibi laudem ac benevolentiam conciliavit. Cum Longobardis Romam diu obsidentibus pacem fecit. Post gravissima bella gesta in morbum incidens, Mauritium generum adoptavit, præsenteque Patriarchâ, & Senatu Imperium ei tradidit, æquitatem ac Iustitiam commendans, nec ita multò post naturæ concessit, anno Imperij VII.

VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. A. Stat Angelus sive Victoria, quo suprà filo, Crucem gemmatam sustentans. Emblema ei cum prædecessoribus & consortibus commune.

VICTORIA AVGVSTORVM TRIVM. O. Stat in gradu stabili Angelus Victor, dextrâ manu baculum gestans, sive Episcopale pedum, in cujus summo est hieroglyphicus character CHRISTI, & Crucis ejus: in sinistrâ fert orbem terrarum Crucis signo subjectum. A quâ ingeniosâ formâ; simul CHRISTI nomen, & victoriam Crucis in baculo exprimente Episcopalis dignitatis insigne sceptrum figuram traxit: quod etiámnum ad Pastorale munus designandum (quo ex Christi verbo, *Pasce oves meas*, summo in terris Pastori CHRISTI Vicario Pontifici Romano, velut optiones accedunt, & coôperantur) in solemni inauguratione ipsis traditur. Neque enim à litui Romani incurvâ formâ, quod nonnulli autumât, id derivari potest, quòd à Gentilium ritibus sacri Pontifices, ut maximè abhorrerent: neque ab opilionis baculo, quo ipse supernè parum inflexo pecora aberrantia coërcet, quamquam allegoria nominis & symboli non aliena sit; sed potiùs à ligno Crucis CHRISTI. Ad quod & Psalmista alludere, aut prophetico spiritu respicere videtur, dum Psalmo XXII. præfatus,

Digitized by Google

tus, quod Dominus regat eum & nihil ei deerit, quod in loco pascuæ ab eo collocatus sit, mox addit: *Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.* Cujus & Crucis CHRISTI, ipsius Davidis baculus, in quo contra Goliath prævaluit, typus & symbolum fuerat. Accedit huc, quod Cardinalis Baronius tomo Annal. III. Epitaphium Christiani pueri producat, cujus in marmoreâ tabulâ inscriptioni idem character hieroglyphicus in hastâ erectus expressus est, quam hujuscemodi omnino formæ, imago togata, seu potiùs sacrâ induta veste, ibidem insculpta dexterâ sustentat. Putem hoc scemate Tiberium gratitudinem insigniis Patriarchæ Ioannis detulisse, à cujus manu Imperiale Diadema capiti ejus impositum fuerat: simulque ostendere voluisse CHRISTI auspiciis, angelorumque ministerio Victorias omnes ex hoste sperandas.

DOMINVS NOSTER MAVRITIVS PERPETVVS AVGVSTVS. Flavius Tiberius Mauritius gente Cappadox, ex Notario, ob rei militaris peritiam factus excubitorum Tiberij Præfectus: pòst gener ascitus, ab eoque adoptatus, & in Imperio successor designatus. Sub initia Persas per Legatos fudit, sed pacem deinde cum ipsis firmavit: Scythas Mæsiâ expulit: Longobardos in Italiâ compescuit, & Hunnos Pannoniis ejecit. Victoriis clarus in militum suorum odium incidit propter avaritiam: Cùm & pecuniæ coacernandæ studio, rapinis & cædibus indulgeret, & stipendiis militem defraudaret. Quapropter Focâ Scythiæ Præfecto, Duce, eoque in Imperatorem electo, conspiratione militum Scythici præsidij, Chalcedone interfectus est, cum omni prosapiâ: quando & Constantia uxor, Theodosius, Tiberius, & Constantius

Digitized by Google

filij, totidemque filiæ, casu prorsus miserabili & in exemplum raro, sub oculis ejus omnes obtruncati fuere. Quo in luctuoso humanæ sortis & miseriæ spectaculo, fortis ac patientis animi, resipiscentisque insigne testimonium dedit, ad singula suorum funera non aliud profatus, quàm: *Iustus es Domine, & recta judicia tua.* Ipse enim, (ut habet Sigeberti Chronicon ad annum Domini DC. III. *se cum suis à Focâ interficiendum divinitùs prædixit: & malorum pœnitens, ea sibi hîc retaliari, per se, & per servos Dei, instanter exposcit.* Vixit annis LXIII. in Imperio ad XX.

In aversâ numismatis parte est, sine inscriptione character CHRISTI in coronâ laureâ, qualis suprà in Iustino, ubi de eâ diximus.

DOMINVS NOSTER FOCAS PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flavij Focæ, qui ex Præfecto limitis Scythiæ, ab exercitu, cui præerat, per cædem Mauritij Imperator electus, & Augustus salutatus est. Primò quidem talem se Gentibus ostendit, ut multæ cum illo pacem sancirent. Sed cum de more ad Chosroen Persarum Regem Legatos mitteret suæ electionis indices, ille indignatus ob Mauritij pridem amici tam crudelem cædem, Focæ bellum intulit: secundoque ejus anno, Syriam, Palæstinam, & Phæniciam ei eripuit: Hierosolymam cepit, Crucemque CHRISTI, jam tum à Constantini Magni temporibus devotè ibi cultam, inter alia luculenta spolia, in Persiam avexit: spoliatisque passim templis & incensis, multisque Christianorum millibus abductis in captivitatem, cæsis in Vrbe sanctâ, & circa eam, ad nonaginta millibus, omnia loca cædibus & incendiis depopulatus est.

Quæ

Digitized by Google

Quæ clades in Iberos, Armenios, Arabes, Dardanos, & Thraciam ac Macedoniam incolentes maximè graſſata eſt. Sed & Germania, Hiſpania, magnaque Italiæ pars ab eo defecerunt, Ægyptum etiam Saraceni vaſtaverunt. Ipſe autem avaritiæ & rapinis deditus, bello ignavus, adulterijs infamis: & ex Perſicæ ſervitutis more, ac luxu per aulicorũ manus & conſilia ſecreta, cuncta adminiſtrans, populum exactionibus & injuſtis vexationibus exulcerabat. Quare cùm mores ejus omnibus graves inviſique eſſent; conſpiratione in eum per Heraclonam, Heraclium, Priſcumque generum ſuum factâ, primùm Focas in vincula conjectus eſt: Deinde manibus pedibuſque truncatis, genitalibus etiam, in deteſtationem libidinis ejus, præciſis, capiteque reſecto in ignem conjectus eſt. Omnes inſuper fratres ejus & neceſſarij, in perfidiæ, & crudelitatis in Mauritium perpetratæ talionem & vindictam, cum eo obtruncati ſunt, anno Imperii ejus octavo.

VICTORIA AVGVSTORVM. Stant duæ mulieres, Crucibus in capite aut fronte inſignitæ, baculoſque ad modum Crucis manu geſtantes, excelsâ Cruce intermediâ ſuper baſim collocatâ, eâ ferè formâ & ejuſcemodi augulis, quibus in Inſignibus Hieroſolymitana Vrbs uti ſolet. Quare fortaſſe hîc votivæ Chriſtiani populi, ad loca ſancta, & ad Crucem Domini ab Helenâ Hieroſolymis adorationi expoſitam, peregrinationes deſignantur: quas, antequam Crux à Perſis captiva avecta eſſet, ibi crebras hoc tempore fuiſſe veriſimile eſt. Adfert & Adolphus Occo alia Focæ Numiſmata Crucis in haſtam erectæ, & globi Cruce inſigniti teſſeris ſignata.

Digitized by Google

DOMINVS NOSTER HERACLIVS PERPETVVS AVGVSTVS. Effigies Flavij Heraclij, qui Heraclonæ Prætoris Africæ filius interfecto Focâ, ab exercitu Imperator acclamatus est. Patre ejus ex Africâ magno exercitu per Ægyptum in Asiam movente, & in itinere defuncto, Persæ Africam invaserunt. Contra quos Heraclius bellum parans, cum pro inducijs ad se comparandum, Legatos misisset, ab hostibus despectui habitus, & contumeliis exceptus, (responderunt enim non antè se pacem Romanis daturos, quàm Christianam religionem abnegassent) ad indignationem commotus est. Itaque ingenti exercitu in Chosröen ducto, ejusq; Ducibus devictis in Persidem perrexit, eamque ferro & flammâ depopulatus est: ipsoque Chosroe profligato, & Cruce Domini recuperatâ ingentem victoriam reportavit. Post cum Chosroës filij (qui patrem unà cum fratre, quem pater successorem creaverat) interfecit, pacem firmavit: limitemque utriusque Imperij flumen Tigridem designavit. Sub eo Saraceni Syriam, Damascum, & Arabiam occupaverunt, & Mahometi, (novi tunc Pseudoprophetæ, qui sub Heraclij Imperio emersit) legem per illa loca propagaverunt. Senex in dæmonũ præstigias & aruspicinam propensior, ac Monothelitarum sectæ addictus, cùm & incesto se contaminasset, ductâ fratris sui filiâ; pudendo inguinum morbo, & priapismo correptus occubuit, sive hydrope, ut alij tradunt. Vixit in Imperio annis triginta, obiit Constantinopoli, anno CHRISTI IↃC. XL. Post quem deinceps, electione Imperatorum abrogatâ, successio, quasi hæreditariæ Dignitatis in liberos, introduci cœpta est.

VICTO-

Digitized by Google

VICTORIA AVGVSTORVM. Crux est in basi collocata, ferè, prout Numo præcedenti. Auguror hoc Numisma cusum post vindicatam ab hostili manu Hierosolymam, & Crucem ipsam Domini à Persis recuperatam, eodemque loco, quo Salvator noster eam in Passione suâ ipse portaverat, Heraclij ipsius manibus, celeberrimo interveniente miraculo, restitutam. Cujus in Victoriæ & facti memoriam Exaltationis S. Crucis etiámnum in Ecclesiâ festum celebramus. Et non inconcinnè certè hac ipsâ Crucis formâ & charactere, (additis tãtùm per quatuor angulos aliis quatuor cruciculis, fortè quatuor Euangelistarum consonam de CHRISTI Cruce & Passione historiam, eamque per quatuor Orbis partes feliciter propagatam, designantibus) Hierosolyma pro insignibus usa reperitur: cùm brachia hujus figuræ transversa litteram H, stipes autem erectus & medius I formet, quibus principium nominis ejus, & ipsius Domini IHSV exprimitur. Invenit itaque ipsa argutum emblema, quo & nomen suum compendiosè signet, litteris in campo (ut vocant) rubro aureis, id referentibus: & præter SALVATORIS Nomen, Crucis pariter ipsius formam, cum titulo suo supernè affixo ob oculos ponat: lucentem quidem eam ac rutilantem (quod auro significatur) & in aream ruffâ, id est loco ac solo, sanguine Domini respersa, defixam. Cujus adorandæ Crucis pignore, & redemptionis nostræ in eâ consummatæ gloriâ, hæc Vrbs Sanctam se peculiariter, & venerabilem Christianis semper omnibus præbuit. Porrò A litteram ad latus positam Alpha Græcum signare existimo: fuisseque in obsoleto (ut fit) Numismate, ab altero latere consimile, sed quod evanuerit, Ω mega Græcum, per quas (principium ac finem, primum & novissimum in Alphabeto locum obtinentes) Regis Regum

(ut

Digitized by Google

(ut ſuprà etiam attigimus) IESV CHRISTI ſine fine regnantis æternum Imperium (ipſo in Apocalypſi ſic explicante) ob oculos proponitur. *Ipſi* IESV CHRISTO *Domino noſtro* (ut & nos, poſt finem conſideratum, atque viſam vaniratem tot ſceptrorum humanorum, totq; Imperatorum Illuſtrium brevi tranſeuntium, brevi evaneſcentium, huic Commentariolo tandem etiam finem faciamus) *cum Patre & Spiritu Sancto, uni & æterno* DEO, *Regi ſæculorum immortali & inviſibili honor ſit & gloria in ſæcula ſæculorum.* AMEN.

HÆC habui, benigne Lector, quæ de HISTORIA AVGVSTA, hiſce Numiſmatum ſymbolis & Emblematis quadamtenus collectâ, dicere ſeu ediſſerere ſuccincto ſtylo bonum factum putavi. Quo in Argumento pertractando ſi, non ſemel, conjecturam modeſtè potiùs interpoſui, quàm ut in omnibus aſſertionem adhibere præſumpſerim; meminiſſe voles, in gryphis aut ænigmatis (qualia hîc plurima) ingenij etiam laudem habere eum, qui acutè aut appoſitè conjectet, aut divinet, non tantùm qui non aberret, fallatur, aut fallat: & ſic plauſum mihi potiùs, quàm ſibilum repones. Quod ſi & nonnumquam à tuo, aut aliorum ſenſu, quinimo & à vero aberravi (quod potuiſſe non excuſo) cæcutienti in iſtis alienæ mentis & ingenij involucris (quæ plerumque auctor ſibi plaudens captat, ut ingenioſis divinationibus locum faciat, & per obſcura appareat acutior) veniam & indulgentiam benignè concedes. Scio, non defuerunt alij (quorum hæc arena, ſive elegantis ſtudij otioſa ſed litterata profeſſio eſt) nec deſunt, aut deerunt, qui præpete judicij & doctrinæ pennâ, aquilarum inſtar, ſeſe attollentes, ardua penetrare apti ſint, & ſublimia ſcrutari: omniumque obſcuriorum hîc locorum velut

Digitized by Google

velut nubes celeri excuſſoque alarum remigio tranſmittere poſſint. Verùm ego in Antiquitatis venerandæ monumentis, quod fateor, magis hoſpes, humi reptare non tam contentus, quàm coactus fui: & circumſcriptam ingenij aut doctrinæ puſillam facultatem, ceu teſtudineæ tectorio teſtulæ incluſam, circumferre. Quinimo iſtarum, quod ingenuè fateor, acutùm cernentium, & in ſublime volantium velut aquilarum Ego *omnium è alis Haerens*, & ipſorum ſæpe pennis, (id eſt ſenſu & verbis) meam hanc commentationem librans, nubila, & diffuſa hujus ætheris Hiſtorici ſpatia emenſus ſum: & incognita ante, meæque operta divinationi felicius recluſi. In quo, nec inconcinnè, argutum *apiculæ* ingenium imitari fas mihi fuit: quæ ſi longè diſſitos, & ignotos alieni cæli aut ſoli ſaltus delibare intendit, (fingamus velle) non concinniùs id moliatur, aut feliciùs perficiat, quàm ſi magnæ alicujus aquilæ pennas amplexa, iiſque pedum ſuorum glutinoſo vinculo adhæreſcens, celerem, alienarum alarum remigio, & felicem curſum abſolvat. Neque enim ego hujuſce animalculi nomen aut comparationem inconcinnè uſurpem, quando & hæc apicula (tenue dico inſectum ingenij & induſtriæ meæ) ex cultiſſimis Magnanimi & Excellentiſſimi nuper Ducis hortis, aureorum & purpureorum florum copiâ & varietate micantibus, laboriosè collecta hæc velut mella, in alterius non minus generoſi Principis & ſucceſſoris alvearia reconditum, eique omnem laboris hujus ſui fructum dedicatum eat. Quod ut benè vertat ipſe, tuque itidem, Lector, ut faveas, rogamus. Fruere ſic, & vale.

FINIS.

Digitized by Google

APPROBATIO CENSORIS.

HÆc Veterum Imperatorum Numiſmata Aurea, à Iulio Cæſare vſque ad Heraclium continuâ ſerie collecta, & ad archetypos collata, brevi inſuper deſcriptione hiſtoricâ illuſtrata, digniſſima ſunt, quæ poſt alias ſimilis argumenti lucubrationes prælo committantur. vt in quibus Antiquitatis ſtudioſi reperient quod admirentur: copiam videlicet Numiſmatum ſelectiſſimorum, è locuplete penu depromptam: Imagines etiam Veterum ſtudioſius expreſſas, quarum intuitu in eorumdem benefacta ferantur: virtutum deniq; & vitiorum diſpares ſucceſſus brevi compendio conceptos. Quæ omnia cùm in hunc librum, ceu faſciculum congeſſerit IACOBVS DE BIE, *& ſuaviſſima Antiquitatis mella, juxta nominis ſui etymon, in iiſdem recondiderit, magno Reip. commoda & ornamento luce donabuntur. Actum Antuerp. in Seminario Epiſcopali, die* X. *Decembris,* M. DC. XIV.

LAVRENTIVS BEYERLINCK
S. Theolog. Licent., Canon., &
Cenſor Librorum Antuerpiæ.

Cum Privilegio Sereniſs. Belgiæ Principum ad ſexennium. uti latiùs patet ex litteris datis Bruxellæ XIII. Febr. CIↃ. IↃC. XV.

Subſig.

G. VVouwere.

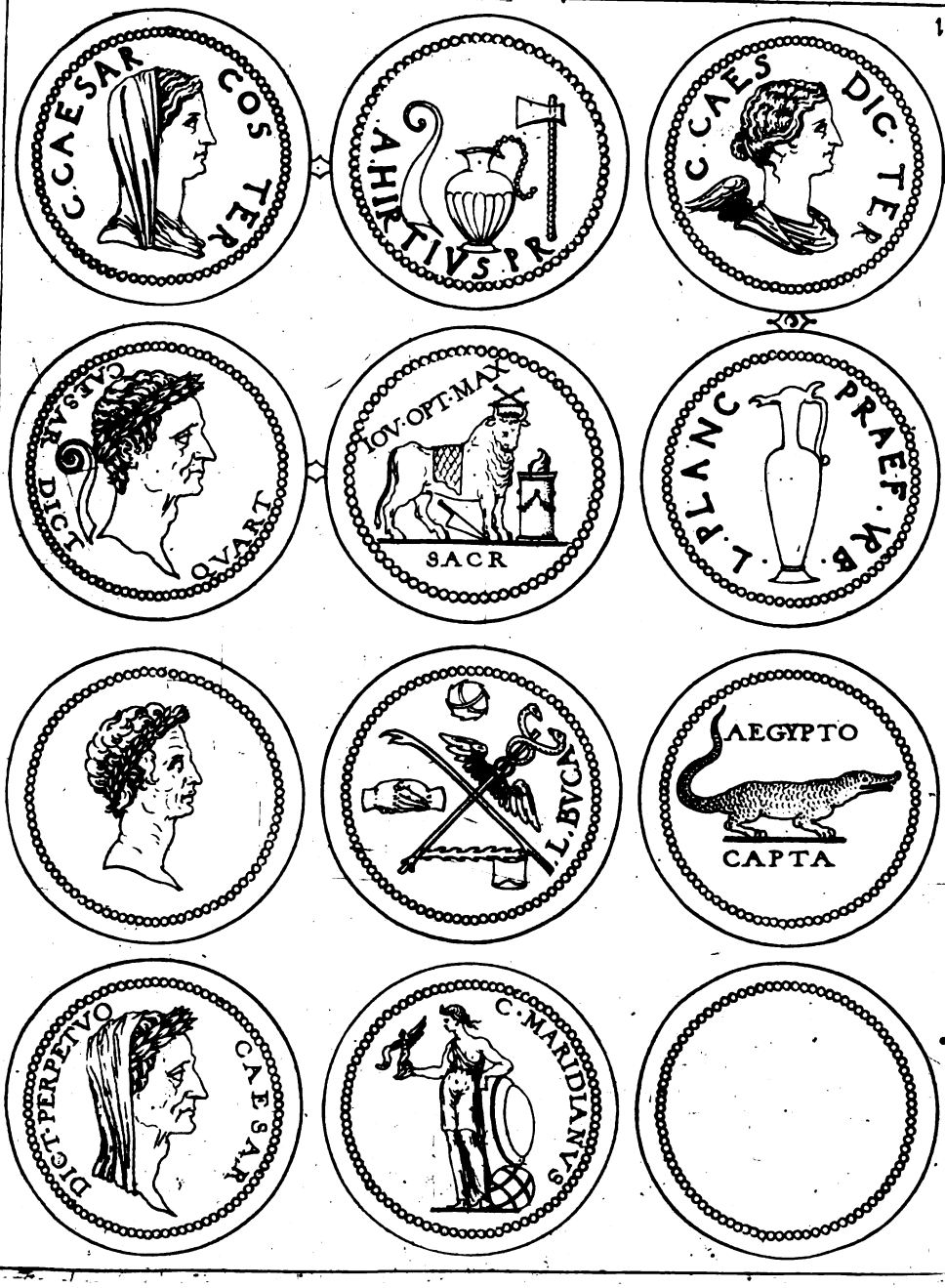
Digitized by Google

ANTIQVITATIS. GENIO.
AVREORVM. NVMISMATVM.
ELEGANS. ATQVE. ERVDITA. COMMENTATIO.
DICATVR.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

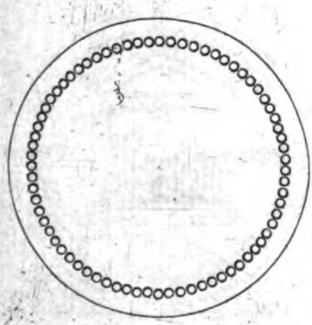

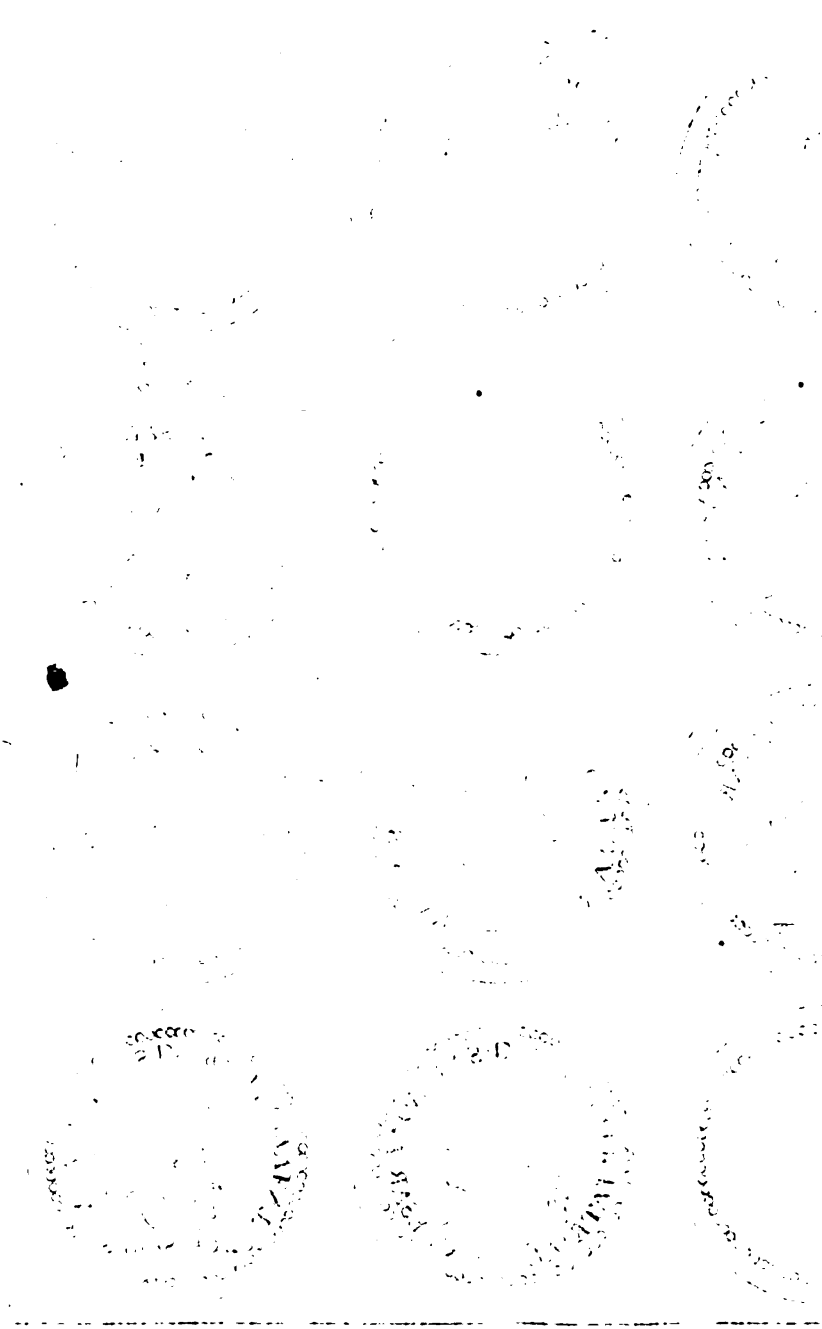

Digitized by Google

Digitized by Google

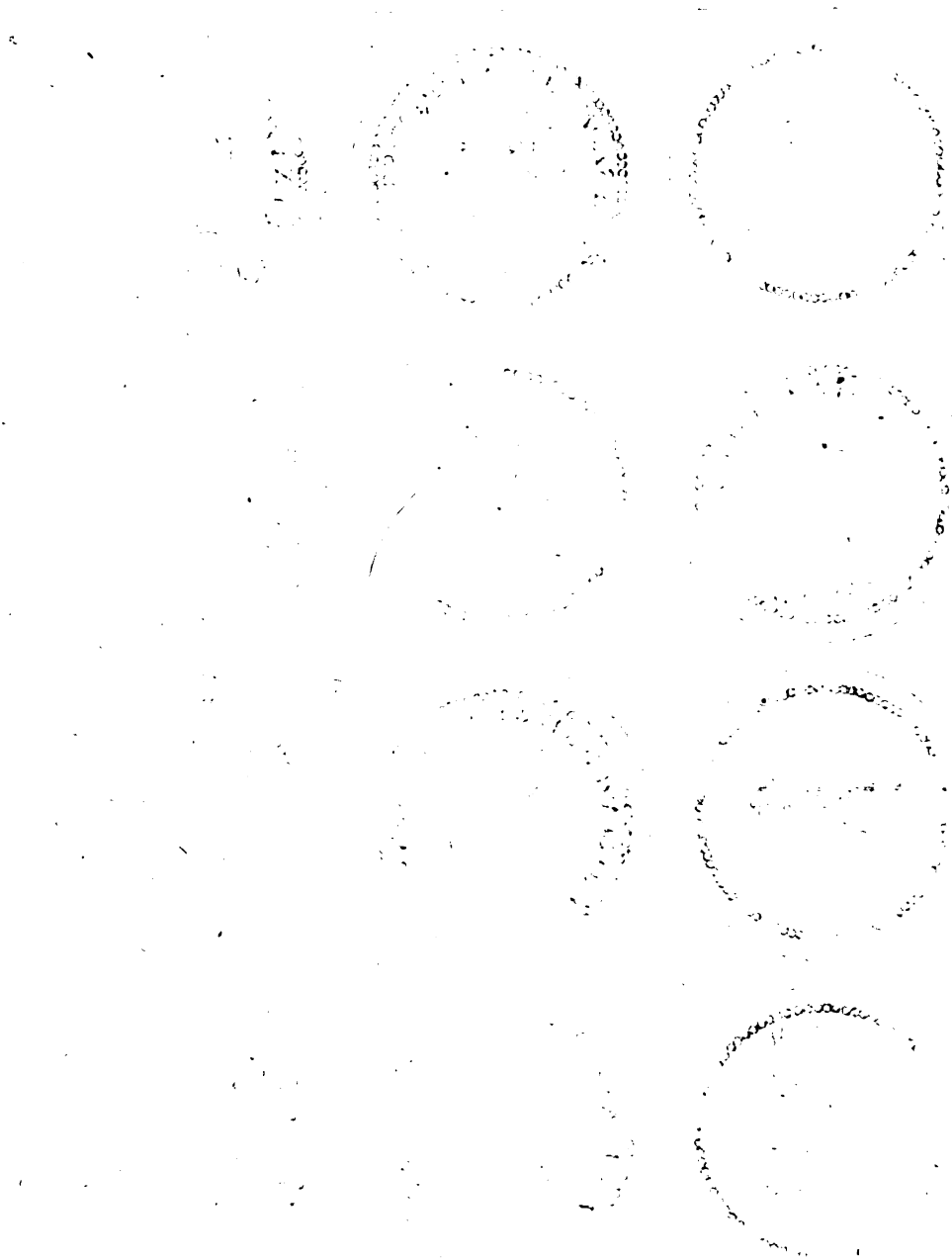

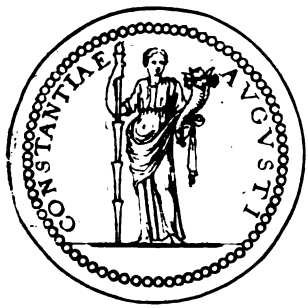
Digitized by Google

Digitized by Google

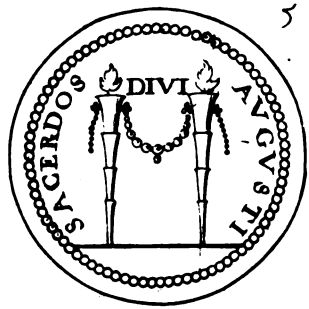
Digitized by Google

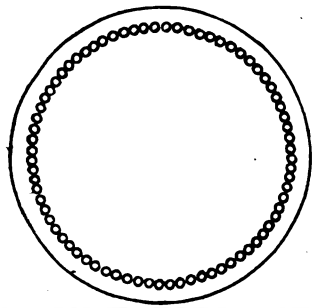

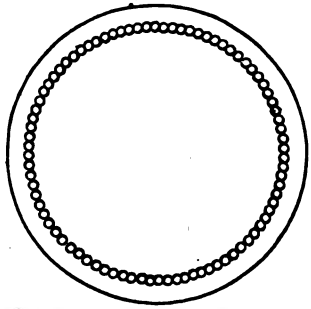
Digitized by Google

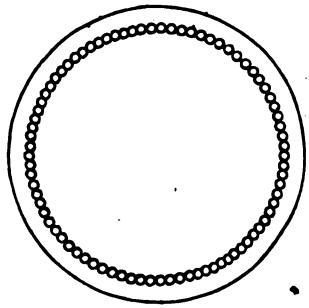

Digitized by Google

Digitized by Google

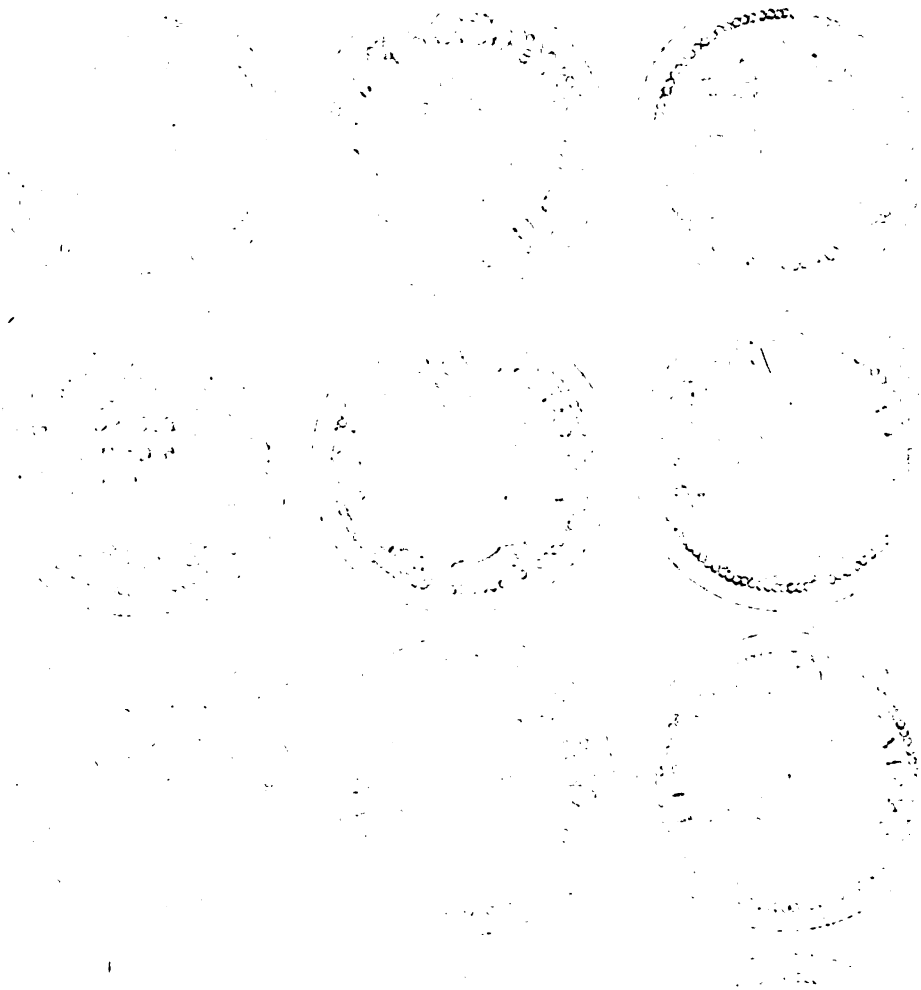

Digitized by Google

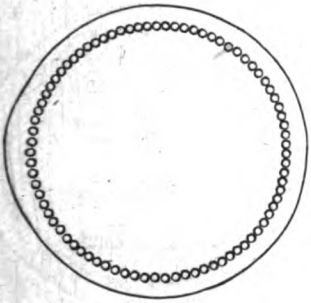

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

NERO·CLAVD·CAES·DRVSVS·GERM·TRIN·VENT·
PRAEMEX·SC·SACERD·COOPTATVS·OMN·CONL·SVL·
AVGVSTI
IMP·NERO·CAESAR·AVG·
EX SC
PONTIF·MAX·TR·P·X·COS·IIII·P·P·
EX SC
TR·P·VII·COS·IIII·P·P·
EX SC
TR·P·VIIII·COS·P·P·
EX SC
PONTIF·MAX·TR·P·
NERO CAESAR
AVGVSTVS GERMANICVS

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

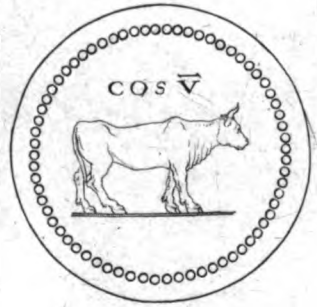

Digitized by Google

Digitized by Google

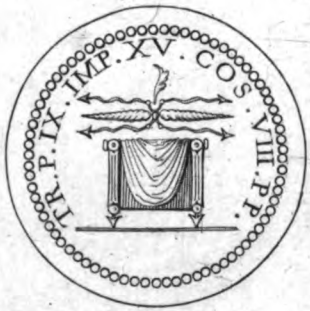

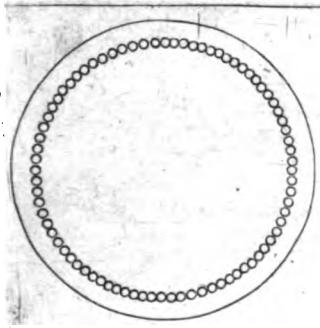
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

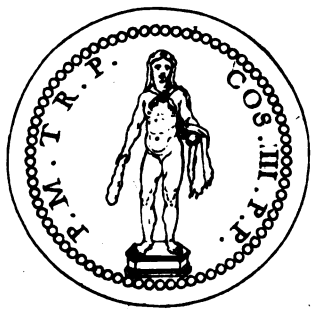
Digitized by Google

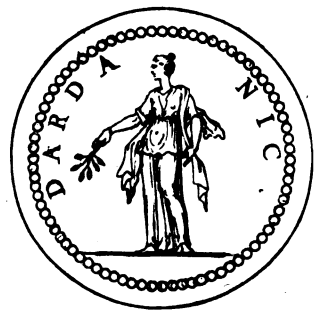

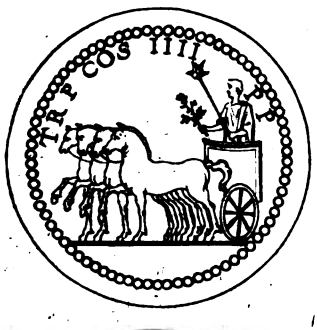

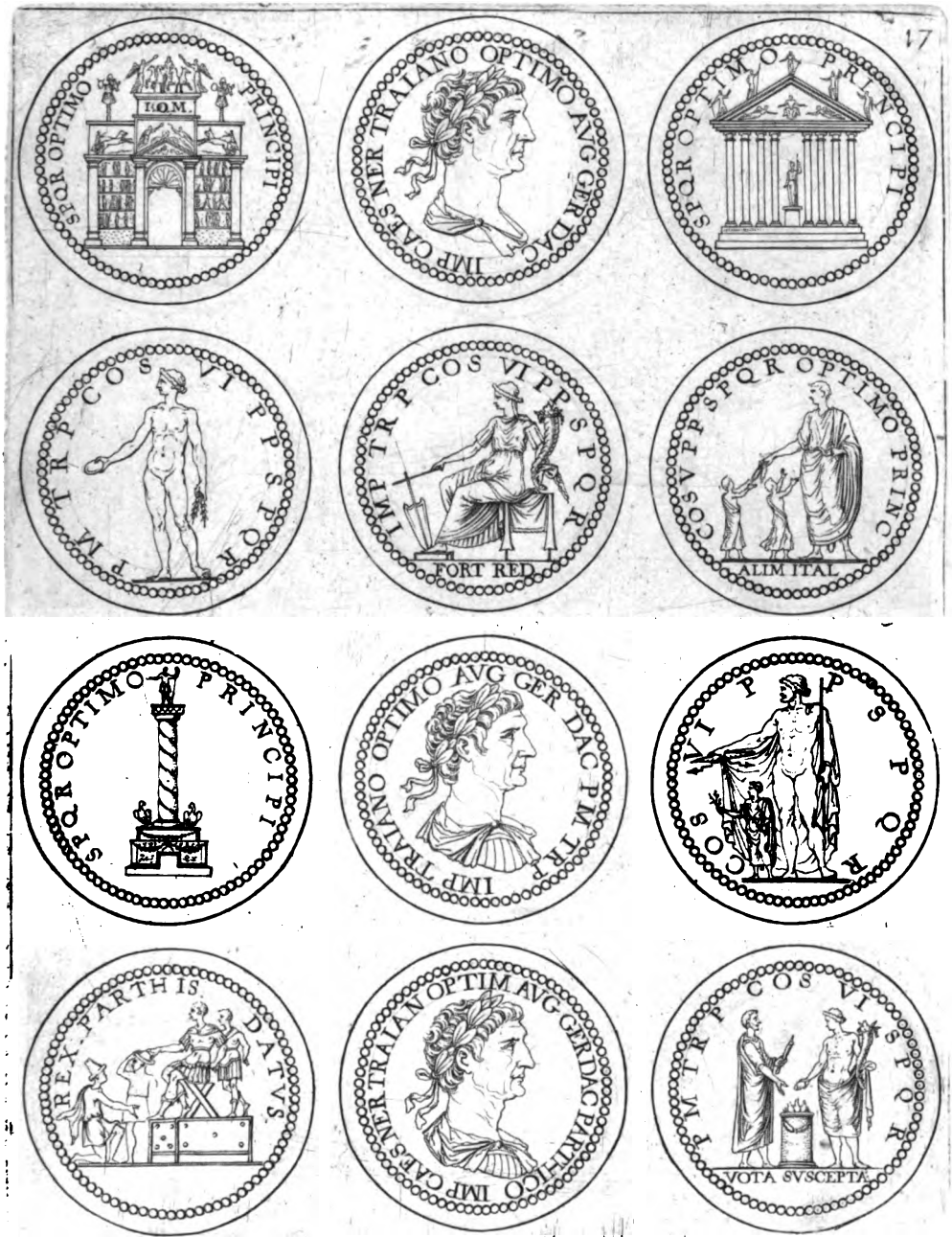
Digitized by Google

Digitized by Google

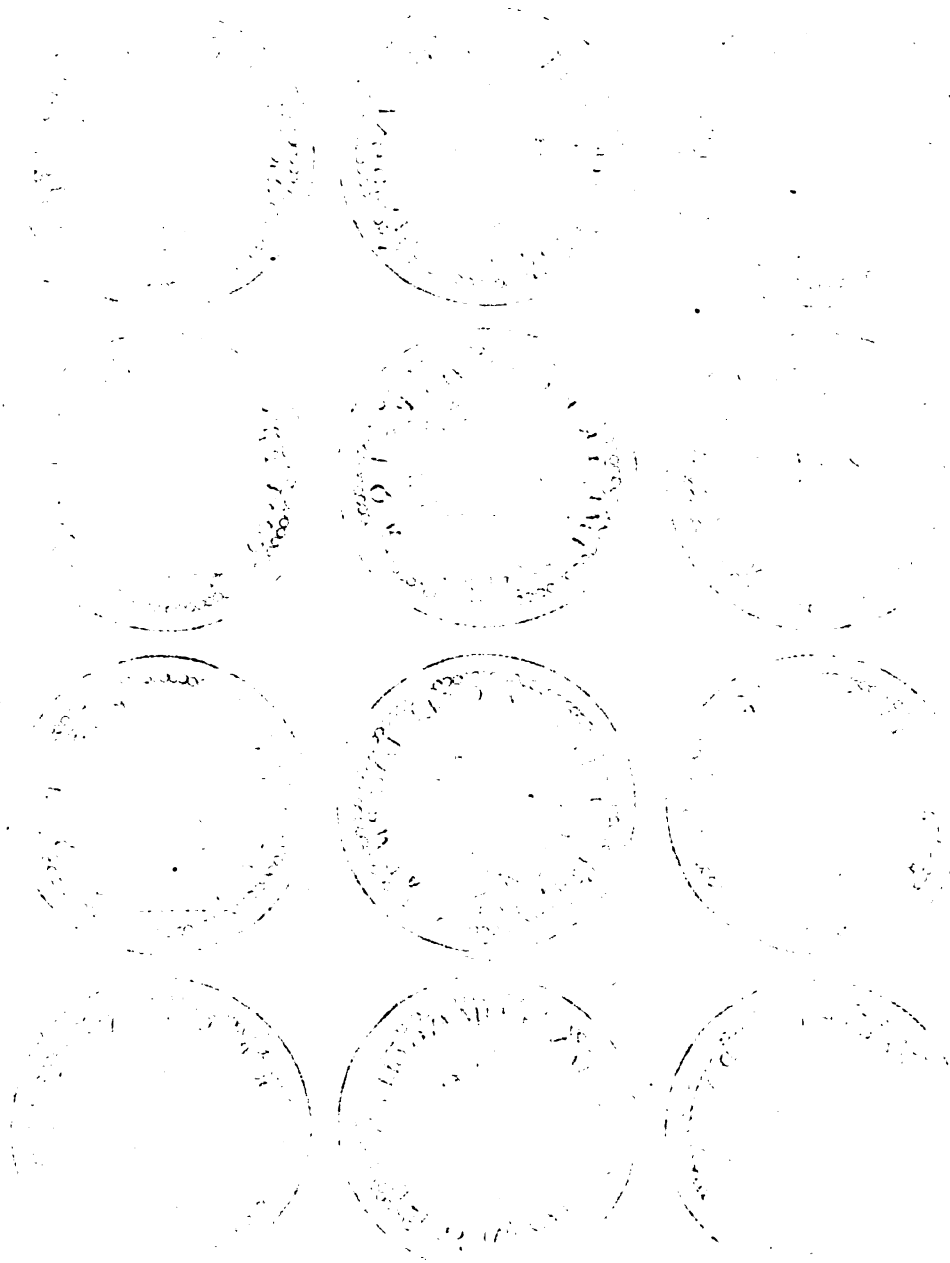

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

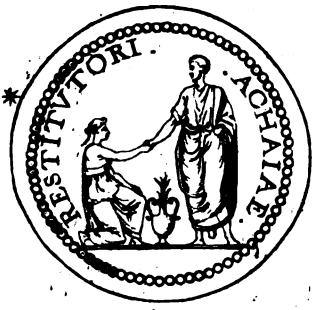

Digitized by Google

Digitized by Google

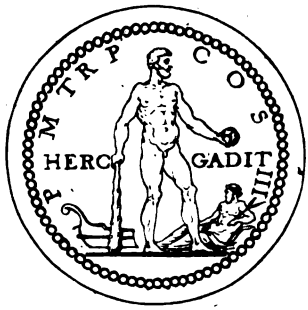

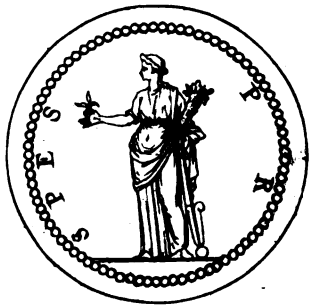

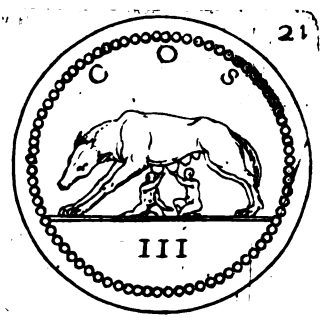

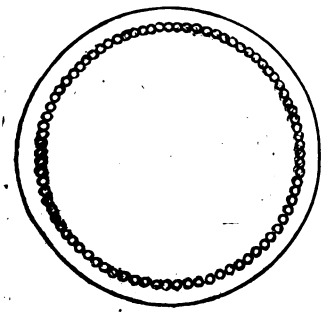
Digitized by Google

Digitized by Google

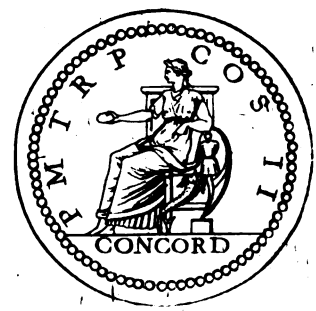

Digitized by Google

Digitized by Google

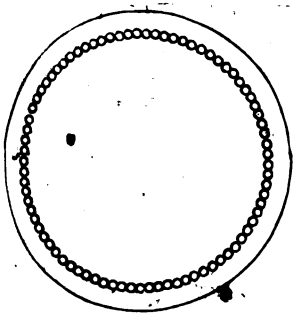

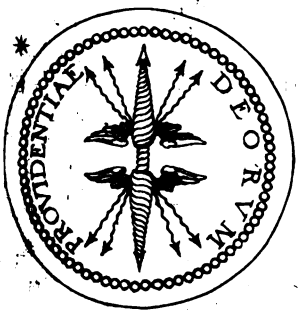
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

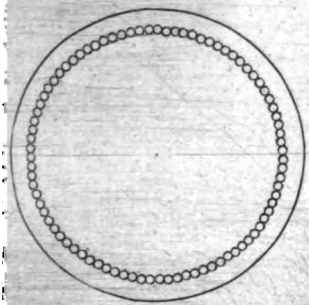

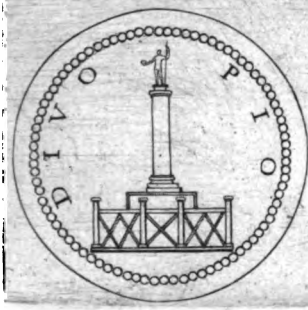

Digitized by Google

Digitized by Google

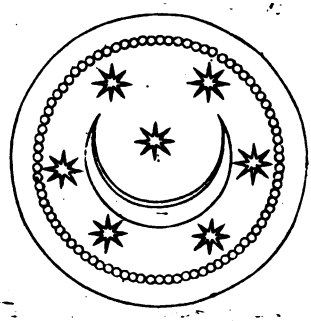

Digitized by Google

Digitized by Google

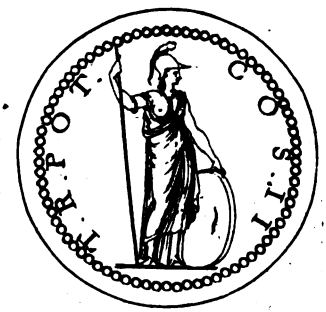

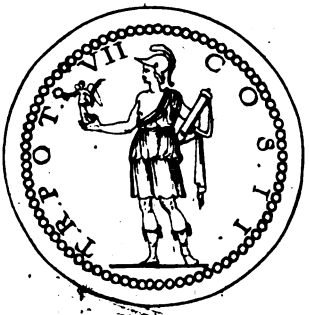

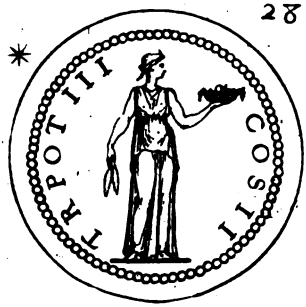

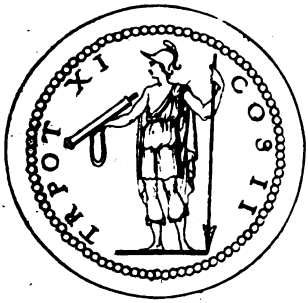
Digitized by Google

Digitized by Google

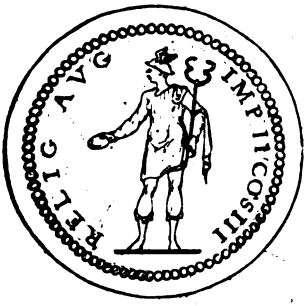

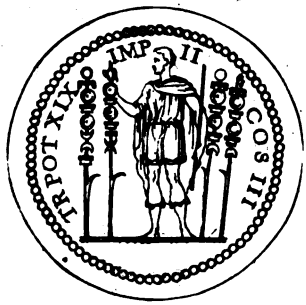

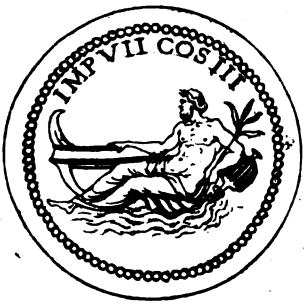

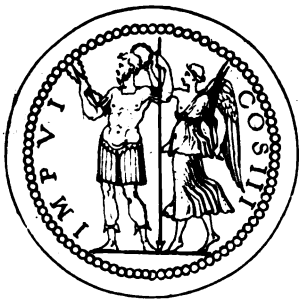

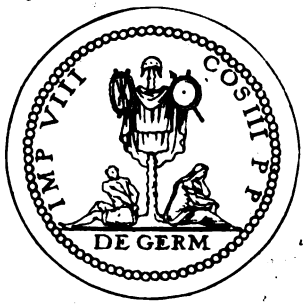

Digitized by Google

Digitized by Google

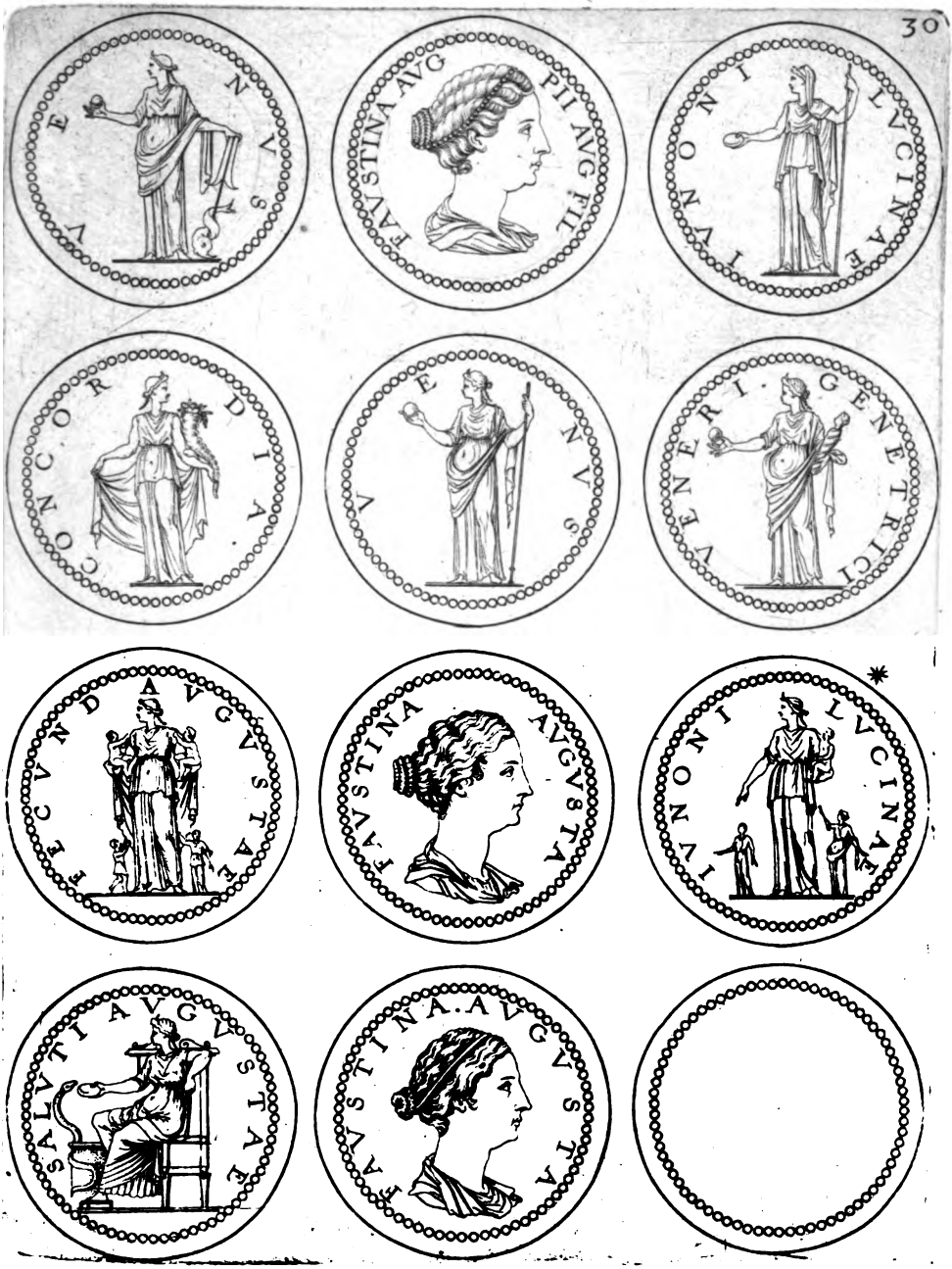

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

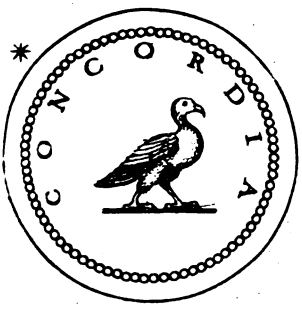

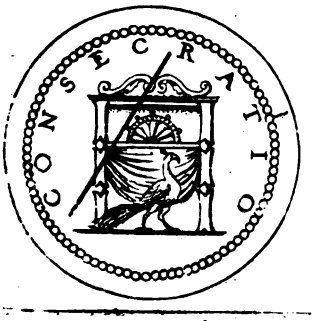

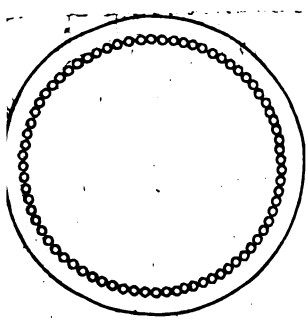

Digitized by Google

Digitized by Google

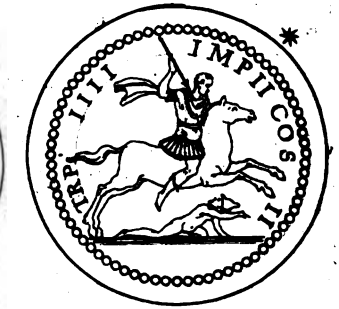

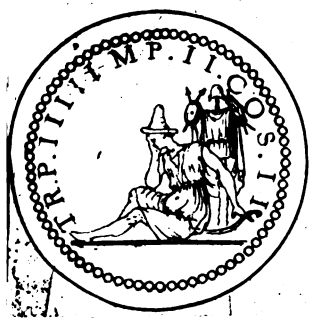

Digitized by Google

Digitized by Google

VENVS
FAVSTINA AVG PII AVG FIL
IVNONI LVCINAE
CONCORDIA
VENVS
VENERI GENETRICI
CONCORDIA AVGVSTAE
FAVSTINA AVGVSTA
IVNONI LVCINAE
SALVTI AVGVSTAE
FAVSTINA.AVGVSTA

Digitized by Google

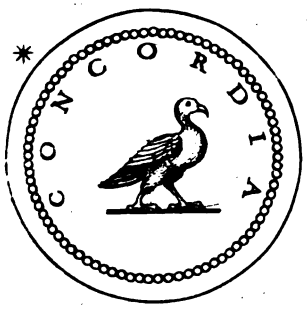

Digitized by Google

Digitized by Google

VENVS
FAVSTINA AVG PII AVG FIL
IVNONI LVCINAE
CONCORDIA
VENVS
VENERI GENETRICI
FECVNDAE AVGVSTAE
FAVSTINA AVGVSTA
IVNONI LVCINAE
SALVTI AVGVSTAE
FAVSTINA.AVGVSTA

Digitized by Google

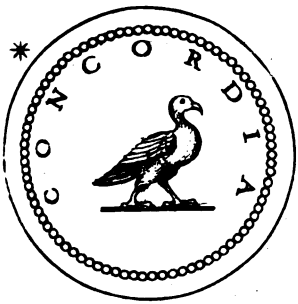

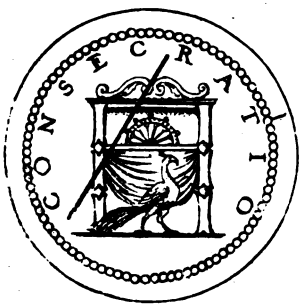

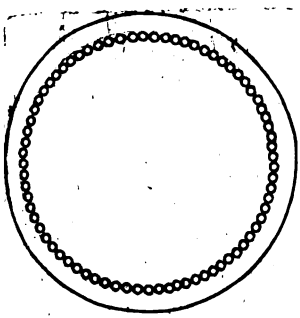

Digitized by Google

Digitized by Google

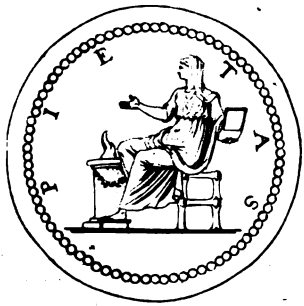

Digitized by Google

Digitized by Google

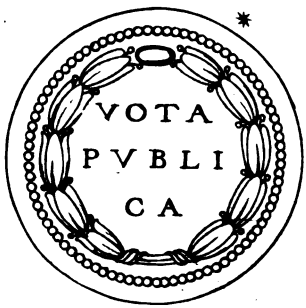

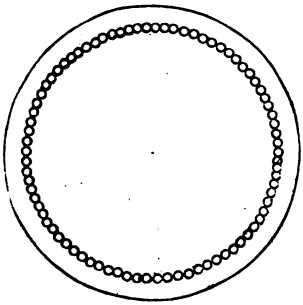

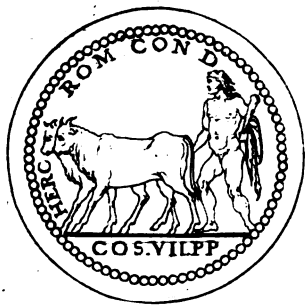

Digitized by Google

Digitized by Google

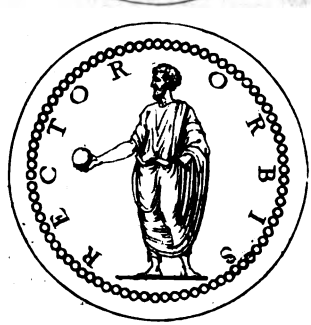

Digitized by Google

Digitized by Google

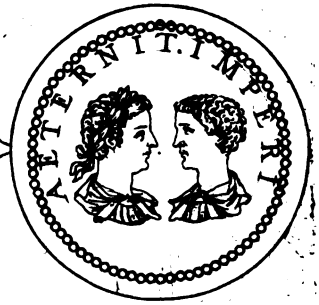

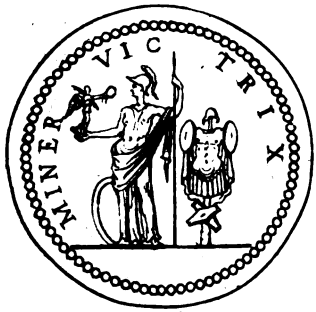
Digitized by Google

Digitized by Google

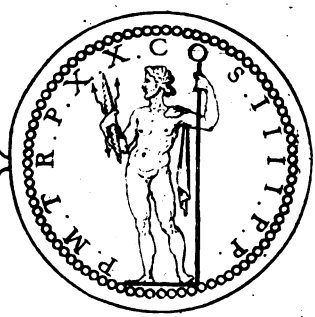

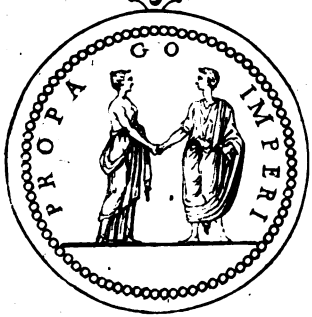

Digitized by Google

Digitized by Google

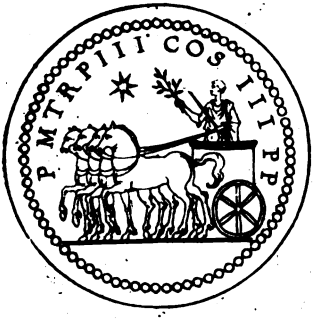

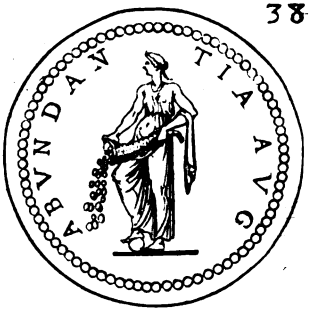

Digitized by Google

Digitized by Google

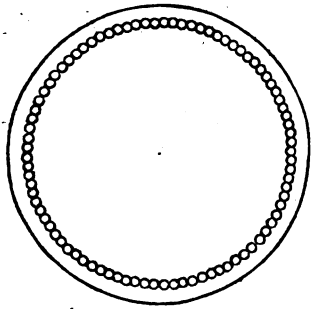

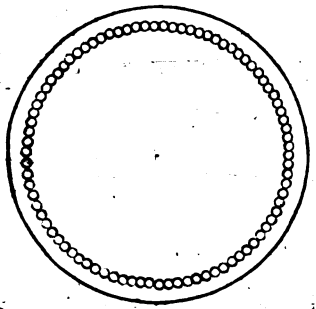

Digitized by Google

Digitized by Google

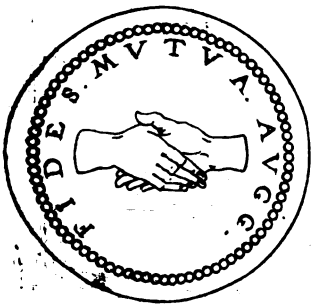
Digitized by Google

Digitized by Google

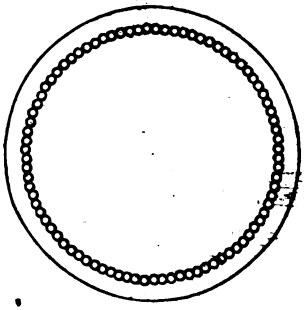

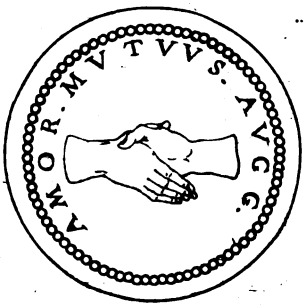

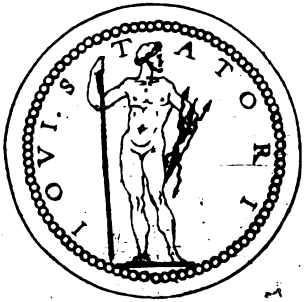

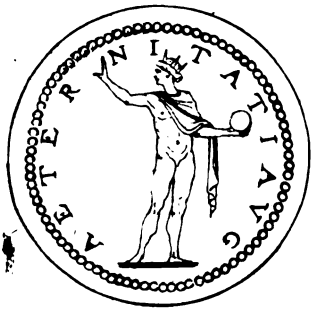

Digitized by Google

Digitized by Google

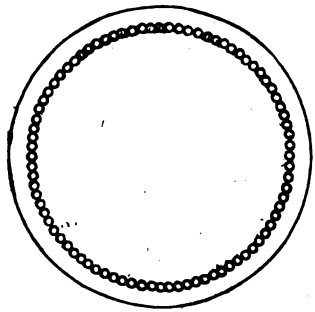

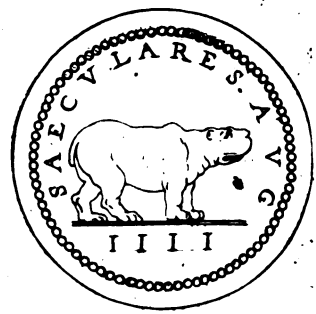

Digitized by Google

Digitized by Google

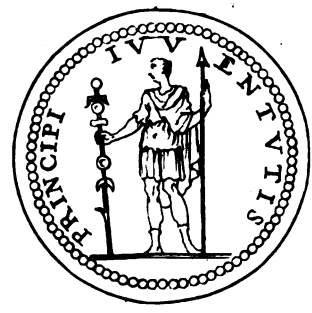

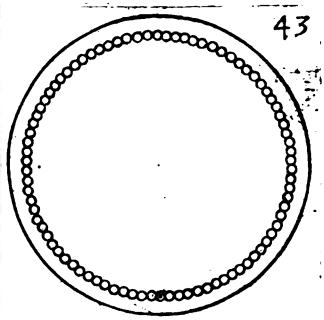

Digitized by Google

Digitized by Google

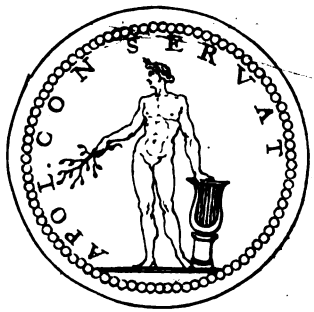

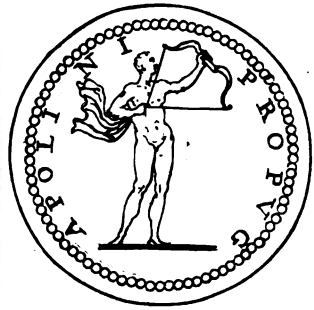

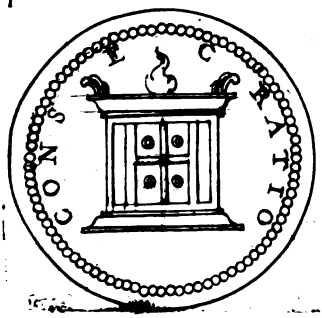

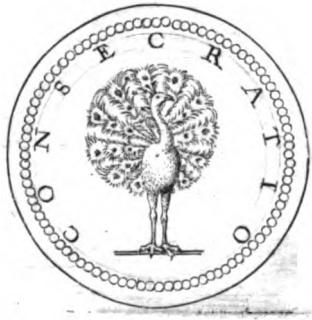

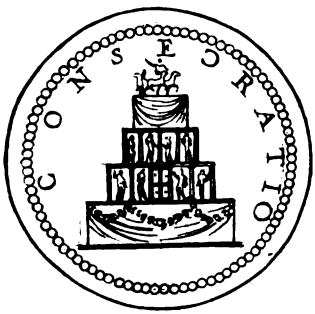

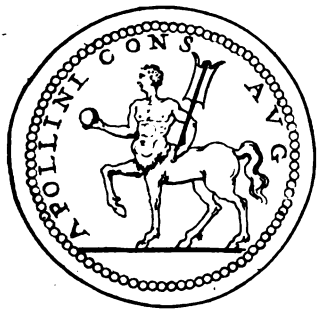
Digitized by Google

Digitized by Google

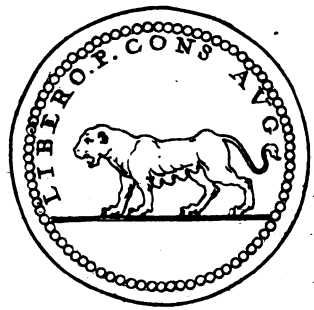

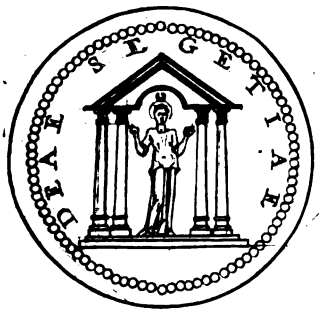

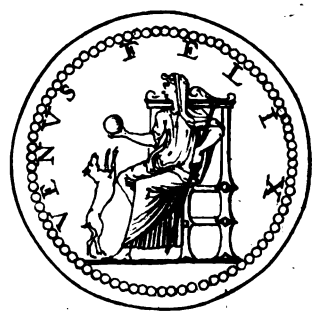

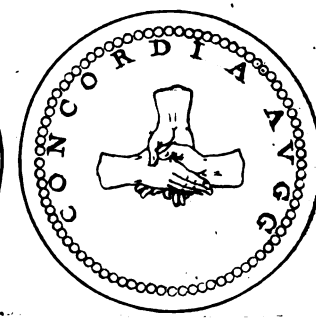

Digitized by Google

Digitized by Google

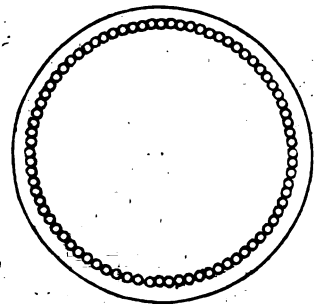

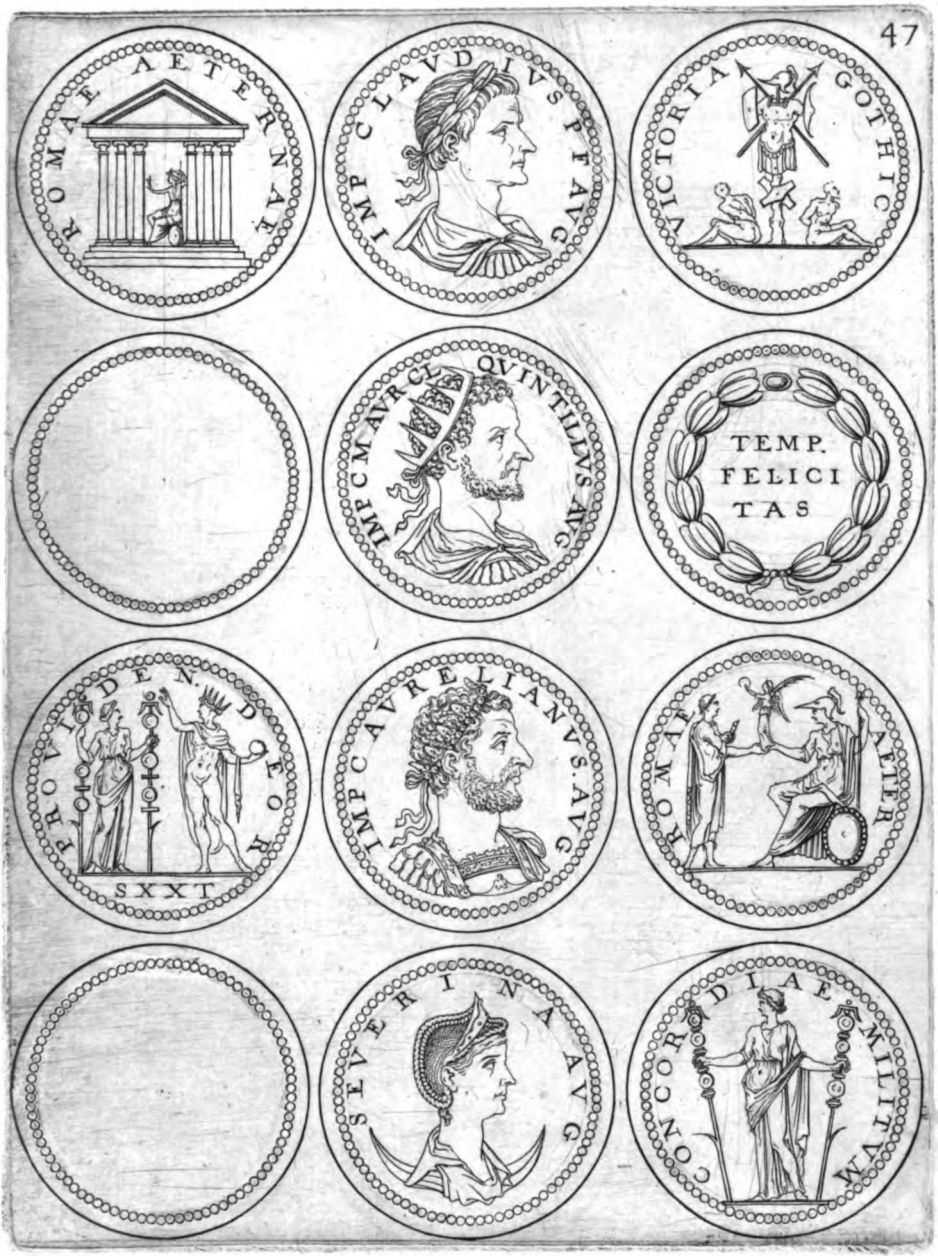
Digitized by Google

Digitized by Google

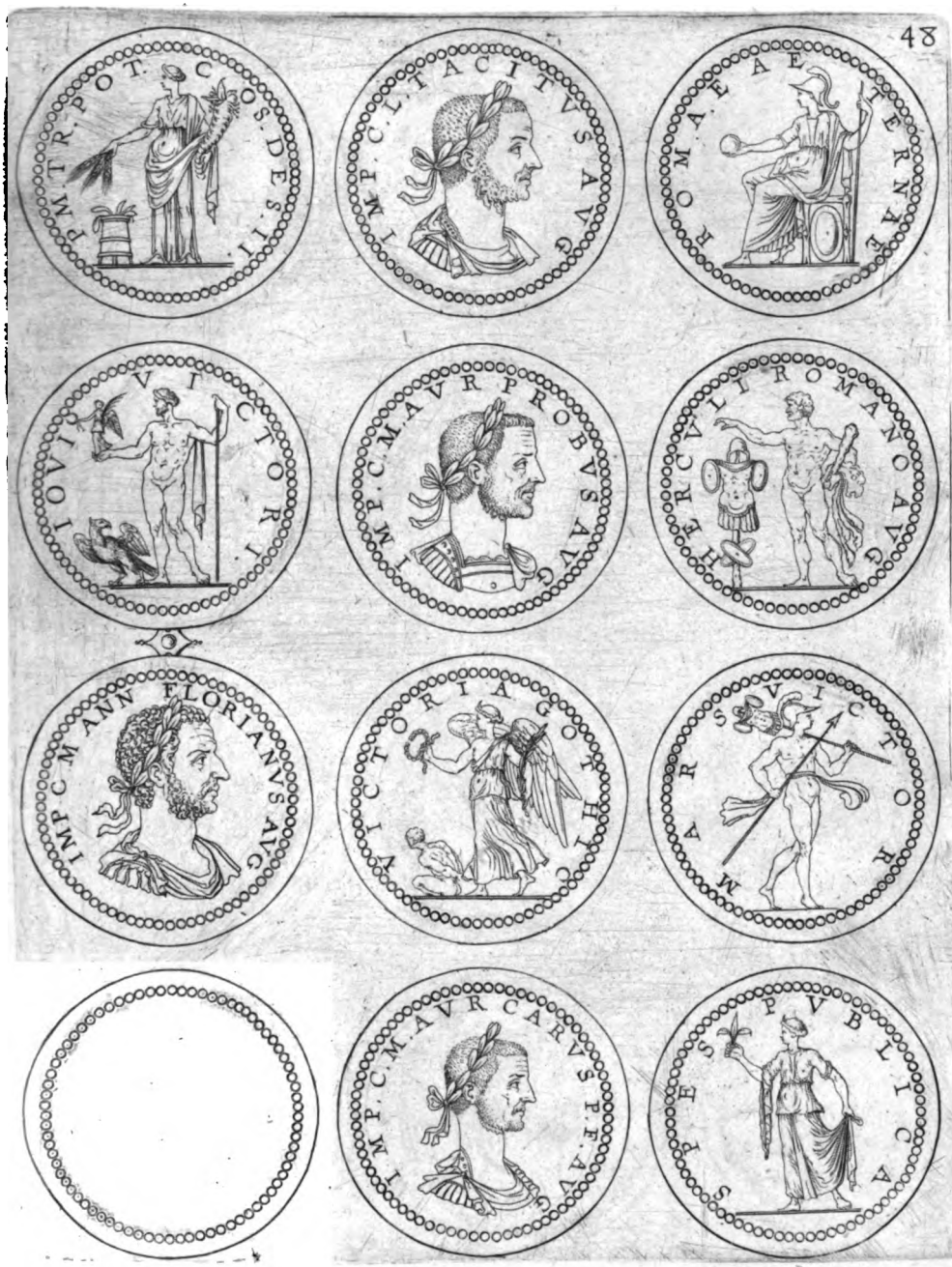
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

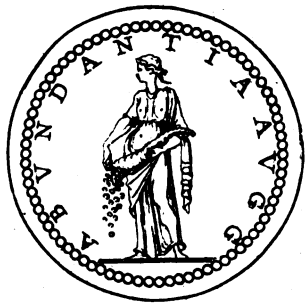

Digitized by Google

Digitized by Google

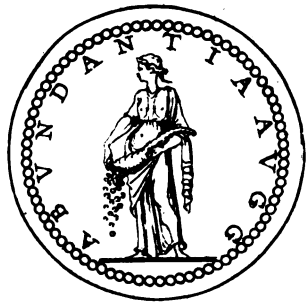

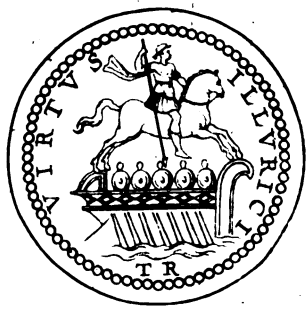

Digitized by Google

Digitized by Google

PRINCIPI IVVENTVTIS
PROM
DNCONSTA NTIO NOB C
VIRTVS MILITVM
C
FL HELENA AVGVSTA
SECVRITAS REI PVBLICAE
S TR
IMP C GAL MAXIMIANVS PF AVG
MAXIMI NVS CAESAR
FL VAL SEVERVS NOBIL C
VIRTVS AVGG
S A
P
SOLI COMITI
GENIO POPVLI ROMANI
P TR

Digitized by Google

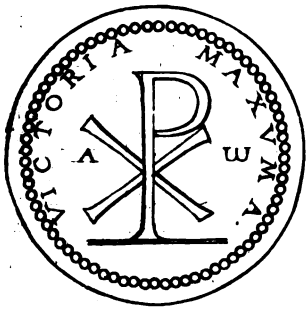

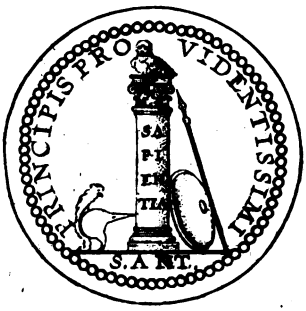

Digitized by Google

Digitized by Google

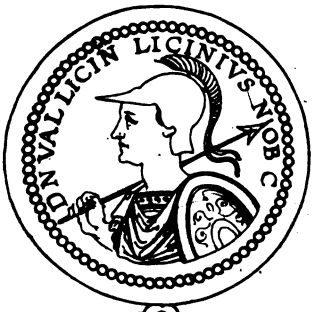

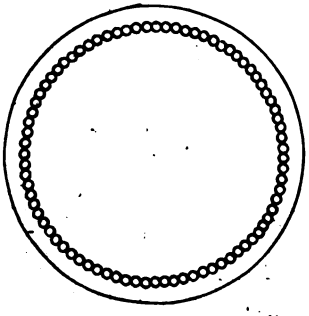

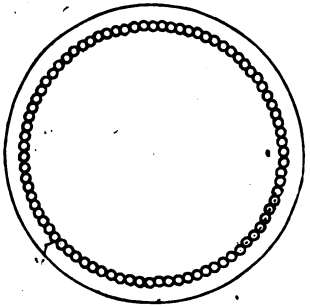

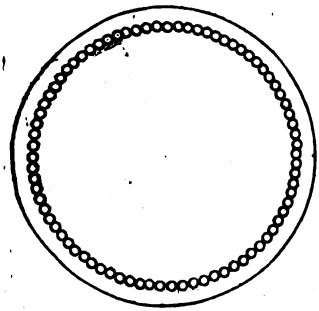

Digitized by Google

Digitized by Google

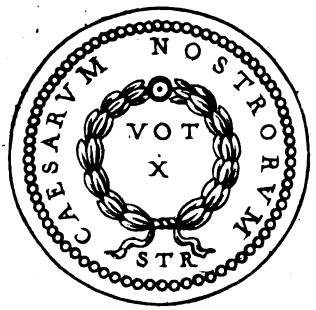

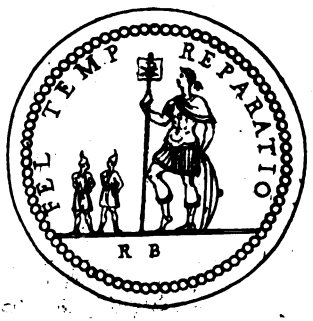

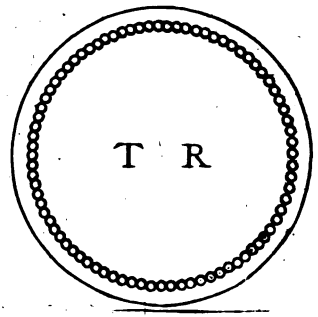

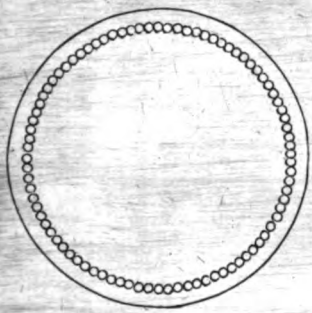
Digitized by Google

Digitized by Google

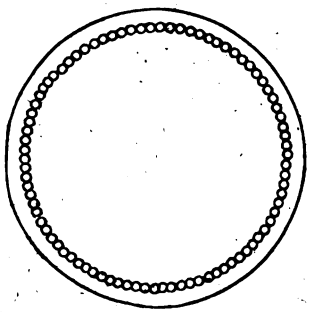

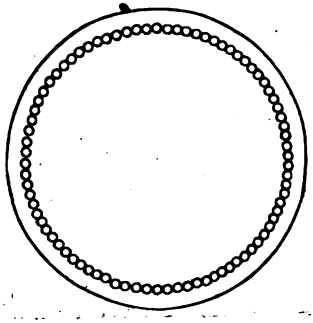

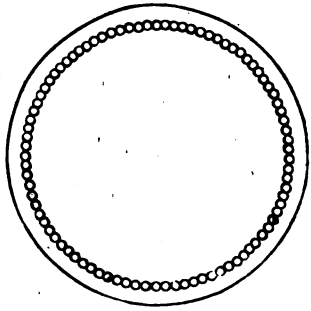

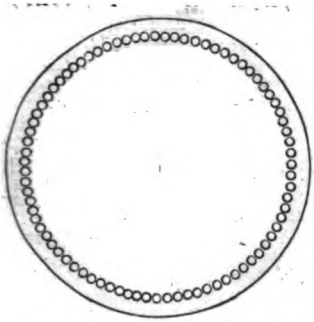

Digitized by Google

Digitized by Google

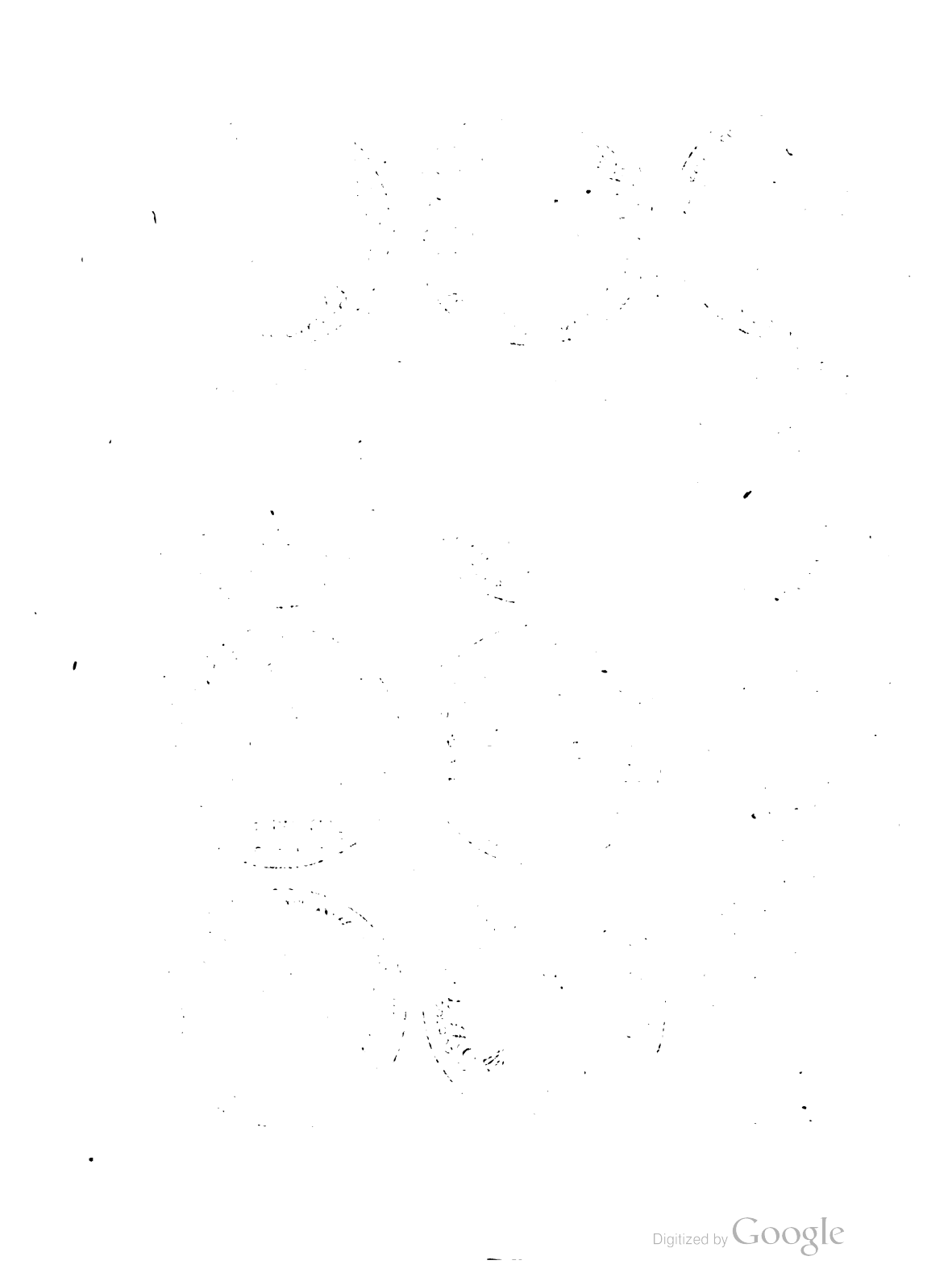

Digitized by Google

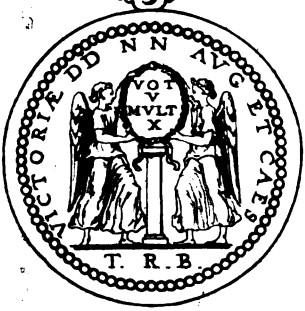

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

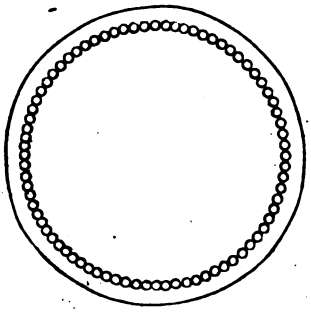

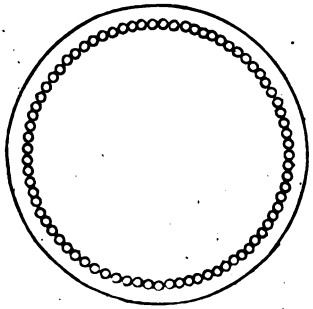

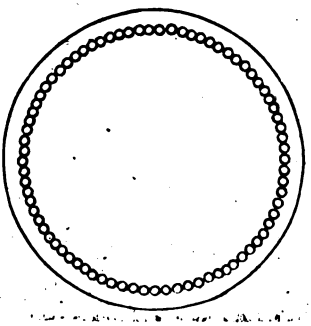

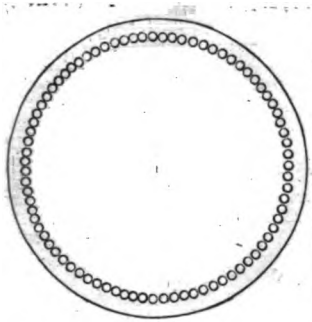

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

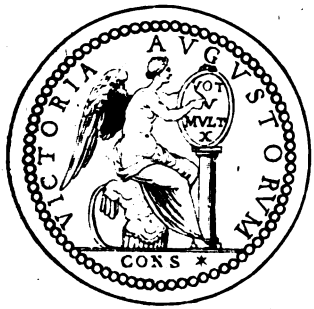
Digitized by Google

Digitized by Google

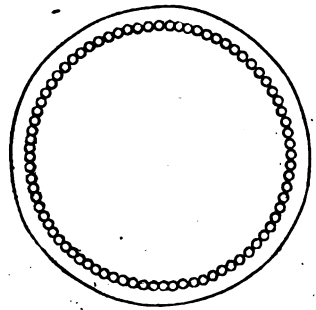

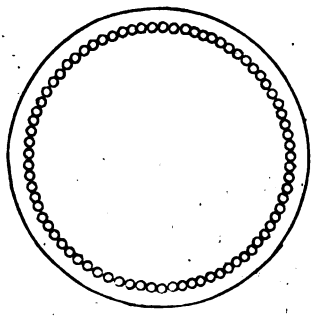

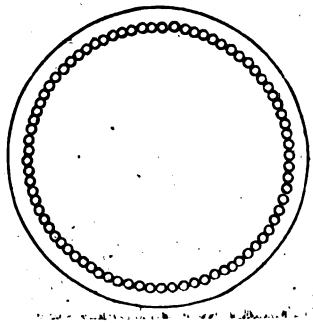

Digitized by Google

Digitized by Google

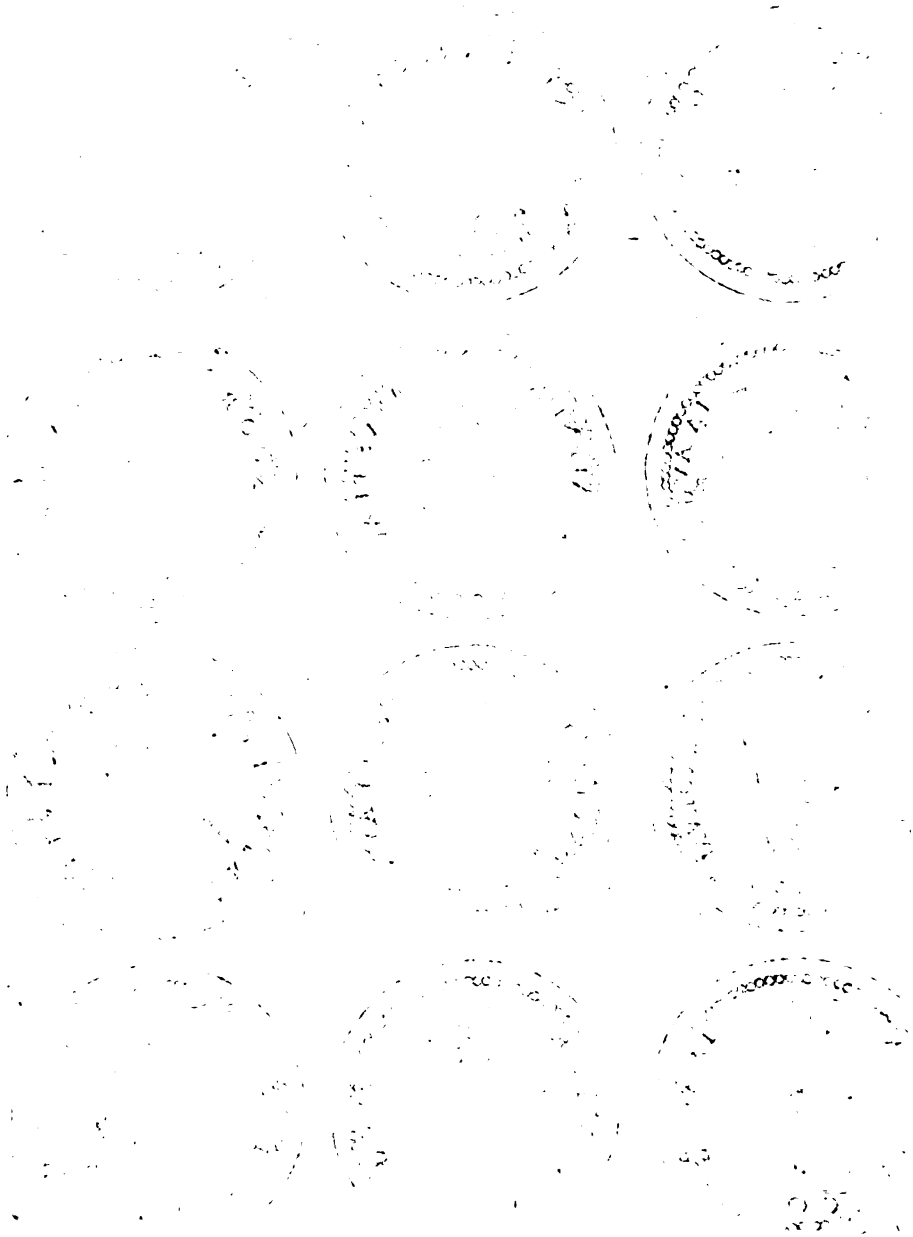

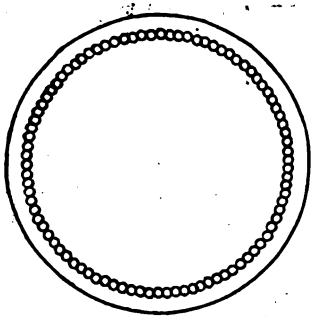

Digitized by Google

Digitized by Google

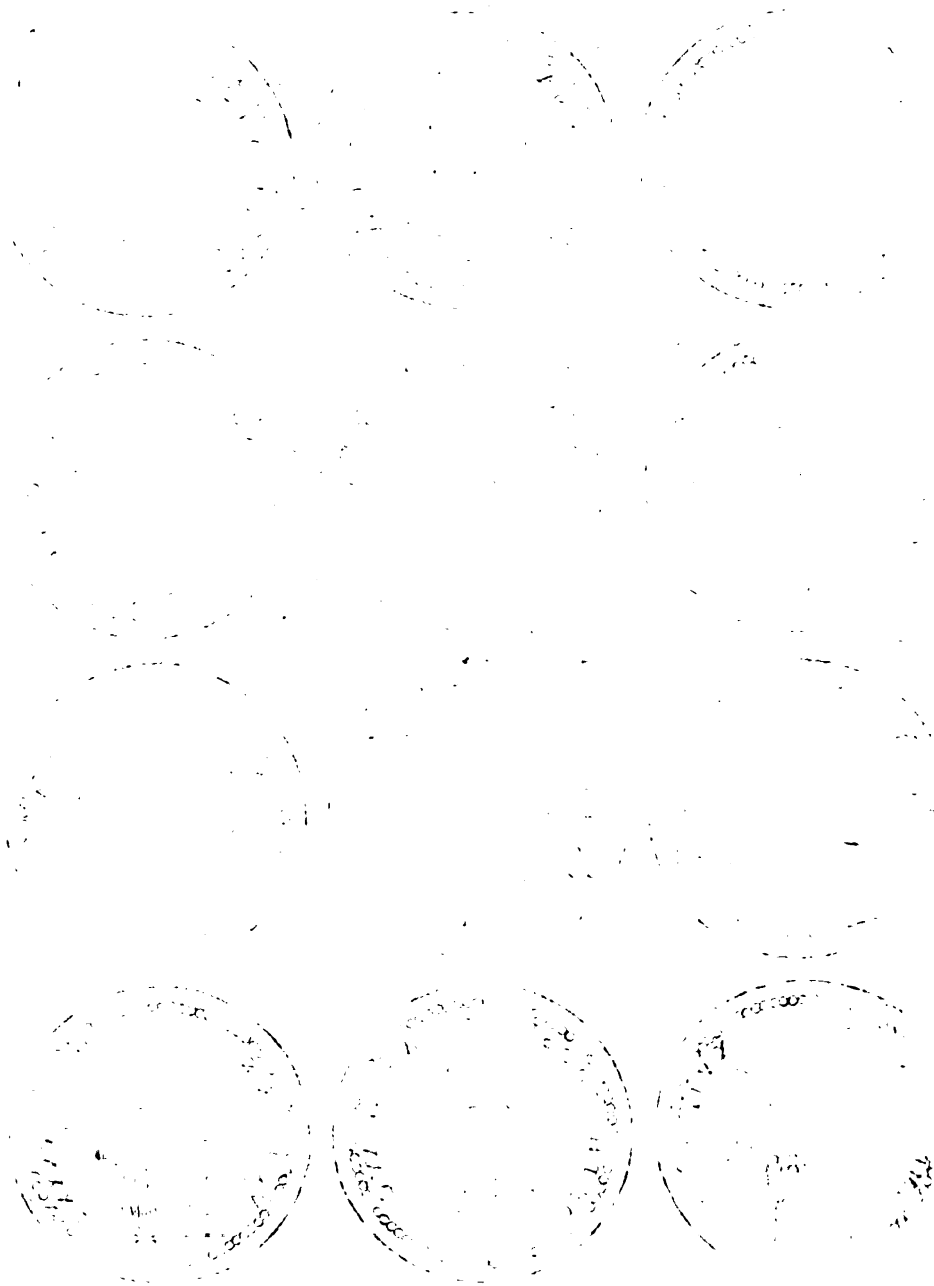

Digitized by Google

Digitized by Google

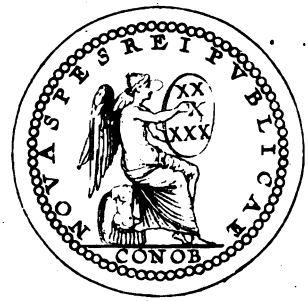

Digitized by Google

Digitized by Google

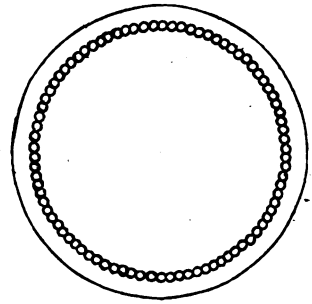

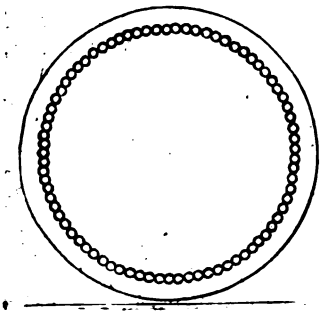

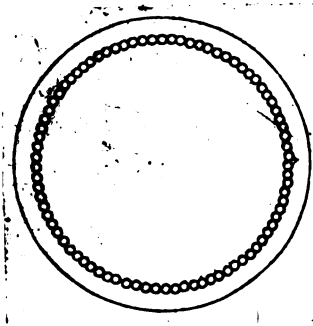

Digitized by Google

Digitized by Google

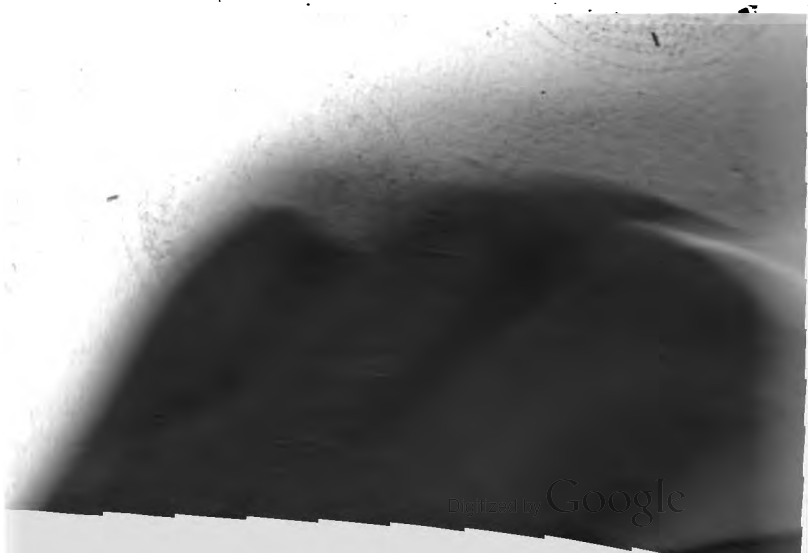

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

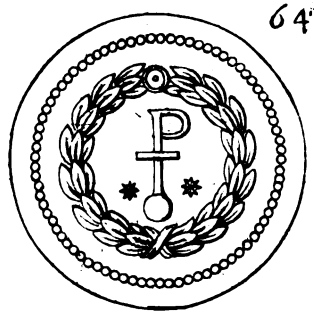

Digitized by Google

Digitized by Google

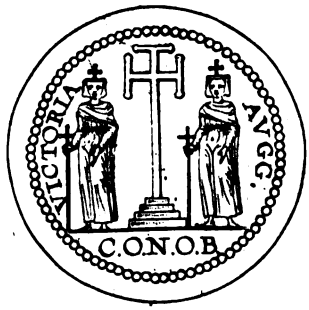

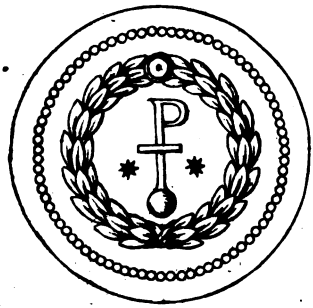

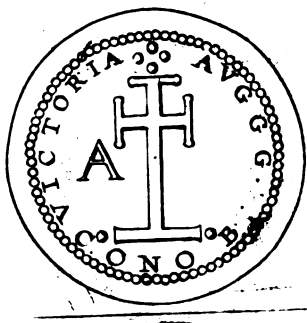

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google